

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

**«ΠΕΡΙΘΩΡΙΑ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΤΟΥ
ΤΡΟΠΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ Ι»**

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ : ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ: ΔΑΡΤΖΑΛΗ ΑΓΓΕΛΙΚΗ-

ΚΛΕΙΩ

ΣΑΡΑΒΑΝΗ ΕΥΣΤΑΘΙΑ

ΠΑΤΡΑ, 2004

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΠΡΟΛΟΓΟΣ

- ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

- 1.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ – ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ
 - 1.1.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ
 - 1.1.2 ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
 - 1.1.3 ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ
 - 1.1.4 Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ
 - 1.1.5 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ
 - 1.1.6 ΔΙΑΚΡΙΞΕΙΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ
- 1.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ
 - 1.2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ
 - 1.2.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ
- 1.3 Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ
 - 1.3.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ
 - 1.3.2 Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

- ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

- 2.1 ΤΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ
 - 2.1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΞΕΙΣ
 - 2.1.2 ΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΞΕΧΩΡΙΣΤΑ
 - 2.1.2.i ΤΟ ΚΛΑΣΣΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ
 - 2.1.2.ii ΤΟ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ
 - 2.1.2.iii ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ – ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ
- 2.2 ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
 - 2.2.1 ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
 - 2.2.2 ΤΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ
 - 2.2.3 ΤΟ « ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΚΥΚΛΩΜΑ »
 - 2.2.4 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ Κ.Β.Σ.
 - 2.2.4.i ΠΡΩΤΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ – (ΑΡΘΡΟ 5 Κ.Β.Σ.)
 - 2.2.4.ii ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ – (ΑΡΘΡΟ 6 Κ.Β.Σ.)
 - 2.2.4.iii ΤΡΙΤΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ – (ΑΡΘΡΟ 7 Κ.Β.Σ.)
- 2.3 ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΑΤΑ
 - 2.3.1 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΤΟΥ Ε.Λ.Γ.Σ.
 - 2.3.2 ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ Ε.Λ.Γ.Σ.
 - 2.3.3 ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ Ε.Λ.Γ.Σ.
 - 2.3.4 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΛΟΓΑΡΙΣΜΩΝ ΤΟΥ Ε.Λ.Γ.Σ.
 - 2.3.5 ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ Ε.Λ.Γ.Σ.
- 2.4 ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

- ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

- 3.1 ΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗ ΦΥΣΗ ΤΟΥΣ

- 3.1.1 ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΑΞΙΩΝ
- 3.1.2 ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΠΡΟΣΩΠΩΝ Ή ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΙ
- 3.1.3 ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΔΑΠΑΝΩΝ
- 3.1.4 ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΕΞΟΔΩΝ
- 3.1.5 ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΕΣΟΔΩΝ
- 3.1.6 ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ ΠΑΓΙΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ
- 3.1.7 ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ ΚΑΙ Ο ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΕΩΣ
- 3.1.8 ΑΜΙΓΓΕΙΣ ΚΑΙ ΜΙΚΤΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ
- 3.1.9 ΑΝΤΙΘΕΤΟΙ Ή ΑΡΝΗΤΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ
- 3.1.10 ΔΙΑΜΕΣΟΙ Ή ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ
- 3.1.11 ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ
- 3.2 ΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ Ε.Λ.Γ.Σ. ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥΣ
- 3.2.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ
- 3.2.2 ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΤΟΥ Ε.Λ.Γ.Σ.
- 3.3 ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ
- 3.3.1 ΑΓΟΡΕΣ
- 3.3.2 ΠΩΛΗΣΕΙΣ
- 3.3.3 ΕΞΟΔΑ
- 3.3.4 ΕΣΟΔΑ
- 3.3.5 Ο ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ 80
- 3.3.6 Ο ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ 86
- 3.4 ΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΚΑΤΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ
- 3.4.1 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΑΞΙΩΝ
- 3.4.2 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ
- 3.4.3 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΕΞΟΔΩΝ
- 3.4.4 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

• ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

- 4.1 ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥΣ ΣΕ ΑΛΛΟΥΣ ΝΟΗΜΑΤΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ
- 4.2 ΛΟΓΟΠΑΙΓΝΙΑ ΜΕ ΛΕΞΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΧΩΡΟ

• ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

- 5.1 ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ
- 5.1.1 Η ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ
- 5.1.2 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ
- 5.1.3 ΕΡΕΥΝΑ – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΕΣ
- 5.2 ΘΕΩΡΙΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
- 5.2.1 ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΜΑΘΗΣΗ
- 5.2.2 ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΜΑΘΗΤΩΝ
- 5.2.3 ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ – ΜΑΘΗΤΩΝ
- 5.2.4 ΣΥΝΕΙΡΜΙΚΕΣ- ΜΠΙΧΕΒΙΟΡΙΣΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ
- 5.2.5 ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ
- 5.3 ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
- 5.3.1 ΜΟΝΟΛΟΓΟΣ
- 5.3.1.1 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

5.3.1.2 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

5.3.1.3 ΕΜΠΕΙΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΤΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΑΠΟΦΕΡΕΙ Ο ΜΟΝΟΛΟΓΟΣ

5.3.1.4 ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΜΟΝΟΛΟΓΟΥ

5.3.2 ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

5.3.3 ΣΥΖΗΤΗΣΗ

5.3.3.1 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

5.3.3.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

• ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 ΠΕΡΙΘΩΡΙΑ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

6.1.1 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ ΣΕ ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ – ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ

6.1.1.1 ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΑΠΑΝΤΗΣΗΣ (ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ Σ-Λ)

6.1.1.2 ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΠΟΛΥΑΠΛΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

6.2 Η ΧΡΗΣΗ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΝ ΣΕ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ

6.2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

6.2.2 ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΣΕ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ

6.3 ΕΞΟΠΛΙΖΟΝΤΑΣ ΜΙΑ ΔΙΘΟΥΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

6.3.1 ΠΡΟΒΟΛΕΑΣ ΔΙΑΦΑΝΕΙΩΝ – ΕΠΙΔΙΑΣΚΟΠΙΟ

6.4 ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΦΟΙΤΗΤΩΝ – ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

6.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

6.6 ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ – ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

6.7 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ

• ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α) ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ

Β) ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Γ) ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ Ι

• ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Λογιστική ορίζεται συχνά ως η γλώσσα των επιχειρήσεων. Η εκμάθηση της Λογιστικής είναι αναγκαίο προαπαιτούμενο για επαγγελματική σταδιοδρομία στη βιομηχανία, το εμπόριο, τις υπηρεσίες, την Δημόσια Διοίκηση και γενικά σε όλους τους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας.

Στα πλαίσια του προγράμματος σπουδών του τμήματος της Λογιστικής εντάσσεται και το μάθημα Γενική Λογιστική Ι. Το μάθημα αυτό περιγράφει τις Γενικές Αρχές της Λογιστικής και προσπαθεί να παρουσιάσει στους φοιτητές μια πρώτη εικόνα για το τι είναι η Λογιστική και με τι ασχολείται. Στην παρούσα εργασία γίνεται μια γενική αναφορά στο μάθημα της Γενικής Λογιστικής και στον τρόπο διδασκαλίας του, ενώ αποτελεί την προσπάθειά μας να ερευνήσουμε τις δυσκολίες τόσο των φοιτητών στην κατανόησή του όσο και των καθηγητών στον τρόπο διδασκαλίας του.

Η πτυχιακή αυτή εργασία είναι οργανωμένη σε έξι κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο δίνεται μία γενική εισαγωγή της Λογιστικής για τη σχέση της με τις άλλες επιστήμες και μια ιστορική αναδρομή. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα λογιστικά βιβλία και στοιχεία μαζί με τις Λογιστικές Αρχές. Στο τρίτο κεφάλαιο αναπτύσσεται η σχέση της Λογιστικής με τους λογαριασμούς. Το τέταρτο κεφάλαιο ασχολείται με τους λογιστικούς όρους και τη σημασία τους σε άλλους νοηματικούς χώρους. Το πέμπτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στο τρόπο διδασκαλίας της Λογιστικής και γενικότερα των οικονομικών μαθημάτων καθώς και στις παιδαγωγικές μεθόδους που μπορούν να εφαρμοστούν για την όσο το δυνατόν καλύτερη διδασκαλία του. Τέλος στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από ένα ερωτηματολόγιο που μοιράστηκε σε φοιτητές και καθηγητές για να μας μεταφέρουν και τη δική τους άποψη σχετικά με το μάθημα της Λογιστικής.

Κατά τη διάρκεια του ενός περίπου έτους για την ολοκλήρωση της εργασίας δεν υπήρξαν πολύ σημαντικές δυσκολίες.

Σ' αυτό το σημείο θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον καθηγητή κ. Βασίλη Σπυρόπουλο, ο οποίος είχε την ευγενή καλοσύνη να συνεργαστεί μαζί μας και να κάνει πολύτιμες υποδείξεις για την ολοκλήρωση αυτής της πτυχιακής εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1) ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ – ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ

1.1.1) ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Οικονομικό οργανισμό ή οικονομική μονάδα καλούμε τη μονάδα ή τον οργανισμό εκείνο που συγκεντρώνει τους συντελεστές παραγωγής (εργασία, κεφάλαιο, έδαφος) με σκοπό την παραγωγή υλικών αγαθών και την παροχή υπηρεσιών προς κάλυψη ανθρώπινων αναγκών.

Τις οικονομικές μονάδες τις διακρίνουμε σε διάφορες κατηγορίες:

1) Ανάλογα με το φορέα τους διακρίνονται σε ιδιωτικές οικονομικές μονάδες και σε Δημόσιες οικονομικές μονάδες.

2) Ανάλογα με το περιεχόμενο της δράσης τους διακρίνονται σε οικονομικές μονάδες Κοινωφελούς χαρακτήρα και οικονομικές μονάδες Κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

1.1.2) ΕΝΝΟΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Με τον όρο επιχείρηση εκφράζουμε εκείνη την οικονομική μονάδα στην οποία συνδυάζονται οι συντελεστές της παραγωγής για την παραγωγή υλικών αγαθών και της παροχής υπηρεσιών για την ικανοποίηση ανθρώπινων αναγκών με την πραγματοποίηση του μέγιστου δυνατού κέρδους.

Οι επιχειρήσεις διακρίνονται σε διάφορες κατηγορίες με βάση διάφορα κριτήρια όπως:

1) Ανάλογα με το μέγεθός τους διακρίνονται σε μικρές και μεγάλες. Διάφορα κριτήρια είναι ο αριθμός του προσωπικού, το χρησιμοποιούμενο κεφάλαιο, η τεχνικοοικονομική δυναμικότητα.

2) Ανάλογα του κλάδου της οικονομικής δραστηριότητας διακρίνονται σε επιχειρήσεις πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς παραγωγής. Στις επιχειρήσεις πρωτογενούς παραγωγής τα προϊόντα τους χρησιμοποιούνται είτε ως πρώτη ύλη από άλλες επιχειρήσεις ή καταναλώνονται όπως έχουν από τον άνθρωπο. Στις επιχειρήσεις δευτερογενούς παραγωγής ανήκουν οι επιχειρήσεις που επεξεργάζονται και κατεργάζονται πρώτες ύλες αποβλέποντας στην παραγωγή προϊόντων. Στις επιχειρήσεις τριτογενούς παραγωγής ανήκουν οι επιχειρήσεις οι οποίες επιδιώκουν την κυκλοφορία των παραγόμενων αγαθών και διευκολύνουν την παροχή υπηρεσιών πάσης φύσεως.

3) Ανάλογα της νομικής μορφής οι επιχειρήσεις διακρίνονται σε Ατομικές και Εταιρικές επιχειρήσεις. Η ατομική επιχείρηση ταυτίζεται με τον επιχειρηματία και η ευθύνη του είναι απεριόριστη και περιλαμβάνει όλη την περιουσία του. Η μορφή αυτή της επιχείρησης εμπίπτει κυρίως στις εμπορικές επιχειρήσεις. Στην εταιρική μορφή επιχείρησης ο επιχειρηματίας είναι σύνολο ατόμων ή νομικών προσώπων. Οι εταιρείες διακρίνονται σε προσωπικές και είναι ή ομόρρυθμες ή ετερόρρυθμες και σε απρόσωπες και είναι ή

ανώνυμες εταιρείες ή εταιρείες περιορισμένης ευθύνης.

1.1.3) Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Λογιστική είναι η επιστήμη που ασχολείται με τη συστηματική συλλογή και παροχή κοινωνικοοικονομικών πληροφοριών οι οποίες προέρχονται από τους οικονομικούς οργανισμούς και είναι απαραίτητες για τη λήψη ορθολογικών αποφάσεων.

Η Λογιστική αποτελεί σύστημα γνώσεων μέσα στα πλαίσια των οικονομικών, νομικών και κοινωνικών κανόνων, με γενικά παραδεκτές βασικές αρχές και μεθόδους επιστημάνσεως, ανάλυσεως, καταγραφής ή υπολογισμού, παρακολουθήσεως και παρουσιάσεως λογιστικών πληροφοριών.

1.1.4) Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Έργο και σκοπός της Λογιστικής είναι :

Α) Η ιστορική απεικόνιση της περιουσιακής συγκροτήσεως του οικονομικού οργανισμού.

Αυτή πραγματοποιείται :

1. Με την Απογραφή, με την οποία προσδιορίζεται, καταγράφεται και αποτιμάται η περιουσιακή συγκρότηση του οικονομικού οργανισμού κατά είδος, ποιότητα, ποσότητα και αξία με το ίδιο νόμισμα και σε ορισμένη χρονική στιγμή.

2. Με τους Λογαριασμούς. Είναι πίνακες στους οποίους γράφονται κατά είδος, ομάδες και υποομάδες, ποσότητα, αξία, κ.τ.λ., τα περιουσιακά στοιχεία και παρακολουθούνται η θέση και οι μεταβολές της, κατά χρονολογική σειρά και αιτιολογημένα.

3. Με τις συσχετίσεις των λογαριασμών εσόδων και εξόδων, για τον προσδιορισμό των οικονομικών αποτελεσμάτων κατά κλάδους δραστηριότητας και του συνολικού αποτελέσματος μιας χρονικής περιόδου.

Β) Η διενέργεια ελέγχων.

Οι έλεγχοι γίνονται από ελεγκτές του οικονομικού οργανισμού- Εσωτερικοί ελεγκτές- και από τρίτους - Εξωτερικοί ελεγκτές-. Οι έλεγχοι διακρίνονται σε Τακτικούς και Έκτακτους. Επίσης μπορούμε να τους διακρίνουμε σε :

1. Τυπικούς, αν δηλαδή χρησιμοποιήθηκαν τα κατάλληλα παραστατικά εγγράφων.

2. Αριθμητικούς, αν είναι ορθές οι αριθμητικές πράξεις που έχουν γίνει στα διάφορα παραστατικά.

3. Ορθότητας και εμπρόθεσμης καταχωρήσεως των λογιστικών γεγονότων στα λογιστικά βιβλία.

4. Ουσιαστικούς δηλαδή σε ελέγχους των διαφόρων διαχειρίσεων όπως εισαγωγών, εξαγωγών, αποθεμάτων. Οι έλεγχοι αυτοί στηρίζονται σε απογραφές και είναι μερικοί ή ολικοί, γενικοί ή δειγματοληπτικοί. Οι έλεγχοι πρέπει να γίνονται σε σύντομα χρονικά διαστήματα και προληπτικά.

5. Νομιμότητας τόσο των διαχειριστικών πράξεων όσο και των λογιστικών καταχωρήσεων.

Γ) Η παροχή αρμονικών αριθμητικών στοιχείων, με βασική πηγή τους λογαριασμούς.

Τα στοιχεία αυτά χρησιμεύουν για τη μελέτη της ζωής και της δράσεως του οικονομικού οργανισμού π.χ. της παραγωγικότητας, της ρευστότητας. Οι κυριότερες λογιστικές καταστάσεις είναι ο Ισολογισμός, η Διανομή των Κερδών, τα Ισοζύγια κ.τ.λ. Τα

στοιχεία αυτά αποτελούν αντικείμενο μελέτης από τους Μελετητές ή Ερευνητές, οι οποίοι διακρίνονται σε εσωτερικούς και εξωτερικούς:

1. Εσωτερικοί Μελετητές είναι αυτοί που παίρνουν μέρος στη διοίκηση και διαχείριση του οικονομικού οργανισμού π.χ. οι ιδιοκτήτες, οι διευθυντές, οι λογιστές.

2. Εξωτερικοί Μελετητές είναι αυτοί που δε συμμετέχουν στη διοίκηση και στη διαχείριση του οικονομικού οργανισμού, αλλά μελετούν την πορεία του για διαφορετικούς ο καθένας λόγους π.χ. το Δημόσιο, οι Τράπεζες, οι Ανταγωνιστές, διάφοροι άλλοι μελετητές όπως Ιδρύματα ερευνών, Στατιστική Υπηρεσία, Επιστήμονες Ερευνητές.

Το έργο της Λογιστικής αποτελείται από δύο σκέλη:

Το πρώτο είναι η Λογιστική Τεχνική και αφορά την τεχνική της οργάνωσης και σχεδίασης των βιβλίων, των στοιχείων και λογαριασμών, τη συλλογή κατά χρονολογική σειρά, καταγραφή και παρακολούθηση των επιθυμητών πληροφοριών, από τα λογιστικά γεγονότα και τη διενέργεια ελέγχων.

Το δεύτερο είναι η Διοικητική Λογιστική, η οποία ασχολείται με τη διερεύνηση και αξιολόγηση των πληροφοριών που παρέχονται για τη λήψη των αποφάσεων.

1.1.5) Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Από το σκοπό της Λογιστικής προκύπτει ότι η σημασία της για κάθε επιχείρηση είναι τόσο μεγάλη που μπορεί να υποστηριχθεί ότι χωρίς τη Λογιστική δε θα ήταν δυνατόν να γνωρίζει ο επιχειρηματίας τις οικονομικές ενέργειες που έκανε.

Σύμφωνα με τη σημερινή αντίληψη η Λογιστική έχει σημασία τόσο για τον επιχειρηματία όσο και για το κοινωνικό σύνολο. Άλλοτε τη θεωρούσαν όργανο που εξυπηρετεί την ιδιωτική οικονομία. Σήμερα όμως με την επικράτηση των διαφόρων κοινωνικών αντιλήψεων και την τεράστια ανάπτυξη των επιχειρήσεων γίνεται παραδεκτό ότι η ιδιωτική οικονομία αποτελεί μέρος του συνόλου της οικονομίας μιας χώρας, άρα ενδιαφέρει εκτός από το φορέα της και το κοινωνικό σύνολο στο οποίο ήδη περιλαμβάνεται.

Ακόμη η Λογιστική έχει σημασία και για το κράτος, γιατί του δίνει τη δυνατότητα να παρεμβαίνει στις εργασίες των επιχειρήσεων, για να ρυθμίζει την οικονομική ζωή της χώρας και να επιβάλλει την ανάλογη φορολογία.

Η Λογιστική παρουσιάζει ενδιαφέρον και για τους τρίτους που συναλλάσσονται με την επιχείρηση αφού όποιος δανείζει έναν οικονομικό οργανισμό έχει ανάγκη και ζητάει να μάθει ποια είναι η οικονομική κατάσταση αυτού του οργανισμού.

Τέλος, η σημασία της Λογιστικής από επιστημονικής απόψεως παρουσιάζει μεγάλη σημασία γιατί οι οικονομολόγοι αναζητούν και βρίσκουν με αυτήν χρήσιμα και απαραίτητα στοιχεία για τη μελέτη διαφόρων οικονομικών ζητημάτων.

1.1.6) ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Η Λογιστική διακρίνεται :

Α. Ανάλογα προς τον τομέα με τον οποίο ασχολείται σε:

1. Γενική Λογιστική ή Γενικές αρχές της Λογιστικής. Αυτή περιγράφει τη γενική λογιστική μέθοδο η οποία εφαρμόζεται σε όλες τις περιπτώσεις.

2. Ειδική Λογιστική. Αυτή ασχολείται με την εφαρμογή της γενικής λογιστικής μεθόδου στις επιμέρους ειδικές περιπτώσεις. Εάν η Ειδική Λογιστική ασχολείται με τους εξισωτικούς ή κτητικούς οικονομικούς οργανισμούς ονομάζεται Δημόσια Λογιστική, ενώ εάν ασχολείται με τους ποριστικούς οικονομικούς οργανισμούς ονομάζεται Ιδιωτική Λογιστική.

Η Ιδιωτική Ειδική Λογιστική περιλαμβάνει την Εμπορική, Βιομηχανική, Τραπεζική, Ξενοδοχειακή Λογιστική κ.τ.λ. ανάλογα με τον ειδικότερο τομέα με τον οποίο ασχολείται.

Β. Ανάλογα προς τον τρόπο με τον οποίο περιγράφει τα διάφορα ζητήματα σε :

1. Θεωρητική Λογιστική η οποία περιγράφει τα γενικά θεωρητικά προβλήματα της λογιστικής.

2. Εφαρμοσμένη Λογιστική η οποία περιγράφει την εφαρμογή των προβλημάτων αυτών στους διάφορους τομείς π.χ. στο εμπόριο.

3. Τεχνική Λογιστική η οποία περιγράφει το πώς πρέπει να τηρούνται τα διάφορα λογιστικά μέσα. (βιβλία, παραστατικά στοιχεία).

1.2) ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

1.2.1) ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Η λογιστική οργάνωση των οικονομικών μονάδων με τη μορφή της σημερινής της εμφάνισης είναι γέννημα των νεότερων χρόνων χωρίς όμως να σημαίνει αυτό ότι και στη παλαιότερη εποχή ήταν ανύπαρκτη. Τα μνημεία του παρελθόντος εξιστορούν πολλές φορές τις οικονομικές συναλλαγές των ανθρώπων και τον τρόπο με τον οποίο τις παρακολουθούσαν, η παρακολούθηση αυτή όμως βρισκόταν σε εμβρυώδη κατάσταση σε σχέση με τα σημερινά δεδομένα.

Το πρώτο σχετικά με τη Λογιστική στοιχείο εμφανίζεται το 3.000 π.Χ. περίπου στο χάρτη του Χαμουραμπί, βασιλιά της Βαβυλώνας και αναφέρεται στην καταμέτρηση των αγαθών που παράγονται και καταναλώνονται. Ακόμα, στοιχεία γύρω από την Λογιστική έχουν αποκαλυφθεί στην Ιουδαία, τη Ν. Αμερική, την Αίγυπτο και σε άλλες χώρες και αναφέρονται στη διαχείριση της περιουσίας των κρατών, των ναών και των βασιλιάδων.

Στην αρχαία Αθήνα, υπάρχουν ενδείξεις ότι είχαν θεσπιστεί λογαριασμοί για να παρακολουθούνται οι διαχειριστές του Δημοσίου Χρήματος. Αργότερα οι Ρωμαίοι έμποροι χρησιμοποιούσαν ένα βιβλίο Ταμείου που αποτελούσε τη βάση για τις φορολογικές τους υποχρεώσεις.

Η Λογιστική άρχισε να ακμάζει στις Φλαμανδικές και Ιταλικές πόλεις το 13^ο και 14^ο αιώνα, ως μέσω παρακολούθησης των εμπορικών συναλλαγών. Το 1494 ο Φραγκισκανός μοναχός Luca Paciolo, στο βιβλίο του: «Summa de Arithmetica Geometria e Proportionalita» που δημοσιεύτηκε στη Βενετία, περιγράφει τους πρώτους διγραφικούς λογιστικούς κανόνες. Το έργο του Paciolo ακολούθησαν και άλλοι. Έτσι κατά το 16^ο αιώνα παρουσίασε σημαντική πρόοδο και είναι γνωστή ως Ιταλική Λογιστική.

Η Λογιστική έγινε αναγκαιότητα εξαιτίας της Βιομηχανικής Επανάστασης το 19^ο αιώνα, κατά τον οποίο άρχισε να διδάσκεται συστηματικά. Η αλματώδης στη συνέχεια ανάπτυξη των Οικονομικών Οργανισμών, συνέτεινε στην έρευνα σε θέματα Λογιστικής και στην παρακολούθηση με αυτή, όχι μόνο των μετρητών και δοσοληψιών, αλλά και της περιουσίας και των οικονομικών αποτελεσμάτων. Έτσι δημιουργήθηκε η σχέση της περιουσίας, που είναι:

$$\text{Ενεργητικό} = \text{Παθητικό} + \text{Καθαρή Περιουσία}$$

Τα τελευταία τριάντα χρόνια η Λογιστική παρουσίασε θεαματικές εξελίξεις, οι οποίες αναμένονται θεαματικότερες στα επόμενα χρόνια. Οι εξελίξεις αυτές οφείλονται κυρίως, στους ακόλουθους λόγους:

1. Στην μεταβολή των κοινωνικών συνθηκών. Οι επιχειρήσεις δεν επιδιώκουν μόνο οικονομικούς σκοπούς, αλλά και κοινωνικούς.
2. Στην ανάπτυξη των επιστημών συμπεριφοράς, που ασχολούνται με την έρευνα της συμπεριφοράς του ανθρώπου, στο φυσικό και κοινωνικό του περιβάλλον.
3. Στην ανάπτυξη της τεχνολογίας των πληροφοριακών μέσων, και κυρίως των ηλεκτρονικών υπολογιστών, που δίνουν τεράστιες δυνατότητες συλλογής λογιστικών πληροφοριών.
4. Στον ολοένα αυξανόμενο κρατικό παρεμβατισμό και στα προγράμματα οικονομικής αναπτύξεως των κρατών.

1.2.2) ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Γενικά, η Λογιστική έχει πάρει, μέχρι σήμερα τις εξής μορφές:

1. Της Διαχειριστικής Λογιστικής, με την οποία οι διαχειριστές του πλούτου των κρατών, βασιλιάδων, ναών, κ.λ.π. παρακολουθούσαν τον πλούτο τους και έδιναν λογαριασμό για τη διαχείρισή τους και

2. Της Οικονομικής Λογιστικής, η οποία είναι η βάση της Λογιστικής επιστήμης. Περιλαμβάνει την παράθεση της περιουσίας με τη σχέση $E = Π + Κ.Π.$, εύρεση της περιουσίας με την απογραφή, παρακολούθηση των μεταβολών των διαφόρων περιουσιακών στοιχείων στη δυναμική τους μορφή με τους λογαριασμούς και τον προσδιορισμό των οικονομικών αποτελεσμάτων με τα συσχέτιση των λογαριασμών εσόδων και εξόδων.

Ακόμα, στην Οικονομική Λογιστική περιλαμβάνεται η σύνταξη και παρακολούθηση των προϋπολογισμών, η λογιστική του πληθωρισμού και των αναπροσαρμογών των τιμών, η φορολογική λογιστική και η ελεγκτική.

Στην ανάπτυξη της Λογιστικής συντέλεσαν και ορισμένοι κανόνες της ίδιας της λογιστικής, όπως η λογιστική οντότητα του οικονομικού οργανισμού, η αυτοτέλεια των χρήσεων, η αρχή του δικαιολογητικού εγγράφου, οι κανόνες αποτιμήσεως, τα λογιστικά σχέδια των χωρών κ.λ.π.

Στα πλαίσια της Λογιστικής, αναπτύχθηκαν τα τελευταία χρόνια οι ακόλουθοι κλάδοι:

1. Η Διοικητική Λογιστική, που ασχολείται με τη μελέτη και αξιοποίηση των στοιχείων που παρέχει η λογιστική με τις διάφορες λογιστικές καταστάσεις, τόσο για την ορθολογική δράση του οικονομικού οργανισμού, όσο και για την πληροφόρηση των προσώπων που ενδιαφέρονται για αυτόν.

2. Η Λογιστική της Κοινωνικής Ευθύνης και του Ανθρώπινου Παράγοντα, που είναι έργο της τελευταίας δεκαετίας και επιδιώκει να αποδώσει τη θέση του οικονομικού οργανισμού στο κοινωνικό του περιβάλλον π.χ. τοπική σημασία, απασχόληση, μόλυνση περιβάλλοντος, απόβλητα, όπως και τα μέτρηση της σημασίας του ανθρώπινου παράγοντα στην εξυπηρέτηση των δραστηριοτήτων του.

1.3) Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

1.3.1 Οικονομική δραστηριότητα και Λογιστική

Στη σύγχρονη οικονομική και κοινωνική συγκρότηση, κάθε φυσικό νομικό πρόσωπο, που έχει αναπτύξει κάποια οικονομική δραστηριότητα, είναι από νόμο ή από τις συνθήκες υποχρεωμένο:

- να παρακολουθεί
- να προσδιορίζει
- να εκτιμά και
- να απεικονίζει

συστηματικά τα στοιχεία, τα οποία συνθέτουν την περιουσία του, καθώς και κάθε μεταβολή της, κατά τη διάρκεια μιας περιόδου.

Η απλή παρουσίαση της συνθέσεως και της αξίας του συνόλου των μέσων δράσεως παρέχει στατική εικόνα της περιουσιακής συγκροτήσεως του συγκεκριμένου προσώπου ή γενικά της οικονομικής μονάδας, μια εικόνα η οποία αναφέρεται σε δεδομένη χρονική στιγμή.

Εξάλλου, η μεταβολή του ύψους και της συνθέσεως της περιουσίας αποτελεί συνέπεια μιας σειράς δραστηριοτήτων. Αυτή η μεταβολή της περιουσίας είναι συνυφασμένη με την ύπαρξη εισοδήματος, το οποίο προσαιξάνει ή ελαττώνει την αρχική περιουσία του συγκεκριμένου προσώπου (στο εξής επιχειρήσεως).

Αλλά για το προσδιορισμό του εισοδήματος και της περιουσιακής καταστάσεως, είναι αναγκαίο να καθορίζεται η φύση και το μέγεθος της δαπάνης, που πραγματοποίησε η συγκεκριμένη επιχείρηση, προκειμένου να αποκτήσει το σύνολο των μέσων δράσεως ή το εισόδημα.

Τόσο όμως η απόκτηση περιουσίας, όσο και η δημιουργία εισοδήματος, όπως και η πραγματοποίηση δαπανών, αναπτύσσονται σε ένα πλέγμα οικονομικών σχέσεων, που είναι γνωστό σαν κύκλωμα οικονομικών δραστηριοτήτων ή συναλλαγών.

Όλες οι διαδικασίες, που αφορούν στη συστηματική συγκέντρωση, διατύπωση και ανάλυση των οικονομικών συναλλαγών, αλλά και οι αναγκαίες μετρήσεις, αποτελούν το βασικό αντικείμενο της Λογιστικής. Η Λογιστική θεμελιώνεται πάνω σε ένα σύνολο αρχών και ένα σύστημα παραδοχών, που έχουν γίνει παραδεκτές τόσο στη λογιστική θεωρία, όσο και στη λογιστική πρακτική.

Η Λογιστική επίσης αναφέρεται, άλλοτε σαν επιστήμη, άλλοτε σαν τεχνική και άλλοτε σαν συστηματικό σύνολο διαδικασιών, παραδοχών και κανόνων, με σκοπό την αποτελεσματική διοίκηση των επιχειρήσεων.

Η Λογιστική, όμως, σαν σύστημα γνώσεων, είναι ουσιαστικά επιστημονική ή και επιστήμη της ιστορικά οικονομικής ακριβολογίας – εκφράζει δηλαδή με ιστορική ακρίβεια τις οικονομικές συνθήκες και τις μεταβολές των οικονομικών μεγεθών. Ταυτόχρονα όμως, και σύμφωνα με το γεγονός, ότι το γνωσιολογικό λογιστικό σύστημα δεν υπόκειται σε νόμους αντικειμενικούς και αμετάβλητους, όπως άλλες επιστήμες π.χ. Μαθηματικά, Φυσική κ.τ.λ. αλλά θεμελιώνεται σε κανόνες βασικά προσχεδιασμένους και γενικής παραδοχής, δεν είναι καθαρή επιστήμη. Θα ήταν λοιπόν δυνατόν να ορισθεί ότι η Λογιστική αποτελεί επιστημονική μεθοδολογία που θεμελιώνεται πάνω σε ένα σύστημα παραδοχών και κανόνων γενικής αποδοχής και βασικής πρακτικής σημασίας.

Αλλά η Λογιστική χαρακτηρίζεται και σαν «τεχνική» με την έννοια ότι κάθε λογιστική προσέγγιση των φαινομένων της οικονομικής ζωής είναι και μια επιδέξια εφαρμογή μεθόδων και μετρήσεων, με σκοπό την ποσοτική έκφραση της επιχειρηματικής δράσεως.

Με αυτή την έννοια, η ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων – Ισολογισμών, Αποτελεσμάτων κ.τ.λ. ακολουθεί μια τεχνική και θεμελιώνεται στη λογική, ενώ προϋποθέτει οικονομική γνώση, μαθηματικοποιημένη σκέψη και εμπειρία.

1.3.2 Η Λογιστική και οι άλλες επιστήμες

Η Λογιστική έχει άμεση σχέση και με άλλες επιστήμες από τις οποίες δανείζεται κανόνες τους οποίους τακτοποιεί σε ένα ενιαίο σύνολο και στη συνέχεια τους χρησιμοποιεί ανάλογα. Οι επιστήμες με τις οποίες έχει σχέση η Λογιστική είναι :

- 1) **Η Οικονομική Επιστήμη.** Η Λογιστική αποτελεί και αυτή τμήμα της Οικονομικής Επιστήμης, διότι παρακολουθεί, καταχωρεί και ερμηνεύει τις διάφορες οικονομικές πράξεις, ελέγχει τη διαχείριση, την έρευνα και εξάγει διάφορα συμπεράσματα.
- 2) **Η Αριθμητική.** Η σχέση της Λογιστικής με την Αριθμητική βρίσκεται στο γεγονός ότι αυτή είναι υποχρεωμένη να κάνει χρήση αριθμητικών υπολογισμών, για να διατυπώσει τα συμπεράσματά της με τρόπο μαθηματικό.
- 3) **Η Στατιστική.** Η Στατιστική και η Λογιστική έχουν πολλές ομοιότητες για το λόγο ότι παρακολουθούν συνήθως ορισμένο γεγονός για τον ίδιο σκοπό, αλλά με διάφορα μέσα. Με συνέπεια ο λογιστής θα πρέπει να διαθέτει επαρκή στατιστική κατάρτιση έτσι ώστε να μπορεί να απεικονίζει τα στοιχεία της λογιστικής κατά στατιστικό τρόπο.
- 4) **Η Νομική.** Η σχέση Νομικής και Λογιστικής είναι άμεση δεδομένου ότι η Λογιστική παρακολουθεί και καταχωρεί πολλές φορές έννομες σχέσεις και διότι πρέπει να συμμορφώνεται ο λογιστής προς τις υποδείξεις ή τις επιταγές του νόμου. Ειδικότερα η Λογιστική των ιδιωτικών επιχειρήσεων σχετίζεται αμέσως με το εμπορικό δίκαιο το φορολογικό δίκαιο, τον Κώδικα φορολογικών στοιχείων κ.λ.π.
- 5) **Η Οργανωτική.** Σκοπός της επιστήμης αυτής είναι η Επιστημονική οργάνωση και επομένως θα πρέπει να γίνεται η χρήση των κανόνων της και στην οργάνωση του λογιστηρίου των διαφόρων οικονομικών μονάδων για τον καταρτισμό του λογιστικού τους σχεδίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2°

2.1) ΤΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Μέσα στα πλαίσια της Διγραφικής λογιστικής μεθόδου, αναπτύχθηκαν περισσότερα λογιστικά συστήματα, διαδικασίες δηλαδή που μ'αυτές πραγματοποιείται η καθημερινή λογιστική εργασία και η ολοκλήρωσή της.

Πρέπει όμως να ξεκαθαριστούν οι διαφορές της μεθόδου από το σύστημα και αυτού του τελευταίου από την τεχνική με την οποία και διεξάγεται η λογιστική εργασία.

Η λογιστική μέθοδος λοιπόν, προσδιορίζει και καθιερώνει τις "αρχές" με τις οποίες θα καταγράφονται οι οικονομικές πράξεις της επιχείρησης. Το λογιστικό σύστημα, μέσα στα πλαίσια αυτών των αρχών αποτελεί τη διαδικασία καταγραφής των οικονομικών πράξεων, δηλαδή τα βιβλία όπου θα καταχωρούνται οι οικονομικές πράξεις, τα στοιχεία της καταγραφής, τα σημεία της καταγραφής και την πορεία τη, με βάση τα ειδικά λειτουργικά και οργανωτικά δεδομένα της επιχείρησης. Τέλος, η τεχνική είναι το μέσο με το οποίο διεξάγεται η λογιστική εργασία μέσα στα πλαίσια της μεθόδου φυσικά αλλά και του συστήματος. (π.χ. χειρόγραφη, μηχανογραφημένη)

Ειδικότερα και πιο συγκεκριμένα, όταν λέμε ότι το λογιστικό σύστημα προσδιορίζει:

-τα βιβλία όπου θα καταχωρούνται οι οικονομικές πράξεις, εννοούμε: πόσα και ποια βιβλία θα τηρηθούν, ποιες πράξεις θα υποδέχεται το καθένα καθώς και τη σειρά που θα καταχωρούνται οι πράξεις αυτές στα διάφορα βιβλία και τέλος, με ποιους ελέγχους θα διασφαλίζεται η ακρίβεια των δεδομένων των βιβλίων και με ποιες συμφωνίες θα διαπιστώνεται αυτή η ακρίβεια.

-τα στοιχεία της εγγραφής, εννοούμε : για κάθε οικονομική πράξη τι παραστατικό εκδίδεται ή γίνεται δεκτό και ποια στοιχεία περιλαμβάνει (υποχρεωτικά- προαιρετικά, σταθερά- μεταβλητά),

-τα σημεία καταγραφής, εννοούμε: σε ποια θέση και από ποιον εκδίδεται το στοιχείο και

-την πορεία της καταγραφής, εννοούμε: σε ποια βιβλία θα καταχωρηθούν οι οικονομικές πράξεις, που και από ποιον θα τηρούνται αυτά τα βιβλία, τι θα περιλαμβάνει η καταχώρηση και ποια θα είναι η πορεία των καταχωρήσεων.

Πάντως, πρέπει να επισημάνουμε το γεγονός ότι με τις σύγχρονες ηλεκτρονικές τεχνικές, που εμφανίζονται στη διεξαγωγή της λογιστικής εργασίας, έχουν τελείως ανατραπεί πολλά από τα δεδομένα των λογιστικών συστημάτων. Γιατί όπως είναι γνωστό η πορεία που θα ακολουθήσει η εισαγόμενη μέσα στο σύστημα οικονομική πράξη, οργανώνεται με βάση τους νόμους και τους κανόνες της ηλεκτρονικής οργάνωσης και διεξαγωγής της εργασίας, με μόνους περιορισμούς:

- την έγκαιρη κατά νόμο ενημέρωση
- τη δημιουργία των επιθυμητών λογιστικών(οικονομικών) κατηγοριών πληροφοριών και
- την ακρίβεια και αξιοπιστία των δεδομένων

Τα παραπάνω δεν σημαίνουν σε καμιά περίπτωση ότι δεν είναι αναγκαία η μελέτη των συστημάτων, σαν λογικής που διέπει τη διεξαγωγή της λογιστικής εργασίας. Το αντίθετο συμβαίνει . Επειδή η λογική της καταγραφής είναι στην πράξη αφανής γιατί χάνεται μέσα στις μηχανές, η καλή γνώση της λογικής που την διέπει είναι τώρα περισσότερο αναγκαία.

Μέσα στα πλαίσια της Διγραφικής μεθόδου αναπτύχθηκαν, περισσότερα και διαφορετικά λογιστικά συστήματα που τα εξετάζουμε παρακάτω.

2.1.1) ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Σαν λογιστικό σύστημα λοιπόν, εννοούμε το σύμπλεγμα των κάθε κατηγορίας και επιπέδου λογιστικών βιβλίων, αλλά και των βοηθητικών που συνδέονται αμέσως και τροφοδοτούν με στοιχεία τα λογιστικά ή τροφοδοτούνται απ'αυτά, καθώς και τον τρόπο και την πορεία της ενημέρωσης, διασύνδεσης και ελέγχου τους.

Τα λογιστικά συστήματα διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες:

- τα συνθετικο-αναλυτικά και
- τα αναλυτικο-συνθετικά

ανάλογα με την πορεία της καταχώρησης των εγγραφών στα βιβλία. Στα πρώτα από τα παραπάνω συστήματα , τηρούνται συγκεντρωτικά κυρίως βιβλία, μοναδικά το καθένα στο είδος τους (ημερολόγιο, καθολικό, κ.λ.π.) όπου κατ'αρχήν καταχωρούνται οι εγγραφές και από εκεί μεταφέρονται αναλυτικά στους ειδικούς λογαριασμούς.

Το αντίθετο συμβαίνει στα αναλυτικό-συνθετικά, όπου τηρούνται περισσότερα βιβλία κατά κατηγορία (ημερολόγια κυρίως) και όπου οι εγγραφές καταχωρούνται πρώτα στα αναλυτικά βιβλία και μετά συγκεντρώνονται και μεταφέρονται στα συγκεντρωτικά

2.1.2)ΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΞΕΧΩΡΙΣΤΑ

2.1.2.ι)ΤΟ ΚΛΑΣΣΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Βασική έκφραση των συνθετικο-αναλυτικών συστημάτων, που βρήκε μια πολύ μακριά και πλατιά εφαρμογή στην πράξη, είναι το Κλασσικό ή Ιταλικό λεγόμενο σύστημα.

Το σύστημα αυτό, προβλέπει ένα Συγκεντρωτικό Ημερολόγιο (Σ.Η.) όπου καταχωρούνται όλες οι οικονομικές πράξεις με χρονολογική σειρά και αναλυτικά σε τρόπο που να μπορεί να γίνει ενημέρωση κατευθείαν στο Γενικό και τα Αναλυτικά Καθολικά. Επειδή, το Σ.Η. αποτελεί τη μοναδική πηγή στοιχείων για την καταχώρηση των οικονομικών πράξεων στα καθολικά.

Απαιτείται εξαιρετική προσοχή, τόσο για να «συλλαμβάνονται» όλα τα παραστατικά και συνεπώς οι οικονομικές πράξεις, όσο και για να αποφεύγονται τα λάθη, επειδή το ημερολόγιο αποτελεί τη μοναδική πηγή ενημέρωσης όλου του συστήματος.

Ακολουθεί η μεταφορά των δεδομένων των ημερολογιακών εγγραφών από το Σ.Η. στο Γενικό και το Αναλυτικό Καθολικό, κατά πρωτοβάθμιο λογαριασμό στο πρώτο και κατά δευτεροβάθμιους κ.λ.π., στα κατώτερου βαθμού.

Για να διερευνηθεί η ακρίβεια των δεδομένων, συντάσσονται τα ισοζύγια:

-του Γενικού Καθολικού, που συμφωνεί στο σύνολό του με το Σ.Η. για να διερευνηθεί αν μεταφέρθηκαν με ακρίβεια όλες οι εγγραφές στους ανάλογους λογαριασμούς.

-των Αναλυτικών Καθολικών που συμφωνούν το καθένα με τον πρωτοβάθμιο λογαριασμό εκείνο, που το ισοζύγιο αποτελεί την ανάλυσή του, για να διερευνηθεί η ακρίβεια των καταχωρήσεων στους αναλυτικούς λογαριασμούς.

Σήμερα, επειδή η ενημέρωση του Αναλυτικού Καθολικού γίνεται από το Συγκεντρωτικό Ημερολόγιο, η συμφωνία αυτών των ισοζυγίων με τους αντίστοιχους λογαριασμούς τους στο Γενικό Καθολικό, πιστοποιεί την ακρίβεια και των Αναλυτικών και του Γενικού.

2.1.2.ii)ΤΟ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Το Κλασσικό Σύστημα είναι κατάλληλο για μικρές μόνο επιχειρήσεις, για τις επιχειρήσεις όπου εμφανίζεται μικρή κίνηση και κύρια όπου ο ρυθμός των συναλλαγών επιτρέπει χρονικά την καθυστέρηση στην ενημέρωση από τη δυσκινησία που χαρακτηρίζει το σύστημα.

Όταν όμως οι συναλλαγές είναι πυκνές και ο ρυθμός τους έντονος, όταν επίσης απαιτείται γρήγορη ενημέρωση, τότε το Κλασσικό Σύστημα γίνεται τροχοπέδη. Το ίδιο συμβαίνει και όταν η ειδική δομή της επιχείρησης –π.χ. λειτουργούν υποκαταστήματα κ.λ.π.- ή και ο όγκος των εργασιών επιβάλλουν τη διάσπαση από λόγους καθαρά οργανωτικούς.

Από αυτούς τους λόγους γεννήθηκε η ανάγκη για ένα σύστημα που θα εξασφάλιζε κατανομή της εργασίας και γρήγορη ενημέρωση. Δημιουργήθηκε λοιπόν το Συγκεντρωτικό Σύστημα που διαφέρει από το Κλασσικό κατά τούτο:ότι στα πλαίσιά του λειτουργούν πολλά αναλυτικά λεγόμενα ημερολόγια, που το καθένα τους υποδέχεται μια ειδικότερη κατηγορία οικονομικών πράξεων. Εξάλλου τα Αναλυτικά Καθολικά ενημερώνονται κατευθείαν από τα παραστατικά και συνεπώς σε πολύ μικρό χρόνο. Εξασφαλίζεται έτσι η έγκαιρη ενημέρωση των λογιστικών βιβλίων παρά το μεγάλο πλήθος των οικονομικών πράξεων, επειδή η λογιστική εργασία διασπάται και μοιράζεται.

Το καθένα αναλυτικό ημερολόγιο, υποδέχεται συνήθως μια κατηγορία οικονομικών πράξεων που ανήκουν και διακινούν λίγους πρωτοβάθμιους λογαριασμούς και έτσι στο τέλος της μηνιαίας περιόδου, με μια απλή άθροιση προκύπτουν τα δεδομένα για τις συγκεντρωτικές εγγραφές στο Συγκεντρωτικό Ημερολόγιο και την ενημέρωση του Γενικού Καθολικού.

Ακολουθεί λοιπόν, η ενημέρωση των συγκεντρωτικών βιβλίων με τη συγκεντρωτική μεταφορά των δεδομένων των αναλυτικών ημερολογίων στο Συγκεντρωτικό Ημερολόγιο και από εκεί στο Γενικό Καθολικό. Στην ενημέρωση αυτή παρουσιάζεται η ευκολία, ότι οι οικονομικές πράξεις του μήνα, είναι συγκεντρωμένες κατά κατηγορία δηλαδή κατά πρωτοβάθμιο λογαριασμό για τις περισσότερες κατηγορίες, στις ειδικές στήλες των αναλυτικών ημερολογίων, αλλά και η δυσκολία ότι για όσες πράξεις δεν λειτουργεί αναλυτικό ημερολόγιο ή για τις πράξεις που περιλαμβάνει το Ημερολόγιο Διαφόρων Πράξεων, χρειάζεται να συνταχθεί "Φύλλο Ελέγχου και Ανάλυσης", προκειμένου να συγκεντρωθούν όλες οι οικονομικές πράξεις που αφορούν τον κάθε λογαριασμό, για ολόκληρο το μήνα.

Πόσα και ποια αναλυτικά ημερολόγια θα τηρηθούν κάθε φορά, εξαρτάται από το αντικείμενο της επιχείρησης, τη δομή, την οργάνωση και τη λειτουργία της. Η πιο

συνηθισμένη διασπορά όμως με τη δημιουργία αναλυτικών ημερολογίων, είναι να τηρηθούν ημερολόγια:

- Αγορών
- Πωλήσεων
- Ταμείου και
- Διαφόρων Πράξεων, που καλύπτει όλες τις άλλες οικονομικές πράξεις.

2.1.2.III)ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ-ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ

Ουσιαστικά δεν πρόκειται για ένα ξεχωριστό τυπικό λογιστικό σύστημα οργάνωσης της λογιστικής πρακτικής, αλλά περισσότερο για ένα τρόπο οργάνωσης της λογιστικής πρακτικής μέσα στα δύο κύρια λογιστικά συστήματα.

Πρόκειται συγκεκριμένα για τη συγχώνευση σε ένα, δύο βασικών βιβλίων που τηρούνται και στα δύο προηγούμενα συστήματα, δηλαδή των ημερολογίων με τα καθολικά. Μια συγχώνευση που μπορεί να ισχύσει συνεπώς σε κάθε σύστημα αλλά και σε κάθε επίπεδο βιβλίων, είτε δηλαδή πρόκειται για τα Συγκεντρωτικά Ημερολόγια και Καθολικό, είτε για Αναλυτικά Ημερολόγια και Καθολικά. Εξυπακούεται ότι στη δεύτερη περίπτωση, τα συγκεντρωτικά δεδομένα των Αναλυτικών Ημερολογίων-Καθολικών θα μεταφέρονται στα συγκεντρωτικά βιβλία.

Με τον τρόπο αυτό διεξαγωγής της λογιστικής εργασίας, τα πεδία της χρονολογίας και της αιτιολογίας είναι κοινά και για το ημερολόγιο και για τα καθολικά, ενώ από τα δίστηλα καταχώρησης ποσών, το πρώτο λειτουργεί σαν ημερολόγιο και τα υπόλοιπα δίστηλα λειτουργούν σαν καθολικό.

Το σύστημα μπορεί να λειτουργήσει είτε σαν Κλασσικό, είτε σαν Συγκεντρωτικό. Η επιλογή εξαρτάται από το πλήθος των οικονομικών πράξεων, τον παράγοντα δηλαδή που καθορίζει πάντοτε την επιλογή του συστήματος.

2.2) ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΑ

Τρία είναι τα βάρη που πάνω τους εδράζεται η Λογιστική σαν πρακτική, σαν διαδικασία.

Είναι πρώτο τα στοιχεία, τα έγγραφα δηλαδή που αποτυπώνουν τις οικονομικές πράξεις, έτσι όπως η επιχείρηση τις πραγματοποιεί.

Είναι δεύτερο τα βιβλία, που «συλλαμβάνουν» τις ίδιες πράξεις, τις συγκροτούν σε σκόπιμες κατηγορίες και τις μετατρέπουν σε χρήσιμες οικονομικές πληροφορίες.

Είναι τρίτο, η μέθοδος, που με αυτήν η Λογιστική θα πραγματοποιήσει το έργο της:

2.2.1 ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Πριν εξετάσουμε τα στοιχεία και τη λειτουργία τους, είναι σκόπιμο να ξεκαθαριστεί το γεγονός ότι οι οικονομικές πράξεις της κάθε επιχείρησης χωρίζονται σε δύο μεγάλες βασικές κατηγορίες: τις πρωτότυπες και τις παράγωγες.

Πρωτότυπες είναι οι οικονομικές πράξεις που:

- είναι σχέσεις,
- εικονίζονται με παραστατικά (π.χ. δελτία, τιμολόγια κ.λ.π.)
- παρακολουθούνται αναλυτικά κατά περίπτωση.

Παράγωγες είναι οι πράξεις που:

- είναι συνέπειες των πρωτότυπων,
- προκύπτουν από συνδυασμούς-επεξεργασίες των πρώτων και
- παρακολουθούνται συγκεντρωτικά κατά χρόνο ή αντικείμενο .

Πράξεις της πρώτης κατηγορίας είναι:οι συναλλαγές, η ικανοποίηση απαιτήσεων, η εκπλήρωση υποχρεώσεων, οι αναλώσεις για την παραγωγή των προϊόντων ή τη λειτουργία της επιχείρησης γενικά, το δάνειο και η κατάθεση των εταιρών. Πράξεις της δεύτερης κατηγορίας είναι:ο υπολογισμός του οικονομικού αποτελέσματος μιας περιόδου, η εξαγωγή των υπολοίπων των λογαριασμών, η κοστολόγηση κ.λ.π.

Για κάθε πρωτότυπη οικονομική πράξη, εκδίδεται οπωσδήποτε ένα τουλάχιστον στοιχείο, που την αποδειχνει, που είναι συστατικό της. Αλλιώς η πράξη είναι ανυπόστατη. Δεν υπάρχει. Και ονομάζονται τα στοιχεία αυτά, είτε παραστατικά επειδή παριστάνουν την πράξη, είτε αποδεικτικά, επειδή την αποδειχνουν, είτε δικαιολογητικά, επειδή αποτελούν τη δικαιολογητική βάση των λογιστικών εγγραφών.

Η αναγκαιότητα αυτή καθιερώθηκε και νομοθετικά σαν αρχή που πρέπει να τηρείται χωρίς εξαίρεση, επειδή φυσικά μία παρέκκλιση μπορεί να υποκρύπτει δόλο ή αλλοίωση των πραγματικών δεδομένων. Η αρχή λοιπόν αυτή, προβλέπεται από τις παρακάτω διατάξεις:το Π.Δ. 1123/80 «Περί...Γενικού Λογιστικού Σχεδίου», ορίζει την αρχή αυτή και την προσδιορίζει στην παράγραφο 1.103, ενώ το Π.Δ. 186/1992 «Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων», ορίζει και εξειδικεύει τα παραστατικά των οικονομικών πράξεων , στο κεφάλαιο Γ´ «Στοιχεία των επιτηδευματιών».

Βέβαια στη Λογιστική τα αποδεικτικά αυτά δεν είναι οποιαδήποτε έγγραφα. Αντίθετα, επειδή είναι λειτουργικά στοιχεία του όλου συστήματος, τόσο από νομοθετική επιταγή, όσο και από επιχειρηματική αναγκαιότητα, περιέχουν δεδομένα που:

α)προσδιορίζουν πραγματικά την οικονομική πράξη;

- με βάση προσδιοριστικά στοιχεία γενικά και μόνιμα που περιέχουν και προσδιορίζουν την πράξη σαν κατηγορία π.χ. αποστολή για πώληση, εξαγωγή για κατεργασία, τιμολόγιο πώλησης, εισαγωγή προϊόντων κ.λ.π., αλλά και
- με βάση στοιχεία ειδικά που συμπληρώνονται κατά περίπτωση και προσδιορίζουν μέσα στην κατηγορία τη συγκεκριμένη κάθε φορά πράξη(π.χ. επωνυμία, διεύθυνση, Α.Φ.Μ. του πελάτη κ.λ.π.)

β)κατοχυρώνουν νομικά την οικονομική πράξη.

Πρόκειται ειδικότερα για την κατοχύρωση των δικαιωμάτων της επιχείρησης που απορρέουν από τη συγκεκριμένη πράξη απέναντι στον οποιοδήποτε τρίτο(π.χ. στοιχεία του μεταφορέα, υπογραφή του παραλήπτη).Αλλά πρόκειται ακόμη και για τον προσδιορισμό και τον περιορισμό των υποχρεώσεων που προκύπτουν για την επιχείρηση, από την ίδια πράξη(π.χ. η ρήτρα: «τα εμπορεύματα ταξιδεύουν για λογαριασμό και με κίνδυνο τον αγοραστή»).

γ)καλύπτουν τις απαιτήσεις της Φορολογικής Αρχής.

Επειδή οι οικονομικές πράξεις ενδιαφέρουν τη «Φορολογούσα Αρχή», προκειμένου κυρίως, εξωτερικά μεν να πετύχει τη διασταύρωση των συναλλαγών, εσωτερικά δε να ελέγξει τη διαμόρφωση του αποτελέσματος της επιχείρησης, η φορολογική νομοθεσία επιβάλλει μια σειρά από καθορισμούς στα δεδομένα των στοιχείων, τόσο τα μόνιμα όσο και τα περιπτωσιακά, ενώ για ορισμένα από τα στοιχεία, προβλέπει και ειδικές τυπικές προϋποθέσεις (θεωρήσεις κ.λ.π.).

Είναι βέβαια αυτονόητο, ότι τα περισσότερα από τα αιτήματα που μπαίνουν από όλες τις παραπάνω πλευρές για ικανοποίηση από τα δικαιολογητικά των οικονομικών πράξεων, συμπίπτουν, οπότε συγχωνεύονται και καλύπτουν ενιαία όλες τις απαιτήσεις.

Μέσα στα πλαίσια αυτών των περιορισμών τα στοιχεία διακρίνονται σε κατηγορίες ανάλογα και αντίστοιχα με τις κατηγορίες σε αυτές που διακρίνονται και οι οικονομικές πράξεις. Γεγονός που και αυτό με τη σειρά του επιβάλλει ορισμένους καθορισμούς και εξειδικεύσεις.

Με βάση λοιπόν αυτό το τελευταίο κριτήριο, τα παραστατικά διακρίνονται, ακολουθώντας τις οικονομικές πράξεις, σε δύο μεγάλες και βασικές κατηγορίες:

- τα παραστατικά των εξωτερικών πράξεων και
- τα παραστατικά των εσωτερικών πράξεων

Τα παραστατικά των εξωτερικών πράξεων εκδίδονται πάντα από το συναλλασσόμενο εκείνο που σύμφωνα με τις ειδικές για κάθε περίπτωση διατάξεις, ορίζεται από τον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων υπόχρεος για την έκδοσή τους. Αντίθετα, τα παραστατικά των εσωτερικών οικονομικών πράξεων, είναι αυτονόητο ότι εκδίδονται πάντα από την επιχείρηση. Αν το παραστατικό που εκδίδεται από τον τρίτο καλύπτει και τις απαιτήσεις της, η επιχείρηση δεν είναι ανάγκη να εκδώσει άλλο.

Γενικά πάντως για το σύνολο των στοιχείων μπορούν να διατυπωθούν οι παρακάτω παρατηρήσεις σαν γενικοί προσδιορισμοί του οποιουδήποτε είδους από αυτά.

Κάθε πρωτότυπη οικονομική πράξη δεν είναι τίποτε άλλο από τη διακίνηση ή την ανάλωση μιας αξίας. Συνεπώς οποιοδήποτε στοιχείο, πρέπει να περιλαμβάνει τα παρακάτω δεδομένα:

α)τον προσδιορισμό του είδους, της μονάδας μέτρησης, της ποσότητας και της αξίας (όταν προβλέπεται)

β)τα στοιχεία που εξειδικεύουν την πράξη:αριθμό παραστατικού, ημερομηνία, είδος παραστατικού, τόπο έκδοσης, κ.λ.π.

γ)στοιχεία καθοδηγητικά της καταχώρησης του παραστατικού π.χ. χαρακτηριστικά αγοράς, πώλησης, εισαγωγής στην αποθήκη κ.λ.π.

δ)τον προσδιορισμό του προσώπου που παραλαμβάνει και αυτού που παραδίδει την αξία, καθώς και την απόδειξη της ευθύνης τους (υπογραφή) για την ακρίβεια των δεδομένων του στοιχείου.

Πώς θα ονομάζονται και ποια συγκεκριμένη διάταξη θα έχουν τα παραπάνω στοιχεία, είναι ζήτημα οργανωτικό της επιχείρησης ή και των ρυθμιστικών διατάξεων της Πολιτείας.

Σε ενίσχυση αυτού του γενικού προσδιορισμού, είναι το γεγονός ότι με τα σύγχρονα μηχανογραφικά συστήματα λειτουργεί ενιαίο έντυπο πολλαπλών χρήσεων, με όλα τα παραπάνω στοιχεία, που χαρακτηρίζεται ειδικά κάθε φορά που χρησιμοποιείται, ανάλογα με την πράξη που καλύπτει (π.χ. για την πώληση: τιμολόγιο, για την έκπτωση ή την επιστροφή: πιστωτικό τιμολόγιο, για την απλή αποστολή: δελτίο αποστολής κ.λ.π.).

Εκείνο πάντως που έχει ιδιαίτερη σημασία, είναι το γεγονός ότι τα επιμέρους στοιχεία που περιλαμβάνονται στο καθένα ειδικό παραστατικό, είναι όλα τους ίσης σπουδαιότητας και αξίας και πρέπει να συμπληρώνονται με ακρίβεια και πληρότητα.

Το πλήθος, το είδος και τα χαρακτηριστικά των παραστατικών που εκδίδονται υποχρεωτικά από την κάθε επιχείρηση, σύμφωνα με τη φορολογική νομοθεσία, προβλέπονται από τον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων (Κ.Β.Σ.). Το νομοθέτημα αυτό(π.δ. 186/1992-Φ.Ε.Κ.Α. 84/26.5.92)ορίζει τα παραστατικά και τα υποχρεωτικά στοιχεία τους στις διατάξεις του κεφαλαίου Γ' που περιλαμβάνει τα άρθρα 11 έως και 16, που προβλέπουν τα εξής:

-Άρθρο 11:Δελτία αποστολής- Δελτία εσωτερικής διακίνησης επιχειρήσεων επεξεργασίας.

-Άρθρο 12:Τιμολόγια-Εκκαθαρίσεις.

-Άρθρο 13:Αποδείξεις λιανικής πώλησης αγαθών-Αποδείξεις παροχής υπηρεσιών.

-Άρθρο 14:Αποδείξεις αυτοπαράδοσης.

-Άρθρο 15:Αποδείξεις δαπανών.

-Άρθρο 16:Έγγραφο μεταφοράς.

Δεν αρκεί όμως να εκδίδεται για κάθε οικονομική πράξη ένα παραστατικό. Το ζητούμενο είναι τα παραστατικά αυτά να καταλήξουν να γίνουν λογιστική αποτύπωση. Ο άλλος σημαντικός όρος συνεπώς για την επάρκεια και ακρίβεια της λογιστικής διαδικασίας είναι η «σύλληψη» όλων των παραστατικών που εκδίδονται, και η καταχώρησή τους σύμφωνα με τη λογιστική μεθοδολογία στα λογιστικά βιβλία. Και είναι αυτή η «σύλληψη», η πρώτη ενέργεια, η πρώτη βαθμίδα στη λειτουργία των βιβλίων.

2.2.2 ΤΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

Σαν λογιστικά, ορίζουμε όσα βιβλία είναι αναγκαία για να πραγματοποιείται και να καλύπτεται το λογιστικό κύκλωμα με βάση τη διγραφική λογιστική μέθοδο. Όλα τα άλλα βιβλία που τηρούνται από τις επιχειρήσεις, χρήσιμα προς διάφορες κατευθύνσεις και για διάφορους σκοπούς, δεν ανήκουν πάντως στην κατηγορία των λογιστικών. Η διάκριση αυτή, γίνεται βέβαια με επιστημονικά κριτήρια. Εντούτοις τα λογιστικά βιβλία, με τα ίδια ακριβώς κριτήρια ορίζονται σαν υποχρεωτικά για ορισμένη κατηγορία επιχειρήσεων από τη φορολογική νομοθεσία επίσης (Κ.Β.Σ. άρθρο 7). Γι'αυτούς τους λόγους άλλωστε, τα βιβλία αυτά προσδιορίζονται σαν υποχρεωτικά λογιστικά βιβλία.

Από τον παραπάνω προσδιορισμό, συνάγεται και η κύρια αποστολή των λογιστικών βιβλίων:αποτελούν το μοναδικό μέσο για να αποκτηθούν οι λογιστικές πληροφορίες για τις οικονομικές πράξεις της επιχείρησης καταταγμένες στις επιθυμητές κατηγορίες.

Οι πληροφορίες αυτές είναι ζητούμενες από ένα πλήθος ενδιαφερόμενους παράγοντες της εσωτερικής λειτουργίας της επιχείρησης, αλλά και της εξωτερικής δραστηριότητας και των συνεπειών αυτής της δράσης.

Γενικά μπορούμε να πούμε ότι, τα λογιστικά βιβλία :

α)εσωτερικά εφοδιάζουν τον επιχειρηματία με πληροφορίες:

-για το υπόλοιπο που έχει καθένα από τα στοιχεία της περιουσίας και συνεπώς για το σύνολο και τη σύνθεσή της. Αλλά ακόμη και για τις αμοιβαίες σχέσεις αυτών των στοιχείων.

-για τη διαχρονική πορεία του καθενός στοιχείου και συνεπώς του συνόλου της περιουσίας και τις αμοιβαίες σχέσεις αυτών των κινήσεων.

-για τις πηγές του αποτελέσματος στα διάφορα επίπεδά του, στη χρονική διαδρομή της επιχειρηματικής κυκλοφορίας.

-για την άσκηση των δικαιωμάτων και την εκπλήρωση των υποχρεώσεων της επιχείρησης και επιτρέπουν έτσι την παρακολούθηση και τον έλεγχο των υπευθύνων.

β)εξάλλου εξωτερικά:

-κατοχυρώνουν και αποδείχνουν τα δικαιώματα της επιχείρησης απέναντι σε οποιοδήποτε τρίτο.

-προσδιορίζουν και εξειδικεύουν τις υποχρεώσεις της επιχείρησης και συνεπώς αποτελούν τη βάση για να πραγματοποιείται αποτελεσματικά ο κάθε έλεγχος(αγορανομικός, πιστωτικός κ.λ.π.) αλλά και για να κατοχυρώνεται η επιχείρηση από τυχόν αυθαιρέσιες του ελέγχου ή να διασφαλίζει τα δικαιώματά της και τέλος,

-αποδείχνουν τη φορολογητέα ύλη και προσδιορίζουν με τρόπο δεσμευτικό για την επιχείρηση, αλλά και για τη φορολογική αρχή, τις φορολογικές υποχρεώσεις της επιχείρησης.

Την κατηγορία των λογιστικών βιβλίων αποτελούν τα παρακάτω βιβλία:

-τα ημερολόγια κάθε είδους.

Από ουσιαστική άποψη, τα ημερολόγια είναι βιβλία με οργανωτικό ρόλο μέσα στα πλαίσια της λογιστικής διαδικασίας και συγκεκριμένα έχουν σαν αποστολή να «συλλάβουν» το άμορφο λογιστικό υλικό έτσι όπως με τη μορφή των παραστατικών έρχεται στην αφηρησία της λογιστικής διαδικασίας και να το καταχωρήσουν με χρονολογική τάξη και λογιστική διατύπωση. Εδώ όμως σταματάει η συμμετοχή τους στη λογιστική διαδικασία.

Το πλήθος, η λειτουργία τους και οι κατηγορίες οικονομικών πράξεων που παρακολουθούν και καταγράφουν το καθένα, εξαρτώνται:

-από το λογιστικό σύστημα που εφαρμόζει η επιχείρηση(συγκεντρωτικό, αναλυτικό)

-από την τεχνική που χρησιμοποιεί, για τη διεξαγωγή της λογιστικής εργασίας(χειρόγραφη, μηχανογραφημένη)

-από την οργάνωση και την κατανομή της λογιστικής εργασίας μέσα στην επιχείρηση και τέλος

-από την επιχειρηματική δομή και διάρθρωση(π.χ. υποκαταστήματα)

Μπορούμε ωστόσο να πούμε, ότι οι βασικές ρυθμίσεις είναι δύο:

α)ένα ημερολόγιο που υποδέχεται το σύνολο των καθημερινών λογιστικών καταχωρήσεων ή

β)περισσότερα από ένα ημερολόγια, που το καθένα από αυτά υποδέχεται, είτε το σύνολο των λογιστικών καταχωρήσεων σε καθεμία από τις αποκεντρωμένες επιχειρηματικές μονάδες, είτε από μια κατηγορία οικονομικών πράξεων, μέσα στην ίδια την επιχειρηματική μονάδα.

Είναι βέβαια αυτονόητο, ότι στην περίπτωση που λειτουργούν περισσότερα ημερολόγια, χρειάζεται και ένα συγκεντρωτικό, όπου θα συγκεντρώνονται από τα διάφορα ημερολόγια όλες οι κινήσεις κατά λογαριασμό για την ενιαία καταχώρηση σ'αυτούς της μηνιαίας κίνησής τους.

Η καταχώρηση των οικονομικών πράξεων στο ημερολόγιο οποιασδήποτε κατηγορίας και επιπέδου, διέπεται από κοινούς κανόνες ουσιαστικής και τυπικής αποτύπωσής τους. Με τον όρο «ουσιαστική αποτύπωση» εννοούμε την ανάλυση της οικονομικής πράξης, που σημαίνει να προσδιοριστούν οι λογαριασμοί που πρέπει να κινηθούν. Με τον όρο «τυπική αποτύπωση» εννοούμε τον καθημερινό και κοινά αποδεκτό τρόπο, μ'αυτόν που θα καταχωρηθεί η αναλυμένη οικονομική πράξη, μέσα στο βιβλίο. Με άλλα λόγια τι ακριβώς στοιχεία θα περιλάβει και πώς θα διαταχθούν αυτά τα στοιχεία.

Η τυπική αποτύπωση των οικονομικών πράξεων στο ημερολόγιο, αυτό που είναι γνωστό με τον όρο «λογιστική εγγραφή», περιλαμβάνει τα παρακάτω στοιχεία:

-τον αύξοντα αριθμό, ενιαίο καθ'όλη τη διάρκεια της χρήσης για το ίδιο ημερολόγιο,

-τη χρονολογία της καταχώρησης του άρθρου. Αν η γραμμογράφηση του ειδικού ημερολογίου το επιτρέπει, η ημερομηνία μπαίνει στην αρχή της ημέρας και ισχύει για όλες τις εγγραφές εκείνης της ημέρας.

-τους τίτλους των λογαριασμών οποιουδήποτε βαθμού, σ'αυτούς που θα καταχωρηθούν τα σχετικά ποσά.

-τα ποσά κατά λογαριασμό και κατεύθυνση,(χρέωση-πίστωση), που συνολικά κατά κατεύθυνση είναι αναγκαστικά ίσα.

-σύντομη αλλά σαφή αιτιολογία της πράξης που καταχωρείται, αιτιολογία που σ'αυτήν περιλαμβάνονται και τα στοιχεία του παραστατικού της πράξης και τέλος,

-ένα στοιχείο συσχετισμού με το καθολικό όπου καταχωρήθηκε η πράξη.

-τα καθολικά συγκεντρωτικό και αναλυτικά.

Αποτελούν τη βασική κατηγορία λογιστικών βιβλίων, διότι εδώ υπάρχουν και λειτουργούν, οι λογαριασμοί κάθε κατηγορίας και επιπέδου και συνεπώς εδώ συγκροτείται το σύστημα των λογιστικών πληροφοριών. Στα βιβλία αυτά ταξινομούνται οι οικονομικές πράξεις πως καταχωρήθηκαν στα ημερολόγια. Συνεπώς τα αριθμητικά-σύνολα των καθολικών πρέπει καταρχήν να συμφωνούν με τα αριθμητικά σύνολα των ημερολογίων.

Τα καθολικά αναπτύσσονται πάντα αντίστοιχα με την ανάπτυξη των λογαριασμών, από τους οποίους το κάθε καθολικό περιλαμβάνει μια ενότητα. Έτσι λοιπόν:

-το Γενικό Καθολικό περιλαμβάνει την ενότητα των πρωτοβάθμιων λογαριασμών.

-τα Αναλυτικά Καθολικά της αμέσως χαμηλότερης βαθμίδας, είναι όσα και οι πρωτοβάθμιοι περιληπτικοί λογαριασμοί και περιλαμβάνουν το καθένα τους, τους δευτεροβάθμιους λογαριασμούς ενός περιληπτικού πρωτοβάθμιου.

-τα Αναλυτικά Καθολικά της αμέσως χαμηλότερης βαθμίδας, είναι όσα και οι δευτεροβάθμιοι περιληπτικοί λογαριασμοί και περιλαμβάνουν το καθένα, τους τριτοβάθμιους λογαριασμούς ενός περιληπτικού δευτεροβάθμιου κ.ο.κ.

Γενικός κανόνας για το πλήθος και το επίπεδο των αναλυτικών καθολικών, είναι ότι λειτουργούν τόσα, όσοι είναι οι περιληπτικοί λογαριασμοί όλων των βαθμών ή αλλιώς, σε κάθε περιληπτικό λογαριασμό οποιουδήποτε βαθμού, αντιστοιχεί και ένα αναλυτικό καθολικό.

-Το Βιβλίο Απογραφών και Ισολογισμών.

Στα λογιστικά βιβλία κατατάσσεται και το Βιβλίο Απογραφών και Ισολογισμών, μολονότι δεν είναι βέβαια ένα λογιστικό βιβλίο. Πρόκειται για ένα βιβλίο έξω από το λογιστικό κύκλωμα, που απλά επαληθεύει τα δεδομένα του λογιστικού κυκλώματος και αποδεικνύει την πραγματική τους υπόσταση.

Στο βιβλίο αυτό καταχωρούνται τα στοιχεία της περιουσίας έτσι όπως προέκυψαν από την εξωτερική, την εκτός λογιστικών βιβλίων εξακρίβωση και καταγραφή τους, στην οποία όμως, σαν πραγματική, προσαρμόστηκαν τα αντίστοιχα λογιστικά δεδομένα των βιβλίων, έτσι ώστε τα δεδομένα του Βιβλίου Απογραφών και των λογιστικών βιβλίων, να συμπίπτουν και να είναι σύμφωνα με την πραγματικότητα. Εξάλλου και κατά νομοθετική επιταγή, καταχωρείται στο ίδιο βιβλίο και ο ετήσιος Ισολογισμός της επιχείρησης, σαν μια με λογιστικούς όρους «σύνοψη», «περίληψη» της απογραφής και των δεδομένων των βιβλίων.

Στο σημείο αυτό διατυπώνεται η πολύ σημαντική και γενική παρατήρηση, ότι τα βιβλία νοούνται εδώ σαν λειτουργικές οντότητες και όχι σαν πράγματα. Τα βιβλία της παραδοσιακής μορφής, χωρίς να έχουν εξαφανιστεί, αποτελούν εντούτοις σπάνιες περιπτώσεις πλέον σε ειδικές χρήσεις, περιορισμένης εμβέλειας κυρίως. Σαν βιβλίο λοιπόν, πρέπει να θεωρείται οποιοδήποτε έντυπο, κατάσταση κ.λ.π. που περιλαμβάνει τα στοιχεία που προβλέπονται γι'αυτό, έχει την ανάλογη διάταξη και έχει δεχθεί την έγκριση της Φορολογικής Αρχής(όπου προβλέπεται).

2.2.3. ΤΟ «ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΚΥΚΛΩΜΑ»

Με τον όρο «λογιστικό κύκλωμα» μπορούμε να αποδώσουμε δύο λογιστικές έννοιες.

Μπορεί το πρώτο να σημαίνει τη λογιστική αποτύπωση του επιχειρηματικού κυκλώματος, έτσι όπως το κύκλωμα αυτό εξελίσσεται στην καθημερινή επιχειρηματική πράξη, δηλαδή ξεκινάει σαν έξοδο για να αποκτηθούν οι προϋποθέσεις λειτουργίας της επιχείρησης, μεταβάλλεται σε δαπάνη-ανάλωση αυτών των προϋποθέσεων, για να

παραχθεί το επιχειρηματικό έργο και καταλήγει στο συνδυασμό των δαπανών με τα έσοδα για να προσδιοριστεί το οικονομικό αποτέλεσμα της επιχείρησης.

Μπορεί όμως να σημαίνει και τη διαδικασία ολοκλήρωσης της λογιστικής αποτύπωσης, της καθεμιάς οικονομικής πράξης και του συνόλου αυτών των πράξεων που περιλαμβάνονται μέσα σε μια χρονική περίοδο-κυρίως σε ένα μήνα-. Και αυτό το λογιστικό κύκλωμα είναι που μας ενδιαφέρει εδώ.

Το κύκλωμα αυτό, ξεκινάει με την αποτύπωση της οικονομικής πράξης πάνω στο κατάλληλο παραστατικό. Η πράξη αυτή στη συνέχεια γίνεται λογιστική εγγραφή, δηλαδή παίρνει τη συμβολική μορφή με την οποία θα εισαχθεί στο λογιστικό κύκλωμα, με άλλα λόγια γίνεται χρέωση και πίστωση ορισμένων λογαριασμών (ημερολόγιο). Ακολουθεί η καταχώρηση-κατάταξη των πράξεων, κατ'είδος περιουσιακού στοιχείου στους λογαριασμούς αυτούς κατά χρονολογική τάξη(καθολικό). Και τέλος, επιβεβαιώνεται η ακριβής καταχώρηση των πράξεων αυτών, σε όλο το εύρος των διαφόρων καθολικών.

Επιβεβαιώνεται με αυτόν τον τρόπο, ότι καταχωρήθηκαν στα καθολικά με τα ακριβή τους ποσά, όλες οι οικονομικές πράξεις της περιόδου (συμφωνία γενικού καθολικού με συγκεντρωτικό ημερολόγιο) και ακόμη ότι οι πράξεις αυτές καταχωρήθηκαν στους σωστούς λογαριασμούς (συμφωνία αναλυτικών καθολικών στα διάφορα επίπεδά τους και τελικά με το γενικό καθολικό).

Το λογιστικό κύκλωμα συνεπώς ξεκινάει από τη λογιστική εγγραφή και καταλήγει στη συμφωνία των αναλυτικών με το γενικό καθολικό και αυτού με το συγκεντρωτικό ημερολόγιο.

2.2.4 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ Κ.Β.Σ.

Ο Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων (Π.Δ. 186/1992), είναι ένα νομοθέτημα με υποχρεωτικές διατάξεις που συγκροτούν ένα σύστημα από κανόνες καταγραφής της οικονομικής ζωής των επιχειρήσεων, με σκοπούς καθαρά φορολογικούς.

Οι σκοποί αυτοί είναι δύο. Είναι πρώτο, η διασταύρωση των συναλλαγών(πώληση του ενός =αγορά του άλλου) με μοχλό τα αντίθετα συμφέροντα ανάμεσα στις επιχειρήσεις (ο πωλητής θέλει να αποκρύψει έσοδα, αλλά ο αγοραστής του ίδιου πράγματος δε θέλει να κρύψει το έξοδο αυτό). Με αυτόν τον τρόπο επιδιώκεται να μη διαφεύγει κανένας όγκος εσόδων. Δεύτερο σκοπό του Κώδικα αποτελεί ο προσδιορισμός του οικονομικού αποτελέσματος των επιχειρήσεων, με ακρίβεια στις μεγαλύτερες και με προσεγγίσεις μέσα από τεκμήρια στους μικρότερους.

Υποχρεώνει λοιπόν ο Κώδικας:

- να εκδίδονται τα στοιχεία που παριστάνουν και αποδείχνουν την οικονομική πράξη, έτσι όπως τα στοιχεία αυτά προσδιορίζονται στα άρθρα 11 και 16 του Κώδικα.
- να τηρούνται ορισμένα βιβλία, όπου καταγράφονται οι οικονομικές πράξεις, όπως τα βιβλία αυτά ορίζονται από τις διατάξεις των άρθρων 4 έως και 10 του Κώδικα.
- να εφαρμόζονται ορισμένοι κανόνες προκειμένου να προσδιορίζεται το οικονομικό αποτέλεσμα των επιχειρήσεων όπως ορίζονται στα άρθρα 26 έως και 29 του Κώδικα.
- να ισχύουν ορισμένοι όροι στην τήρηση των βιβλίων, όπως αυτοί ορίζονται στα άρθρα 17 έως και 25 του Κώδικα.

Βέβαια ο Κώδικας περιέχει και άλλες διατάξεις που αφορούν, είτε σε υποχρεώσεις να υποβάλλονται στη Φορολογική Αρχή ορισμένα στοιχεία για τις συναλλαγές, είτε στην αποδεικτική ισχύ των βιβλίων, είτε στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του Οικονομικού Εφόρου κ.λ.π. που δεν έχουν σχέση όμως με την τήρηση βιβλίων από την επιχείρηση.

Από τις υποχρεώσεις που επιβάλλει ο Κώδικας, σημαντικότερη είναι η τήρηση των βιβλίων όπου καταγράφονται οι οικονομικές πράξεις.

Ο Κώδικας που ισχύει τώρα, προβλέπει (Κεφ.Β, άρθρα 4-10) τρεις κατηγορίες βιβλίων που πρέπει να τηρηθούν από όλους τους επιτηδευματίες, που γι' αυτό το σκοπό, οι επιτηδευματίες αυτοί κατατάσσονται σε μια από τις κατηγορίες αυτές με βάση διάφορα κριτήρια που προσδιορίζουν το επιχειρηματικό μέγεθος του καθενός.

Από τις τρεις αυτές κατηγορίες, τα βιβλία της πρώτης και της δεύτερης δε συνιστούν λογιστικά βιβλία κατά μία έννοια. Δεν πληρούν ούτε καν τα στοιχεία της απλογραφίας, γιατί δεν παρακολουθούν καμία σχέση. Απλά, καταγράφονται σ' αυτά ορισμένα στοιχεία που εξυπηρετούν τους σκοπούς του Κώδικα και ειδικότερα τη διασταύρωση των συναλλαγών, ενώ τον υπολογισμό του αποτελέσματος του επιτηδευματία, χονδρικά και κατά τεκμήριο. Η τρίτη κατηγορία είναι η μόνη που συνιστά σύστημα λογιστικών βιβλίων και μάλιστα πλήρες.

2.2.4) i) ΠΡΩΤΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ.-(άρθρο 5 Κ.Β.Σ.)

Σ' αυτήν την κατηγορία τηρείται μόνο ένα βιβλίο: το «Βιβλίο Αγορών», όπου καταχωρούνται κατά χρονολογική σειρά περιέλευσης των παραστατικών τους, με όλα τα στοιχεία που τις εξατομικεύουν, όλες οι αγορές που πραγματοποιεί ο επιτηδευματίας σε ένα ημερολογιακό έτος, που συμπίπτει άλλωστε με την επιχειρηματική του χρήση. Οι καταχωρήσεις αυτές περιλαμβάνουν:

Από τα στοιχεία του παραστατικού:

- τη χρονολογία
- το είδος και τον αριθμό του παραστατικού και τέλος
- την επωνυμία του πωλητή.

Από τα ποσά του παραστατικού:

- το Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) και
- τα καθαρά ποσά (χωρίς το Φ.Π.Α.) των αγορών κατά τις παρακάτω τρεις διατάξεις:

Πρώτη διάταξη είναι η κατάταξή τους κατά:

- κατηγορία-συντελεστή Φ.Π.Α., «Απαλλασσόμενα» και «Μη Εκπιπτόμενα» που αποτελούν τις κατηγορίες «εισροών» αυτού του φόρου.

Δεύτερη διάταξη είναι η (ανα)κατάταξή τους κατά:

- αγορές αγαθών και
- αγορές υπηρεσιών, δηλαδή έξοδα, με παραπέρα διάκριση αυτών των εξόδων σε κατηγορίες σύμφωνα με τα αντικείμενα του φόρου εισοδήματος και ειδικότερα αμοιβές προσωπικού, ενοίκια, αμοιβές τρίτων, τόκους και όλα τα λοιπά.

Τρίτη διάταξη των ίδιων ποσών είναι η (ανα)κατάταξή τους σε:

- σε κατηγορίες κατά Μοναδικό Συντελεστή Καθαρού Κέρδους (Μ.Σ.Κ.Κ.) που κατά επάγγελμα έχει δεχτεί και εφαρμόζει το Υπουργείο Οικονομικών.

Εξάλλου σε χωριστή στήλη καταχωρείται ο Φ.Π.Α. που αναγράφεται στο παραστατικό της αγοράς και που αποτελεί το φόρο των παραπάνω εισροών. Τέλος, σε ιδιαίτερες σελίδες του ίδιου βιβλίου, καταχωρούνται οι αγορές πάγιων στοιχείων και τα δάνεια που είτε χορηγεί, είτε λαμβάνει ο επιτηδευματίας.

Σ' αυτή την κατηγορία βιβλίων (Α) εντάσσονται μικροεπιτηδευματίες που ασκούν μικροεμπόριο (πρατήριο υγρών καυσίμων, κατάστημα ψιλικών, πωλητές λαϊκών αγορών κ.λ.π.) όπου οι αγορές προσδιορίζουν με ανεκτή προσέγγιση τα έσοδά τους, επειδή δεν έχουν συνήθως αποθέματα και τα ελάχιστα που έχουν είναι σχεδόν ίσα στο τέλος της κάθε χρήσης.

Η φορολογητέα ύλη υπολογίζεται σ' αυτήν την κατηγορία με ένα τεκμαρτό κύκλο εργασιών, που προκύπτει με την προσαύξηση των αγορών αγαθών με βάση ένα συντελεστή μικτού κέρδους. Πάνω σ' αυτό τον τεκμαρτό κύκλο εργασιών, εφαρμόζεται ένας Μοναδικός Συντελεστής Καθαρού Κέρδους (Μ.Σ.Κ.Κ.), ειδικός για κάθε επάγγελμα, που προσδιορίζει το καθαρό κέρδος για κάθε επιτηδευματία αυτού του επαγγέλματος.

Προκύπτει συνεπώς από αυτό τον τρόπο που υπολογίζεται το κέρδος, ότι δεν επικρατεί η λογική της σύλληψης των συναλλαγών με τη διασταύρωση των αντίθετων συμφερόντων, αφού εδώ η απόκρυψη βοηθάει και τον πωλητή που μειώνει τα έσοδά του, αλλά και τον αγοραστή που ελαττώνει τη φορολογική του βάση.

Είναι φανερό από τα παραπάνω, ότι το βιβλίο αυτό δεν αποτελεί κατά καμία εκδοχή ένα λογιστικό βιβλίο (ούτε βέβαια κατά την εκδοχή της απλογραφίας), αφού δεν παρακολουθεί εκτός από τις αγορές του, καμία οικονομική σχέση του επιτηδευματία (τα έσοδά του, την εξόφληση αγορών, τη ρευστοποίηση των εσόδων κ.λ.π.)

2.2.4)ii) ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ-(άρθρο 6 Κ.Β.Σ.).

Στην κατηγορία αυτή τηρείται βασικά ένα Βιβλίο Εσόδων και Εξόδων και συμπληρωματικά κατά περίπτωση, διάφορα πρόσθετα βιβλία (μη λογιστικά, βοηθητικά) ειδικά κατ' επάγγελμα (άρθρο 10 Κ.Β.Σ.).

Στο βιβλίο των Εσόδων και Εξόδων καταχωρούνται κατά χρονολογική σειρά, έκδοσης προκειμένου για τα έσοδα και περιέλευσης προκειμένου για τα έξοδα, τα σχετικά παραστατικά όλων των συναλλαγών του επιτηδευματία. Η καταχώρηση αυτή σε κάθε περίπτωση περιλαμβάνει τα παρακάτω στοιχεία:

- τη χρονολογία

- το είδος και τον αριθμό του παραστατικού και

- στην περίπτωση του εσόδου από χονδρική πώληση, την επωνυμία του πελάτη. Ενώ στην περίπτωση του εξόδου, την επωνυμία του πωλητή (προμηθευτή).

Πριν προσδιορίσουμε τον τρόπο και τις διατάξεις μ' αυτές που θα καταχωρηθούν τα σχετικά ποσά, είναι απαραίτητο να ξεκαθαριστούν οι κατηγορίες των επιτηδευματιών που είναι υποχρεωμένοι να τηρήσουν αυτό το βιβλίο, που φυσικά θα λάβει διαφορετικές διατάξεις ανάλογα με το αντικείμενο κάθε επαγγελματικής κατηγορίας.

Στη δεύτερη λοιπόν κατηγορία βιβλίων εντάσσονται:

- κατά ρητή διάταξη της παραγρ. 3 του άρθρου 4 του Κ.Β.Σ οι μι-κροεπιτηδευματίες που παρέχουν υπηρεσίες (ελεύθεροι επαγγελματίες, εκτελωνιστές, κτηματομεσίτες, πράκτορες λαχείων κ.λ.π).

- κατά την παραγρ. 5 του ίδιου άρθρου εξάλλου, από τους επιτηδευματίες που ασκούν επαγγέλματα που δεν προβλέπονται στην παραπάνω κατηγορία (της παραγρ. 3), όσοι πραγματοποιούν ετήσια ακαθάριστα έσοδα πάνω από 15.000.000 και μέχρι 180.000.000.-

Στην τελευταία αυτή περίπτωση μπορεί να ανήκουν επιτηδευματίες που ασκούν είτε εμπορική επιχείρηση, μεταπώληση εμπορευμάτων δηλαδή, είτε βιοτεχνική ή βιομηχανική επιχείρηση, πώληση δηλ. πραγμάτων που προέρχονται από τη δική τους μεταποιητική δραστηριότητα.

- Οι κατηγορίες επιτηδευματιών συνεπώς που μπορεί να τηρούν βιβλία Β! Κατηγορίας-- του Κ.Β.Σ. είναι τρεις, οι παρακάτω:

- οι παρέχοντες υπηρεσίες που ορίζονται στην παρ. 3 του άρθρου 4 του Κ.Β.Σ.

- οι έμποροι με ετήσιο κύκλο εργασιών 15 έως 180 εκατομμύρια και

- οι βιοτέχνες ή βιομήχανοι, με ετήσιο κύκλο εργασιών, επίσης 15 έως 180 εκατομμύρια.

Κατά κατηγορία λοιπόν, οι καταχωρήσεις διακρίνονται όπως παρακάτω.

Στην παροχή υπηρεσιών:

α) στην πλευρά των εσόδων:

- αν ισχύουν περισσότεροι από ένας συντελεστές, τα καθαρά έσοδα κατά συντελεστή Φ.Π.Α. που αποτελούν και τις κατηγορίες των «εκροών» αυτού του φόρου

- τα ίδια έσοδα (ανά) καταταγμένα σε προερχόμενα από ιδιώτες και από επαγγελματίες και
 - ο Φ.Π.Α. που αντιστοιχεί στις «εκροές» αυτές και έχει περιληφθεί στα παραστατικά των εσόδων, β) στην πλευρά των εξόδων της περίπτωσης αυτής:
- ισχύουν όσα αναφέρθηκαν προκειμένου για το Βιβλίο Αγορών, μόνο που εδώ δεν απαιτείται η ανακατάταξη τους κατά Μ.Σ.Κ.Κ. επειδή δεν θα χρησιμοποιηθούν σαν βάση για τη φορολογία εισοδήματος, που σ' αυτή την περίπτωση θα προσδιοριστεί σαν διαφορά ανάμεσα στα έσοδα και τα έξοδα.
 - Στην εμπορική δραστηριότητα, δηλ. στην πώληση αγαθών όπως αγοράζονται, χωρίς καμιά μεταποίηση:
 - α) στην πλευρά των εσόδων
- αν ισχύουν περισσότεροι από ένας συντελεστές, τα καθαρά έσοδα (δηλ. χωρίς το Φ.Π.Α.), κατά συντελεστή Φ.Π.Α. που αποτελούν και τις κατηγορίες των «εκροών» αυτού του φόρου
- ο Φ.Π.Α. που αντιστοιχεί στις «εκροές» και έχει περιληφθεί στα παραστατικά των εσόδων.
- τα ίδια καθαρά έσοδα (ανά)καταταγμένα κατά Μ.Σ.Κ.Κ. αν υπάγονται σε περισσότερους από ένα και τέλος,
 - τα ίδια καθαρά έσοδα, (ανά) καταταγμένα κατά κατηγορία πωλήσεων, σε χονδρικές και λιανικές, β) στην πλευρά των εξόδων:
- οι αγορές εμπορευμάτων καταταγμένες κατά συντελεστή Φ.Π.Α. που αποτελούν τις «εισροές» αυτού του φόρου.
- ο Φ.Π.Α. που αντιστοιχεί σ' αυτές τις «εισροές» και έχει περιληφθεί στα παραστατικά των αγορών.
- οι ίδιες αγορές (ανά) καταταγμένες σε αγορές εμπορευμάτων (για μεταπώληση) και υπηρεσιών, δηλ. έξοδα, με ανάλυση στις κατηγορίες: για αμοιβές προσωπικού, αμοιβές τρίτων, ενοίκια, τόκους και όλα τα λοιπά.

Στη μεταποιητική δραστηριότητα, δηλ. στην πώληση προϊόντων που παράγονται από τον ίδιο τον επιτηδευματία και προέρχονται από μεταποίηση υλικών και με τη χρήση ανάλογων υπηρεσιών μεταποίησης, ισχύουν όσα ακριβώς είπαμε παραπάνω για την εμπορική δραστηριότητα με μόνες διαφορές:

- από την πλευρά των εσόδων:
 - την προσθήκη χωριστής στήλης, για την παρακολούθηση στη στήλη αυτή, όσων προέρχονται από την πώληση πρώτων υλών στην κατάσταση που αγοράστηκαν, χωρίς δηλ. να μεσολαβήσει μεταποίηση
 - την αλλαγή του τίτλου της στήλης «Εμπορεύματα», σε «Προϊόντα» και
 - από την πλευρά των εξόδων:
 - την αλλαγή του τίτλου της στήλης που περιλαμβάνει τις αγορές αγαθών, από «Εμπορεύματα» σε «Πρώτες Ύλες». Ο προσδιορισμός του φορολογητέου εισοδήματος γίνεται κατά περίπτωση, όπως παρακάτω:
- στην περίπτωση της παροχής υπηρεσιών, με βάση τα έσοδα και την αφαίρεση απ' αυτά των αντίστοιχων εξόδων, επειδή, όπως είναι γνωστό, στο βιβλίο καταχωρούνται τα έσοδα και τα έξοδα με βάση το χρόνο έκδοσης και λήψης αντίστοιχα των σχετικών παραστατικών, που σημαίνει ότι πρόκειται για δουλεμένα και χωρίς να ενδιαφέρει ο χρόνος είσπραξης των εσόδων και πληρωμής των εξόδων.
- στην περίπτωση του εμπορίου και της μεταποίησης, με βάση τους Μ.Σ.Κ.Κ. και γι' αυτό απαιτείται η ανάλογη κατάταξη τους.

Παραθέτουμε στις επόμενες σελίδες 151, 152, 153 κάποια υποδείγματα από τα βιβλία και των τριών περιπτώσεων, από τα πολλά που μπορούν να μελετηθούν.

Εκτός από τα στοιχεία που κατά περίπτωση παρακάτω προκύπτουν από τις στήλες των βιβλίων, ο Κώδικας επιβάλλει επίσης να παρακολουθούνται και τα παρακάτω δεδομένα :

- α) τα έσοδα και τα έξοδα που πραγματοποιούνται για λογαριασμό τρίτου
- β) οι αυτοπαραδόσεις αγαθών και η ιδιόχρηση υπηρεσιών.
- γ) για τα πάγια στοιχεία: αγορές - Φ.Π.Α. - Αποσβέσεις.
- δ) οι καταθέσεις - αναλήψεις κεφαλαίων από τον επιτηδευματία.

- ε) χορηγήσεις δανείων - εισπράξεις σε εξόφληση τους.
- στ) αναλήψεις δανείων - πληρωμές σε εξόφληση τους.

Είναι αυτονόητο, ότι ο καθένας εκτιμώντας τη συχνότητα και τη σπουδαιότητα των πληροφοριών, εντάσσει τις συχνότερες και σημαντικότερες στις στήλες των βιβλίων και τις υπόλοιπες τις συγκεντρώνει σε ιδιαίτερο χώρο ή ειδικές καταστάσεις εκεί που επιτρέπει και όπως ορίζει ο Κώδικας.

2.2.4)iii) ΤΡΙΤΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ- (άρθρο 7 Κ.Β.Σ.).

Στην κατηγορία αυτή τηρούνται πλήρη λογιστικά βιβλία τα οποία δεν προσδιορίζει ειδικά ο Κώδικας, αλλά επαφίεται στον επιστημονικό προσδιορισμό τους, ορίζοντας (§1) ότι: «ο επιτηδευματίας της τρίτης κατηγορίας, για την άσκηση του επαγγέλματος του, τηρεί λογιστικά βιβλία κατά τη διπλογραφική μέθοδο, με οποιοδήποτε λογιστικό σύστημα, σύμφωνα με τις γενικά παραδεκτές αρχές της λογιστικής».

Εξάλλου, στην αμέσως επόμενη παράγραφο ορίζει ότι, στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις, αυτές δηλ. που ελέγχονται από Ορκωτούς Ελεγκτές, εφαρμόζεται ως προς την οργάνωση του λογιστικού υλικού το Ε.Γ.Λ.Σ. Που σημαίνει, ότι μ' αυτό τον τρόπο ορίζει έμμεσα: τους πρωτοβάθμιους και δευτεροβάθμιους λογαριασμούς που θα τηρηθούν, το περιεχόμενο τους, τους κανόνες λειτουργίας τους και, εξίσου σημαντικό, τους κανόνες μ' αυτούς που θα καταρτιστούν και θα δημοσιευτούν ο Ισολογισμός και ο λογαριασμός Αποτελέσματα Χρήσεως.

Για την τρίτη κατηγορία βιβλίων δεν διατυπώνεται εδώ καμιά παρατήρηση, σχόλιο ή οδηγία, επειδή αυτή η κατηγορία σαν πλήρης λογιστική παρακολούθηση της επιχείρησης, είναι το αντικείμενο ολόκληρου του βιβλίου αυτού.

Στην τρίτη παράγραφο του ίδιου άρθρου, ο Κ.Β.Σ. βάζει ένα περιορισμό. Ορίζει ότι από τους λογαριασμούς κάθε βαθμού πρέπει να προκύπτουν «συγκεντρωτικά και αναλυτικά στοιχεία των καταχωρήσεων, ώστε να είναι ευχερής η πληροφόρηση ή η επαλήθευση από το φορολογικό έλεγχο, για τις ανάγκες όλων των φορολογικών αντικειμένων.»

Τέλος προβλέπει για τις Α.Ε. και τις Ε.Π.Ε. να τηρούν βιβλία πρακτικών: των συνελεύσεων των εταίρων τους και των οργάνων της διοίκησης τους.

2.4)ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Με τη βασική αυτή αρχή, ο νόμος ορίζει ότι ο βασικός σκοπός των οικονομικών καταστάσεων είναι να εμφανίζουν με απόλυτη σαφήνεια την « πραγματική εικόνα » της περιουσιακής διαρθρώσεως, της χρηματοοικονομικής θέσεως και των αποτελεσμάτων χρήσης.

Η πραγματική εικόνα την οποία αξιώνει ο νόμος δε συμπίπτει με την αντικειμενική αλήθεια , γιατί ο ίδιος ο νόμος θεσπίζει βασικές αποκλίσεις από την αρχή αυτή . Έτσι οι κανόνες αποτιμήσεως των περιουσιακών στοιχείων που προβλέπει ο νόμος διέπονται από την αρχή της συντηρητικότητας και δεν αντικατοπτρίζουν τις αληθινές αξίες των πραγμάτων (τα πάγια στο ιστορικό κόστος κτήσεως , τα αποθέματα στην κατ' είδος χαμηλότερη τιμή μεταξύ τιμής κτήσεως και τρέχουσας τιμής κ. λ. π.)

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η υπό συζήτηση αρχή καθιερώνει όχι την απόλυτη αλλά την πραγματική εικόνα που προκύπτει με βάση τις παραδεγμένες λογιστικές αρχές . Γι' αυτό η αρχή αυτή υποχωρεί έναντι της αρχής της συνέσεως και της αρχής της συνεχιζόμενης δραστηριότητας .

Η αρχή της « πραγματικής εικόνας » είναι η κατεξοχήν θεμελιώδης αρχή , αφού με τη διάταξη του άρθρου 42 α § 3 ο νόμος ορίζει ότι:

Α). Σε περίπτωση που η εφαρμογή των διατάξεων του νόμου που διέπουν την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων (άρθρα 42 α , 42 β , 42 γ , 42 δ , 42 ε , 43 και 43α) δεν επαρκεί για την παρουσίαση πραγματικής εικόνας, παρέχονται όλες οι αναγκαίες συμπληρωματικές πληροφορίες για την επίτευξη του σκοπού αυτού .

Β). Εάν , σε εξαιρετικές περιπτώσεις , η εφαρμογή μίας από τις παραπάνω διατάξεις του νόμου , που διέπουν την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων , έρχονται σε αντίθεση με την αρχή της « πραγματικής εικόνας » , επιβάλλεται παρέκκλιση από αυτήν τη διάταξη για να αποδοθεί η πραγματική εικόνα.

Γ). Κάθε τέτοια παρέκκλιση αναφέρεται στο προσάρτημα μαζί με την αιτιολόγηση της και με πληροφορίες για τις επιδράσεις της πάνω στην περιουσιακή διάθρωση , τη χρηματοοικονομική θέση και τα αποτελέσματα χρήσεως της εταιρείας.

***** Η Αρχή Της « Απόλυτης Σαφήνειας »**

Η αρχή της « απόλυτης σαφήνειας » επιβάλλεται με την ίδια διάταξη που

θεσπίζεται η αρχή της πραγματικής εικόνας , δηλαδή με τη διάταξη του άρθρου 42 α § 2 που ορίζει ότι « οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις εμφανίζουν με απόλυτη σαφήνεια την πραγματική εικόνα της περιουσιακής διάρθρωσεως , της χρηματοοικονομικής θέσεως και των αποτελεσμάτων χρήσης της εταιρείας » .

Ο νόμος αξιώνει ο ισολογισμός να δείχνει όχι μόνο την πραγματική εικόνα αλλά να είναι και σαφής σε τέτοιο βαθμό , ώστε να μην αφήνει στο μελετητή αυτού , που έχει τις απαραίτητες οικονομικές γνώσεις , αμφιβολίες για το περιεχόμενο του . Αντίθετα θα πρέπει ο μελετητής που έχει τη σχετική πείρα και τις απαραίτητες γνώσεις να μπορεί να αντιληφθεί την πραγματική εικόνα του ενεργητικού , του παθητικού , της οικονομικής θέσεως και των αποτελεσμάτων χρήσεως της εταιρείας .

Με την υποχρεωτική καθιέρωση των υποδειγμάτων οικονομικών καταστάσεων του Ε. Γ. Λ. Σ. , στα οποία με πλήρους και σαφείς τίτλους περιγράφονται οι λογαριασμοί του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσεως και καθορίζεται το περιεχόμενο κάθε λογαριασμού , μικρό μόνο έδαφος εφαρμογής απομένει για την εφαρμογή της σχολιαζόμενης αρχής . Πάντως , κατά τους ερμηνευτές του δικαίου της ανώνυμης εταιρείας , η αρχή αυτή υπαγορεύει τα ακόλουθα:

I. Οι τίτλοι των λογαριασμών να αποδίδουν με πληρότητα και σαφήνεια το είδος και τη νομική και οικονομική κατάσταση των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων που απεικονίζονται στον ισολογισμό . Οι τίτλοι των λογαριασμών πρέπει , βέβαια , να είναι σύντομοι , αλλά και επαρκώς αναλυτικοί ώστε να αποδίδουν την οικονομική κατάσταση και ιδιοτυπία της εταιρείας.

II. Οι λογαριασμοί να κατατάσσονται στον ισολογισμό συστηματικά και μεθοδικά και να ομαδοποιούνται σε ομοειδείς κατηγορίες . Η σειρά , δηλαδή , των λογαριασμών να ανταποκρίνονται σε κάποιο σκοπό . Συνήθως τα μεν στοιχεία του ενεργητικού με βάση το βαθμό ρευστοποιήσεως τους , τα δε στοιχεία του παθητικού με βάση το βαθμό ληκτότητας τους , ώστε από την αλληλοσυσχέτιση αυτήν να προκύπτει η ρευστότητα της εταιρείας , δηλαδή η ικανότητα της να εξοφλεί τις λήγουσες υποχρεώσεις της .

III. Κάθε λογαριασμό να περιλαμβάνει ομοιογενή στοιχεία . Η ομοιογένεια παραβιάζεται στην πράξη κατάφωρα με την ευρύτατη χρήση των « εκκρεμών » « προσωρινών » ή « διαφόρων » λογαριασμών . που στεγάζουν τα πιο απίθανα

ετερόκλητα στοιχεία.

IV. Να μην γίνονται συμψηφισμοί στοιχείων ενεργητικού και παθητικού (π. χ απαιτήσεις με υποχρεώσεις), ούτε κερδών με ζημίες,

V. Να μην γίνονται περιπτώσεις υποδιαίρέσεις ή κατακερματισμοί κονδυλίων , που αντιβαίνουν στην έννοια του ισολογισμού , ως συνοπτικής και απλής λογιστικής εικόνας και στο εύληπτων αυτού.

VI. Να μην συναθροίζονται ανομοιόμορφα (από πλευράς μεθόδου αποτιμήσεως , ρυθμού αποσβέσεων , εντάσεως κινδύνων κ. λ. π.) κονδύλια.

***** Αρχή Καταρτίσεως Οικονομικών Καταστάσεων Σύμφωνα Με Τα**

Υποδείγματα Του Ε. Γ. Λ. Σ.

Δομή Ισολογισμού (άρθρο 42 γ).

Ο ισολογισμός καταρτίζεται σε δύο παράπλευρα σκέλη , στο πρώτο από τα οποία περιλαμβάνεται το ενεργητικό και στο δεύτερο το παθητικό , σύμφωνα με το υπόδειγμα της παρ. 4.1.103 του άρθρου 1 του Π. Δ. 1123 / 1980 « περί ορισμού του περιεχομένου και του χρόνου ενάρξεως της προαιρετικής εφαρμογής του Γενικού Λογιστικού Σχεδίου (Φ. Ε. Κ. 75 / 1980) » σε συνδυασμό με όσα ορίζονται στις παραγράφους 4.1.101 και 4.1.102 του άρθρου 1 του ίδιου Π. Δ. , αναφορικά με το περιεχόμενο κάθε κατηγορίας και κάθε λογαριασμού του ισολογισμού αυτού.

Δομή του λογαριασμού « αποτελέσματα χρήσεως » (άρθρα 42 δ § 2) .

Ο λογαριασμός « αποτελέσματα χρήσεως » καταρτίζεται σε κάθετη διάταξη , σύμφωνα με το υπόδειγμα της παραγράφου 4.1.202 του άρθρου 1 του Π. Δ. 1123 / 1980 , σε συνδυασμό με όσα ορίζονται στην παράγραφο 4.1.201 του άρθρου 1 του ίδιου Π. Δ. , αναφορικά με το περιεχόμενο κάθε επιμέρους κατηγορίας του λογαριασμού αυτού .

Δομή του πίνακα διαθέσεως αποτελεσμάτων (άρθρο 42 δ § 2) .

Ο πίνακας « διαθέσεως αποτελεσμάτων » καταρτίζεται σύμφωνα με το υπόδειγμα της παραγράφου 4.1.302 του άρθρου 1 του Π. Δ. 1123 / 1980 σε συνδυασμό με όσα ορίζονται στην παράγραφο 4.1.301 του ίδιου Π. Δ. , αναφορικά με το περιεχόμενο κάθε επιμέρους κατηγορίας, του πίνακα αυτού .

***** Η Αρχή Της Συνέπειας Στη Δομή Των Οικονομικών Καταστάσεων (Άρθρο 42B§1)**

Η δομή του ισολογισμού και του λογαριασμού « αποτελέσματος χρήσεως » και ιδιαίτερα η ακολουθούμενη στα πλαίσια αυτού του νόμου μορφή εμφάνισης των οικονομικών αυτών καταστάσεων , απαγορεύει να μεταβάλλεται από τη μια χρήση στην άλλη .

Η ίδια διάταξη ορίζει ακόμη ότι η παρέκκλιση από τη βασική αυτή λογιστική αρχή επιτρέπεται μόνο εφόσον συντρέχουν (αθροιστικά) οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

* Η μεταβολή να επιβάλλεται μόνο από εξαιρετικούς λόγους .

* Η μεταβολή και οι εξαιρετικοί λόγοι που την επέβαλαν να αναφέρονται στο προσάρτημα με επαρκή αιτιολόγηση .

***** Η Αρχή Της Ιδιαίτερης Εμφάνισης Και Της Σειράς Των Λογαριασμών Στις Οικονομικές Καταστάσεις (Άρθρο 42 Β § 2) .**

Οι λογαριασμοί που προβλέπονται στα υποδείγματα στα οποία παραπέμπουν τα άρθρα 42 γ και 42 δ (δηλαδή στα υποδείγματα του Ε. Γ. Λ. Σ.) καταχωρούνται στον ισολογισμό , στο λογαριασμό « αποτελέσματα χρήσεως » και στον « πίνακα διαθέσεως αποτελεσμάτων » , ξεχωριστά ο καθένας και με τη σειρά που καθορίζονται στα υποδείγματα αυτά . Λογαριασμός στον οποίο δεν υπάρχει ποσό ούτε της Κλεομένης , ούτε της προηγούμενης χρήσεως , παραλείπεται.

Επιτρέπεται η παραπέρα ανάλυση των λογαριασμών των υποδειγμάτων του

Ε. Γ. Λ. Σ. Με τον όρο ότι δεν θα μεταβάλλεται η σειρά των λογαριασμών , αυτών.

Η προσθήκη και άλλων λογαριασμών , πέρα των λογαριασμών που αναφέρονται στο Ε. Γ. Λ. Σ. , επιτρέπεται , εφόσον το περιεχόμενο τους δεν περιλαμβάνεται σε κάποιον από τους υποχρεωτικούς λογαριασμούς των παραπάνω υποδειγμάτων.

Στις περιπτώσεις που ένα στοιχείο του ενεργητικού ή του παθητικού σχετίζεται με περισσότερους από έναν υποχρεωτικούς λογαριασμούς , το στοιχείο αυτό καταχωρείται στο λογαριασμό στον οποίο προσιδιάζει περισσότερο , αλλά η σχέση του με τους άλλους λογαριασμούς αναφέρεται στο προσάρτημα , εφόσον η αναφορά αυτή χρειάζεται για την κατανόηση των οικονομικών καταστάσεων.

Τέλος επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 42 ε § 5 « οι συμμετοχές και οι απαιτήσεις και οι υποχρεώσεις σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις , καθώς και οι μετοχές της εταιρείας που κατέχονται από την ίδια (ίδιες μετοχές) , σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά , καταχωρούνται μόνο στους λογαριασμούς που έχουν προβλεφτεί για τις περιπτώσεις αυτές στο υπόδειγμα ισολογισμού » του

Ε. Γ. Λ. Σ.

***** Η Αρχή Που Επιβάλλει Την Προσαρμογή Στην Εμφάνιση Του Ισολογισμού Και Του Λογαριασμού « Αποτελέσματα Χρήσεως » Σε Ειδικές Περιπτώσεις (Άρθρο 42 Β § 3).**

Ενώ , όπως προαναφέρθηκε , απαγορεύεται κάθε μεταβολή στην εμφάνιση του ισολογισμού και του λογαριασμού « αποτελέσματα χρήσεως » , ο νόμος επιβάλλει την ανάλογη προσαρμογή της δομής και των τίτλων των λογαριασμών στα υποδείγματα ισολογισμού και λογαριασμού « αποτελέσματα χρήσεως » του Ε. Γ. Λ. Σ. , όταν συντρέχουν (αθροιστικά) οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

Α). Η προσαρμογή απαιτείται από την ειδική φύση της επιχειρήσεως , με σκοπό οι χρησιμοποιούμενοι τίτλοι λογαριασμών να υποδηλώνουν με σαφήνεια τα απεικονιζόμενα στοιχεία,

Β). Η προσαρμογή να αφορά μόνο τη δομή και τους τίτλους των λογαριασμών που έχουν αραβική αρίθμηση στα υποδείγματα του ισολογισμού και του λογαριασμού «

αποτελέσματα χρήσεως » . Απαγορεύεται συνεπώς η προσαρμογή της δομής και των λογαριασμών που έχουν λατινική αρίθμηση , και

Γ). Η προσαρμογή να αναφέρεται και αιτιολογείται στο προσάρτημα .

Ειδικότερα για τις οικονομικές καταστάσεις των ανωνύμων εταιρειών επενδύσεων - χαρτοφυλακίου και των ανωνύμων εταιριών διαχειρίσεως αμοιβαίων κεφαλαίων του Ν. 608 / 1970 « περί εταιριών επενδύσεων -χαρτοφυλακίου και αμοιβαίων κεφαλαίων » , η διάταξη του άρθρου 42 α § 4 ορίζει ότι επιτρέπεται να τροποποιούνται όσοι από τους τίτλους των λογαριασμών των υποδειγμάτων του Ε. Γ. Λ. Σ. δεν προσιδιάζουν στην ειδικότερη φύση των εταιρειών αυτών , έτσι ώστε οι ισολογισμοί και οι λογαριασμοί αποτελεσμάτων που συντάσσονται από τις εταιρείες αυτές να πληρούν τις αρχές της « πραγματικής εικόνας » και της « απόλυτης σαφήνειας » . Η τροποποίηση αυτή γίνεται με αποφάσεις του Υπουργείου Εμπορίου , που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της κυβερνήσεως .

***** Η Αρχή Της Ομοιογένειας (Άρθρο 42 Β § 3) .**

Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή η καταχώρηση ανομοιογενών στοιχείων στον ίδιο λογαριασμό απαγορεύεται.

***** Η Αρχή Της Συγχωνεύσεως Λογαριασμών Με Αραβική Αρίθμηση (Άρθρα 42 Β § 4) .**

Οι λογαριασμοί των υποδειγμάτων του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσεως του Ε. Γ. Λ. Σ. , οι οποίοι έχουν αραβική αρίθμηση μπορούν να συγχωνεύονται όταν συντρέχουν (αθροιστικά) οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

Α) . Τα ποσά των λογαριασμών που συγχωνεύονται να είναι ασήμαντα και η συγχώνευση τους να μη θίγει τις αρχές της « πραγματικής εικόνας » και της « απόλυτης σαφήνειας » .

Β) . Η συγχώνευση να γίνεται για χάρη μεγαλύτερης σαφήνειας , και

Γ). Οι συγχωνευόμενοι λογαριασμοί να αναλύονται στο προσάρτημα .

***** Η Αρχή Της Παραθέσεως Των Κονδυλίων Της Προηγούμενης**

Χρήσεως (Άρθρο 42 Β § 5)

Τα ποσά των λογαριασμών του ενεργητικού και του παθητικού του ισολογισμού , καθώς και του λογαριασμού « αποτελέσματα χρήσεως » , απεικονίζονται σε δύο τουλάχιστον στήλες , στις οποίες αντιπαρατίθενται τα αντίστοιχα και ομοειδή κονδύλια της κλεισμένης και της προηγούμενης χρήσεως.

Σε περίπτωση όμως που στοιχεία της προηγούμενης χρήσεως δεν είναι ομοειδή και συγκρίσιμα με τα αντίστοιχα της κλειόμενης χρήσεως , γίνεται κατάλληλη αναμόρφωση τους . Κάθε τέτοια αναμόρφωση αναφέρεται και επεξηγείται στο προσάρτημα.

***** Η Αρχή Της Ενσωματώσεως Των Οικονομικών Καταστάσεων Των**

Υποκαταστημάτων Της Εταιρείας (Άρθρο 42 Β § 6).

Εταιρεία που έχει υποκαταστήματα ενσωματώνει στον ετήσιο ισολογισμό και στο λογαριασμό « αποτελέσματα χρήσεως » τα ενεργητικά και παθητικά στοιχεία , καθώς και τα έσοδα και τα έξοδα των υποκαταστημάτων της , και συγχωνεύει τα σχετικά ποσά στους οικείους λογαριασμούς του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσης , συμψηφίζοντας κάθε αμοιβαία χρεωαπαίτηση , τόσο των υποκαταστημάτων μεταξύ τους , όσο και μεταξύ υποκαταστημάτων και κεντρικού .

***** Η Αρχή -Του Μη Συμψηφισμού Λογαριασμών Ενεργητικού Και**

Παθητικού Και Εσόδων - Εξόδων (Άρθρο 42 Β § 7).

Μολονότι η απαγόρευση του συμψηφισμού λογαριασμών ενεργητικού και παθητικού απορρέει από την αρχή της « απόλυτης σαφήνειας » , η απαγόρευση αυτή καθιερώνεται και με τη ρητή παραπάνω διάταξη του νόμου που ορίζει ότι «

απαγορεύεται οποιοσδήποτε συμψηφισμός μεταξύ κονδυλίων των λογαριασμών ενεργητικού και παθητικού ή των λογαριασμών εσόδων και εξόδων και η εμφάνιση μόνο της μεταξύ τους διαφοράς » :

Καταστρατήγηση της αρχής αυτής παρατηρείται στην πράξη κυρίως σε λογαριασμούς χρεαπαιτήσεων π.χ. Τα πιστωτικά υπόλοιπα των πελατών φέρονται σε μείωση των χρεωστικών υπολοίπων άλλων πελατών ή τα χρεωστικά υπόλοιπα των προμηθευτών φέρονται σε μείωση των πιστωτικών υπολοίπων άλλων προμηθευτών , αντί να εμφανίζονται τα πρώτα στο λογαριασμό παθητικού « προκαταβολές πελατών » και τα δεύτερα στο λογαριασμό ενεργητικού « προκαταβολές σε προμηθευτές » .

Πρέπει να σημειώσουμε ότι όχι μόνο επιτρέπεται , αλλά κατά τη γνώμη μας , επιβάλλεται ο συμψηφισμός απαιτήσεων και υποχρεώσεων που έχει η εταιρεία κατά του αυτού φυσικού ή νομικού προσώπου υπό την προϋπόθεση όμως ότι επιτρέπεται νόμιμα ο συμψηφισμός των χρεαπαιτήσεων λ.χ. απαίτηση κατά πελάτη μπορεί να συμψηφιστεί με υποχρέωση που έχει η εταιρεία κατά του ίδιου από προμήθεια που έκανε στην εταιρεία, η οποία εμφανίζεται στο λογαριασμό « προμηθευτές » . Επίσης

(απαιτήσεις της εταιρείας από φόρους που κατέβαλε στο δημόσιο πρέπει να συμψηφίζονται με υποχρεώσεις της εταιρείας πάλι από φόρους , εφόσον , βάσει της φορολογικής νομοθεσίας , μπορεί να γίνει τέτοιος συμψηφισμός .

***Αρχές καταρτίσεως και παρουσιάσεως των οικονομικών καταστάσεων

Οι οικονομικές καταστάσεις είναι το τελικό προϊόν της λογιστικής διαδικασίας . Οι οικονομικές καταστάσεις πρέπει να διεξάγονται σύμφωνα με τις παραδεγμένες λογιστικές αρχές . Οι ακολουθούμενες λογιστικές αρχές πρέπει να γνωστοποιούνται μέσω των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων .

Οι βασικές λογιστικές αρχές είναι οι εξής :

***Η Αρχή Της Συνεχίσεως Της Δραστηριότητας Της Επιχειρήσεως .

Η αρχή αυτή καθιερώθηκε με το άρθρο 43 παρ. 1 του Ν. 2190 / 1920 « περί Α.

Ε. » . Για την αρχή αυτή προβλέπει και η 4^η οδηγία της Ε . Ε . , η οποία ορίζει ότι κατά την αποτίμηση της περιουσίας της επιχείρησης , συνάγεται ότι αυτή συνεχίζει την δραστηριότητα της , για αόριστο χρόνο .

Σύμφωνα λοιπόν με την αρχή αυτή κατά το χρόνο σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων , η επιχείρηση ουδεμία πρόθεση ή υποχρέωση έχει να τεθεί σε διάλυση ή εκκαθάριση .

Η σπουδαιότητα της αρχής της συνέχισης της δραστηριότητας της επιχείρησης , έγκειται στο γεγονός ότι οι κανόνες αποτιμής των περιουσιακών στοιχείων εξαρτώνται από τις προοπτικές , που υπάρχουν για το μέλλον της επιχείρησης . Συγκεκριμένα αλλιώς υπολογίζεται η αξία των επιχειρήσεων σε μια λειτουργούσα επιχείρηση και αλλιώς σε μια επιχείρηση , η οποία έχει τεθεί σε διάλυση και εκκαθάριση

Έτσι εάν η επιχειρηματική δραστηριότητα προδιαγράφεται ομαλή , τότε για την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων της χρήσης , τα περιουσιακά στοιχεία θα αποτιμηθούν σύμφωνα με τους γενικά παραδεγμένους κανόνες αποτιμής (στην χαμηλότερη τιμή μεταξύ των τιμών κτήσεως και τρέχουσας , κ. λ. π.) . Αντίθετα , εάν η επιχείρηση πρόκειται να διακόψει , την δραστηριότητα της και να διαλυθεί, τότε θα πρέπει να καταρτισθεί ισολογισμός ρευστοποιήσεως , για τις αποτιμήσεις των περιουσιακών στοιχείων στην αξία ρευστοποιήσεως τους.

Επίσης εάν η επιχείρηση , έχει περιορισμένη διάρκεια ζωής , το δεδομένο αυτό θα επηρεάσει άμεσα τον τρόπο υπολογισμού των αποσβέσεων , των προβλέψεων

κ. λ. π.

*** Η Αρχή Της Συντηρητικότητας Ή Συνέσεως .

Η αρχή αυτή καθιερώθηκε με το άρθρο 43 παρ. 1 του Ν. 2190 / 1920 « περί Α. Ε. » . Η αρχή αυτή η οποία είναι διεθνώς παραδεγμένη και καθολικά εφαρμοζόμενη , θα πρέπει να κυριαρχεί κατά την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων τέλους χρήσεως.

Σύμφωνα με την αρχή της συντηρητικότητας (συνέσεως) , τα μεν έσοδα και κέρδη θα εμφανίζονται λογιστικώς κατά το χρόνο πραγματοποιήσεώς τους , τα δε έξοδα και οι ζημιές από την στιγμή που θα διαπιστωθεί η πιθανή τους πραγματοποίηση .

Η αρχή αυτή συνάμα με τις διάφορες μεθόδους αποτιμήσεως και προσδιορισμού των αποτελεσμάτων τέλους χρήσης τα οποία αποδέχεται και διδάσκει η επιστήμη της ιδιωτικής οικονομικής και λογιστικής, σύμφωνα με τις οποίες θα πρέπει να εφαρμόζονται πάγια εκείνες οι μέθοδοι, που προσδιορίζουν τα μικρότερα κέρδη και εμφανίζουν την λιγότερη συνολική περιουσιακή κατάσταση της επιχειρήσεως.

Βέβαια στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειώσουμε τη συντηρητικότητα σε καμία περίπτωση, δεν δικαιολογεί τη δημιουργία αφανών αποθεματικών. Αυτό άλλωστε ορίζει και η υπ' αριθμόν 1 οδηγία της επιτροπής διεθνών λογιστικών προτύπων.

Επομένως από τα προαναφερόμενα γίνεται σαφές ότι, η εφαρμογή της αρχής της συντηρητικότητας δεν επιδιώκει σκόπιμα την απόκρυψη κερδών και την υποτιμημένη εμφάνιση της περιουσίας της επιχείρησης, αλλά στοχεύει να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα της επιχειρήσεως, την οποία οι σύγχρονες οικονομικές αντιλήψεις θεωρούν κύτταρο της κοινωνίας.

Η βιωσιμότητα των επιχειρήσεων δύναται να επιτευχθεί με την μη εμφάνιση ανύπαρκτων ή αβέβαιων κερδών και την διανομή αυτών στους μετόχους και στο δημόσιο (με τη μορφή μερισμάτων και φόρων). Στην αποτροπή του κινδύνου αυτού αποσκοπεί η εφαρμογή της συντηρητικότητας, από την οποία εξάλλου πηγάζουν οι εξής βασικοί υποχρεωτικοί κανόνες για την κατάρτιση του ισολογισμού τέλους χρήσεως και των λοιπών οικονομικών καταστάσεων που τον συνοδεύουν.

Α). Οι κανόνες αποτιμήσεως των περιουσιακών στοιχείων βασίζονται στη μέθοδο του ιστορικού κόστους κτήσεως ή παραγωγής.

Β). Σε κάθε διαχειριστική χρήση περιλαμβάνονται και απεικονίζονται μόνο τα κέρδη και τα έσοδα, που έχουν πραγματοποιηθεί μέσα σε αυτή. Δηλαδή σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται η διενέργεια « προβλέψεων των εσόδων ».

Γ). Οι υπεύθυνοι των οικονομικών καταστάσεων οφείλουν να διενεργούν αποσβέσεις και προβλέψεις, ανεξάρτητα από το αν η χρήση παρουσιάζει κέρδος ή ζημία.

Δ). Υποχρεωτικά θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και να σχηματίζονται για τον σκοπό αυτό πρόβλεψη, σε βάρος των αποτελεσμάτων χρήσεως, κίνδυνοι πιθανών ζημιών ή εξόδων που εμφανίστηκαν μέσα στη χρήση και μέχρι περατώσεως των εγγραφών κλεισίματος του ισολογισμού. Δηλαδή η λογιστική απεικόνιση των εσόδων

απαιτεί , αυτά να είναι οπωσδήποτε βέβαια και πραγματικά , ενώ προκειμένου για πιθανές ζημιές ή έξοδα ή πιθανές υποτιμήσεις στοιχείων του ενεργητικού πρέπει να σχηματίζονται προβλέψεις , έστω και εάν υπάρχουν ενδείξεις και μόνο πραγματοποιήσεως των ζημιών ή των εξόδων ή της υποτιμήσεως.

Τέλος υπογραμμίζουμε ότι η εφαρμογή της αρχής της συντηρητικότητας απαιτείται ρητά από την 4^η οδηγία της Ε. Ε , ενώ και όλοι οι κανόνες αποτιμήσεως , που προβλέπει βασίζονται στην αρχή αυτή .

***** Η Αρχή Της Αυτοτέλειας Των Χρήσεων .**

Σύμφωνα με την αρχή της αυτοτέλειας των χρήσεων κάθε έσοδο εμφανίζεται στα αποτελέσματα χρήσεως , στην οποία προέκυψε και κάθε έξοδο στα αποτελέσματα της χρήσεως την οποία βαρύνει, ανεξάρτητα από την χρήση στην οποία εισπράττεται , το έσοδο ή την χρήση στην οποία καταβάλλεται το έξοδο . Η αρχή αυτή ορίζεται στο άρθρο 43 παρ. 1 του Ν. 2190 / 1920 « περί Α.Ε. » , αλλά εντάσσεται και στην φορολογική νομοθεσία .

Η αρχή αυτή καθιερώθηκε και εφαρμόζεται διεθνώς , για την κάλυψη των επιτακτικών αναγκών , που πηγάζουν τόσο μέσα από την επιχείρηση (λήψη ορθολογικών επιχειρηματικών αποφάσεων) , όσο και από τις σχέσεις της με το εξωτερικό περιβάλλον (χρηματοδότες , κ.λ.π.) προσδιορισμού των οικονομικών αποτελεσμάτων σε τακτά χρονικά διαστήματα .

Όμως για να υπολογιστεί το οικονομικό αποτέλεσμα στο τέλος χρήσεως θα πρέπει να διακοπεί λογιστικά το συναλλακτικό κύκλο της επιχειρήσεως . Δηλαδή να σταματήσει τεχνικά η αδιάκοπη συνεχής εισροή και εκροή αξιών (χρημάτων , υλικών ή άυλων αξιών) ώστε να συνεχιστούν οι αξίες που εισέρευσαν στην επιχείρηση κατά την διάρκεια της διαχειριστικής χρήσης , με εκείνες που εξέρευσαν από την επιχείρηση κατά την διάρκεια της ίδιας χρήσεως .

Αυτό όμως προϋποθέτει προηγουμένως την χρονική τακτοποίηση αξιών , κατά την οποία αφαιρούνται, οι αξίες που αφορούν προηγούμενες ή επόμενες χρήσεις και προστίθενται οι αξίες που αφορούν την χρήση αυτή , αλλά θα ενσωματωθούν στο συναλλακτικό κύκλωμα άλλων χρήσεων . (δηλαδή σχηματίζονται προβλέψεις για κινδύνους και έξοδα που αφορούν την κλειόμενη χρήση αλλά θα πραγματοποιηθούν

στις επόμενες λογιστικοποιώντας τα ποσά εξόδων και εσόδων , που αφορούν την χρήση αυτή , αλλά δεν είναι απαιτητά μέχρι την λήξη της κ.λ.π.) .

Με τον όρο « αυτοτέλεια » , εννοούμε τον πλήρη διαχωρισμό των διαχειριστικών χρήσεων , δηλαδή της οικονομικής δραστηριότητας και των εσόδων και των εξόδων , που απορρέουν από αυτή . Η διάκριση αυτή γίνεται , ώστε κάθε χρήση να περιλαμβάνει τα έσοδα και τα έξοδα , που προκύπτουν από την άσκηση οικονομικής δραστηριότητας εντός των χρονικών ορίων της διαχειριστικής χρήσεως .

*****Η Αρχή Της Σταθερότητας Των Λογιστικών Μεθόδων Ή Συνοχής Μεταξύ Των Χρήσεων.**

Η συγκεκριμένη αρχή ορίζεται από το άρθρο 42 παρ. 1 του Ν. 2190 / 1920 « περί Α. Ε. » . Σύμφωνα με την αρχή της σταθερότητας οι λογιστικές μέθοδοι και αρχές δεν επιτρέπουν να μεταβάλλονται από τη μια χρήση στην άλλη , αλλά πρέπει να είναι ίδιες σε όλες τις χρήσεις ώστε να διευκολύνεται η σύγκριση τους . Δηλαδή θα πρέπει να εφαρμόζονται πάγια οι ίδιοι κανόνες αποτιμήσεως των περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού , οι ίδιες αρχές και διαδικασίες προσδιορισμού του κόστους παραγωγής προϊόντων ή υπηρεσιών , οι ίδιες μέθοδοι και αρχές διενέργειας αποσβέσεων , σχηματισμού προβλέψεων κ. λ. π. Άλλωστε σημειώνεται ότι η συγκεκριμένη αρχή προβλέπεται και υιοθετείται από την επικείμενη φορολογική νομοθεσία .

Είναι σαφές ότι οποιαδήποτε αλλαγή στις λογιστικές αρχές και μεθόδους σε σχέση με εκείνες που εφαρμόστηκαν την προηγούμενη χρήση επηρεάζει άμεσα , τόσο την εμφάνιση της περιουσιακής διάρθρωσης της επιχειρήσεως στον ισολογισμό της , όσο και τα αποτελέσματα χρήσεως . Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι εάν για παράδειγμα μια επιχείρηση εφαρμόσει για την αποτίμηση των αποθεμάτων της , την μέθοδο της F.I.F.O. , ενώ την προηγούμενη χρήση είχε εφαρμόσει την μέθοδο της L.I.F.O. , τότε θα προκύψει διαφορετική αξία αποθεμάτων , η οποία με την σειρά της θα οδηγήσει στην εμφάνιση διαφορετικού ύψους αποτελεσμάτων από πωλήσεις . Οι ίδιες συνέπειες θα προκύψουν στην περίπτωση , όπου χρησιμοποιηθούν διαφορετικές μέθοδοι, αρχές ή διαδικασίες προσδιορισμού του κόστους παραγωγής , σε σχέση με εκείνες που είχαν

εφαρμοστεί την προηγούμενη χρήση .

Η αρχή της σταθερότητας , δεν σημαίνει ότι απαγορεύεται απολύτως οποιαδήποτε αλλαγή . Σε εξαιρετικές περιπτώσεις , για λόγους βελτιώσεως , επιτρέπονται εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις , ή μεταβολές .

Οι μεταβολές λοιπόν αυτές εφόσον ικανοποιούνται αθροιστικά οι κάτωθι προϋποθέσεις:

Α) . Η μεταβολή να επιβάλλεται για εξαιρετικούς λόγους

Β) . Οι λόγοι που επέβαλλαν τις μεταβολές να αναφέρονται στις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις , με πλήρη και σαφή αιτιολόγηση της λύσεως , που επιλέχθηκε .

Γ) . Στις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις να αναφέρονται οι επιδράσεις των μεταβολών στην περιουσιακή συγκρότηση , στη χρηματοοικονομική θέση στα αποτελέσματα χρήσεως της επιχειρήσεως .

***** Η Αρχή Της Νομισματικής Μονάδας Ή Του Ιστορικού Κόστους .**

Σύμφωνα με την αρχή αυτή τα διάφορα περιουσιακά στοιχεία καταχωρούνται και εμφανίζονται, στα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης με την αξία κτήσεως τους ή του κόστους παραγωγής τους , η οποία αποτελεί και τη βάση αποτιμήσεως τους , κατά την σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων . Η αρχή αυτή συνεπάγεται ότι δεν λαμβάνουν υπ' όψιν την αγοραστική αξία του νομίσματος .

Η αρχή του ιστορικού κόστους , αποτελεί ένα σημαντικό μέσο εφαρμογής της συντηρητικότητας , διότι μέσω της αρχής του ιστορικού κόστους εφαρμόζονται αντικειμενικοί κανόνες , οι οποίοι αν μη τη άλλο ελαχιστοποιούνται τα περιθώρια υποκειμενικών χειρισμών όσον αφορά την αποτίμηση περιουσιακών στοιχείων . Έτσι γίνεται κατανοητό ότι η αρχή αυτή συντελεί στην αξιοπιστία και επαληθευσιμότητα , των λογιστικών στοιχείων και πληροφοριών , που λαμβάνονται από τις οικονομικές καταστάσεις .

Αντίθετα με τη μέθοδο του ιστορικού κόστους , άλλες μέθοδοι (όπως του

τρέχοντος κόστους ή της τιμής αντικατάστασης) αδυνατούν να εξασφαλίσουν αντικειμενικότητα και αξιοπιστία διότι βασίζονται σε υποκειμενικές εκτιμήσεις και συνεπώς τα δεδομένα τους είναι αναξιόπιστα σε μεγάλο βαθμό . Αυτή η αδυναμία οδήγησε και τα περισσότερα να υιοθετήσουν νομοθετικά την αρχή του ιστορικού κόστους , πλην 3-4 ελαχίστων εξαιρέσεων . Βέβαια εδώ θα πρέπει να δώσουμε και την άποψη πολλών οικονομικών επιστημόνων , οι οποίοι υποστηρίζουν ότι σε περιόδους έντονων πληθωριστικών πιέσεων θα πρέπει να εφαρμόζονται μέθοδοι, όπως αυτή του τρέχοντος κόστους ή της τιμής αντικατάστασης , άποψη η οποία θεωρητικά τουλάχιστον είναι ορθή .

*****Η Αρχή Της Μετρήσεως Και Εκφράσεως Όλων Των Επιχειρηματικών**

Δραστηριοτήτων Σε Ενιαίο Νόμισμα .

Η αρχή αυτή καθιερώθηκε και υιοθετήθηκε από την ανάγκη παρακολουθήσεως και μετρήσεως της επιχειρηματικής δραστηριότητας , η οποία συνίσταται σε μια αδιάκοπη εισροή ή εκροή αξιών προς και από την επιχείρηση εκφρασμένες σε νόμισμα .

Σύμφωνα με τα μέχρι τώρα δεδομένα της λογιστικής επιστήμης , στα λογιστικά βιβλία καταχωρούνται και εμφανίζονται μόνον εκείνες οι δραστηριότητες , που δύναται να αποτιμηθούν και να εκφρασθούν σε χρήμα , ενώ όσες δεν είναι δυνατόν να εκφρασθούν σε νομισματικές μονάδες δεν καταχωρούνται στα λογιστικά βιβλία (π. χ . αποτίμηση ανθρώπινου δυναμικού , μόλυνση του περιβάλλοντος από την δραστηριότητα της επιχειρήσεως κ. λ. π.). Αυτονόητο είναι ότι για την άντληση αξιόπιστων πληροφοριών , για τις

μετρήσεις, τις συγκρίσεις κ. λ. π. η νομισματική έκφραση των αξιών (υλικών ή άυλων αγαθών και χρημάτων) πρέπει να γίνεται σε ενιαίο νόμισμα , διότι στην αντίθετη περίπτωση η τήρηση των λογιστικών βιβλίων θα ήταν άχρηστη .

Τα λογιστικά βιβλία τηρούνται στο νόμισμα της χώρας , όπου είναι εγκαταστημένη η επιχείρηση και δραστηριοποιούνται . Οι συναλλαγές σε ξένα νομίσματα καταχωρούνται στα λογιστικά βιβλία , αφού προηγουμένως μετατραπούν σε εγχώριο νόμισμα . Βεβαίως σημειώνεται η ευχέρεια, που παρέχεται στις επιχειρήσεις να

καταχωρούνται σε βοηθητικές στήλες και στα ξένα νομίσματα, ώστε να εξασφαλίζονται οι απαραίτητες πληροφορίες .

***** Η Αρχή Της Απεικόνισης Της Πραγματικότητας .**

Η αρχή αυτή καθιερώθηκε με την 4^η οδηγία της Ε. Ε. , περιλαμβάνεται και στο Ν. 2190 / 1920 « περί Α. Ε. » στο άρθρο 42 παρ. 2 . Σύμφωνα με την συγκεκριμένη αρχή οι λογαριασμοί πρέπει να δίνουν την πραγματική εικόνα της περιουσίας , της χρηματοοικονομικής θέσεως και των αποτελεσμάτων της επιχειρήσεως.

Επιδίωξη της αρχής της πραγματικότητας είναι να καθοδηγήσει και να υποχρεώσει τους υπεύθυνους σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων , στην πιστή απεικόνιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας μέσω των λογαριασμών . Με άλλα λόγια να μπορούσαμε να πούμε ότι η προαναφερόμενη αρχή επιδιώκει και κατ' επέκταση επιβάλλει την συνάφεια των λογιστικών πληροφοριών , που παρέχουν οι λογαριασμοί , με την επιχειρηματική δραστηριότητα όπως αυτή πραγματικά διενεργήθηκε εντός των ορίων μιας διαχειριστικής χρήσης .

Από τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι δεν επιτρέπεται σε καμία περίπτωση και έπ' ουδενί λόγο η παραποίηση των πληροφοριών , που παρέχει ένας λογαριασμός. Δηλαδή δεν επιτρέπονται οι αυθαίρετες χρεοπιστώσεις λογαριασμών , ο μη ορθός καταλογισμός κονδυλίων στους λογαριασμούς κ. λ. π. Μάλιστα αξίζει να σημειώσουμε ότι η 4^η οδηγία της Ε. Ε. προχωρώντας ένα βήμα περισσότερο ορίζει πως , όπου η εφαρμογή της οδηγίας έρχεται σε σύγκρουση με την αρχή της πιστής απεικόνισης, επιβάλλεται η παρέκκλιση από την οδηγία προκειμένου να αποδοθεί η πραγματική εικόνα, αλλά και η παρέκκλιση αυτή θα πρέπει να αναφέρεται στο προσάρτημα και να δικαιολογείται επαρκώς.

Είναι λοιπόν σαφές πως, η αρχή της «πιστής εικόνας» των λογαριασμών αποτελεί μια σημαντική ασφαλιστική δικλείδα, που εξασφαλίζει την ποιότητα και επάρκεια των λογιστικών πληροφοριών, οι οποίες εμπεριέχονται στους λογαριασμούς.

***** Η Αρχή Του Μη Συμψηφισμού Ανομοιογενών Λογαριασμών**

Η αρχή αυτή, που είναι μια από τις βασικότερες λογιστικές αρχές

περιλαμβάνεται, στο άρθρο 42 παρ.7 του Ν.2190/1920 «περί Α.Ε.». Σύμφωνα με την αρχή αυτή δεν επιτρέπεται ο συμψηφισμός μεταξύ εσόδων και εξόδων ή πελατών και προμηθευτών ή λογαριασμού του ενεργητικού με λογαριασμό του παθητικού, πλην των περιπτώσεων εκείνων που ορίζονται σαφώς από το νόμο.

Η παραπάνω αρχή στοχεύει να επιβάλλει στους λογιστές την χωριστή αποτίμηση των εσόδων και των εξόδων, προκειμένου να υπάρξει στη συνέχεια η δυνατότητα συσχέτισμού αυτών. Δηλαδή υποδηλώνεται εμμέσως πλην σαφώς, ότι για να προσδιοριστεί το οικονομικό αποτέλεσμα, που επετεύχθη σε μια διαχειριστική χρήση είναι αναγκαία η σύγκριση των εξόδων που αναλώθηκαν με τα αντίστοιχα έσοδα, που πραγματοποιήθηκαν. Αυτονόητο είναι λοιπόν ότι, η σύγκριση αυτή προϋποθέτει πρώτα απ'όλα την χωριστή αποτίμηση των εσόδων με τα έξοδα των πελατών με τους προμηθευτές, ώστε να μη συγχέονται οι εισροές με τις εκροές αξιών (υλικά ή άυλα αγαθά, χρήματα) και εν τέλει να μην παραποιείται το οικονομικό αποτέλεσμα της διαχειριστικής χρήσεως, αλλά και η απεικόνιση της περιουσιακής διάρθρωσης της επιχείρησης στον ισολογισμό.

Επιπλέον η αρχή του μη συμψηφισμού των λογαριασμών συντελεί στην εξασφάλιση της συγκρισιμότητας των λογαριασμών των οικονομικών καταστάσεων μεταξύ δύο ή περισσότερων διαχειριστικών χρήσεων, και επίσης εξασφαλίζει την αξιοπιστία των λογιστικών πληροφοριών, που εμπεριέχουν οι λογαριασμοί.

***** Η Αρχή Της Απόλυτης Σαφήνειας Των Λογαριασμών .**

Η αρχή επιβάλλεται από το Ν . 2190 / 1920 « περί Α. Ε. » , στο άρθρο 42 παρ. 2 . Βάση της αρχής αυτής ο ισολογισμός θα πρέπει να συντάσσεται με απόλυτη σαφήνεια , ώστε να μπορεί να εξαχεται από αυτόν ευκόλως και ασφαλώς η αληθινή οικονομική κατάσταση της επιχείρησης .

Η αρχή της σαφήνειας ουσιαστικά είναι μια ακόμη υποχρεωτική καθοδήγηση προς τους υπεύθυνους σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων ώστε να εξασφαλιστεί η ύπαρξη της σαφήνειας , της αξιοπιστίας , της σχετικότητας και της συγκριτικότητας . Δηλαδή όλων εκείνων των ποιοτικών χαρακτηριστικών , που όταν υπάρχουν σωρευτικά σε κάθε οικονομική κατάσταση οδηγούν στην εξαγωγή αντικειμενικών συμπερασμάτων ,

από ανθρώπους , που κατέχουν στοιχειωδώς την λογιστική επιστήμη .

Τέλος να σημειώσουμε ότι , με τον όρο « σαφήνεια » στις οικονομικές καταστάσεις , εννοούμε το στοιχείο το οποίο εφόσον χαρακτηρίζει κάθε οικονομική κατάσταση , επιτρέπει στους κατέχοντες την λογιστική επιστήμη , την παροχή κατανοητών πληροφοριών , οι οποίες με την σειρά τους μπορούν να οδηγήσουν στην εξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων . Σαφής είναι μια οικονομική κατάσταση της οποίας οι λογαριασμοί είναι αρκετά αντιπροσωπευτικοί, ώστε να μην επιδέχονται κανενός είδους παρανοήσεις .

*****Αρχή Της Δημοσιότητας Και Της Καλής Πληροφόρησης .**

Η αρχή αυτή προβλέπεται, τόσο στο άρθρο 47 της 4^η οδηγίας της Ε. Ε. , όσο και στο άρθρο 43β του Ν . 2190 / 1920 « περί Α. Ε. » . Σύμφωνα με την αρχή αυτή επιβάλλονται στην Α.Ε. όχι μόνον να δημοσιεύουν τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις της (Ισολογισμός , ο λογαριασμός « αποτελεσμάτων χρήσεως , » , ο πίνακας διαθέσεως αποτελεσμάτων , το προσάρτημα) , σε κάποιες εφημερίδες για να πληροφορούνται οι ενδιαφερόμενοι για την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης , αλλά και οι οικονομικές αυτές καταστάσεις να δίνουν επαρκή , σαφή ακριβή και πλήρη περιγραφή των γεγονότων της περιουσιακής καταστάσεως και των οικονομικών αποτελεσμάτων της εταιρείας .

Επομένως είναι σαφές ότι , ο σκοπός της συγκεκριμένης αρχής είναι διττός . Διότι αφενός μεν επιβάλλει στην επιχείρηση να πληροφορούν τους ενδιαφερόμενους , μέσω των ετησίων οικονομικών καταστάσεων , αφετέρου επιδιώκει να προστατέψει όσους βρίσκονται εκτός διοίκησης των εταιρειών από την παραπληροφόρηση . Η υποχρέωση της δημοσιότητας των οικονομικών καταστάσεων , κανένα θετικό αντίκτυπο δεν είχε , εφόσον δεν ικανοποιείται η προϋπόθεση της αντικειμενικής αλήθειας των προς δημοσίευση οικονομικών καταστάσεων .

Μάλιστα περί της εν λόγω αρχής προβλέπει και η επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων , η οποία ορίζει ότι όλες οι λογιστικές μέθοδοι και τα στοιχεία , που χρησιμοποιούνται για την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων πρέπει να

σημειώνονται κατά τρόπο σαφή και σύντομο , ώστε να εξασφαλίζονται σε αυτές το στοιχείο της σαφήνειας . Δηλαδή οι οικονομικές καταστάσεις , να είναι κατανοητές από πρόσωπα , τα οποία διαθέτουν επαρκείς λογιστικές γνώσεις.

***** Η Αρχή της Ειλικρίνειας Των Λογαριασμών**

Η συγκεκριμένη αρχή ορίζει ότι , κατά την κατάρτιση των οικονομικών "καταστάσεων θα πρέπει να εφαρμόζεται η καλή πίστη στις εκτιμήσεις των περιουσιακών στοιχείων και να επιδιώκεται η εμφάνιση της πραγματικής οικονομικής διάβρωσης της επιχειρήσεως σε αυτές .

Σκοπός της συγκεκριμένης αρχής είναι , όπως και όλων των προαναφερομένων, η εξασφάλιση ορισμένων χαρακτηριστικών , τα οποία θα πρέπει να υπάρχουν σωρευτικά στις οικονομικές καταστάσεις . Συγκεκριμένα η αρχή της ειλικρίνειας στις οικονομικές καταστάσεις αποβλέπει στην εξασφάλιση των παρακάτω χαρακτηριστικών :

1. Της σχετικότητας : Αυτονόητο είναι ότι , οι οικονομικές καταστάσεις παρέχουν πληροφορίες , οι οποίες οφείλουν να είναι χρήσιμες για την λήψη οικονομικών αποφάσεων . Όμως οι πληροφορίες είναι χρήσιμες , εφόσον οι οικονομικές καταστάσεις είναι ειλικρινείς και δεν εμφανίζουν μια κατάσταση αισιόδοξη ή απαισιόδοξη , που απέχει από την αλήθεια .

2. Της αξιοπιστίας : Το χαρακτηριστικό αυτό υπάρχει , εφόσον η αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων , διενεργηθεί με διάθεση καλής πίστεως και πάντα σύμφωνα με την αρχή της συντηρητικότητας . Αναξιόπιστη πληροφορία σημαίνει άχρηστη πληροφορία .

3. Της συγκρισιμότητας : Πέραν όλων των άλλων οι οικονομικές καταστάσεις οφείλουν να είναι συγκρίσιμες με τις οικονομικές καταστάσεις των άλλων διαχειριστικών χρήσεων καθώς επίσης και με τις οικονομικές καταστάσεις άλλων επιχειρήσεων . Αυτή όμως η συγκρισιμότητα προϋποθέτει μεταξύ των άλλων το στοιχείο της ειλικρίνειας και κατ' επέκταση της ακρίβειας . Δηλαδή δεν είναι εφικτή η σύγκριση δύο ή περισσότερων οικονομικών καταστάσεων , όταν κατά την διαδικασία σύνταξης αυτών παραπιοήθηκε η αλήθεια και εμφανίστηκε μια αισιόδοξη ή απαισιόδοξη εικόνα , που δεν αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα .

Η ύπαρξη των παραπάνω χαρακτηριστικών έχει μεγαλύτερη σημασία για το εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης (δηλαδή ο κράτος, τους χρηματοδότες, τα συνδικάτα, τους πιστωτές, κ.λ.π.), παρά για το εσωτερικό της περιβάλλον. Αυτό συμβαίνει διότι, το μεν εσωτερικό περιβάλλον των επιχειρήσεων, έχει τη δυνατότητα πρόσβασης στην πληροφορία και συνεπώς μπορεί να πληροφορηθεί για την ποιότητα και επάρκεια της οικονομικής της δράσεως, ενώ το εξωτερικό περιβάλλον των επιχειρηματικών μονάδων αντλεί σημαντικό μέρος πληροφοριών από τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις.

Γίνεται λοιπόν σαφές ότι, η αρχή της ειλικρίνειας αποβλέπει και στην εξασφάλιση όλων εκείνων, που ενδιαφέρονται για την πορεία της επιχείρησης, αλλά δεν βρίσκονται εκτός αυτής και δεν μπορούν να αξιολογήσουν την ποιότητα των πληροφοριών, που παρέχουν οι οικονομικές καταστάσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1) ΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗ ΦΥΣΗ ΤΟΥΣ

3.1.1) Λογαριασμοί Αξιών

Έννοια Λογαριασμών Αξιών

Λογαριασμοί αξιών είναι οι λογαριασμοί του ενεργητικού, με τους οποίους εικονίζονται και παρακολουθούνται οι αξίες (ενσώματες ή ασώματες) της επιχείρησης.

Οι αξίες ανήκουν είτε στα πάγια είτε στα κυκλοφοριακά περιουσιακά στοιχεία και συνιστούν κόστος, δηλαδή προέρχονται από τη διάθεση ή επένδυση αγοραστικής δύναμης, με σκοπό τη χρησιμοποίησή τους για την πραγματοποίηση εσόδων.

Το κόστος αυτό μετατρέπεται σε κόστος άλλης μορφής, όπως π.χ. μέρος της αξίας των μηχανημάτων που με τις αποσβέσεις μετατρέπεται σε προϊόντα, ημικατεργασμένα προϊόντα που μετατρέπονται σε προϊόντα ή απευθείας σε έξοδα, όπως π.χ. μετρητά σε μισθούς προσωπικού.

3.1.2) Λογαριασμοί Προσώπων ή Προσωπικοί

Έννοια Προσωπικών Λογαριασμών

Προσωπικοί είναι οι λογαριασμοί με τους οποίους εικονίζονται και παρακολουθούνται οι σχέσεις της επιχείρησης με πρόσωπα (φυσικά ή νομικά).

Οι σχέσεις αυτές διακρίνονται σε:

- α) Απαιτήσεις, που είναι λογαριασμοί του ενεργητικού και
- β) Υποχρεώσεις, που είναι λογαριασμοί του παθητικού.

Πρέπει να σημειωθεί ότι όλοι οι λογαριασμοί του παθητικού, δηλαδή του πραγματικού παθητικού και της καθαρής περιουσίας, είναι προσωπικοί. Ακόμη οι προσωπικοί λογαριασμοί διακρίνονται σε λογαριασμούς απαιτήσεων ή υποχρεώσεων σε € και σε λογαριασμούς απαιτήσεων ή υποχρεώσεων σε ξένο νόμισμα (συνάλλαγμα) που εικονίζουν και παρακολουθούν την αξία του ξένου νομίσματος σε €, όπως π.χ. Πελάτες και Πελάτες σε Ξ.Ν., Γραμμάτια Εισπρακτέα και Γραμμάτια εισπρακτέα σε Ξ.Ν., Γραμμάτια Πληρωτέα και Γραμμάτια Πληρωτέα σε Ξ.Ν.

Ακόμη οι προσωπικοί λογαριασμοί διακρίνονται σε:

1. Μακροπρόθεσμες απαιτήσεις ή υποχρεώσεις, που ο διακανονισμός τους θα γίνει μετά το τέλος της επόμενης χρήσης και
2. Βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις ή υποχρεώσεις, που ο διακανονισμός τους θα γίνει, το αργότερο, μέσα στην επόμενη χρήση.

Π.χ. η επιχείρηση παίρνει στις 10-3-92 δύο Γραμμάτια εισπρακτέα από το οποία το ένα λήγει στις 20-9-93 και το άλλο στις 20-9-94. Το πρώτο που λήγει μέσα στην επόμενη χρήση (1993) είναι βραχυπρόθεσμη απαίτηση, ενώ το δεύτερο που λήγει μετά το τέλος της επόμενης χρήσεως (31-12-1993) είναι μακροπρόθεσμη.

3.1.3) Λογαριασμοί Δαπανών

Έννοια της Δαπάνης

Δαπάνη είναι η διαδικασία ή η ενέργεια πραγματοποίησης του κόστους ή του εξόδου, καθώς και η χρηματική του έκφραση.

Στον όρο της δαπάνης περιλαμβάνονται:

α) Η συγκεκριμένη διαδικασία ή ενέργεια πραγματοποίησης του κόστους ή του εξόδου, όπως π.χ. αγορά μηχανήματος, πρώτων υλών, υπηρεσιών και

β) Η χρηματική έκφραση της δαπάνης, όπως π.χ. δαπάνη κτήσεως μηχανήματος € 600.000, που αναλύεται σε τιμή αγοράς € 500.000, φόρους και δασμούς € 70.000, λοιπές δαπάνες (ασφάλιστρα, μεταφορικά κλπ.) € 30.000.

Η έννοια της δαπάνης είναι ευρεία, περιλαμβάνει δηλαδή και το κόστος και το έξοδο.

Κόστος είναι η διάθεση αγοραστικής δυνάμεως, για την απόκτηση αγαθών (υλικών ή άυλων) ή υπηρεσιών, με σκοπό τη χρησιμοποίησή τους για να πραγματοποιηθούν έσοδα από πωλήσεις.

Κόστος αποτελεί η αγορά επίπλων, μηχανήματος, δικαιώματος χρήσεως διπλώματος ευρεσιτεχνίας, πρώτων υλών, διάφορων υπηρεσιών κ.λπ. Το κόστος μέχρι την εκπνοή του, δηλαδή την πώληση του αγαθού ή της υπηρεσίας, είναι στοιχείο του ενεργητικού. Με την πώληση του μετατρέπεται σε έξοδο.

Σε οικονομικές μονάδες που αποβλέπουν αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο στην κάλυψη κοινωνικών αναγκών, σκοπός της δημιουργίας του κόστους είναι η κάλυψη κοινωνικών αναγκών και όχι η πραγματοποίηση εσόδων από πωλήσεις, όπως π.χ. σε υπουργείο, δημόσιο εκπαιδευτικό ίδρυμα κ.λπ.

Έξοδο είναι το κόστος που εξαφανίζεται (εκπνέει) μέσα σε μία διαχειριστική χρήση και βαρύνει τα έσοδα της χρήσεως. Έξοδο αποτελούν, το κόστος των αγαθών που πωλούνται, οι αμοιβές του διοικητικού προσωπικού, οι δαπάνες πωλήσεων κ.λπ.

Το Κόστος (Μετατροπές των Ενεργητικών Στοιχείων σε Κόστος - Έξοδα)

Το κόστος, ανάλογα με το σκοπό για τον οποίο πραγματοποιείται ή ανάλογα με το ρυθμό κυκλοφορίας του στην επιχείρηση διακρίνεται σε:

1. **Κόστος τρέχουσας μορφής**, που δημιουργείται όταν αγαθά ή υπηρεσίες που αποκτιούνται, προορίζονται να μεταπωληθούν αυτούσια ή έπειτα από κατεργασία, σε βραχύ χρονικό διάστημα, κατά κανόνα μικρότερο από μία διαχειριστική περίοδο.

Το κόστος τρέχουσας μορφής είναι δηλαδή κόστος περιουσιακών στοιχείων που κυκλοφορούν, όπως π.χ. εμπορευμάτων, προϊόντων, πρώτων και βοηθητικών υλών, αμοιβών υπηρεσιών προσωπικού και τρίτων.

Το κόστος τρέχουσας μορφής είναι δυνατό να μετατραπεί:

α) Σε κόστος άλλης τρέχουσας μορφής όπως π.χ. οι πρώτες ύλες, οι αποσβέσεις πάγιων στοιχείων, η άμεση εργασία κ.λπ. σε κόστος ημικατεργασμένων και τελικά έτοιμων προϊόντων.

β) Σε κόστος πάγιας μορφής όταν το αγαθό που παράγεται ή αγοράζεται από την επιχείρηση με σκοπό να πωληθεί, αλλάζει προορισμό και χρησιμοποιείται ως πάγιο. Π.χ. το ψυγείο του προηγούμενου παραδείγματος, που προοριζόταν για πώληση, αποφασίζεται από την επιχείρηση να χρησιμοποιηθεί (πάγια) για την εξυπηρέτηση των εργατοϋπαλλήλων της.

γ) Σε έξοδο όπως το κόστος των αγαθών ή υπηρεσιών που πωλήθηκαν, καθώς και οι δαπάνες αγοράς ή αναλώσεις υπηρεσιών των λειτουργιών διοικήσεως, διαθέσεως, χρηματοοικονομικής και ερευνών - αναπτύξεως που έγιναν προς χάρη της χρήσεως, όπως π.χ. μισθοί διοικητικού προσωπικού, απόσβεση επίπλων της διοικήσεως, τόκοι και συναφή έξοδα, έξοδα ερευνών.

2. Κόστος πάγιας μορφής είναι αυτό που σχηματίζεται στις περιπτώσεις που τα αγαθά ή οι υπηρεσίες πρόκειται να χρησιμοποιηθούν από την επιχείρηση, άμεσα ή έμμεσα, για μακρό χρονικό διάστημα, μεγαλύτερο οπωσδήποτε από 12 μήνες, για πάγια εκμετάλλευση.

Το κόστος πάγιας μορφής είναι δηλαδή κόστος πάγιων περιουσιακών στοιχείων, όπως π.χ. κτιρίων, επίπλων, φήμης και πελατείας, μεθόδων παραγωγής κ.λ.π.

Το κόστος πάγιας μορφής είναι δυνατό να μετατραπεί:

α) Σε κόστος τρέχουσας μορφής όπως οι δαπάνες για την απόκτηση και οι δαπάνες για την παραγωγή αγαθών ή υπηρεσιών που προορίζονται για πώληση, που προσθέτονται στο κόστος τους οι αποσβέσεις των πάγιων ή ακόμη, όταν πάγιο περιουσιακό στοιχείο αλλάξει προορισμό, επειδή αποφασίζεται η πώληση του.

β) Σε έξοδο όπως οι δαπάνες των αποσβέσεων των πάγιων για τη διοίκηση της επιχειρήσεως και οι δαπάνες για τη διάθεση των αγαθών ή υπηρεσιών που έγιναν προς χάρη της χρήσεως.

γ) Σε κόστος άλλης πάγιας μορφής όπως π.χ. ανταλλαγή μηχανημάτων με αυτοκίνητο, όταν και τα δύο αποτελούν πάγια στοιχεία.

Φορείς ή Θέσεις Κόστους

Οι φορείς κόστους της επιχειρήσεως διακρίνονται σε **ενδιάμεσους**, που είναι οι λειτουργίες της επιχειρήσεως ή οι υποδιαιρέσεις τους, καθώς και το κόστος των διάφορων σταδίων παραγωγής, όπως τα ημικατεργασμένα προϊόντα και σε **τελικούς** που είναι το κόστος των έτοιμων προϊόντων ή εμπορευμάτων ή υπηρεσιών που είναι έτοιμα για διάθεση.

Οι λειτουργίες της επιχειρήσεως είναι:

- α) Εφοδιασμού ή Αγορών ή Προμηθειών
- β) Παραγωγής ή Βιομηχανική ή Τεχνική
- γ) Διαθέσεως ή Πωλήσεων
- δ) Διοικήσεως
- ε) Χρηματοοικονομική ή Χρηματοπιστωτική και
- στ) Ερευνών - Αναπτύξεως.

Στις εμπορικές επιχειρήσεις δεν υπάρχουν λειτουργίες παραγωγής και, συνήθως, ερευνών - αναπτύξεως.

Το κόστος των πιο πάνω λειτουργιών ονομάζεται λειτουργικό κόστος και είναι ενδιάμεσο κόστος.

Λειτουργικό κόστος αποτελεί ακόμη και το κόστος των υποδιαιρέσεων των διάφορων δραστηριοτήτων της κάθε λειτουργίας, όπως π.χ. τα τμήματα, οι υπηρεσίες και τα λοιπά κέντρα ευθύνης. Το σύνολο του κόστους αυτών των διάφορων δραστηριοτήτων της κάθε λειτουργίας, ονομάζεται κόστος της λειτουργίας και αποτελεί ενδιάμεσο κόστος.

Το κόστος των λειτουργιών εφοδιασμού, παραγωγής και οι άμεσες δαπάνες διαθέσεως της λειτουργίας διαθέσεως, βαρύνουν τον τελικό φορέα κόστους, δηλαδή το αγαθό ή την υπηρεσία - π.χ. - έτοιμα προϊόντα, εμπορεύματα, υπηρεσίες κ.λ.π. για τον προσδιορισμό του οργανικού αποτελέσματος.

Το κόστος των λειτουργιών διαθέσεως (εκτός των άμεσων δαπανών πωλήσεως), διοικήσεως, χρηματοοικονομικής και ερευνών - αναπτύξεως που πραγματοποιήθηκε για χάρη της χρήσεως και έχει εκπνεύσει μέσα στη χρήση, είναι έξοδο που βαρύνει το αποτέλεσμα της χρήσεως.

3.1.4) Λογαριασμοί Εξόδων

Η άλλη μορφή της δαπάνης, όπως προαναφέρθηκε, είναι το έξοδο, δηλαδή το κόστος που εξαφανίζεται μέσα σε μία διαχειριστική χρήση, για την εξυπηρέτηση των σκοπών της οικονομικής μονάδας.

Τα χαρακτηριστικά στοιχεία του εξόδου είναι:

α) Είναι το κόστος που εξαφανίζεται (διάθεση, χρησιμοποίηση, ανάλωση στοιχείων του ενεργητικού). Το έξοδο έστω και για μια στιγμή προϋπήρξε ως κόστος.

β) Δημιουργείται για την εξυπηρέτηση των σκοπών της επιχειρήσεως και από αυτό αναμένεται αντάλλαγμα.

γ) Είναι χρονικά περιορισμένο, δηλαδή αφορά τη χρήση για χάρη της οποίας πραγματοποιήθηκε.

δ) Δεν ενδιαφέρει αν έχει εξοφληθεί ή οφείλεται ή αφορά μείωση απαιτήσεως ή αύξηση υποχρεώσεως.

Διαφορετική από την έννοια του εξόδου είναι η έννοια της έκτακτης ζημίας, όπου μειώνεται η καθαρή περιουσία από λόγους άσχετους με τη δραστηριότητα της επιχειρήσεως και χωρίς να αναμένεται αντάλλαγμα. Έκτακτες ζημίες αποτελούν η καταστροφή αγαθών, η απώλεια χρημάτων κ.λπ.

Η διαστολή μεταξύ εξόδων και έκτακτων ζημιών πολλές φορές είναι δυσδιάκριτη. Όπως π.χ. η φύρα των εμπορευμάτων είναι έξοδο ή ζημία ή κατά πόσο έξοδο και κατά πόσο ζημία. Στο θέμα του παραδείγματος αυτού θα απαντήσουμε ότι ζημία θεωρείται η φύρα που είναι πάνω από τη θεωρούμενη ως φυσιολογική. Η φυσιολογική είναι έξοδο.

Στη λογιστική πρακτική, για τον προσδιορισμό του αποτελέσματος της εκμεταλλεύσεως, έξοδα αποτελούν:

α) Στις βιομηχανικές επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών, το κόστος κτήσεως ή παραγωγής των αγαθών ή υπηρεσιών που πωλούνται και οι δαπάνες για αγορά ή ανάλωση υπηρεσιών, που αφορούν τη χρήση, των λειτουργιών της, εκτός από τις λειτουργίες εφοδιασμού και παραγωγής που αποτελούν κόστος.

β) Στις επιχειρήσεις που αγοράζουν αγαθά για μεταπώληση, το κόστος κτήσεως των αγαθών που πωλούνται και οι δαπάνες για αναλώσεις ή αγορές υπηρεσιών, που έχουν γίνει για χάρη της χρήσεως.

Όσον αφορά τις άμεσες δαπάνες πωλήσεως, δηλαδή δαπάνες που έγιναν ειδικά για τη συγκεκριμένη πώληση, αυτές βαρύνουν το κόστος αγοράς ή παραγωγής των αγαθών.

Εκτός από τις πιο πάνω δαπάνες που αποτελούν στοιχεία κόστους, οι δαπάνες που πραγματοποιούνται για υπηρεσίες (αγορές ή αναλώσεις υπηρεσιών), των λειτουργιών διαθέσεως, διοικήσεως, χρηματοοικονομικής και ερευνών - αναπτύξεως, που λόγω της φύσεως τους εκπνέουν την ώρα που πραγματοποιούνται, δεν αποτελούν στοιχεία κόστους αλλά έξοδα, με τον όρο ότι πραγματοποιήθηκαν για χάρη της χρήσεως. Έξοδα αποτελούν οι μισθοί, το ηλεκτρικό, το ενοίκιο, τα τηλεφωνικά, τα έξοδα πωλήσεων (εκτός από τις άμεσες δαπάνες), οι τόκοι και τα συναφή έξοδα κ.λπ. Όσες δαπάνες δεν έχουν γίνει για χάρη της χρήσεως, δεν έχουν εκπνεύσει δηλαδή μέσα στη χρήση, αποτελούν κόστος και είναι στοιχεία του ενεργητικού.

Από την άποψη του κόστους των λειτουργιών, όλες οι δαπάνες αποτελούν στοιχεία κόστους. Στο τέλος της χρήσεως, όσες από αυτές έχουν εκπνεύσει, θεωρούνται έξοδα.

Διακρίσεις των Εξόδων

Τα έξοδα διακρίνονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

1. Ανάλογα με το σκοπό στον οποίο αποβλέπει η πραγματοποίησή τους σε:

α. Οργανικά έξοδα που είναι αυτά που αναφέρονται στην ομαλή εκμετάλλευση της χρήσεως και συσχετίζονται με τα οργανικά έσοδα, για τον προσδιορισμό του οργανικού

αποτελέσματος της εκμεταλλεύσεως της επιχειρήσεως.

β. Ανόργανα έξοδα είναι εκείνα που δεν αναφέρονται στην ομαλή εκμετάλλευση της χρήσεως και δεν συσχετίζονται με τα οργανικά έσοδα για τον προσδιορισμό του οργανικού αποτελέσματος.

Τα ανόργανα έξοδα, αναφέρονται σε τυχαίες και ευκαιριακές πράξεις και έκτακτα γεγονότα και περιστατικά, π.χ. αγορά από συνεργείο επισκευής αυτοκινήτων, αυτοκινήτου για άμεση μεταπώληση, επειδή το βρήκε σε εξαιρετικά χαμηλή τιμή.

2. Ανάλογα με την ενσωμάτωσή τους ή μη στο λειτουργικό κόστος, διακρίνονται σε:

α) Ομαλά έξοδα.

Είναι εκείνα που ενσωματώνονται στο κόστος των διάφορων λειτουργιών της επιχειρήσεως με τη μορφή που προϋπάρχουν, δηλαδή τη μορφή του κόστους, επειδή βρίσκονται σε ομαλή σχέση με το έργο που παράγεται από τις λειτουργίες αυτές.

Η ενσωμάτωση δηλαδή των εξόδων στο κόστος των λειτουργιών της επιχειρήσεως εξαρτάται από την ομαλότητα ή μη της σχέσεως που υπάρχει μεταξύ του έργου που παράγεται από μία δραστηριότητα ή λειτουργία της επιχειρήσεως και του κόστους της.

β) Ανώμαλα έξοδα

Είναι εκείνα που δεν ενσωματώνονται στο λειτουργικό κόστος, επειδή δε βρίσκονται σε ομαλή σχέση με το έργο που παράγεται. Το ανώμαλο έξοδο εμφανίζει έντονα τα χαρακτηριστικά της έκτακτης ζημίας.

Στην κατηγορία των ανώμαλων εξόδων εντάσσονται και τα τυχαία, απρόβλεπτα, εξαιρετικά και ακανόνιστα έξοδα που πραγματοποιούνται ανεξάρτητα από την ομαλή λειτουργία της επιχειρήσεως. Τέτοια έξοδα ή έκτακτες ζημίες είναι τα πρόστιμα, οι τόκοι υπερημερίας, οι ποινικές ρήτρες, οι υπερβολικές φύρες, τα ελλείμματα κ.λ.π.

Τα ανώμαλα έξοδα μεταφέρονται απευθείας στο λογαριασμό αποτελέσματα χρήσεως. Σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι μέρος της αξίας του λογαριασμού οργανικού κόστους - εξόδου δε βρίσκεται σε ομαλή σχέση με το έργο που αντίστοιχα παράγεται, το μέρος αυτό μεταφέρεται σε λογαριασμό έκτακτων εξόδων ή έκτακτων ζημιών, όπως π.χ. δαπάνες για ημερομίσθια που έχουν καταβληθεί σε ημέρες απεργίας, έξοδα επισκευής βλάβης μηχανήματος που προήλθε από αμέλεια.

Λοιπές Διακρίσεις των Δαπανών (Κόστους - Εξόδων)

Πρέπει να αναφέρουμε μερικές από τις διακρίσεις, με βάση διάφορα κριτήρια των δαπανών, γιατί βοηθούν πάρα πολύ στη λήψη ορθών αποφάσεων από τη διοίκηση της επιχειρήσεως.

1. Ανάλογα με την ενσωμάτωσή τους ή μη στο λειτουργικό κόστος, δηλαδή στο ομαδοποιημένο κατά είδος κόστος που πραγματοποιείται στις διάφορες λειτουργίες ή δραστηριότητες της επιχειρήσεως, διακρίνονται σε:

α) Κοστολογίσιμες. Που είναι τα οργανικά έξοδα που ενσωματώνονται στο κόστος των διάφορων φορέων κόστους, δηλαδή δραστηριοτήτων, λειτουργιών και τελικών φορέων κόστους (εμπορευμάτων, προϊόντων, υπηρεσιών κ.λ.π) της επιχειρήσεως.

Οι κοστολογίσιμες δαπάνες διακρίνονται σε:

Άμεσες ή Ειδικές, όταν βαρύνουν απευθείας ένα φορέα κόστους (λειτουργία, εμπόρευμα, προϊόν, υπηρεσία κ.λ.π) όπως π.χ. τα μεταφορικά βαμβακιού που αγοράστηκε βαρύνουν το βαμβάκι, τα εκτελωνιστικά μηχανήματος το μηχάνημα, ο μισθός του λογιστή τη διοίκηση κ.λ.π.

Έμμεσες ή Γενικές, όταν βαρύνουν περισσότερους φορείς κόστους, όπως π.χ. η ύδρευση, τα τηλεφωνικά, οι αποσβέσεις των μηχανημάτων, όταν παράγονται περισσότερα από ένα είδη προϊόντων ή υπηρεσιών κ.λ.π.

Οι έμμεσες δαπάνες θα βαρύνουν τις λειτουργίες και τους τελικούς φορείς

κόστους μετά από επιμερισμό τους που πρέπει να γίνεται με σχολαστικούς υπολογισμούς.

Ακόμη οι έμμεσες δαπάνες διακρίνονται σε **φύσει έμμεσες**, όταν δεν συνδέονται άμεσα με κανένα φορέα κόστους, όπως π.χ. ύδρευση, τηλεφωνικά και σε **θέσει έμμεσες**, δηλαδή εκείνες που το κόστος παρακολουθήσεώς τους ως άμεσες είναι ασύμφορο.

Παράδειγμα αποτελεί ο φωτισμός σχολείου. Αν π.χ. θεωρήσουμε ότι κάθε τάξη αποτελεί μία εκμετάλλευση και θελήσουμε να παρακολουθήσουμε με την εγκατάσταση μετρητών την κατανάλωση ρεύματος, θα διαπιστώσουμε ότι αυτό και κοστίζει και απαιτεί πρόσθετη εργασία για την καταγραφή.

β) Μη κοστολογήσιμες. Είναι οι δαπάνες που δεν ενσωματώνονται στο κόστος των λειτουργιών ή άλλων φορέων κόστους της επιχειρήσεως, επειδή κρίνεται ότι δεν βρίσκονται σε ομαλή σχέση με το έργο που αντίστοιχα παράγεται.

Οι δαπάνες αυτές λέγονται και ουδέτερα ή έκτακτα ή ανώμαλα έξοδα και διαμορφώνονται:

- Πέρα από τα ομαλά οργανικά, όπως π.χ. πρόστιμα, ποινικές ρήτρες.

- Σε περιπτώσεις υποαπασχολήσεως της επιχειρήσεως, π.χ. σε ομαλή παραγωγή 1.000 μονάδων προϊόντος, τα ενοίκια είναι € 20.000, το κόστος μονάδας προϊόντος θα επιβαρυνθεί με ενοίκια $20.000 : 1.000 = 20€$, αν μειωθεί η παραγωγή σε 600 μονάδες, δεν θα επιβαρυνθεί η κάθε μονάδα προϊόντος με $20.000 : 600 = 33,33 €$ αλλά πάλι με 20 € και η διαφορά των € 13,33 θα χαρακτηριστεί ως ανώμαλο έξοδο.

- Όταν νομική διάταξη το επιβάλλει, όπως απαγόρευση αναγνώρισεως αμοιβής επιχειρηματία, τόκων ιδίων κεφαλαίων και άλλα.

- Όταν θεωρηθούν ως αρνητικό στοιχείο εσόδων, όπως π.χ. οι χορηγούμενες εκπτώσεις, οι χρεωστικές συναλλαγματικές διαφορές.

- Όταν υπάρχουν τυχαία, απρόβλεπτα, εξαιρετικά και ακανόνιστα έξοδα που πραγματοποιούνται ανεξάρτητα από την ομαλή λειτουργία της επιχειρήσεως. Τα έξοδα αυτά χαρακτηρίζονται ως έκτακτα έξοδα ή έκτακτες ζημίες, όπως π.χ. πρόστιμα, ζημία από πώληση μηχανήματος.

2. Ανάλογα με την περιοδικότητα τους σε:

α) Τακτικές. Είναι οι δαπάνες που επαναλαμβάνονται και μπορούν να προβλεφθούν. Αυτές είναι κατά κανόνα οργανικές και ομαλές.

β) Μη τακτικές. Είναι αυτές που δεν μπορούν να προβλεφθούν.

3. Ανάλογα με τη μεταβλητότητα τους, όταν μεταβάλλεται ο ρυθμός των δραστηριοτήτων (παραγωγικής ή συναλλακτικής) της επιχειρήσεως, σε:

- **Σταθερές,** που δεν επηρεάζονται από τις διακυμάνσεις των δραστηριοτήτων της επιχειρήσεως, όπως π.χ. μισθοί, ενοίκια, αποσβέσεις πάγιων.

- **Μεταβλητές,** που επηρεάζονται από τις διακυμάνσεις των δραστηριοτήτων της επιχειρήσεως, όπως π.χ. αξία πρώτων και βοηθητικών υλών, άμεση εργασία κ.λ.π., που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή.

Οι μεταβλητές δαπάνες διακρίνονται σε:

Αναλογικές, όταν αυξάνονται ή μειώνονται ανάλογα (περίπου) με την αντίστοιχη αύξηση ή μείωση της δραστηριότητας της επιχειρήσεως, όπως π.χ. οι αναλώσεις υλικών για την παραγωγή.

Μη αναλογικές, όταν δεν μεταβάλλονται ανάλογα με τη μεταβολή της δραστηριότητας της επιχειρήσεως. Οι μη αναλογικές δαπάνες μπορεί να αυξάνονται, μειώνονται ή να αυξάνονται μέχρι ένα σημείο και στη συνέχεια να μειώνονται, να ξανα αυξάνονται κ.λ.π., με ταχύτερο ρυθμό από το ρυθμό μεταβολής της δραστηριότητας της επιχειρήσεως. Παράδειγμα αποτελεί η δαπάνη σε καύσιμα ενός αυτοκινήτου όταν το φορτίο του είναι

μικρό, κανονικό, μεγάλο.

Ημιμεταβλητές ή Ημισταθερές, που αποτελούνται από σταθερό και μεταβλητό μέρος, όπως π.χ. οι δαπάνες επισκευής και συντηρήσεως μηχανημάτων και τα τηλεφωνικά.

Η διάκριση των δαπανών ανάλογα με τη μεταβλητότητα τους, έχει μεγάλη σημασία για τον υπολογισμό του νεκρού ή ουδέτερου σημείου της επιχειρήσεως, δηλαδή του σημείου της δραστηριότητας της στο οποίο δεν πραγματοποιεί ούτε κέρδος ούτε ζημία, καθώς και του ελάχιστου, άριστου και μέγιστου σημείου της αποδοτικότητας της και του κόστους της παραγωγής της.

4. Ανάλογα με τον τρόπο εκδηλώσεως τους σε:

α) Εμφανείς που οφείλονται σε λογιστικά γεγονότα και έχουν καταχωρηθεί στα λογιστικά βιβλία, π.χ. δαπάνες ηλεκτρισμού, πρώτων υλών, ενοικίων κ.λ.π.

β) Αφανείς ή Τεκμαρτές ή Υπολογιστικές που υπολογίζονται χωρίς να έχουν καταχωρηθεί στα λογιστικά βιβλία, όπως π.χ. αμοιβή επιχειρηματία, τόκοι ιδίων κεφαλαίων, τεκμαρτά ενοίκια.

5. Ανάλογα με τη λειτουργία της επιχειρήσεως την οποία αφορούν.

α) Στις επιχειρήσεις αγοράς αγαθών για μεταπώληση, σε δαπάνες:

Εφοδιασμού ή Προμηθειών ή Αγορών

Διαθέσεως ή Εμπορικής ή Πωλήσεων

Διοικήσεως

Χρηματοοικονομικής

β) Στις βιομηχανικές επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών, σε δαπάνες:

Εφοδιασμού ή Προμηθειών ή Αγορών

Παραγωγής ή Τεχνικής ή Βιομηχανικής

Διαθέσεως ή Εμπορικής ή Πωλήσεων

Διοικήσεως

Χρηματοοικονομικής

Ερευνών - Αναπτύξεως

6. Ανάλογα με το χρονικό σημείο του υπολογισμού τους σε:

α) Πραγματοποιημένες. Από αυτές διαμορφώνεται το ιστορικό ή πραγματικό κόστος που σχηματίζεται από στοιχεία ομαλά και πραγματικά.

β) Προκαθορισμένες, δηλαδή που υπολογίζονται ότι θα πραγματοποιηθούν. Από αυτές διαμορφώνεται το προϋπολογιστικό ή εκτιμηθέν κόστος που καταρτίζεται πριν πραγματοποιηθεί ή το πρότυπο κόστος που βασίζεται σε εξειδικευμένους υπολογισμούς, που γίνονται έπειτα από ακριβείς μετρήσεις.

7. Ανάλογα με τις δυνατότητες της διοικήσεως να τις επηρεάσει σε:

α) Ελέγξιμες είναι οι δαπάνες που η διακύμανση τους εξαρτάται, κατά κάποιο τρόπο, από την ικανότητα και τους χειρισμούς της διοικήσεως, όπως π.χ. τα έξοδα προβολής.

β) Μη ελέγξιμες είναι οι δαπάνες που η πορεία τους δεν επηρεάζεται από τη διοίκηση, όπως π.χ. οι φόροι και δασμοί, τα δημοτικά τέλη.

8. Ανάλογα με το αν αφορούν ή όχι τη διαχειριστική χρήση.

α) Δουλευμένες είναι τα έξοδα που έχουν γίνει για χάρη της διαχειριστικής χρήσεως, άσχετα με το χρόνο που εμφανίστηκαν και αν έχουν εξοφληθεί ή όχι.

β) Μη Δουλευμένες είναι τα έξοδα που δεν αφορούν τη διαχειριστική χρήση. Τα μη

δουλευμένα έξοδα εμφανίζονται στον ισολογισμό, σε μεταβατικούς λογαριασμούς, ως αξίες ή απαιτήσεις.

3.1.4) Λογαριασμοί Εσόδων

Έννοια του Εσόδου

Έσοδο είναι η χρηματική έκφραση της αγοραστικής δυνάμεως που αποκτάται, άμεσα ή έμμεσα, από τις δραστηριότητες της επιχειρήσεως και ειδικότερα από την πώληση ή εκμετάλλευση αγαθών, υπηρεσιών και δικαιωμάτων.

Στην έννοια του εσόδου περιλαμβάνονται και οι επιχορηγήσεις, καθώς και άλλα παρόμοιας φύσεως κονδύλια, που καταβάλλονται στην επιχείρηση για να τη βοηθήσουν να επιτύχει τους σκοπούς της. Στη γενική λογιστική, έσοδο θεωρείται και η αξία κόστους των πάγιων στοιχείων που ιδιοπαράγονται.

Από την ανάλυση της έννοιας του εσόδου διαπιστώνουμε ότι:

α) Αποκτάται (ως αξία ή απαίτηση ή μείωση υποχρεώσεως) από τις δραστηριότητες της επιχειρήσεως.

β) Προκαλεί αύξηση της καθαρής περιουσίας.

γ) Προέρχεται από έξοδο και θετικό ή αρνητικό αποτέλεσμα (το έξοδο είναι το κόστος του εσόδου).

Ειδικότερες περιπτώσεις εσόδων αποτελούν ο κύκλος εργασιών και η πρόσοδος.

Κύκλος Εργασιών ή Τζίρος της επιχειρήσεως είναι τα έσοδα που πραγματοποίησε η επιχείρηση από τις δραστηριότητες της.

Ο κύκλος εργασιών της επιχειρήσεως διακρίνεται σε **μικτό** και σε **καθαρό κύκλο εργασιών**.

α) **Μικτός Κύκλος Εργασιών** είναι τα έσοδα που πραγματοποίησε η επιχείρηση από τις δραστηριότητες της προτού αφαιρεθούν τα σχετικά αφαιρετικά έσοδα. Π.χ. ο λογαριασμός Πωλήσεις σε εμπορική επιχείρηση.

Καθαρός Κύκλος Εργασιών είναι τα έσοδα που πραγματοποίησε η επιχείρηση από τις δραστηριότητες της αφού αφαιρεθούν τα σχετικά αφαιρετικά έσοδα. Π.χ. ο λογαριασμός Πωλήσεις μειωμένος με τις Επιστροφές Πωλήσεων και τις Εκπτώσεις Πωλήσεων.

Πρόσοδος είναι το έσοδο που προέρχεται από εκμετάλλευση σχετικά σταθερής πηγής και επαναλαμβάνεται σε ορισμένα διαστήματα, όπως π.χ. πρόσοδοι τόκων από τον τοκισμό χρηματικού κεφαλαίου, ενοίκια ακινήτου, καρποί από αγρό.

Διαφορετική από την έννοια του εσόδου είναι η έννοια του **έκτακτου κέρδους**, που συντελεί στην αύξηση της καθαρής περιουσίας της επιχειρήσεως και προέρχεται από πηγή άσχετη από τη δραστηριότητα της, δηλαδή δεν προέρχεται από έξοδο, π.χ. πλεόνασμα ταμείου, έκτακτα κέρδη από λαχείο.

Οι βασικές μορφές εσόδων της επιχειρήσεως είναι:

1. Έσοδα από πώληση αγαθών ή υπηρεσιών, που συνιστούν το κύριο αντικείμενο της εκμεταλλεύσεως της (κύκλος εργασιών).

2. Έσοδα από επιχορηγήσεις και από διάφορες άλλες αιτίες που έχουν σχέση με τη δραστηριότητα των πωλήσεων.

3. Έσοδα από παρεπόμενες ασχολίες.

4. Έσοδα κεφαλαίων.

5. Η αξία κόστους των πάγιων στοιχείων που ιδιοπαράγονται και που χρησιμοποιούνται από την επιχείρηση, καθώς και η αξία βελτιώσεως τους.

6. Οι χρησιμοποιούμενες προβλέψεις, για την κάλυψη εξόδων εκμεταλλεύσεως

7. Τα έκτακτα και ανόργανα έσοδα.

Διακρίσεις των Εσόδων

Τα έσοδα διακρίνονται σε διάφορες κατηγορίες. Οι πιο βασικές είναι:

1. **Ανάλογα με την προέλευση τους σε:**

α) **Οργανικά**, που απορρέουν από την ομαλή εκμετάλλευση της χρήσεως και συσχετίζονται με τα οργανικά έξοδα, για τον προσδιορισμό του οργανικού αποτελέσματος της επιχειρήσεως.

β) **Ανόργανα**, που προέρχονται από τυχαίες και συμπτωματικές πράξεις, συναλλαγές ή άλλες δραστηριότητες της επιχειρήσεως, όπως π.χ. τα έσοδα από εκποίηση πάγιων στοιχείων και τα έσοδα από λαχεία.

Στα ανόργανα έσοδα περιλαμβάνονται και τα έκτακτα έσοδα που, αν και έχουν σχέση με τις δραστηριότητες της επιχειρήσεως, πραγματοποιούνται από έκτακτα γεγονότα και περιστατικά, όπως π.χ. οι καταπτώσεις εγγυήσεων ή ποινικών ρητρών υπέρ της επιχειρήσεως.

2. **Ανάλογα με την ομαλότητα τους σε:**

α) **Ομαλά**, που πηγάζουν από την κανονική, ομαλή και κατά κανόνα προγραμματισμένη πορεία της δραστηριότητας της επιχειρήσεως.

β) **Ανώμαλα**, που οφείλονται σε απότομες μεταβολές της οικονομικής συγκυρίας ή σε έκτακτα γεγονότα και περιστατικά. Η χρονική διάρκεια τους είναι συνήθως περιορισμένη, π.χ. απεργία του προσωπικού βιομηχανίας γάλακτος δίνει ευκαιρία στις άλλες βιομηχανίες γάλακτος να πραγματοποιήσουν μεγαλύτερα έσοδα.

3. **Ανάλογα με τον τρόπο εκδηλώσεως τους σε:**

α) **Εμφανή**, που οφείλονται σε λογιστικά γεγονότα και έχουν καταχωρηθεί στα λογιστικά βιβλία της επιχειρήσεως.

β) **Αφανή ή τεκμαρτά**, που υπολογίζονται χωρίς να οφείλονται σε λογιστικά γεγονότα, αλλά λαμβάνονται υπόψη για την ορθολογική διοίκηση της επιχειρήσεως, όπως π.χ. τεκμαρτό ενοίκιο ακινήτου που ιδιοκατοικείται, τόκοι ίδιων κεφαλαίων.

4. **Ανάλογα με το αν αφορούν ή όχι τη διαχειριστική χρήση σε:**

α) **Δουλευμένα**, που έχουν πραγματοποιηθεί για χάρη της χρήσεως, άσχετα πότε χρονικά πραγματοποιήθηκαν και αν εισπράχθηκαν ή όχι.

β) **Μη δουλευμένα**, που αφορούν επόμενη χρήση. Τα μη δουλευμένα έσοδα εμφανίζονται σε μεταβατικούς λογαριασμούς.

Σημασία των Λογαριασμών Εξόδων και Εσόδων

Οι λογαριασμοί των εξόδων και εσόδων είναι λογαριασμοί της καθαρής περιουσίας. Τα έξοδα τη μειώνουν, ενώ τα έσοδα την αυξάνουν.

Ο συσχετισμός των οργανικών, ομαλών και δουλευμένων εξόδων και εσόδων σε μία χρονική περίοδο, συνήθως μία χρήση, δίνει το οργανικό αποτέλεσμα της περιόδου ή της χρήσεως.

Οργανικά Έσοδα - Οργανικά Έξοδα = Αποτέλεσμα Εκμεταλλεύσεως (κέρδος ή ζημία)

Στη συνέχεια, ο συσχετισμός των ανόργανων και ανώμαλων εξόδων και εσόδων και των έκτακτων κερδών και ζημιών με το οργανικό αποτέλεσμα, μας δίνει το συνολικό καθαρό αποτέλεσμα της περιόδου ή της χρήσεως.

Έχουμε δηλαδή:

(Οργανικά Κέρδη + Έκτακτα κέρδη + Ανόργανα έσοδα) - (Οργανικές Ζημίες + Έκτακτες Ζημίες + Ανόργανα έξοδα) = ± Αποτέλεσμα Χρήσεως (Κέρδος ή Ζημία Χρήσεως).

Τα έσοδα και τα έξοδα είναι αναγκαίο να διασπώνται σε ειδικότερους κατά

κατηγορία λογαριασμούς, για την πιο σαφή εμφάνιση τους, η οποία είναι απαραίτητη, για:

α) Τον προσδιορισμό των επιμέρους αποτελεσμάτων.

β) Τον έλεγχο τους, για τον περιορισμό υπέρμετρων εξόδων και αύξηση μειωμένων εσόδων, με κατάλληλους χειρισμούς.

γ) Τον προγραμματισμό τιμολογιακής πολιτικής με τη σύνταξη προϋπολογισμού εσόδων και εξόδων.

δ) Τις διαχρονικές συγκρίσεις της πορείας τους, καθώς και συγκρίσεις με ομοειδείς επιχειρήσεις.

Γενικά, η αναλυτική γνώση της διαμορφώσεως και της πορείας τους συντελεί στην ορθολογική διοίκηση της επιχειρήσεως.

3.1.6) Αποσβέσεις των Παγίων Περιουσιακών Στοιχείων

Έννοια και Σημασία

Τα πάγια περιουσιακά στοιχεία που έχει στην κυριότητα της η επιχείρηση για διαρκή παραγωγική χρήση μεγαλύτερη από ένα έτος, διακρίνονται, όπως γνωρίζουμε, σε αυτά που η ωφέλιμη διάρκεια ζωής τους είναι απεριόριστη, όπως γήπεδα, οικόπεδα κ.λ.π και αυτά που η ωφέλιμη διάρκεια ζωής τους είναι περιορισμένη, όπως π.χ. κτίρια, μηχανήματα, έπιπλα κ.λ.π.

Ωφέλιμη διάρκεια ζωής είναι είτε η χρονική περίοδος κατά την οποία υπολογίζεται ότι το αποσβέσιμο στοιχείο θα χρησιμοποιείται παραγωγικά από την επιχείρηση π.χ. μία γραφομηχανή για 5 χρόνια, είτε η ολική ποσότητα παραγωγής ή το ολικό έργο που αναμένεται να επιτύχει η επιχείρηση από το πάγιο αυτό στοιχείο, π.χ. μηχάνημα δυνατότητας συνολικής παραγωγής 100.000 μονάδων.

Αποσβέσιμο πάγιο περιουσιακό στοιχείο είναι το ενσώματο ή άυλο πάγιο στοιχείο που αποκτάται από την επιχείρηση για διαρκή παραγωγική χρήση και έχει ωφέλιμη διάρκεια ζωής περιορισμένη, πάντως μεγαλύτερη από ένα έτος. Η αξία στην οποία υπολογίζεται η απόσβεση λέγεται **αποσβεστέα αξία**.

Η αξία των αποσβεσίμων παγίων στοιχείων (ενσώματων ή άυλων) μειώνεται συνέχεια. Η μείωση αυτή λέγεται απόσβεση και επέρχεται από:

α) Τη χρήση ή λειτουργική φθορά. Π.χ. ένα μηχάνημα το οποίο όσο περισσότερο λειτουργεί τόσο περισσότερο μειώνεται η αξία του μέχρι να μηδενιστεί ή να έχει αξία ως παλιομέταλλο. Εκτός από την ένταση της λειτουργίας, το μέγεθος της φθοράς εξαρτάται και από την καλή του χρήση και συντήρηση.

β) Την πάροδο του χρόνου ή χρονική φθορά. Όλα τα πάγια στοιχεία που έχουν περιορισμένη διάρκεια ζωής, όπως έξοδα ιδρύσεως και οργανώσεως, προνόμια, σπυροφόρα δένδρα, αυτοκίνητα.

γ) Την οικονομική απαξίωση. Η οποία οφείλεται στις συνεχείς επιστημονικές και τεχνικές εξελίξεις που εμφανίζουν στην αγορά πιο βελτιωμένους ή και νέους τύπους αγαθών πιο παραγωγικών και οικονομικών.

Απόσβεση παγίου περιουσιακού στοιχείου. Είναι η χρονική κατανομή της αποσβεστέας αξίας του, που υπολογίζεται με βάση την ωφέλιμη διάρκεια ζωής του και συνακόλουθα η λογιστική απεικόνιση και ο καταλογισμός της σε κάθε μία χρήση.

Σκοπός της αποσβέσεως είναι η επανάκτηση της αγοραστικής αξίας που είχε επενδύσει η επιχείρηση στο πάγιο περιουσιακό στοιχείο, το οποίο εξαφανίζεται σταδιακά.

Οι αποσβέσεις κάθε χρήσεως βαρύνουν το λειτουργικό κόστος ή απευθείας το αποτέλεσμα της χρήσεως, αν πρόκειται για αποσβέσεις που δεν ενσωματώνονται στο

λειτουργικό κόστος.

Στην πρώτη περίπτωση, η απόσβεση είναι δαπάνη που ενσωματώνεται στο κόστος των αγαθών ή υπηρεσιών και με την πώληση τους γίνεται έσοδο.

3.1.7) Λογαριασμοί Εκμεταλλεύσεως και ο Λογαριασμός Αποτελέσματα Χρήσεως

Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τις κύριες και παρεπόμενες δραστηριότητες της επιχειρήσεως, λέγονται οργανικά αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως ή κυκλοφορίας και προκύπτουν από τους λογαριασμούς εκμεταλλεύσεως.

Λογαριασμοί εκμεταλλεύσεως είναι εκείνοι στους οποίους συσχετίζονται τα οργανικά και ομαλά έσοδα και έξοδα της χρήσεως για τον προσδιορισμό των οργανικών αποτελεσμάτων των διάφορων δραστηριοτήτων (εκμεταλλεύσεων) της επιχειρήσεως.

Ως εκμετάλλευση μπορεί να θεωρηθεί κάθε δραστηριότητα της επιχειρήσεως, που είναι φορέας εσόδων και εξόδων.

Έτσι εκμεταλλεύσεις μπορούν να αποτελούν:

1. Η επιχείρηση, ως ενιαίο σύνολο, όπου σχηματίζεται ένας μόνο λογαριασμός εκμεταλλεύσεως, όπως επιχειρήσεως αγοράς και μεταπωλήσεως ποικίλων αγαθών (παντοπωλεία, καταστήματα νεωτερισμών κ.λ.π.).

2. Οι διάφοροι κλάδοι δραστηριότητας (κύριοι και βοηθητικοί) της επιχειρήσεως, όπως σε εμπορική επιχείρηση υποδημάτων οι κλάδοι εκμεταλλεύσεως ανδρικών, γυναικείων και παιδικών, σε ξενοδοχειακή οι κλάδοι εκμεταλλεύσεως ξενοδοχείου, εστιατορίου, μπαρ, αναψυκτηρίου κ.λ.π.

3. Τα διάφορα υποκαταστήματα ή πρατήρια, όπως π.χ. εκμετάλλευση υποκαταστήματος ή πρατηρίου Α, υποκαταστήματος ή πρατηρίου Β.

4. Μία ειδική ενέργεια, όπως π.χ. εκμετάλλευση συμμετοχικών εμπορευμάτων.

Η τήρηση ιδιαίτερων λογαριασμών εκμεταλλεύσεως επιβάλλεται, γιατί:

α) Επιτρέπουν τη μελέτη της δομής της επιχειρήσεως από άποψη οργανώσεως και ελέγχου της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των διάφορων δραστηριοτήτων της.

β) Δίνουν χωριστά το αποτέλεσμα του κάθε κλάδου και μπορεί να γίνει μελέτη της συμβολής του καθενός από αυτούς στην όλη δραστηριότητα της επιχειρήσεως.

γ) Αποτελούν σταθμούς κοστολογήσεων και

δ) Διευκολύνουν το φορολογικό έλεγχο και τη δικαιότερη φορολόγηση.

Δεν σχηματίζονται πολλοί λογαριασμοί εκμεταλλεύσεως, αλλά μόνο ένας, όταν:

- Υπάρχει μία μόνο εκμετάλλευση στην επιχείρηση, όπως π.χ. εκμετάλλευση πολυκατοικίας Α, εκμετάλλευση Α/Π "ΔΕΛΦΙΝΙ".

- Υπάρχουν περισσότερες εκμεταλλεύσεις, αλλά θεωρείται ασύμφορη η παρακολούθηση τους χωριστά, γιατί το κόστος τηρήσεως των εξειδικευμένων λογαριασμών θεωρείται μεγαλύτερο από την ωφέλεια που παρέχεται από την εξειδίκευσή τους, όπως π.χ. παντοπωλείο, κατάστημα νεωτερισμών, σχολή λογιστών (κατά τμήματα Α, Β, Γ,), βιομηχανία παραγωγής ποικίλων προϊόντων. Στις περιπτώσεις αυτές, το αποτέλεσμα των διάφορων εκμεταλλεύσεων πρέπει να υπολογίζεται, κατά προσέγγιση, εξωλογιστικά.

Ο λογαριασμός **Αποτελέσματα Χρήσεως** ανοίγει στο τέλος κάθε χρήσεως και από αυτόν προκύπτει το καθαρό συνολικό αποτέλεσμα, κέρδος ή ζημία της επιχειρήσεως (πριν αφαιρεθούν οι φόροι).

Έννοιες και Προσδιορισμός Αποτελεσμάτων Εκμεταλλεύσεως και Χρήσεως

Τα αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, τα μικτά και τα καθαρά.

1. Μικτό αποτέλεσμα εκμεταλλεύσεως (Μικτό κέρδος ή Μικτή ζημία), είναι αυτό που προκύπτει από τη συσχέτιση των καθαρών πωλήσεων με το κόστος αγοράς ή παραγωγής των πωλήσεων (αγαθών ή υπηρεσιών).

Καθαρές πωλήσεις είναι οι συνολικές πωλήσεις, αφού αφαιρεθούν από αυτές οι επιστροφές και οι εκπτώσεις πωλήσεων.

Το κόστος αγοράς των πωλημένων αγαθών ή υπηρεσιών αποτελείται:

α) Σε εμπορική επιχείρηση, από την αξία του αρχικού αποθέματος πλέον την τιμολογιακή αξία των αγορασμένων εμπορευμάτων και τα έξοδα αγορών, μείον τις επιστροφές και τις εκπτώσεις αγορών και μείον το τελικό απόθεμα.

β) Σε βιομηχανική επιχείρηση, από την αξία του αρχικού αποθέματος προϊόντων, πλέον το κόστος των παραχθέντων και μείον την αξία του τελικού αποθέματος των προϊόντων.

2. Καθαρό αποτέλεσμα εκμεταλλεύσεως (καθαρό κέρδος ή καθαρή ζημία εκμεταλλεύσεως), είναι αυτό που προκύπτει από τη συσχέτιση του μικτού αποτελέσματος και των οργανικών και ομαλών εξόδων και εσόδων, που αφορούν την εκμετάλλευση.

3. Ολικό αποτέλεσμα της γενικής εκμεταλλεύσεως της επιχειρήσεως, είναι τα καθαρά αποτελέσματα των εκμεταλλεύσεων που προκύπτουν, αφού προστεθούν (αν είναι κέρδη) σε αυτά τα έσοδα συμμετοχών, τα έσοδα χρεογράφων, τα κέρδη από την πώληση συμμετοχών και χρεογράφων και οι πιστωτικοί τόκοι και συναφή έσοδα και αφαιρεθούν οι διαφορές αποτιμήσεως συμμετοχών και χρεογράφων, τα έξοδα και ζημίες συμμετοχών και χρεογράφων και οι χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα.

Μετά το αποτέλεσμα της γενικής εκμεταλλεύσεως της επιχειρήσεως προσδιορίζεται το συνολικό καθαρό (προ φόρων) αποτέλεσμα της χρήσεως της επιχειρήσεως, κέρδος χρήσεως ή ζημία χρήσεως.

Το αποτέλεσμα της χρήσεως προκύπτει από τη συσχέτιση, στο λογαριασμό Αποτελέσματα χρήσεως, των ολικών καθαρών αποτελεσμάτων εκμεταλλεύσεως της επιχειρήσεως με τα έκτακτα και ανόργανα έσοδα, τα έκτακτα κέρδη, τα έσοδα προηγούμενων χρήσεων και τα έσοδα από προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων καθώς και με τα έκτακτα και ανόργανα έξοδα, τις έκτακτες ζημίες, τα έξοδα προηγούμενων χρήσεων, τις προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους και τις τυχόν πρόσθετες αποσβέσεις των πάγιων στοιχείων που δεν μεταφέρονται στις εκμεταλλεύσεις.

3.1.8) Αμιγείς και Μικτοί Λογαριασμοί

Αμιγής λέγεται ο λογαριασμός με τον οποίο παρακολουθείται στοιχείο του ενεργητικού ή παθητικού ή της καθαρής περιουσίας.

Ο λογαριασμός τηρείται ως αμιγής, όταν χρεώνεται και πιστώνεται με την ίδια τιμή κατά μονάδα (με το ίδιο μέτρο αξίας) και το υπόλοιπο του δείχνει τη θέση του περιουσιακού στοιχείου που παρακολουθεί.

Μικτός, λέγεται ο λογαριασμός που περιέχει στοιχείο του ενεργητικού ή του

παθητικού και ταυτόχρονα και κάποιο αποτέλεσμα (κέρδος ή ζημία). Αυτό οφείλεται στο ότι με διαφορετική κατά μονάδα τιμή χρεώνεται και με διαφορετική πιστώνεται.

Οι μικτοί λογαριασμοί μπορεί να περιέχουν:

α) **Αξία και αποτέλεσμα**, π.χ. εμπορεύματα, χρεόγραφα, συνάλλαγμα δολλαρίων.

β) **Απαίτηση ή υποχρέωση και αποτέλεσμα** π.χ. πελάτες σε γαλλικά φράγκα, καταθέσεις σε αγγλικές λίρες, προμηθευτές σε λιρέτες.

Αντί για θεωρητική ανάπτυξη του θέματος, εξετάζουμε για παράδειγμα, το λογαριασμό χρεόγραφα, ως αμιγή και ως μικτό.

3.1.9) Αντίθετοι ή Αρνητικοί Λογαριασμοί

Αντίθετοι ή αρνητικοί λογαριασμοί λέγονται οι υπολογαριασμοί που χρεώνονται ή πιστώνονται αντίθετα από τον κύριο υπολογαριασμό τους.

Οι αντίθετοι λογαριασμοί δημιουργούνται για:

α) Πληροφοριακούς λόγους, όταν θέλουμε να δείξουμε την αρχική αξία του περιουσιακού στοιχείου και πόσο έχει μειωθεί μέχρι τώρα.

β) Επειδή το επιβάλλει ο νόμος, όπως π.χ. τα αποσβεσμένα μηχανήματα, αποσβεσμένα κτίρια κ.λ.π.

γ) Λόγους σκοπιμότητας, όταν π.χ. με την απευθείας μείωση του κύριου λογαριασμού υπάρχει κίνδυνος απώλειας, όπως π.χ. οι λογαριασμοί των προβλέψεων για επισφαλείς πελάτες κ.λ.π.

δ) Λόγους ανάγκης, όταν πρέπει να μειωθεί λογαριασμός που δεν γνωρίζουμε τον ειδικό του λογαριασμό, όπως π.χ. υπολογίζεται απώλεια από τους πελάτες 1% πάνω στη συνολική οφειλή τους.

Τίτλοι αντίθετων υπολογαριασμών: Αποσβεσμένα κτίρια ή έπιπλα ή μεταφορικά μέσα ή μηχανήματα κ.λ.π., Πελάτες αντίθετος λογαριασμός ειδών συσκευασίας, Γραμμάτια μεταβιβασμένα σε τρίτους, Μη δουλευμένοι τόκοι γραμματίων εισπρακτέων, Μη δουλευμένοι τόκοι γραμματίων πληρωτέων, Γραμμάτια προεξοφλημένα κ.λ.π.

Οι αντίθετοι λογαριασμοί έχουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

1. Δεν είναι αυτοτελείς αλλά αποτελούν άρνηση των κύριων λογαριασμών.

2. Το απόλυτο ποσό τους δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο από το ποσό του κύριου λογαριασμού.

3. Κλείνουν, όταν πρόκειται να κλείσει ο κύριος λογαριασμός.

4. Γράφονται στον ισολογισμό αφαιρετικά από τον κύριο τους λογαριασμό, για να αποσαφηνίζεται η θέση του περιουσιακού στοιχείου και να μη δημιουργούνται συγχύσεις. Όπως π.χ. στο Ε του ισολογισμού θα γραφτεί κτίρια € 1.000.000 μείον αποσβεσμένα κτίρια € 400.000 και η παρούσα αξία θα δείχνει € 600.000.

3.1.10) Διάμεσοι ή Ενδιάμεσοι Λογαριασμοί

Διάμεσοι λέγονται οι λογαριασμοί που παρεμβάλλονται μεταξύ δύο κύριων λογαριασμών.

Οι διάμεσοι λογαριασμοί δεν επιφέρουν μεταβολή στους κύριους λογαριασμούς. Είναι πάντα εξισωμένοι και δημιουργούνται για λόγους οργανωτικούς (βασικά του συγκεντρωτικού

συστήματος), στατιστικούς, κοστολογήσεων, ελέγχου και πληροφοριών. Οι διάμεσοι λογαριασμοί χρησιμοποιούνται πολύ στην αναλυτική λογιστική.

Τίτλοι διάμεσων λογαριασμών: Αγορές με μετρητά που χρεώνεται με πίστωση του Ταμείου και πιστώνεται με χρέωση του Αγορές, Πωλήσεις με μετρητά που πιστώνεται με χρέωση του Ταμείου και χρεώνεται με πίστωση του Πωλήσεις κ.λπ.

3.1.11) Μεταβατικοί Λογαριασμοί

Οι Μεταβατικοί είναι λογαριασμοί του ισολογισμού και αφορούν τη χρονική τακτοποίηση εξόδων και εσόδων, έτσι ώστε στα αποτελέσματα να περιλαμβάνονται μόνο τα έσοδα και τα έξοδα που πράγματι αφορούν τη συγκεκριμένη αυτή χρήση.

3.2) ΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ Ε.Γ.Λ.Σ. ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥΣ

3.2.1) Η έννοια και τα είδη των λογαριασμών

Η περιουσία της επιχείρησης αποτελείται από τα διάφορα περιουσιακά στοιχεία, αποτιμημένα με την ίδια νομισματική μονάδα, όπως έπιπλα, μηχανήματα, πελάτες, προμηθευτές, κεφάλαιο κ.λπ. Τα περιουσιακά στοιχεία μεταβάλλονται συνέχεια, δηλαδή, αλλάζουν θέσεις και μορφές, για να εξυπηρετηθούν οι σκοποί της επιχείρησης. Έτσι προϊόντα μετατρέπονται σε χρήματα ή απαιτήσεις, υπηρεσίες σε προϊόντα, απαιτήσεις σε χρήματα κ.λπ.

Η παρακολούθηση των μεταβολών των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης με διαδοχικούς ισολογισμούς είναι επίπονη, αν όχι αδύνατη, γιατί κάθε μέρα πραγματοποιούνται δεκάδες, εκατοντάδες ή και χιλιάδες λογιστικά γεγονότα. Η Λογιστική, για να εξασφαλίσει τη συστηματική ταξινόμηση και την παρακολούθηση της θέσεως και των κινήσεων του κάθε περιουσιακού στοιχείου, επινόησε τους Λογαριασμούς. Η σπουδαιότητα των λογαριασμών είναι τόσο μεγάλη, ώστε η Λογιστική να έχει ονομαστεί «επιστήμη των λογαριασμών».

Ο **Λογαριασμός** είναι διάγραμμα, στο οποίο απεικονίζονται συστηματικά κατά χρονολογική σειρά, αιτιολογία, ποσότητα, αξία, κ.λπ. στη στατική και δυναμική τους μορφή, περιουσιακά στοιχεία που έχουν για την επιχείρηση, κοινό το βασικό χαρακτηριστικό τους γνώρισμα.

Με τους λογαριασμούς παρακολουθούνται και οι αναλύσεις των περιουσιακών στοιχείων μέχρι και την τέλεια εξατομίκευσή τους, όταν αυτή κρίνεται απαραίτητη από την επιχείρηση.

Οι λογαριασμοί, από την οργανωτική τους άποψη, διακρίνονται σε Γενικούς ή Πρωτοβάθμιους και σε Ειδικούς ή Αναλυτικούς.

Κάθε Γενικός ή Πρωτοβάθμιος λογαριασμός παρακολουθεί στο σύνολό του, περιουσιακό στοιχείο του Ενεργητικού, του Παθητικού ή της Καθαρής Περιουσίας της επιχείρησης και τηρείται στο λογιστικό βιβλίο που λέγεται Γενικό Καθολικό.

Οι λογαριασμοί στους οποίους διασπώνται οι Γενικοί ή Πρωτοβάθμιοι λογαριασμοί λέγονται Ειδικοί ή Αναλυτικοί λογαριασμοί και τηρούνται στα λογιστικά βιβλία που λέγονται Αναλυτικά Καθολικά. Οι Αναλυτικοί λογαριασμοί λέγονται και Δευτεροβάθμιοι. Αν οι Δευτεροβάθμιοι είναι περιληπτικοί διασπώνται σε πιο αναλυτικούς, τριτοβάθμιους, τεταρτοβάθμιους κ.λ.π.

Οι λογαριασμοί, σύμφωνα με το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο, διακρίνονται σε δέκα ομάδες. Από τις ομάδες αυτές, οι τρεις πρώτες (1^η – 3^η) αφορούν τους λογαριασμούς του Ενεργητικού, οι δυο επόμενες (4^η – 5^η) τους λογαριασμούς του Παθητικού, η ομάδα 6^η είναι ο λογαριασμός Εξόδων, η ομάδα 7^η ο λογαριασμός Εσόδων. Η 6^η και 7^η ομάδα αποτελούν τους λογαριασμούς Εκμεταλλεύσεως και η 8^η ομάδα τους λογαριασμούς των Αποτελεσμάτων. Οι ομάδες 1 – 8 καλύπτουν το κύκλωμα των λογαριασμών της Γενικής Λογιστικής, το οποίο λειτουργεί ανεξάρτητα από τα άλλα δυο μέρη σύμφωνα με την αρχή της αυτονομίας του Ε.Γ.Λ.Σ. Η 9^η ομάδα αφορά τους λογαριασμούς της Αναλυτικής Λογιστικής Εκμεταλλεύσεως που λειτουργούν σε ιδιαίτερο κύκλωμα. Η 10^η ομάδα περιλαμβάνει το κύκλωμα των λογαριασμών Τάξεως το οποίο και αυτό παρουσιάζει ιδιαιτερότητες.

3.2.2) Το περιεχόμενο των λογαριασμών του Ε.Γ.Λ.Σ.

1^η ΟΜΑΔΑ ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ 10 ΕΔΑΦΙΚΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ

Εδαφικές Εκτάσεις είναι τα οικόπεδα, τα γήπεδα, τα δάση και γενικά κάθε έκταση γης που ανήκει στην επιχείρηση και χρησιμοποιείται σαν χώρος εγκατάστασης ή για εκμετάλλευση. Οι εδαφικές εκτάσεις που η ωφέλιμη ζωή τους είναι απεριόριστη δεν υπόκεινται σε απόσβεση π.χ. οικόπεδα, ενώ όταν η διάρκεια της ωφέλιμης ζωής είναι περιορισμένη π.χ. λατομεία υπόκεινται σε απόσβεση.

11 ΚΤΙΡΙΑ – ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΤΙΡΙΩΝ – ΤΕΧΝΙΚΑ ΕΡΓΑ

Ο λογαριασμός αυτός περιλαμβάνει όλα τα κτίσματα τις εγκαταστάσεις κτιρίων και τα τεχνικά έργα που βρίσκονται στην κυριότητα της οικονομικής μονάδας εντός ή εκτός εκμετάλλευσης, που γίνονται με σκοπό την εξυπηρέτηση των αναγκών της καθώς επίσης και αυτά που βρίσκονται σε ακίνητα τρίτων.

Κτίρια είναι οι οικοδομικές κατασκευές, που γίνονται με τη χρησιμοποίηση δομικών υλικών και προορίζονται για βιομηχανοστάσια, αποθήκες ή οποιαδήποτε άλλη εκμετάλλευση της οικονομικής μονάδας.

Εγκαταστάσεις Κτιρίων είναι πρόσθετες εγκαταστάσεις, όπως ηλεκτρικές, μηχανολογικές, τηλεπικοινωνιακές και άλλες, οι οποίες είναι συνδεδεμένες με το κτίριο και παρακολουθούνται από τους ίδιους λογαριασμούς που παρακολουθούνται τα κτίρια στα οποία είναι ενσωματωμένες ή συνδεδεμένες.

Τεχνικά Έργα είναι μόνιμες κατά κανόνα, τεχνικές κατασκευές με τις οποίες τροποποιείται το φυσικό περιβάλλον, με σκοπό την εξυπηρέτηση των δραστηριοτήτων της οικονομικής μονάδας, όπως δρόμοι, λιμάνια, γέφυρες.

12 ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ – ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ – ΛΟΙΠΟΣ ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

Με το λογαριασμό αυτό παρακολουθούνται τα μηχανήματα, οι τεχνικές εγκαταστάσεις και γενικά ο μηχανολογικός εξοπλισμός που βρίσκεται στην κυριότητα κάθε οικονομικής μονάδας και είναι εγκατεστημένος στον χώρο της επιχείρησης ή σε ακίνητα τρίτων και χρησιμοποιείται για τις δραστηριότητές της.

Μηχανήματα είναι μηχανολογικές κατασκευές, μόνιμα εγκατεστημένες ή κινητές, οι οποίες χρησιμεύουν να αποσπούν από τη φύση, να επεξεργάζονται ή να μετασχηματίζουν υλικά αγαθά ή για να παράγουν υπηρεσίες, που αποτελούν αντικείμενο δράσης της οικονομικής μονάδας.

Τεχνικές Εγκαταστάσεις είναι τεχνικές κατασκευές και γενικά τεχνολογικές διευθετήσεις που γίνονται για μόνιμη εγκατάσταση μηχανημάτων και τη σύνδεσή τους στο παραγωγικό κύκλωμα.

την πώληση μεταφέρεται στο λογαριασμό Έκτακτα και Ανόργανα Αποτελέσματα στον 81.02 «Έκτακτες Ζημιές» ή 81.03 «Έκτακτα Κέρδη» αντίστοιχα.

13 ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕΣΑ

Με το λογαριασμό αυτό παρακολουθούνται τα κάθε είδους – χερσαία, πλωτά και εναέρια – μεταφορικά μέσα που έχει στην κυριότητά της η οικονομική μονάδα και τα χρησιμοποιεί είτε για τη μεταφορά του προσωπικού της, είτε για τη μεταφορά των υλικών αγαθών της εντός ή εκτός εκμετάλλευσης.

14 ΕΠΙΠΛΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

Ο λογαριασμός 14 παρακολουθούνται τα έπιπλα, τα σκεύη, οι μηχανές γραφείων, οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές, τα μέσα αποθήκευσης και μεταφοράς, ο τηλεπικοινωνιακός εξοπλισμός καθώς και το ζωικό κεφάλαιο των κτηνοτροφικών επιχειρήσεων, της οικονομικής μονάδας.

15 ΑΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΥΠΟ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΕΣ ΚΤΗΣΕΩΣ ΠΑΓΙΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Ακίνητοποιήσεις υπο Εκτέλεση έχουμε όταν τα πάγια στοιχεία κατασκευάζονται από την οικονομική μονάδα με δικά της μέσα, από τρίτους με υλικά που παρέχονται από την οικονομική μονάδα και από τρίτους στους οποίους, εκτός από τη χορήγηση υλικών, παρέχεται και συμπάρσταση των υπηρεσιών, της οικονομικής μονάδας που συνεπάγεται πρόσθετο κόστος.

Οι **Προκαταβολές** δίνονται σε κατασκευαστές παγίων στοιχείων καθώς και σε προμηθευτές υλικών κατασκευής ή προμηθευτές αυτούσιων όμοιων στοιχείων.

16 ΑΣΩΜΑΤΕΣ ΑΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ ΠΟΛΥΕΤΟΥΣ ΑΠΟΣΒΕΣΗΣ

Τα ασώματα περιουσιακά στοιχεία είναι τα οικονομικά αγαθά τα οποία, μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο συναλλαγής είτε από μόνα τους, είτε μαζί με την οικονομική μονάδα. Αυτά αποκτώνται προκειμένου να χρησιμοποιηθούν από την οικονομική μονάδα παραγωγικά πάνω από ένα έτος και διακρίνονται σε δυο κατηγορίες:

1. **Δικαιώματα** π.χ. Διπλώματα Ευρεσιτεχνίας, Πνευματική Ιδιοκτησία κ.λ.π.
2. **Πραγματικές καταστάσεις, Ιδιότητες και Σχέσεις** π.χ. πελατεία, φήμη, καλή οργάνωση κ.λ.π. Τα στοιχεία αυτά συνθέτουν την έννοια του όρου υπεραξία.

17

Ο λογαριασμός αυτός παραμένει κενός. Θα συμπληρωθεί μόνο με απόφαση του Εθνικού Συμβουλίου Λογιστικής.

18 ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

Ο λογαριασμός 18 παρακολουθεί τα χρεόγραφα που αγοράζει η οικονομική μονάδα για πάγια επένδυση και έχουν σκοπό την συμμετοχή της στο κεφάλαιο των άλλων επιχειρήσεων. Αν το ποσοστό της συμμετοχής είναι πάνω από 10% επηρεάζουν τις αποφάσεις των άλλων επιχειρήσεων για δικό τους όφελος.

Τις **Συμμετοχές σε Συνδεδεμένες Επιχειρήσεις**, δηλαδή αυτές που έχουν τεθεί κάτω από ενιαία διεύθυνση με την αρχική επιχείρηση τις παρακολουθούμε στο λογαριασμό 18.00, ενώ τις **Συμμετοχές σε Λοιπές Επιχειρήσεις** τις παρακολουθούμε στο λογαριασμό 18.01. Η διαφορά των συνδεδεμένων και των λοιπών επιχειρήσεων είναι το κατά πόσο ασκείται ή όχι επιρροή στη διοίκηση της επιχείρησης αυτής. Στους λογαριασμούς 18.02 μέχρι 18.16 παρακολουθούνται οι μακροπρόθεσμες απαιτήσεις, δηλαδή οι απαιτήσεις που λήγουν μετά το τέλος της επόμενης χρήσεως.

19 ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ Ή ΑΛΛΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ

Με το λογαριασμό αυτό παρακολουθούνται τα πάγια περιουσιακά στοιχεία των υποκαταστημάτων που δεν τηρούν αυτοτελή Λογιστική.

2^η ΟΜΑΔΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ

20 ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ

Ο λογαριασμός αυτός παρακολουθεί τα εμπορεύματα μιας επιχείρησης. Εμπορεύματα είναι τα υλικά αγαθά (αντικείμενα ή ύλες), τα οποία αποκτά η οικονομική μονάδα με απώτερο σκοπό να τα μεταπωλήσει στην κατάσταση που αποκτήθηκαν.

Ο λογαριασμός εμπορεύματα, αναπτύσσεται σε δευτεροβάθμιους και τριτοβάθμιους λογαριασμούς σύμφωνα με τις πληροφοριακές ανάγκες κάθε οικονομικής μονάδας.

21 ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΤΟΙΜΑ ΚΑΙ ΗΜΙΤΕΛΗ

Έτοιμα προϊόντα είναι τα υλικά αγαθά που παράγονται, κατασκευάζονται ή συναρμολογούνται από την οικονομική μονάδα με σκοπό την πώληση, ενώ ημιτελή είναι αυτά που έχουν κατεργαστεί σε ορισμένο στάδιο για παραπέρα βιομηχανοποίηση ή για πώληση π.χ. εξαρτήματα, ανταλλακτικά κ.λ.π.

22 ΥΠΟΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΑ

Είναι τα υλικά αγαθά που παράγονται μαζί με τα κύρια προϊόντα από τις ίδιες πρώτες και βοηθητικές ύλες τα οποία, είτε επαναχρησιμοποιούνται στην παραγωγή, είτε πωλούνται αυτούσια, ενώ υπολείμματα, είναι τα κατάλοιπα της παραγωγικής διαδικασίας, κατά κανόνα άχρηστα.

23 ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ

Είναι πρώτες και βοηθητικές ύλες, ημιτελή προϊόντα, και άλλα στοιχεία του κόστους τα οποία, κατά την απογραφή, βρίσκονται στο κύκλωμα της παραγωγικής διαδικασίας.

24 ΠΡΩΤΕΣ ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ – ΥΛΙΚΑ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ

Πρώτες και βοηθητικές ύλες είναι τα υλικά αγαθά που αποκτάει η οικονομική μονάδα για βιομηχανική επεξεργασία με σκοπό την παραγωγή προϊόντων, ενώ τα υλικά συσκευασίας χρησιμοποιούνται όταν τα προϊόντα πάρουν την τελική μορφή τους για να διατεθούν στην κατανάλωση.

25 ΑΝΑΛΩΣΙΜΑ ΥΛΙΚΑ

Είναι τα υλικά που αποκτούνται με προορισμό την χρησιμοποίησή τους στην συντήρησή του πάγιου εξοπλισμού και γενικά την εξασφάλιση των αναγκαίων συνθηκών λειτουργίας των κύριων και βοηθητικών υπηρεσιών της οικονομικής μονάδας.

26 ΑΝΤΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΠΑΓΙΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Είναι τα υλικά αγαθά που αποκτώνται με προορισμό την ανάλωσή τους για την αντικατάσταση των φθαρμένων μερών του πάγιου εξοπλισμού της οικονομικής μονάδας.

27

Κενός.

28 ΕΙΔΗ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ

Είναι τα είδη τα οποία αποκτώνται ή κατασκευάζονται από την οικονομική μονάδα για την συσκευασία των προϊόντων της, τα οποία παραδίδονται στους πελάτες μαζί με το περιεχόμενό τους. Τα είδη αυτά είναι επιστρεπτέα ή μη, ανάλογα με την συμφωνία που γίνεται.

29 ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ Ή ΑΛΛΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ

Με το λογαριασμό αυτό παρακολουθούνται τα αποθέματα των υποκαταστημάτων και αναπτύσσεται όπως ο λογαριασμός 19.

3^η ΟΜΑΔΑ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ

30 ΠΕΛΑΤΕΣ

Με το λογαριασμό αυτό παρακολουθούνται, οι απαιτήσεις και κατ' εξαίρεση ορισμένες υποχρεώσεις της οικονομικής μονάδας έναντι των πελατών της, που απορρέουν από τις πωλήσεις αγαθών, υπηρεσιών και δικαιωμάτων της. Με τους δευτεροβάθμιους λογαριασμούς παρακολουθούνται αναλυτικά οι ιδιαιτερότητες του λογαριασμού πελάτες.

31 ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ

Με το λογαριασμό αυτό παρακολουθούνται οι απαιτήσεις της οικονομικής μονάδας οι οποίες είναι ενσωματωμένες σε τίτλους συναλλαγματικών και γραμματίων σε διαταγή. Η συναλλαγματική εκδίδεται από τον προμηθευτή και περιέχει εντολή για πληρωμή, ενώ το γραμμάτιο εκδίδεται από τον οφειλέτη και περιέχει υπόσχεση για πληρωμή.

32 ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

Με το λογαριασμό αυτό παρακολουθούνται οι παραγγελίες των παγίων ή των κυκλοφοριακών στοιχείων της οικονομικής μονάδας στο εξωτερικό. Η μετατροπή του ξένου νομίσματος σε € γίνεται με την τιμή πώλησης του Ξ.Ν. της ημέρας εκείνης. Ο λογαριασμός αναπτύσσεται σε δευτεροβάθμιους ανάλογα με την παραγγελία ή την μορφή της πίστωσης.

33 ΧΡΕΩΣΤΕΣ ΔΙΑΦΟΡΟΙ

Με το λογαριασμό αυτό παρακολουθούνται οι απαιτήσεις της οικονομικής μονάδας οι οποίες, δεν προκύπτουν από εμπορικές συναλλαγές και δεν μπορούν να υπαχθούν στους προηγούμενους λογαριασμούς απαιτήσεων. Ο λογαριασμός αυτός λογιστικά συμπεριφέρεται όπως ο λογαριασμός πελάτες και αναπτύσσεται σε δευτεροβάθμιους με το είδος και την προέλευση της απαίτησης.

34 ΧΡΕΟΓΡΑΦΑ

Με το λογαριασμό αυτό παρακολουθούνται τα χρεόγραφα που αποκτώνται από την οικονομική μονάδα με σκοπό την τοποθέτηση κεφαλαίων της και την πραγματοποίηση άμεσης προσόδου. Τα χρεόγραφα αυτά είναι μετοχές Α.Ε., μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων, έντοκα γραμμάτια Δημοσίου, ομόλογα Τραπεζών κ.λ.π. Στο λογαριασμό χρεόγραφα δεν περιλαμβάνονται οι μετοχές Α.Ε. που αποκτώνται, με σκοπό την διαρκή κατοχή τους και σε ποσοστό πάνω από το 10% του μετοχικού κεφαλαίου της άλλης εταιρείας. Τα χρεόγραφα αναπτύσσονται σε δευτεροβάθμιους ανάλογα με το είδος τους και ανάλογα με την προέλευσή τους όπου και διακρίνονται σε εσωτερικού και εξωτερικού.

35 ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΩΝ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ

Με το λογαριασμό αυτό παρακολουθούνται οι απαιτήσεις της οικονομικής μονάδας, οι οποίες είναι ομογενούς φύσεως και έντονου διαχειριστικού χαρακτήρα και προέρχονται από ποσά που καταβάλλονται σε υπαλλήλους και λοιπούς συνεργάτες της, προκειμένου να εκτελέσουν κάποιο έργο ή εργασία για λογαριασμό της, όπως είναι οι εκτελωνιστές, το προσωπικό και λοιποί συνεργάτες. Ο λογαριασμός

35 αναπτύσσεται σε δευτεροβάθμιους ανάλογα με τα πρόσωπα που διαχειρίζονται τα ανωτέρω χρήματα.

36 ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

Στο τέλος της χρήσης δημιουργούνται οι μεταβατικοί λογαριασμοί του Ενεργητικού με σκοπό τη χρονική τακτοποίηση των εξόδων της επόμενης χρήσεως και των εσόδων εισπρακτέων, της οικονομικής μονάδας και την εμφάνισή τους στον ισολογισμό. Με δευτεροβάθμιους παρακολουθούνται ανάλογα τα έξοδα ή έσοδα ή κάθε άλλη οικονομική εκκρεμότητα που πρέπει να τακτοποιηθεί χρονικά.

37.....

Κενός

38 ΧΡΗΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ

Με το λογαριασμό 38 παρακολουθούνται τα διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία της οικονομικής μονάδας. Διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία είναι, τα μετρητά, τα ληγμένα τοκομερίδια και οι καταθέσεις όψεως και προθεσμίας σε € και ξένο νόμισμα. Στην περίπτωση, που οι καταθέσεις όψεως και προθεσμίας είναι δεσμευμένες παρακολουθούνται σαν απαίτηση της οικονομικής μονάδας.

39 ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ Ή ΑΛΛΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ

Με το λογαριασμό 39 παρακολουθούνται οι απαιτήσεις και τα διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία των υποκαταστημάτων ή άλλων κέντρων της οικονομικής μονάδας. Ο λογαριασμός αυτός είναι προαιρετικός και αναπτύσσεται όπως ο λογαριασμός 19.

4^η ΟΜΑΔΑ ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ - ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ - ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

40 ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Με το λογαριασμό 40 και τους υπολογαριασμούς του παρακολουθείται το κεφάλαιο της οικονομικής μονάδας, το οποίο για μεν τις ατομικές επιχειρήσεις είναι η καθαρή θέση της επιχείρησης, για δε τις εταιρικές η ονομαστική αξία των μετοχών τους ή των εταιρικών μεριδίων ή μεριδίων τους. Το κεφάλαιο των εταιρικών επιχειρήσεων παραμένει σταθερό, για κάθε αύξηση ή μείωση απαιτείται απόφαση της Γ.Σ. και τροποποίηση του καταστατικού.

41 ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ- ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ- ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Αποθεματικά είναι τα συσσωρευμένα κέρδη τα οποία δεν έχουν διανεμηθεί, αλλά ούτε έχουν ενσωματωθεί στο εταιρικό κεφάλαιο, σε αυτά περιλαμβάνονται και η διαφορά από την έκδοση μετοχών ή μεριδίων υπέρ το άρτιο. Έχουμε διαφόρων ειδών αποθεματικά ανάλογα με το σκοπό δημιουργίας τους, όπως Τακτικά, Έκτακτα, αποθεματικά καταστατικού, αφορολόγητα αποθεματικά κ.λ.π.

42 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΣΕ ΝΕΟ

Στο λογαριασμό αυτό μεταφέρονται τα κέρδη και οι ζημιές χρήσης, παρακολουθούνται τα κέρδη που μένουν αδιάθετα δηλαδή το υπόλοιπο κερδών σε νέο. Τα κέρδη αυτά μεταφέρονται στην επόμενη χρήση και προστίθενται στα κέρδη της χρήσης αυτής.

43 ΠΟΣΑ ΠΡΟΟΡΙΣΜΕΝΑ ΓΙΑ ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Με το λογαριασμό αυτό παρακολουθούνται οι καταθέσεις των μετόχων ή εταίρων που έχουν σκοπό την προσεχή αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Α.Ε. και του εταιρικού κεφαλαίου των λοιπών εταιριών. Προϋπόθεση για την κίνηση του εν λόγω λογαριασμού είναι να ληφθεί απόφαση του Δ.Σ. για αύξηση του Μ.Κ. ή Ε.Κ. αλλά να μην έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία αυξήσεώς του.

44 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

Πρόβλεψη είναι η κράτηση ορισμένου ποσού που γίνεται κατά το κλείσιμο του ισολογισμού της επιχείρησης, σε βάρος του λογαριασμού της γενικής εκμετάλλευσης ή των απότελεσμάτων χρήσεως. Η κράτηση αυτή γίνεται για να καλύψει ενδεχόμενες ζημιές ή έξοδα ή υποτίμηση στοιχείων του ενεργητικού, όταν κατά την σύνταξη του ισολογισμού είναι πιθανή η πραγματοποίησή τους χωρίς να είναι γνωστό το ακριβές ποσό.

Οι προβλέψεις διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες:

α) Στις προβλέψεις για κινδύνους εκμετάλλευσης

β) Στις προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους όπως έκτακτες ζημιές και έκτακτα έξοδα

Οι προβλέψεις είναι υποχρεωτικές ανεξάρτητα από το αν έχουν οι οικονομικές μονάδες κατά τη χρήση κέρδη ή ζημιές.

45 ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Μακροπρόθεσμες, είναι οι υποχρεώσεις που η προθεσμία εξόφλησής τους λήγει μετά το τέλος της επόμενης χρήσης. Σε περίπτωση που μία μακροπρόθεσμη υποχρέωση σε € λήγει στην επόμενη χρήση τότε μετατρέπεται σε βραχυπρόθεσμη.

46.....

Κενός

47.....

Κενός

48 ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΜΕ ΤΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Ο λογαριασμός αυτός χρησιμοποιείται από τις επιχειρήσεις που έχουν υποκαταστήματα και τα οποία τηρούν αυτοτελή λογιστική.

Ο λογαριασμός αυτός λειτουργεί σαν λογαριασμός συνδέσμου του κεντρικού με τα υποκαταστήματα και αντίστροφα.

49 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ- ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ Ή ΑΛΛΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ

Ο λογαριασμός αυτός λειτουργεί σε περίπτωση που τα υποκαταστήματα της επιχείρησης δεν τηρούν αυτοτελή λογιστική.

5^η ΟΜΑΔΑ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

50 ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ

Με το λογαριασμό αυτό και τους υπολογαριασμούς του παρακολουθούνται οι δασοληψίες της επιχείρησης με τους προμηθευτές της από τους οποίους αγοράζει πάγια στοιχεία, εμπορεύματα, πρώτες ύλες, κ.λ.π. ή υπηρεσίες.

51 ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΠΛΗΡΩΤΕΑ

Με το λογαριασμό 51 παρακολουθούνται οι υποχρεώσεις της επιχείρησης σε εγχώριο ή ξένο νόμισμα που είναι σε τίτλους συναλλαγματικών ή γραμματίων σε διαταγή.

52 ΤΡΑΠΕΖΕΣ – ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ

Με το λογαριασμό αυτό παρακολουθούνται οι βραχυπρόθεσμες χρηματοδοτήσεις της επιχείρησης από Τράπεζες οι οποίες λήγουν μέχρι το τέλος της επόμενης χρήσης. Οι Τράπεζες χορηγούν δάνεια ή με προσωπική πίστη ή με κάποιο ενέχυρο. Στο τέλος της χρήσης στο ανεξόφλητο ποσό του δανείου συμπεριλαμβάνονται και τόκοι που δεν έχουν εξοφληθεί μέχρι την ημέρα της απογραφής.

53 ΠΙΣΤΩΤΕΣ ΔΙΑΦΟΡΟΙ

Με το λογαριασμό αυτό παρακολουθούνται οι υποχρεώσεις της επιχείρησης οι οποίες δεν έχουν άμεση σχέση με αγορές εμπορεύσιμων αγαθών ή υπηρεσιών και δεν υπάγονται σε καμία από τις προαναφερθείσες κατηγορίες υποχρεώσεων.

54 ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΦΟΡΟΥΣ – ΤΕΛΗ

Με το λογαριασμό 54 και τους δευτεροβάθμιους του παρακολουθούνται οι υποχρεώσεις της οικονομικής μονάδας προς το Ελληνικό Δημόσιο, τα Ν.Π.Δ.Δ., τους Δήμους και τους λοιπούς οργανισμούς του Δημοσίου.

55 ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Στον λογαριασμό 55 καταχωρούνται οι υποχρεώσεις της οικονομικής μονάδας απέναντι στους ασφαλιστικούς οργανισμούς. Οι υποχρεώσεις αυτές προκύπτουν από τις κρατήσεις που γίνονται στις αποδοχές των εργαζομένων και τις αντίστοιχες εισφορές του εργοδότη στο τέλος κάθε μισθολογικής περιόδου, καθώς και από ανέγερση οικοδομών.

56 ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΟΥ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ

Με τους μεταβατικούς λογαριασμούς του παθητικού επιτυγχάνονται στο πραγματικό τους μέγεθος, δηλαδή γίνεται χρονική τακτοποίηση εσόδων επόμενης χρήσης, τα οποία έχουν προεισπραχθεί και εξόδων παρούσας χρήσης τα οποία δεν έχουν πληρωθεί μέσα στην χρήση που κλείνει.

57.....

Κενός

58 ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗΣ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ

Η καθιέρωση του λογαριασμού αυτού επιτρέπει στην οικονομική μονάδα να προσδιορίζει βραχυχρόνια τα αποτελέσματά της σε περίπτωση που δεν λειτουργεί η αναλυτική λογιστική των λογαριασμών της ομάδας 9:

59 ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ Ή ΑΛΛΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ.

Οι λογαριασμοί αυτοί προαιρετικά στην περίπτωση που τα υποκαταστήματα ή άλλα κέντρα της επιχείρησης δεν τηρούν αυτοτελή λογιστική.

6^η ΟΜΑΔΑ ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΕΞΟΔΑ ΚΑΤ' ΕΙΔΟΣ

60 ΑΜΟΙΒΕΣ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Στο λογαριασμό αυτό καταχωρούνται οι πάσης φύσεως αποδοχές των εργαζομένων με εξαρτημένη σχέση εργασίας στην οικονομική μονάδα. Δηλαδή οι αποδοχές του έμμισθου, ημερομίσθιου και ωρομίσθιου προσωπικού, καθώς και οι αποδοχές των διευθυντών και των μελών του Δ.Σ. των Α.Ε. που παρέχουν υπηρεσίες με βάση σύμβαση μισθώσεως εργασίας. Επίσης καταχωρούνται οι εργοδοτικές εισφορές στην ασφάλεια των εργαζομένων και πάσης φύσεως επιβαρύνσεις, όπως π.χ. χαρτόσημο μισθοδοσίας κ.λ.π.. Αναλυτικά με δευτεροβάθμιους και τριτοβάθμιους λογαριασμούς παρακολουθούμε κάθε είδος αμοιβής και επιβάρυνσης.

61 ΑΜΟΙΒΕΣ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ ΤΡΙΤΩΝ

Στο λογαριασμό 61 καταχωρούνται οι δαπάνες που κάνει η οικονομική μονάδα για τις αμοιβές τρίτων, οι οποίοι δεν έχουν εξαρτημένη σχέση εργασίας με αυτή. Πρόκειται κυρίως για ελεύθερους επαγγελματίες οι οποίοι προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στην οικονομική μονάδα. Ορισμένες από αυτές τις αμοιβές υπόκεινται σε παρακράτηση φόρου εισοδήματος με συντελεστή 20%. Με δευτεροβάθμιους και τριτοβάθμιους παρακολουθούμε τις αμοιβές τρίτων κατά περίπτωση.

62 ΠΑΡΟΧΕΣ ΤΡΙΤΩΝ

Στο λογαριασμό 62 καταχωρούνται οι δαπάνες που πραγματοποιεί η οικονομική μονάδα, για παροχές κοινής ωφελείας, για ενοίκια, για ασφάλιστρα, για αποθήκευτρα, για επισκευές συντηρήσεις και λοιπές παροχές. Με δευτεροβάθμιους και τριτοβάθμιους λογαριασμούς παρακολουθούμε αναλυτικά κάθε είδους παροχή τρίτων.

63 ΦΟΡΟΙ - ΤΕΛΗ

Με το λογαριασμό αυτό παρακολουθούνται οι φόροι και τα τέλη που επιβαρύνουν την οικονομική μονάδα, εκτός από τους ακόλουθους:

1. ο φόρος εισοδήματος
2. οι φόροι προηγούμενων χρήσεων
3. οι φορολογικές ποινές και τα πρόστιμα
4. το χαρτόσημο και ο φόρος μισθοδοσίας
5. το χαρτόσημο συμβάσεων, δανείων και χρηματοδοτήσεων
6. οι δασμοί και γενικά οι φόροι επί των αγορών.

Με τους δευτεροβάθμιους και τριτοβάθμιους λογαριασμούς παρακολουθούμε αναλυτικά κάθε είδους φόρο και τέλος.

64 ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΞΟΔΑ

Με το λογαριασμό αυτό παρακολουθούνται όλα τα κατ' είδος οργανικά λειτουργικά έξοδα, που δεν καταχωρούνται σε οποιοδήποτε άλλο λογαριασμό της 6^{ης} ομάδας. Με δευτεροβάθμιους και τριτοβάθμιους λογαριασμούς κάθε κατηγορία εξόδου.

65 ΤΟΚΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΗ ΕΞΟΔΑ

Στο λογαριασμό 65 καταχωρούνται οι χρεωστικοί τόκοι και τα συναφή με αυτούς έξοδα που αναφέρονται στο χρηματοοικονομικό κύκλωμα της οικονομικής μονάδας, καθώς επίσης οι προμήθειες και τα παρεπόμενα έξοδα που συνυπολογίζονται με αυτούς. Με δευτεροβάθμιους και τριτοβάθμιους λογαριασμούς παρακολουθούμε τους τόκους και τα συναφή έξοδα ανάλογα με την προέλευση τους.

Οι τόκοι των επί πιστώσει πωλήσεων, των παροχών υπηρεσιών και των καταθέσεων υπόκεινται σε Φ.Π.Α. με συντελεστή αντίστοιχο της συναλλαγής.

66 ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ ΠΑΓΙΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΜΕΝΕΣ ΣΤΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ

Στο λογαριασμό 66 καταχωρούνται οι ετήσιες αποσβέσεις των στοιχείων του Παγίου Ενεργητικού που ενσωματώνονται στο λειτουργικό κόστος, δηλαδή οι τακτικές αποσβέσεις που προβλέπονται από την εκάστοτε νομοθεσία, οι οποίες υπολογίζονται σαν γινόμενο της αξίας κτήσης του παγίου στοιχείου επί τον αντίστοιχο συντελεστή απόσβεσης. Οι δευτεροβάθμιοι λογαριασμοί του 66 αναπτύσσονται αντίστοιχα με την κωδικοποίηση των πρωτοβάθμιων λογαριασμών των παγίων.

67.....

Κενός.

68 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ

Στο λογαριασμό 68 και στους δευτεροβάθμιους του καταχωρούνται οι προβλέψεις που γίνονται από την οικονομική μονάδα για κινδύνους εκμεταλλεύσεως.

69 ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΕΞΟΔΑ ΚΑΤ' ΕΙΔΟΣ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ Ή ΑΛΛΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ

Οι λογαριασμοί αυτοί αναπτύσσονται προαιρετικά στην περίπτωση που τα υποκαταστήματα ή άλλα κέντρα της οικονομικής μονάδας δεν τηρούν αυτοτελή λογιστική.

7^η ΟΜΑΔΑ ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΕΣΟΔΑ ΚΑΤ' ΕΙΔΟΣ

70 ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ

Με το λογαριασμό 70 παρακολουθούνται τα έσοδα από πωλήσεις εμπορευμάτων. Το αντίτιμο της πώλησης θεωρείται έσοδο, από την στιγμή που πραγματοποιείται η πώληση, δηλαδή, όταν το εμπόρευμα εξάγεται από την αποθήκη της οικονομικής μονάδας και παραδίδεται στον αγοραστή – πελάτη ή ταξιδεύει για λογαριασμό του ή παραμένει στην αποθήκη της οικονομικής μονάδας για φύλαξη, τα εμπορεύματα από τις πωλήσεις αυτές μπορεί να παρακολουθούνται με λογαριασμούς τάξεως. Δεν θεωρείται έσοδο το αντίτιμο της πώλησης, η οποία έχει συνομολογηθεί και δεν έχει πραγματοποιηθεί. Η ανάπτυξη σε δευτεροβάθμιους λογαριασμούς γίνεται σύμφωνα με τις ανάγκες κάθε οικονομικής μονάδας κυρίως γίνεται διάκριση σε πωλήσεις εσωτερικού και εξωτερικού, ενώ η ανάπτυξη σε τριτοβάθμιους λογαριασμούς γίνεται κατά κατηγορία ή είδος εμπορευμάτων.

71 ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΕΤΟΙΜΩΝ ΚΑΙ ΗΜΙΤΕΛΩΝ

Ο λογαριασμός 71 χρησιμοποιείται από τις οικονομικές μονάδες, οι οποίες παράγουν έτοιμα και ημιτελή προϊόντα για να καταχωρούν τις πωλήσεις τους, αντί του λογαριασμού 21. Ο λογαριασμός αυτός αναπτύσσεται σε δευτεροβάθμιους και τριτοβάθμιους λογαριασμούς όπως ο λογαριασμός 70.

72 ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΛΟΙΠΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΧΡΗΣΤΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Με το λογαριασμό 72 οι ανωτέρω οικονομικές μονάδες παρακολουθούν τις πωλήσεις των υποπροϊόντων και των υπολειμμάτων που απομένουν από την παραγωγική διαδικασία, εφόσον έχουν αξία και μπορούν να πωληθούν, των Α και Β υλών – υλικών συσκευασίας, των αναλώσιμων υλικών, των ανταλλακτικών παγίων στοιχείων, των ειδών συσκευασίας και του άχρηστου υλικού. Ο λογαριασμός αυτός

αναπτύσσεται σε δευτεροβάθμιους λογαριασμούς ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε οικονομικής μονάδας και τριτοβάθμιους ανάλογα με την κατηγορία του υλικού.

73 ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ)

Στο λογαριασμό 73 καταχωρούνται τα έσοδα από παροχή υπηρεσιών σε τρίτους, εφόσον τα έσοδα αυτά προέρχονται από την κύρια δραστηριότητα της οικονομικής μονάδας, π.χ. τα έσοδα ενός ιατρικού κέντρου, αν όμως τα έσοδα αυτά προέρχονται από δευτερεύουσες δραστηριότητες της οικονομικής μονάδας, τότε καταχωρούνται στον λογαριασμό 75. Ο λογαριασμός αυτός αναπτύσσεται σε δευτεροβάθμιους και τριτοβάθμιους λογαριασμούς όπως ο λογαριασμός 70.

74 ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΣΟΔΑ ΠΩΛΗΣΕΩΝ

Με το λογαριασμό αυτό παρακολουθούνται οι κρατικές επιχορηγήσεις και οι διάφορες επιδοτήσεις που λαμβάνουν οι οικονομικές μονάδες είτε λόγω εξαγωγών, είτε γιατί συμμετέχει το Κράτος ή οι Κρατικοί Οργανισμοί μέσω των προϋπολογισμών τους στο κόστος των οικονομικών μονάδων, καθώς επίσης και τα έσοδα που πραγματοποιούνται από διάφορες άλλες αιτίες και δεν παρακολουθούνται με τους λογαριασμούς πωλήσεων αποθεμάτων. Ο λογαριασμός 74 αναπτύσσεται σε δευτεροβάθμιους και τριτοβάθμιους ανάλογα με την πηγή προέλευσης του εσόδου.

75 ΕΣΟΔΑ ΠΑΡΕΠΟΜΕΝΩΝ ΑΣΧΟΛΙΩΝ

Με το λογαριασμό 75 οι οικονομικές μονάδες παρακολουθούν τα έσοδα που προέρχονται από παρεπόμενες δραστηριότητες σε σχέση με το κύριο αντικείμενο τους δηλαδή τα έσοδα αυτά δεν προέρχονται από πωλήσεις αποθεμάτων ή έσοδα κεφαλαίων. Ο λογαριασμός 75 αναπτύσσεται σε δευτεροβάθμιους και τριτοβάθμιους λογαριασμούς ανάλογα με τη πηγή προέλευσης τους.

76 ΕΣΟΔΑ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Με το λογαριασμό 76 παρακολουθούνται τα χρηματοοικονομικά έσοδα της οικονομικής μονάδας που προέρχονται από τοποθετήσεις των κεφαλαίων της σε συμμετοχές, χρεόγραφα, καταθέσεις καθώς επίσης και από δανεισμό σε τρίτους. Ο λογαριασμός 76 αναπτύσσεται σε δευτεροβάθμιους και τριτοβάθμιους λογαριασμούς ανάλογα με την πηγή προέλευσης του εσόδου.

77.....

Κενός

78 ΙΔΙΟΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΑΓΙΩΝ –ΤΕΚΜΑΡΤΑ ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΑΥΤΟΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ Ή ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ

Στο λογαριασμό 78 καταχωρούνται τα έσοδα που προκύπτουν από τις δαπάνες που πραγματοποιεί η οικονομική μονάδα για ιδιοκατασκευές παγίων στοιχείων, τεκμαρτά έσοδα που προσδιορίζονται από τεκμήριο δαπάνης, όπως ιδιόχρηση ή χορήγηση αποθεμάτων στο προσωπικό ή καταστροφές αποθεμάτων. Ο λογαριασμός 78 αναπτύσσεται σε δευτεροβάθμιους και τριτοβάθμιους λογαριασμούς κατά περίπτωση.

79 ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΚΑΤ' ΕΙΔΟΣ ΕΣΟΔΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ Ή ΑΛΛΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ

Οι λογαριασμοί αυτοί αναπτύσσονται προαιρετικά στην περίπτωση που τα υποκαταστήματα ή άλλα κέντρα της οικονομικής μονάδας δεν τηρούν αυτοτελή λογιστική.

8^ο ΟΜΑΔΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

80 ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ

Ο λογαριασμός 80 χρησιμοποιείται μόνο στο τέλος της χρήσης για τον προσδιορισμό του καθαρού και μικτού αποτελέσματος της εκμετάλλευσης. Από το λογαριασμό αυτό καταρτίζεται υποχρεωτικά η κατάσταση της γενικής εκμετάλλευσης η οποία, μαζί με την κατάσταση του λογαριασμού 86 Αποτελέσματα χρήσης αποτελεί αναγκαίο και αναπόσπαστο συμπλήρωμα του Ισολογισμού και καταχωρείται στο βιβλίο Απογραφών και Ισολογισμών μετά την καταχώρηση του Ισολογισμού και των Αποτελεσμάτων χρήσης.

81 ΕΚΤΑΚΤΑ ΚΑΙ ΑΝΟΡΓΑΝΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στο λογαριασμό 81 και στους υπολογαριασμούς του καταχωρούνται κατά είδος τα έκτακτα και ανόργανα έξοδα και έσοδα χρήσεως, καθώς και τα αποτελέσματα που πραγματοποιούνται από εξαιρετικές πράξεις και εργασίες. Έκτακτα και ανόργανα έξοδα είναι εκείνα που τα αίτια δημιουργίας του ανάγονται είτε σε αντικανονικές ενέργειες ή παραλήψεις π.χ. πρόστιμα κάθε είδους, είτε σε έκτακτα ή ανόργανα ή τυχαία γεγονότα. Έκτακτα και ανόργανα έσοδα είναι εκείνα που προέρχονται από τυχαίες και συμπτωματικές πράξεις και συναλλαγές π.χ. πωλήσεις παγίων, ή από έκτακτα γεγονότα και περιστατικά. Η ανάλυση του λογαριασμού 81 σε δευτεροβάθμιους και τριτοβάθμιους λογαριασμούς κυρίως υποχρεωτικούς περιλαμβάνει τις κυριότερες γνωστές κατηγορίες έκτακτων και ανόργανων εξόδων και αποτελεσμάτων.

82 ΕΞΟΔΑ ΚΑΙ ΕΣΟΔΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ

Στο λογαριασμό 82 καταχωρούνται κατά είδος τα έξοδα και τα έσοδα που πραγματοποιούνται μέσα στη χρήση, αλλά ο χρόνος όμως και τα αίτια δημιουργίας τους ανάγονται σε δραστηριότητες προηγούμενων χρήσεων ανεξάρτητα από το αν τα έξοδα αυτά είναι οργανικά ή ανόργανα. Ο λογαριασμός 82 αναλύεται σε δευτεροβάθμιους και τριτοβάθμιους λογαριασμούς οι οποίοι δείχνουν τις κατηγορίες εξόδων και εσόδων προηγούμενων χρήσεων. Η επιχείρηση σύμφωνα με τις ανάγκες της, μπορεί να δημιουργήσει και άλλους δευτεροβάθμιους και τριτοβάθμιους λογαριασμούς για την ιδιαίτερη παρακολούθηση των περιπτώσεων που παρουσιάζονται.

83 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΕΚΤΑΚΤΟΥΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ

Πρόβλεψη είναι η κράτηση ορισμένου ποσού που γίνεται κατά το κλείσιμο του ισολογισμού της οικονομικής μονάδας σε βάρος του λογαριασμού γενικής εκμετάλλευσης ή του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης. η κράτηση αυτή αποβλέπει στη κάλυψη ζημιάς ή εξόδων ή ενδεχόμενης αποτίμησης του ενεργητικού χωρίς όμως να είναι γνωστό το ακριβές μέγεθός του ή ο χρόνος πραγματοποίησης ή και τα δύο. Για το σχηματισμό και τη χρησιμοποίηση των προβλέψεων ισχύουν οι εξής κανόνες:

1. ο σχηματισμός των προβλέψεων είναι υποχρεωτικός εφόσον ισχύουν οι παραπάνω προϋποθέσεις, ανεξάρτητα αν η χρήση κλείνει με θετικό ή αρνητικό αποτέλεσμα.

2. οι προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους σχηματίζονται κατά το κλείσιμο του ισολογισμού.

84 ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ

Αυτός ο λογαριασμός και οι υπολογαριασμοί του συλλειτουργούν με το λογαριασμό 44 Προβλέψεις και τους δευτεροβάθμιους αυτού. Αποστολή των προβλέψεων είναι η εξασφάλιση βιωσιμότητας στην επιχείρηση. Τις προβλέψεις τις διακρίνουμε σε : Προβλέψεις για κινδύνους εκμετάλλευσης, για έκτακτους κινδύνους, και Προβλέψεις για συναλλαγματικές διαφορές. Επομένως δύο είναι οι βασικοί λόγοι που επιβάλλουν το σχηματισμό προβλέψεων :

-Ο ισολογισμός και ο λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσης, να απεικονίζουν την πραγματική εικόνα της περιουσιακής κατάστασης και τα πραγματικά αποτελέσματα.

-Το ποσό της αποζημίωσης που θα καταβληθεί στους αποχωρούντες για συνταξιοδότηση ή λόγω απολύσεως, να μην επιβαρύνει τη χρήση της αποχώρησης αλλά να κατανέμεται στις χρήσεις που παρέχεται η εργασία.

85 ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ ΠΑΓΙΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΜΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ

Στο λογαριασμό 85 καταχωρούνται οι ετήσιες αποσβέσεις των παγίων περιουσιακών στοιχείων που δεν ενσωματώνονται στο λειτουργικό κόστος, δηλαδή οι πρόσθετες αποσβέσεις που προβλέπονται από την εκάστοτε νομοθεσία και διενεργούνται πέραν των τακτικών αποσβέσεων, καθώς και οι αποσβέσεις των εξόδων πολυετούς απόσβεσης όταν αποσβένονται εφ' άπαξ. Οι αποσβέσεις που ενσωματώνονται στο λειτουργικό κόστος καταχωρούνται στο λογαριασμό 66 και εμφανίζονται στην κατάσταση του λογαριασμού αποτελέσματα χρήσης αφαιρετικά από το σύνολο των αποσβέσεων. Οι δευτεροβάθμιοι λογαριασμοί του 85 αναπτύσσονται αντίστοιχα με την κωδικοποίηση των πρωτοβάθμιων λογαριασμών των παγίων.

86 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ

Ο λογαριασμός 86 χρησιμοποιείται μόνο στο τέλος της χρήσης και έτσι καταρτίζεται υποχρεωτικά η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης. η κατάσταση του λογαριασμού 86, εκτός από τα στοιχεία των αντίστοιχων υπολογαριασμών τους περιλαμβάνονται και στοιχεία συνολικού κύκλου εργασιών και κόστος πωληθέντων τα οποία δημοσιεύονται μαζί με τον ισολογισμό. Ο λογαριασμός 86 χρησιμεύει για τον προσδιορισμό των συνολικών καθαρών αποτελεσμάτων (κερδών ή ζημιών) που πραγματοποιούνται από το σύνολο των δραστηριοτήτων της οικονομικής μονάδας μέσα στη χρήση που κλείνει.

87.....

Κενός.

88 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ

Ο λογαριασμός 88 χρησιμοποιείται μόνο στο τέλος της χρήσης όταν γίνεται διάθεση κερδών, οπότε καταρτίζεται υποχρεωτικά πίνακας διάθεσης καθαρών κερδών. Ο πίνακας του λογαριασμού 88- στον οποίο εμφανίζονται τα στοιχεία των υπολογαριασμών του και ο τρόπος διάθεσης των κερδών δημοσιεύονται μαζί με τον ισολογισμό και τα αποτελέσματα χρήσης. Ο λογαριασμός 88 χρησιμεύει για τη συγκέντρωση των καθαρών αποτελεσμάτων της χρήσης, των κερδών της προηγούμενης ή προηγούμενων χρήσεων, των ζημιών της προηγούμενης ή προηγούμενων χρήσεων όταν πρόκειται να συμψηφιστούν με κέρδη της κλεισμένης χρήσης, των διαφορών φορολογικού ελέγχου προηγούμενων χρήσεων και σε περίπτωση διανομής αποθεματικών των προς διάθεση τέτοιων αποθεματικών.

89 ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Ο λογαριασμός 89 χρησιμεύει μόνο στο τέλος της χρήσης οπότε καταρτίζεται υποχρεωτικά η κατάσταση του ισολογισμού της χρήσης. Η κατάσταση του ισολογισμού στην οποία περιλαμβάνονται τουλάχιστον τα στοιχεία που προβλέπονται στο υπόδειγμα του ισολογισμού, όταν από την οικονομική μονάδα τηρούνται οι σχετικοί λογαριασμοί, δημοσιεύονται μαζί με την κατάσταση του λογαριασμού των αποτελεσμάτων. Ο λογαριασμός 89 χρησιμεύει για το κλείσιμο των λογαριασμών της χρήσης που ακολουθεί μετά την κατάρτιση του ισολογισμού .

3.3) ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ

3.3.1) ΑΓΟΡΕΣ

Αγορά εμπορευμάτων με πίστωση.

20 ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ

XXX

54.00.20 Φ.Π.Α. ΑΓΟΡΩΝ

XXX

50 ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ

XXX

3.3.2) ΠΩΛΗΣΕΙΣ

Πώληση εμπορευμάτων με πίστωση.

70 ΠΩΛΗΣΕΙΣ

XXX

54.00.70 Φ.Π.Α. ΕΚΡΩΩΝ

XXX

30 ΠΕΛΑΤΕΣ

XXX	
-----	--

3.3.3) ΕΞΟΔΑ

Αγορά υλικών καθαριότητας πλέον Φ.Π.Α. από τον Χ προμηθευτή.

64.08 ΥΛΙΚΑ ΑΜ. ΑΝΑΛΩΣΗΣ**54.0029 Φ.Π.Α. ΔΑΠΑΝΩΝ**

XXX	
-----	--

XXX	
-----	--

50 ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ

	XXX
--	-----

3.3.4.) ΕΣΟΔΑ

Είσπραξη ενοικίου.

75.05 ΕΝΟΙΚΙΑ ΚΤΙΡΙΩΝ**54.09.05 ΧΑΡΤΟΣΗΜΟ**

	XXX
--	-----

	XXX
--	-----

38 ΧΡΗΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ

XXX	
-----	--

3.3.5) Ο ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ 80

Χ	80 ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ	Π
ΑΡΧΙΚΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ		ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ ΤΕΛΟΥΣ ΧΡΗΣΗΣ
20 εμπορεύματα		20 εμπορεύματα
21 προϊόντα έτοιμα κ ημιτελή		21 προϊόντα έτοιμα κ ημιτελή
22 υποπροϊόντα κ υπολείμματα		22 υποπροϊόντα κ υπολείμματα
23 παραγωγή σε εξέλιξη		23 παραγωγή σε εξέλιξη
24 πρώτες κ βοηθητικές ύλες		24 πρώτες κ βοηθητικές ύλες
25 αναλώσιμα υλικά		25 αναλώσιμα υλικά
26 ανταλλακτικά παγίων		26 ανταλλακτικά παγίων στοιχείων
28 είδη συσκευασίας		28 είδη συσκευασίας
ΑΓΟΡΕΣ ΧΡΗΣΗΣ		ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΕΣΟΔΑ ΚΑΤ'ΕΙΔΟΣ
20 εμπορεύματα		70 πωλήσεις
24 πρώτες κ βοηθητικές ύλες		71 πωλήσεις προϊόντων ετοιμών κ ημιτελών
25 αναλώσιμα		72 πωλήσεις λοιπών αποθεματικών κ άχρηστου υλικού
26 ανταλλακτικά		73 πωλήσεις υπηρεσιών
28 είδη συσκευασίας		74 επιχορηγήσεις κ διάφορα έσοδα πωλήσεων
ΟΡΓΑΝΙΚΑ ΕΣΟΔΑ ΚΑΤ'ΕΙΔΟΣ		75 έσοδα παρεπόμενων ασχολιών
60 αμοιβές κ έξοδα προσωπικού		76 ιδιοπαραγωγή παγίων στοιχείων
61 αμοιβές κ έξοδα τρίτων		Τεκμαρτά έσοδα
62 παροχές τρίτων		
63 φόροι – τέλη		
64 διάφορα έξοδα		
65 τόκοι κ συναφή έξοδα		Καθαρές ζημιές εκμετάλλευσης
66 αποσβέσεις παγίων στοιχείων		
68 προβλέψεις εκμετάλλευσης		
Καθαρά κέρδη εκμετάλλευσης		
ΣΥΝΟΛΟ		ΣΥΝΟΛΟ

3.3.6) Ο ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ 86

Χ	86 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ	Π
80.01 μικτές ζημιές εκμετάλλευσης	80.01 μικτά κέρδη	
80.02 έξοδα μη προσδιοριστικά των ΜΑ	80.03 έσοδα μη προσδιοριστικά των ΜΑ	
80.02.00 έξοδα διοικητικής λειτουργίας	80.03.00 άλλα έσοδα εκμετάλλευσης	
80.02.01 έξοδα λειτουργίας ερευνών-ανάπτυξης	80.03.01 έσοδα συμμετοχών	
80.02.02 έξοδα λειτουργίας διάθεσης	80.03.02 έσοδα χρεογράφων	
80.02.03 έξοδα λειτουργίας παραγωγής	80.03.03 κέρδη πωλήσεων συμμετοχών κ χρεογράφων	
80.02.04 προβλέψεις υποτιμήσεων συμμετοχών κ χρεογράφων	80.03.04 πιστωτικοί τόκοι κ συναφή έσοδα	
80.02.05 έξοδα κ ζημιές συμμετοχών κ χρεογράφων	81.01 έκτακτα κ ανόργανα έσοδα	
80.02.06 χρεωστικοί τόκοι κ συναφή έξοδα	81.03 έκτακτα κέρδη	
81.00 έκτακτα κ ανόργανα έξοδα	82.01 έσοδα προηγούμενων χρήσεων	
81.02 έκτακτα ζημιές	84 έσοδα από προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων	
82.00 έξοδα προηγούμενων χρήσεων	88.01 καθαρά αποτελέσματα χρήσης (ζημιές)	
83 προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους		
85 αποσβέσεις παγίων στοιχείων μη εν.λ. κ.		
88.00 καθαρά αποτελέσματα χρήσης(κέρδη)		

3.4) ΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΚΑΤΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

3.4.1) Λειτουργία Λογαριασμών Αξιών

<u>Χ</u>	<u>Λ/σμός</u>
Ανοίγει με χρέωση	Ακολουθεί πίστωση
Απογραφή	Εξαγωγές
Εισαγωγές	Υποτιμήσεις
Υπερτιμήσεις	Επιστροφές εισαγωγών
Επιστροφές εξαγωγών	Οποιαδήποτε μείωση (φθορές, απώλειες, κ.λ.π.)
Οποιαδήποτε αύξηση (δαπάνες, συν/κές διαφορές κ.λ.π.)	
Αντιλογισμός λάθους χρεώσεως (αρνητ.)	Αντιλογισμός λάθους πιστώσεως (αρνητ.)

Το υπόλοιπο του είναι χρεωστικό ή είναι εξισωμένος

Αν κατά τη διάρκεια της χρήσεως, (ποτέ στο τέλος της χρήσεως κατά την απογραφή), λογαριασμός αξίας δείξει πιστωτικό υπόλοιπο, αυτό μπορεί να οφείλεται στο:

α) Ότι έχει γίνει μικτός, δηλαδή περιέχει αξία και αποτέλεσμα.

β) Ότι έχει γίνει λάθος, όπως π.χ. παράλειψη ενημερώσεως του ή μη ορθή ενημέρωση του και

γ) Ότι έχει γίνει ουσιαστικό σφάλμα, όπως π.χ. απόκρυψη εισπράξεων από πωλήσεις ή δανεισμό ή άλλες αιτίες που δεν εμφανίζονται ή τυπικό σφάλμα, όταν έχουν καταχωρηθεί πρώτα τα πιστωτικά δικαιολογητικά, όπως π.χ. καταχώρηση πρώτα των δικαιολογητικών των πληρωμών της ημέρας και έπειτα των εισπράξεων. Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δίνεται στο Ταμείο και τα Εμπορεύματα (αρχικό απόθεμα, αγορές, πωλήσεις), γιατί εκεί συνήθως εμφανίζονται τα σφάλματα και είναι δυνατό να αποκρύπτουν διάφορα γεγονότα.

3.4.2.) Λειτουργία Προσωπικών Λογαριασμών

<u>Χ</u>	<u>α) Λ/σμός Απαιτήσεως π.χ. Πελάτες</u>
Ανοίγει με χρέωση	Ακολουθεί πίστωση
Απογραφή	Πληρωμή
Αγορά του με πίστωση	Συμψηφισμός
Οποιαδήποτε αύξηση (τόκοι, προμήθειες κ.λ.π.)	Επιστροφές αγορών
	Αποδοχή ή μεταβίβαση
	Οποιαδήποτε μείωση (έκπτωση, τιμολογιακής αξίας κ.λ.π.)
Αντιλογισμός (αρνητ.)	Αντιλογισμός λάθους πιστώσεως (αρνητ.)
Το υπόλοιπο του είναι χρεωστικό ή είναι εξισωμένος	

Χ	Λογισμός Υποχρέωσης π.χ. Προμηθευτές	Π
Ακολουθεί χρέωση	Ανοίγει με πίστωση	
Καταβολή	Απογραφή	
Συμφησιμός	Αγορά μας με πίστωση	
Αποδοχή ή οπισθογράφηση	Οποιαδήποτε αύξηση (τόκοι, έξοδα	
Οποιαδήποτε μείωση (έκπτωση, τιμολογιακής αξίας κ.λ.π.)	για λογαριασμό μας κ.λ.π.).	
Αντιλογισμός λάθους χρεώσεως (αρνητ.)	Αντιλογισμός λάθους πιστώσεως (αρνητ.)	

Το υπόλοιπο του είναι πιστωτικό ή είναι εξισωμένος

Είναι δυνατόν αναλυτικός λογαριασμός απαιτήσεως να παρουσιάσει πιστωτικό υπόλοιπο ή λογαριασμός υποχρέωσης χρεωστικό. Αυτό οφείλεται σε προκαταβολές και παραγγελίες που προεισπράχθηκαν ή προπληρώθηκαν και δεν έχουν ακόμα εκτελεστεί. Οι λογαριασμοί αυτοί αλλοιώνουν την πληροφοριακή ικανότητα των λογαριασμών και οπωσδήποτε κατά την απογραφή της χρήσεως θα γράφονται στο σκέλος που πράγματι ανήκουν, δηλαδή προμηθευτές στο ενεργητικό και πελάτες στο παθητικό. Αυτό πρέπει να γίνεται και κατά τη διάρκεια της χρήσεως, όταν συντάσσονται λογιστικές καταστάσεις.

Για να μην αλλοιώνεται η πληροφοριακή ικανότητα των λογαριασμών, οι λογαριασμοί που παρουσιάζουν αντίθετα υπόλοιπα πρέπει να γράφονται ή να μετατρέπονται σε λογαριασμούς προκαταβολών ή προσωρινούς (χρεωστικούς ή πιστωτικούς) λογαριασμούς, οι οποίοι θα εικονίζουν μία παροδική φάση των γεγονότων.

3.4.3) Λειτουργία Λογαριασμών Εξόδων

Οι λογαριασμοί των εξόδων, επειδή μειώνουν την καθαρή περιουσία της επιχείρησης, αυξάνονται με τις χρεώσεις και μειώνονται με τις πιστώσεις.

Το υπόλοιπο του είναι χρεωστικό στη διάρκεια της χρήσεως, ενώ στο τέλος της χρήσεως ο λογαριασμός εξισώνεται.

Χ	Λογισμός Εξόδου	Π
Αρχίζει με χρέωση με: Την πραγματοποίηση του εξόδου (άσχετα αν πληρώθηκε ή οφείλεται) Με οποιαδήποτε αύξηση	Ακολουθεί πίστωση από: Τη μεταφορά του σε άλλο λογαριασμό εξόδου ή μεταβατικό ή οποιαδήποτε άλλη μείωσή του Τη μεταφορά του σε λογαριασμό εκμετάλλευσας Τη μεταφορά του στο λογαριασμό αποταλέσματα χρήσεως	
Με αντιλογισμό λάθους χρεώσεως (αρν)	Με αντιλογισμό λάθους πιστώσεως (αρν)	

3.4.4) Λειτουργία Λογαριασμών Εσόδων

Οι λογαριασμοί εσόδων, επειδή αυξάνουν την καθαρή περιουσία, αυξάνονται πιστούμενοι και μειώνονται χρεούμενοι.

Χ	Λογμός Εσόδων	Π
Ακολουθεί χρέωση με: Τη μεταφορά του σε άλλο λογαριασμό εσόδων ή οποιαδήποτε μείωση Τη μεταφορά του σε μεταβατικό λογαριασμό Τη μεταφορά του σε λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως Με αντιλογισμό λάθους χρέωσεις (αρν)		Αρχίζει με πίστωση από: Τη δημιουργία του εσόδου που πραγματοποιήθηκε (άσχετα αν εισπράχθηκε ή όχι) Οποιαδήποτε αύξηση Με αντιλογισμό λάθους πιστώσεως (αρν)

Το υπόλοιπο του στη διάρκεια της χρήσεως είναι πιστωτικό, ενώ στο τέλος της χρήσεως ο λογαριασμός εξισώνεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.1 ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥΣ ΣΕ ΑΛΛΟΥΣ ΝΟΗΜΑΤΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Μέσα στα λογιστικά πλαίσια, χρησιμοποιείται μία ορολογία οικονομική, όπου οι λέξεις εννοιολογικά παραπέμπουν σε οικονομικές, λογιστικές καταστάσεις. Αυτό όμως, δε σημαίνει ότι οι λέξεις αυτές χρησιμοποιούνται μόνο για περιγραφή, ανάλυση και γενικότερα αναφορά λογιστικών- οικονομικών γεγονότων. Αντιθέτως, πολλές από τις λέξεις του οικονομικού χώρου, χρησιμοποιούνται- με διαφορετική σημασία- σε άλλους νοηματικούς χώρους.

Παραθέτουμε παρακάτω λέξεις από το λογιστικό χώρο, με τη σημασία τους, και παράλληλα τη σημασία τους στους υπόλοιπους νοηματικούς χώρους. Έτσι λοιπόν, ξεκινώντας αλφαβητικά έχουμε:

Άδεια (license): Ένα δικαίωμα εμπορίας ή χρήσης μιας συγκεκριμένης διεργασίας ή αγαθού, το οποίο συνήθως αγοράζεται.

Άδεια η (ουσιαστ.): Το δικαίωμα που έχει κάποιος να κάνει κάτι ή να το παραλείψει, η ελευθερία για κάτι|| το έγγραφο από αρμόδια αρχή για την παροχή του δικαιώματος ελευθερίας|| το δικαίωμα που έχει κάποιος να απουσιάζει από την εργασία του και το χρονικό διάστημα της απουσίας|| (φρασεολ.): ποιητική άδεια= η απεριόριστη ελευθερία του ποιητή να χρησιμοποιεί τη γλώσσα έστω και αν φαίνεται λανθασμένος ο τρόπος του στην καθομιλουμένη.

Απογραφή (φυσική απογραφή): Η λεπτομερής καταγραφή, καταμέτρηση και αποτίμηση της περιουσίας μιας επιχείρησης σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή και σε ένα νόμισμα.

Απογραφή η (ουσιαστ.): Η καταγραφή σε ειδικούς πίνακες ανθρώπων, ζώων, νοικοκυριών, κατοικιών|| το μέτρημα του πληθυσμού μιας χώρας.

Απόσβεση (depreciation): Ο συστηματικός και λογικός επιμερισμός του κόστους ενός περιουσιακού στοιχείου κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης διάρκειας ζωής του.

Απόσβεση η (ουσιαστ.): Το σβήσιμο, η εξαφάνιση|| (μεταφ.): η ελάττωση χρέους με διαδοχικές δόσεις|| η εξόφληση λογαριασμών.

Δαπάνες (έξοδα): Το κόστος της λειτουργίας μιας επιχείρησης- με άλλα λόγια, το κόστος στο οποίο υπόκειται μια επιχείρηση για να μπορέσει να παραγάγει έσοδα. Για παράδειγμα, μια επιχείρηση λιανικής πώλησης πρέπει να κάνει έξοδα για να ανοικιάσει ένα κατάστημα ώστε να μπορέσει να λειτουργήσει.

Δαπάνη η (ουσιαστ.): Η εξόδευση, η κατανάλωση χρημάτων|| το έξοδο, το φάγωμα, η σπατάλη χρημάτων|| (μεταφ.): η καταβολή προσπαθειών για κάποιο σκοπό.

Δεδουλευμένα (accrual): Μια συσσώρευση περιουσιακών στοιχείων (στοιχείων του ενεργητικού) ή στοιχείων εξόδων ή εσόδων, καθώς και υποχρεώσεων (στοιχείων του παθητικού), για την αξία των οποίων έχει δημιουργηθεί μία δαπάνη αλλά δεν έχουν καταβληθεί ακόμη χρήματα.

Δεδουλευμένος-η-ο (μτχ επίθ.): αυτός που έχει δουλευτεί|| τα δεδουλευμένα: τα ημερομίσθια που δικαιούται κάποιος για την εργασία που πρόσφερε.

Εκκαθάριση ή ρευστοποίηση (liquidation): Η διάλυση μιας επιχείρησης, κατά την οποία όλα τα περιουσιακά στοιχεία μετατρέπονται σε μετρητά, και γίνεται εξόφληση των πιστωτών και επιστροφή των επενδύσεων στους κατόχους της επιχείρησης.

Εκκαθάριση η (ουσιαστ.): Ξεκαθάριση || καθορισμός χρεωστικών ή πιστωτικών υπολοίπων ενός λογαριασμού || εκποίηση εμπορευμάτων || απομάκρυνση από ορισμένη περιοχή υπολειμμάτων από δυνάμεις του εχθρού || ομαδική απόλυση προσωπικού.

Εκπτώση (discount): 1) Μια μείωση στην τιμή που προσφέρει ένας πωλητής σε έναν αγοραστή. 2) Ένας όρος που περιγράφει τη διάθεση μετοχών σε τιμή χαμηλότερη από την ονομαστική τους αξία (όχι κατά την έκδοσή τους).

Εκπτώση η (ουσιαστ.): Η κοινωνική ή ηθική μείωση || η πτώση προς τα κάτω ή προς τα έξω || ο εξευτελισμός || η εκθρόνιση || η απώλεια εξουσίας ή βαθμού || η ελάττωση της τιμής εμπορεύματος || εκπτώσεις: ρίξιμο της τιμής εμπορευμάτων || ακύρωση συμβάσεως || η αποσιώπηση φθόγγου στη γραμματική.

Έξοδα ή δαπάνες (expenses): Το κόστος της λειτουργίας μιας επιχείρησης - με άλλα λόγια, το κόστος στο οποίο υπόκειται μια επιχείρηση για να μπορέσει να παραγάγει έσοδα. Για παράδειγμα, μια επιχείρηση λιανικής πώλησης πρέπει να κάνει έξοδα για να ενοικιάσει ένα κατάστημα ώστε να μπορέσει να λειτουργήσει.

Έξοδα τα (ουσιαστ.): Τα χρηματικά ποσά που ξοδεύει κάποιος για την επιβίωσή του || τα απαιτούμενα χρήματα για τη ζωή.

Επενδύσεις (investments): Περιουσιακά στοιχεία που δε χρησιμοποιούνται κατά τη λειτουργία της επιχείρησης και δεν αναμένεται να μετατραπούν σε μετρητά μέσα σε ένα έτος.

Επένδυση η (ουσιαστ.): Η επικάλυψη επιφάνειας ενός πράγματος με άλλο υλικό για προφύλαξη, ενίσχυση ή διακόσμηση || η διάθεση κεφαλαίων σε προσοδοφόρες επιχειρήσεις || η επιτυχής χρήση χρημάτων || η κερδοφόρα τοποθέτηση χρημάτων || η φόδρα ενδυμάτων.

Επιταγή (check): Μια εντολή προς την τράπεζα στο όνομα της οποίας εκδίδεται να καταβάλλει ένα ορισμένο χρηματικό ποσό στο συμβαλλόμενο που υποδεικνύεται στην επιταγή.

Επιταγή η (ουσιαστ.): Η εντολή || η εγγραφή παραγγελίας για πληρωμή χρημάτων.

Έσοδα (revenue): Η είσπραξη ή η απαίτηση περιουσιακών στοιχείων, όπως χρημάτων ή εισπρακτέων λογαριασμών, από την πώληση ενός αγαθού ή μιας υπηρεσίας. Τα έσοδα έχουν επίδραση στην καθαρή αξία της περιουσίας του κατόχου.

Έσοδο το (ουσιαστ.): Κάθε τι που εισέρχεται, το εισόδημα, το χρήμα που μαζεύει κάποιος από διάφορες επιχειρήσεις ή εργασία.

Ημερολόγιο (journal): Ένα βιβλίο αρχικών ή πρώτων εγγραφών. Το βασικό δίστηλο ημερολόγιο χρησιμοποιείται για την καταγραφή των επιχειρησιακών συναλλαγών με χρονολογική σειρά. Καταγράφονται σε αυτό όλα τα μέρη κάθε συναλλαγής, ενώ υπάρχει πρόβλεψη και για μια επαρκή επεξήγηση.

Ημερολόγιο το (ουσιαστ.): Σύστημα για τη μέτρηση του χρόνου κατά ημέρες || έντυπο στο οποίο αναγράφονται κατά σειρά οι ημέρες του έτους || η καταγραφή καθημερινών σημαντικών γεγονότων του βίου κάποιου || προσωπική βιογραφία, παλιό-νέο ημερολόγιο.

Ισοζύγιο (trial balance): Μια κατάσταση που συντάσσεται οποιαδήποτε χρονική στιγμή για να αποδείξει την ακρίβεια του καθολικού. Αν τα σύνολα των χρεωστικών και των πιστωτικών υπολοίπων των μεμονωμένων λογαριασμών του καθολικού συμφωνούν, το καθολικό θεωρείται ισοσκελισμένο.

Ισοζύγιο το (ουσιαστ.): Η ισοστάθμιση|| η εξίσωση δύο ομοειδών ποσοτήτων|| η εξίσωση εσόδων και εξόδων|| η διαφορά στη λογιστική πιστώσεων και χρεώσεων|| το κέρδος ή η ζημιά από συναλλαγές|| λογιστικός πίνακας όπου αναγράφονται τα έσοδα και τα έξοδα|| οι πληρώμες και οι εισπράξεις μιας χώρας για ένα έτος.

Ισολογισμός (balance sheet): Μια οικονομική κατάσταση που δείχνει την οικονομική θέση μιας επιχείρησης σε μια ορισμένη χρονική στιγμή, και σε ένα συγκεκριμένο νόμισμα αναφέροντας συνοπτικά τα περιουσιακά στοιχεία (στοιχεία του ενεργητικού), τις υποχρεώσεις (στοιχεία του παθητικού), και την καθαρή αξία της περιουσίας (κεφάλαιο) της επιχείρησης.

Ισολογισμός ο (ουσιαστ.): Κατάσταση λογιστική, συνοπτική, η οποία εμφανίζει τα περιουσιακά στοιχεία κατά είδος και αξία, και τις πηγές κεφαλοδότησης ενός οικονομικού οργανισμού σε ενιαίο νόμισμα και σε μια ορισμένη εποχή|| η σύγκριση εσόδων και εξόδων.

Καθολικό (ledger): Ένα βιβλίο δευτερευουσών (μετά το ημερολόγιο) ή τελικών εγγραφών (κλείσιμο) που περιέχει μεμονωμένους λογαριασμούς. Ο όρος "λογαριασμός καθολικού" αναφέρεται σε ένα μεμονωμένο λογαριασμό του καθολικού. Το καθολικό μπορεί να έχει τη μορφή δεμένου βιβλίου, ντισιέ με ασύνδετα φύλλα, ή εκτυπώσεων από υπολογιστή.

Καθολικός-ή-ό (επίθ.): Ο αναφερόμενος στο όλο, στο σύνολο|| αυτός που ασπάζεται τα δόγματα της ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας|| ο γενικευμένος.

Καταστατικό-ίδρυσης ανώνυμης εταιρείας-(articles of incorporation): Το τυπικό έγγραφο σύστασης μιας ανώνυμης εταιρείας με το οποίο αυτή αποκτά νομική προσωπικότητα.

Καταστατικό το (ουσιαστ.): Το σύνολο των κανονισμών που συγκεκριμενοποιούν, οριοθετούν το σκοπό και καθορίζουν τους κανόνες λειτουργίας ενός οργανισμού.

Κατοχή (ownership) ή κυριότητα: Το δικαίωμα διάθεσης περιουσιακών στοιχείων και καθορισμού του τρόπου χρήσης τους.

Κατοχή η (ουσιαστ.): Η Ιταλογερμανική κατοχή του 1941-44|| η ενέργεια και το αποτέλεσμα του κατέχω|| κατάληψη με στρατιωτική επέμβαση ξένης πόλης ή χώρας και άσκηση προσωρινής εξουσίας πάνω σε αυτήν|| η νομιμοποιημένη δυνατότητα άσκησης εξουσίας ενός ανθρώπου πάνω σε ένα περιουσιακό στοιχείο.

Κέρδος (profit): Η θετική διαφορά της αφαίρεσης των συνολικών εξόδων από τα συνολικά έσοδα.

Κέρδος το (ουσιαστ.): Όφελος υλικό που προέρχεται στο εμπόριο.

Κεφάλαιο (capital): Η κυριότητα των περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης από τον ιδιοκτήτη ή τους ιδιοκτήτες της.

Κεφάλαιο το (ουσιαστ.): Σημαντικό χρηματικό ποσό, το οποίο φυλάσσεται σε τράπεζα ή επενδύεται σε χώρους παραγωγής|| το σύνολο των κεφαλαιούχων|| τμήμα, ενότητα ενός βιβλίου|| (μτφ): πρόσωπο, η παρουσία του οποίου προσδίδει τιμή στην κοινωνία.

Κρατήσεις (deductions): Υποχρεωτικές μειώσεις στις αποδοχές ενός υπαλλήλου που παρακρατούνται από τον εργοδότη του υπέρ ασφαλιστικών ταμείων για την ασφάλιση του υπαλλήλου.

Κράτηση η (ουσιαστ.): Το κράτημα ως ενέργεια του κρατώ|| το χρηματικό ποσό που κρατείται από το μισθό για νόμιμες υποχρεώσεις (ασφάλιση, φορολογία).

Κυριότητα (ownership): δείτε κατοχή.

Κυριότητα η (ουσιαστ.): η ιδιότητα του κατόχου, η ιδιότητα του ανθρώπου που έχει στην ιδιοκτησία και την αποκλειστική διάθεσή του κάτι.

Λογαριασμός (account): Μια μεμονωμένη εγγραφή για τα συγκεκριμένα στοιχεία που κατέχει (περιουσιακά στοιχεία) και οφείλει (υποχρεώσεις) μια επιχείρηση, καθώς και για την αναγνώριση της κυριότητας της επιχείρησης (κεφάλαιο).

Λογαριασμός ο (ουσιαστ.): Η ενέργεια και το αποτέλεσμα του λογαριάζω|| μέτρημα|| λογάρισμα|| πίνακας εσόδων ή εξόδων|| προσωπική μερίδα σε λογιστικό βιβλίο|| δοσοληψία οικονομική ή ηθική|| διακανονισμός υποθέσεων||(μτφ): σκέψη, σχέδιο, πρόβλεψη|| τάξη, σειρά||(φρασεολ.): δεν μπορώ να σε βάλω σε λογαριασμό, δε δίνω λογαριασμό σε κανένα= δε λογοδοτώ, αυτός είναι δικός μου λογαριασμός= προσωπική μου υπόθεση.

Μερίσματα (dividends): Η διανομή των κερδών μιας ανώνυμης εταιρείας στους μετόχους της. Το μερίσμα μπορεί να διανέμεται με τη μορφή μετρητών ή επιπλέον μετοχών.

Μέρισμα το (ουσιαστ.): Το αποτέλεσμα του μερίζω, το μερίδιο|| το ποσό που αναλογεί σε κάθε μετοχή μιας εταιρείας από τα κέρδη του χρόνου.

Μέτοχος (shareholder or stockholder): Ο κάτοχος μετοχών μιας ανώνυμης εταιρείας.

Μέτοχος ο (ουσιαστ.): αυτός που έχει μετοχές σε μια επιχείρηση.
(επίθ.): αυτός που μετέχει σε κάτι.

Μετρητά (cash): Ένα περιουσιακό στοιχείο που αποτελείται από κέρματα, χαρτονομίσματα, εντολές πληρωμής, επιταγές, πιστοποιητικά καταθέσεων ή κρατικά χρεώγραφα.

Μετρητό το (ουσιαστ.): Τα μετρητά, η περιουσία σε χρήματα.

Μητρώο-παραστατικών (voucher register): Ένα μητρώο που αντικαθιστά το ημερολόγιο αγορών στην περίπτωση που εφαρμόζεται ένα σύστημα παραστατικών από μια επιχείρηση. Σε αυτό το μητρώο καταγράφονται όλα τα παραστατικά που συντάσσονται, ενώ οι μεταγενέστερες πληρωμές καταγράφονται και αυτές εκεί για λόγους πληροφόρησης.

Μητρώο το (ουσιαστ.): Επίσημο βιβλίο στο οποίο αναγράφονται ονόματα προσώπων και στοιχεία σχετικά με το σκοπό για τον οποίο προορίζονται.

Όροι (terms): Το μέσο ή η μέθοδος εξόφλησης μιας υποχρέωσης. Οι όροι καθορίζονται από τον πωλητή και αναγράφονται στο τιμολόγιο.

Όρος ο (ουσιαστ.): Το τέρμα|| η περιοριστική διάταξη, συμφωνία|| (φρασεολ.): άνευ όρων= χωρίς περιορισμούς|| η κατάσταση πραγμάτων, η συνθήκη (φρασεολ.): όροι εργασίας= κανονισμοί δουλειάς|| η καθορισμένη ονομασία εννοιών ή πραγμάτων σε επιστήμες ή τέχνες|| (φρασεολ.): νομικοί όροι = κανόνες της νομολογίας|| οι λέξεις

που αποτελούν μια πρόταση|| όροι του κλάσματος:ο αριθμητής και ο παρονομαστής|| μέσος όρος: ο αριθμός που αποτελεί το ενδιάμεσο πολλών αριθμών αφού τους προσθέσουμε και διαιρέσουμε δια το άθροισμά τους.

Πάγιο περιουσιακό στοιχείο (fixed asset): Ένα περιουσιακό στοιχείο που έχει αναμενόμενη ωφέλιμη διάρκεια ζωής ίση ή μεγαλύτερη του ενός έτους. Τα πάγια περιουσιακά στοιχεία αναφέρονται συχνά και ως "παραγωγικά".

Πάγιος –α-ο (επίθ.):Ο ισχυρός|| ο αμετακίνητος|| ο οριστικός.

Παλαίωση (obsolescence):Η κατάσταση κατά την οποία ένα περιουσιακό στοιχείο δεν είναι πλέον χρήσιμο σε μια επιχείρηση επειδή έχουν υπάρξει τεχνολογικές βελτιώσεις ή έχει γίνει αναδιοργάνωση στον τομέα της επιχείρησης στον οποίο χρησιμοποιούταν αυτό το στοιχείο.

Παλαίωση η (ουσιαστ.): Η αναπαλαίωση.

Παραστατικό (voucher):Ένα έγγραφο που περιέχει συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικά με την αναγνώριση και τη μεταγενέστερη εξόφληση μιας υποχρέωσης.

Παραστατικός-ή-ό (επίθ.):Ο σχετιζόμενος με την παράσταση και τον παραστάτη|| που συμβαίνει, που γίνεται με τη βοήθεια παραστάσεων|| ο ικανός στο να παραστήσει κάτι|| παραστατικά (τα): τα αναγκαία για την υπόθεση έγγραφα|| το παραστατικό: το μέρος της ψυχής που ασχολείται με τις παραστάσεις.

Πίστωση (credit):Η δεξιά πλευρά ενός λογαριασμού του καθολικού. Αναπαριστά μια θέση σε ένα συγκεκριμένο λογαριασμό.

Πίστωση η (ουσιαστ.):Το δόσιμο, η παροχή χρημάτων υπό μορφή δανείων|| το δόσιμο εμπορευμάτων με πληρωμή στο μέλλον|| η ενημέρωση λογιστικού βιβλίου για χρεώσεις|| (μτφ): πίστωση χρόνου:προθεσμία|| (φρασεολ.):επί πιστώσει= με χρέωση

Πιστωτές (creditors):Ιδιώτες ή επιχειρήσεις στις οποίες άλλοι οφείλουν υποχρεώσεις. Στην περίπτωση που η απόδειξη της υποχρέωσης είναι μια προφορική υπόσχεση, ο πιστωτής έχει συνήθως τη μορφή ενός πληρωτέου λογαριασμού.

Πιστωτής ο (ουσιαστ.): Αυτός που κάνει πίστωση|| που δίνει χρήματα ή εμπορεύματα με μελλοντική εξόφληση|| ο δανειοδότης.

Ρευστοποίηση (liquidation):δείτε εκκαθάριση.

Ρευστοποίηση η (ουσιαστ.): Η μεταβολή στερεού σώματος σε υγρό ή αέριο|| (μτφ): η μετατροπή τίτλων μετοχών, ομολόγων σε ρευστό, σε χρήμα|| η μετατροπή ακίνητης περιουσίας σε χρήμα ρευστό.

Ταμείο (cash):δείτε μετρητά.

Ταμείο το (ουσιαστ.):Χρηματοκιβώτιο, γραφείο όπου γίνονται δοσοληψίες με εισπράξεις, πληρωμές, φυλάσσονται χρεώγραφα|| το γραφείο του ταμιά, η διαχείριση εσόδων-εξόδων|| το απόθεμα σε χρήματα.

Τιμολόγιο: Το παραστατικό που αποδεικνύει τη συναλλαγή, μεταξύ αγοραστή και πωλητή, αγαθών ή υπηρεσιών, καθώς και τη μεταβίβαση της κυριότητας αυτών.

Τιμολόγιο το (ουσιαστ.):κατάλογος που περιέχει τιμές εμπορευμάτων τα οποία πουλήθηκαν ή αγοράστηκαν|| η ταρίφα|| ειδική απόδειξη θεωρημένη από την εφορία.

Υπόλοιπο (balance): Η αξία ενός συγκεκριμένου λογαριασμού του καθολικού εκφρασμένη σε χρηματικό ποσό. Ένας μεμονωμένος λογαριασμός μπορεί να έχει χρεωστικό, πιστωτικό, ή μηδενικό υπόλοιπο.

Υπόλοιπο τ(ουσιαστ.): Αυτό που υπολείπεται ή καθυστερείται, το χρωστούμενο, το πιστωτικό ή χρεωστικό υπόλοιπο|| η διαφορά της αφαίρεσης:

Υποχρεώσεις (liabilities): Ποσά που οφείλονται σε πιστωτές και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη. Επίσης, η κατοχή περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης από πιστωτές της. Η κατοχή εκτείνεται μέχρι το δικαίωμα των πιστωτών να εισπράξουν αυτά που τους οφείλονται πριν γίνει οποιαδήποτε διανομή κερδών στους κατόχους της επιχείρησης.

Υποχρέωση η(ουσιαστ.): Η ιδιότητα και η κατάσταση του υποχρεωμένου, το υποχρέωμα|| το ηθικό χρέος.

Χρέωση (debit): Η αριστερή πλευρά ενός λογαριασμού του καθολικού. Αναπαριστά μια θέση σε ένα συγκεκριμένο λογαριασμό.

Χρέωση η (ουσιαστ.): Το χρέος που έχει κάποιος, τα χρήματα που χρωστάει κάποιος, η επιβάρυνση με χρέος, το γράψιμο ποσού σε λογαριασμό για χρέος, η οφειλή χρημάτων.

4.2 ΛΟΓΟΠΑΙΓΝΙΑ ΜΕ ΛΕΞΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΧΩΡΟ

Χρησιμοποιώντας ορισμένες λέξεις και όρους από το λογιστικό χώρο, μπορούν να γίνουν κάποια λογοπαίγνια, τα οποία λέμε και ακούμε στην καθομιλουμένη. Το νόημα των λέξεων αυτών, παίρνει έτσι διαφορετική σημασία για χάρη της καθομιλουμένης γλώσσας. Παραθέτουμε παρακάτω, κάποια ενδεικτικά λογοπαίγνια που όλοι μας χρησιμοποιούμε.

- Δε δίνω λογαριασμό σε κανένα για το τι θα κάνω με το συγκεκριμένο ζήτημα.
- Ποιος πλήρωσε το λογαριασμό;
- Την πλήρωσα ακριβά γι'αυτό που έκανα.
- Δε σας χρωστάω εξηγήσεις.
- Χρεώθηκα όλη τη δουλειά του γραφείου.
- Χρειάζομαι πίστωση χρόνου.
- Έχω δαπανήσει χρόνο και κόπο γι'αυτή τη δουλειά.
- Στα γεγονότα διακρίνω μια έκπτωση ήθους.
- Το παλτό αυτό έχει δερμάτινη επένδυση.
- Όταν ήταν μικρή, έγραφε κάθε μέρα στο ημερολόγιό της.
- Είναι δικός μου λογαριασμός το αν θα διαλέξω το επάγγελμα του δικηγόρου ή όχι.
- Ο υπουργός εξέφρασε τις πάνιες θέσεις του σχετικά με το θέμα του ασφαλιστικού.
- Έχω υποχρέωση να πάω στο γάμο τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1 ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

Παρά την πανσπερμία μελετών για τη διερεύνηση της σχετικής αποτελεσματικότητας των εναλλακτικών παιδαγωγικών στρατηγικών, πολύ λίγα στοιχεία έχουν προκύψει για το ποιες μέθοδοι πρέπει να χρησιμοποιούνται στην τάξη. Κάποιες έρευνες δείχνουν τη σχετική αποτελεσματικότητα της προγραμματισμένης μάθησης, αλλά αυτό είναι ενδεικτικό της μη σχετικότητας μεγάλου μέρους της έρευνας, αφού τα περισσότερα ευρήματα δεν έχουν πρακτικό αποτέλεσμα ως προς το πώς πρέπει να διδάσκονται τα Οικονομικά. Στις ΗΠΑ υπάρχουν ορισμένα στοιχεία σύμφωνα με τα οποία κάποιες συγκεκριμένες τηλεοπτικές σειρές βοήθησαν στην κατανόηση των Οικονομικών από την πλευρά των μαθητών. Ένα πρόβλημα με αυτές τις μελέτες είναι το δεοντολογικό, δηλαδή της χρήσης διαφορετικών τεχνικών ή μέσων σε διαφορετικές τάξεις προκειμένου να μετρηθούν οι σχετικές μεταβολές στην κατανόηση των Οικονομικών, θα πρέπει να αρνηθεί ένας καθηγητής τη χρήση μιας υποθετικά αποτελεσματικότερης μέθοδοι ή στρατηγικής σε μια τάξη προκειμένου να τη συγκρίνει με μια άλλη.

Η μάθηση που υποβοηθείται από ηλεκτρονικούς υπολογιστές (Η/Υ) φαίνεται να έχει ένα συγκριτικό πλεονέκτημα στη διδασκαλία που χρησιμοποιεί τράπεζες δεδομένων και προσομοιώσεις. Παρά όμως τους μεγαλειώδεις ερευνητικούς σχεδιασμούς κάποιων projects όπως αυτού του καθηγητή Lumsden στις δεκαετίες του 1960 και 1970 και των 14-16 projects της ECONOMICS ASSOCIATION στα τέλη της δεκαετίας του 1970 με αρχές της δεκαετίας του 1980, δεν είναι ακόμα δυνατό να αποφανθούμε για τη σχετική αξία της παραδοσιακής διδακτικής, π.χ.. διδασκαλίας σε σύγκριση με την εξατομικευμένη μάθηση. Τέτοια μεγάλης κλίμακας projects ευνουχίστηκαν από την έλλειψη διερευνήσεων και περιγραφών τού τι ακριβώς συμβαίνει στις αίθουσες διδασκαλίας των Οικονομικών. Οι επισκοπήσεις για τις πρακτικές στην αίθουσα διδασκαλίας μπορεί να μην αντανakλούν με ακρίβεια την αρχική συμπεριφορά των καθηγητών.

Ένα πρόβλημα που μπορεί να συνδέεται με το να ερωτούνται οι καθηγητές για το ποια μέθοδο διδασκαλίας χρησιμοποιούν είναι το ότι μπορεί να διαφέρει αυτό που οι καθηγητές λένε ότι κάνουν και αυτό που πραγματικά κάνουν. Υπάρχει μια φυσική τάση να τονίζει ο καθηγητής εκείνες τις δραστηριότητες που πιστεύει ότι εγκρίνει ο ερευνητής. Η υπαγόρευση σημειώσεων, αν και στην πράξη συνηθίζεται, σπάνια εμφανίζεται στις απαντήσεις. Οι απαντήσεις δεν δίνουν πληροφορίες για το πόσο αποτελεσματικά οργανώνεται ο κάθε τύπος δραστηριότητας. Οι μικρές σε κλίμακα μελέτες περιπτώσεων όμως μπορεί να αποκαλύψουν στοιχεία για τη διδασκαλία και τη μάθηση που διαφεύγουν με τα ανώνυμα ερωτηματολόγια. Συγκεκριμένα, ενώ οι μαθητές δηλώνουν ότι ο καθηγητής έχει από μόνος του αμελητέες επιπτώσεις στη μάθηση των μαθητών σε σχέση με άλλους παράγοντες, είναι πιθανό αυτές οι αμελητέες επιπτώσεις να οφείλονται στο συγκερασμό σημαντικών παραγόντων που αλληλοεξουδετερώνονται.

Διερευνώντας προσεκτικά με ερωτηματολόγια αντιπροσωπευτικά σχολεία (πάνω στη βάση των απαντήσεων που θα έχουν δοθεί), είναι δυνατόν να συσχετισθούν «επιτυχημένοι» καθηγητές και σχολεία με συγκεκριμένες τεχνικές διδασκαλίας, τοις πόρους και άλλους παράγοντες. Πρόσφατες μελέτες «προστιθέμενης αξίας» ή κερδών στην αντίληψη μπορεί να αποτελέσουν βάση πληροφοριών για τις διαδικασίες μάθησης στην εκπαίδευση σε οικονομικά και επιχειρησιακά θέματα.

5.1.1 Η ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ

Ορισμένες μελέτες εκφράζουν σκεπτικισμό σχετικά με τη δυνατότητα που έχει μια μικρής διάρκειας εισροή διδασκαλίας να αποδώσει ένα αποδεκτό επίπεδο οικονομικής παιδείας. Υπάρχει κάποιο χρονικό όριο κάτω από το

οποίο η διδασκαλία δεν μπορεί να αποδώσει, ειδικά αν πάρει κανείς υπόψη τα ευρήματα των ερευνών σύμφωνα με τα οποία η διδασκαλία των Οικονομικών δεν έχει μόνιμα αποτελέσματα. Μεγάλο μέρος των μελετών ερμηνεύει στατιστικά στοιχεία με βάση τις σωστές απαντήσεις σε τεστ πολλαπλής επιλογής. Ίσως όμως θα ήταν πιο διαφωτιστική η ανάλυση των πιο συνηθισμένων λαθών που γίνονται. Ξέρουμε πολύ λίγα για τις έννοιες που οι μαθητές βρίσκουν δύσκολες και για τους λόγους αυτής της δυσκολίας. Χρειάζεται να γνωρίζουμε περισσότερα για τις συνηθισμένες παρανοήσεις που υπάρχουν στον ενήλικο πληθυσμό που δεν έχει διδαχθεί ποτέ Οικονομικά. Ίσως σπαταλούμε το χρόνο μας «διδάσκοντας Οικονομικά». Όπως είπε ο MARK TWAIN, «το πρόβλημα δεν είναι ότι δεν γνωρίζουν, είναι ότι αυτό που γνωρίζουν δεν είναι έτσι».

Πρόσφατες μελέτες έδειξαν ότι οι νέοι άνθρωποι έχουν συχνά μια ανεπαρκή γνώση για έννοιες όπως «η τιμή» και «το κόστος», αν και δεν γνωρίζουμε το βαθμό σημαντικότητας αυτών των ελλείψεων. Τα παιδιά μπορεί να έχουν πλήρη κατανόηση μιας έννοιας, χωρίς να ξέρουν και τον ακριβή τεχνικό όρο που την περιγράφει. Σ' αυτό το πεδίο η γλωσσική ανάλυση μπορεί να είναι λιγότερο αποκαλυπτική από την ανάλυση της συμπεριφοράς. Διασυνδέσεις Σχολείου-Πανεπιστημίου και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Με εξαίρεση λίγες μελέτες που έγιναν στη δεκαετία του 1970 και δύο σχετικά πρόσφατες, πολύ λίγα πράγματα έχουν γίνει πάνω στη σχέση ανάμεσα στη Δευτεροβάθμια και την Τριτοβάθμια οικονομική και επιχειρησιακή Εκπαίδευση. Ενώ πολλά ακαδημαϊκά θέματα διαχέονται πολύ εύκολα από τα σχολεία στα Πανεπιστήμια, τα Οικονομικά ποτέ δεν επέτυχαν κάτι τέτοιο, κυρίως διότι ήταν πάντα εύκολο (και ιστορικά προτιμητέο) να αρχίζουν οι νέοι την εκπαίδευσή τους πάνω στο θέμα στα πλαίσια της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Κανείς δεν έχει ακόμα απαντήσει το ερώτημα του πώς πρέπει να παρουσιαστούν οι κατάλληλες προκλήσεις στους προπτυχιακούς φοιτητές οικονομικών και επιχειρησιακών σπουδών οι οποίοι έχουν ήδη πάρει το μάθημα σε αρκετά προχωρημένο επίπεδο στα πλαίσια της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσής τους.

5.1.2 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ

Το κύριο εύρημα της αμερικανικής έρευνας είναι ότι οι καθηγητές που έχουν διδαχθεί στο Πανεπιστήμιο περισσότερα οικονομικά μαθήματα διδάσκουν το θέμα καλύτερα απ' αυτούς που έχουν διδαχθεί λιγότερα. Τέτοια συμπεράσματα δεν έχουν εφαρμογή στην Ελλάδα και στο Η.Β., όπου οι περισσότεροι καθηγητές έχουν πτυχίο (στο Η.Β. με υψηλό βαθμό) στα Οικονομικά ή στη Διοίκηση Επιχειρήσεων. Στη Βρετανία έχει γίνει μικρής κλίμακας διερεύνηση της εκπαίδευσης των καθηγητών, συγκρίνοντας για παράδειγμα ένα μάθημα με ένα άλλο, ή με αυτά που διδάσκονται στην υπόλοιπη Ευρώπη. Στη Βρετανία, η στροφή προς μια εκπαίδευση του

δασκάλου εντελώς Βασισμένη στην πρακτική στα σχολεία έγινε, παρά τις αντιδράσεις από πολλούς επαγγελματίες εκπαιδευτές καθηγητές των Οικονομικών και της πλειοψηφίας των καθηγητών στα σχολεία. Ενώ έχουν εκδοθεί αναλυτικές επισκοπήσεις συγκεκριμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων για την εκπαίδευση των καθηγητών, οι συγκριτικές αναλύσεις πάνω στην οικονομική και επιχειρησιακή εκπαίδευση σπανίζουν.

Οι αλλαγές στην πολιτική που ακολουθείται σπάνια αντανakλούν τις εμπειρίες και την έρευνα από κάπου αλλού. Η Γαλλία, για παράδειγμα, επιστρέφει από μια πολύ έντονη προσέγγιση με βάση το σχολείο σε μια πιο ενδιαφέρουσα προσέγγιση με βάση το Πανεπιστήμιο για την εκπαίδευση των καθηγητών, ενώ το Η.Β. κινείται προς την αντίθετη κατεύθυνση. Στην Ελλάδα η εκπαίδευση των καθηγητών των Οικονομικών γινόταν και γίνεται από την ΠΑΤΕΣ- ΣΕΛΕΤΕ. Τα τελευταία χρόνια όμως μαθήματα παιδαγωγικής και ειδικής διδακτικής έχουν εισαχθεί σε πολλά πανεπιστημιακά τμήματα Οικονομικών και Διοίκησης Επιχειρήσεων. Παρόλα αυτά όμως ο δρόμος για μια ικανοποιητική και αποτελεσματική εκπαίδευση των καθηγητών των Οικονομικών στην ελληνική περίπτωση είναι πολύ μακρύς.

5.1.3 ΕΡΕΥΝΑ, ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΕΣ

Οι περισσότερες από τις σημαντικές εργασίες που ασχολούνται με την κατάσταση της οικονομικής εκπαίδευσης καταλήγουν μ' ένα κατάλογο αναγκών για μελέτες, από τις οποίες μόνο πολύ λίγες προκάλεσαν το ενδιαφέρον των ερευνητών. Στις ΗΠΑ, οι διαξιφισμοί σε σχέση με την ακολουθούμενη μεθοδολογία φιλοξενούνται ευρέως στο περιοδικό Journal of Economic Education όπου συχνά εμφανίζονται περίτεχνες προσπάθειες κατάρριψης των επιχειρημάτων άλλων ερευνητών. Στη Βρετανία, αντίθετα, επικρατεί μια προκατάληψη προς πιο πεζές και πραγματιστικές μεθόδους, που με βάση τα αμερικανικά κριτήρια, είναι αντιεπιστημονικές. Στην Ελλάδα, η έρευνα και η συζήτηση πάνω στο θέμα είναι πραγματικά σε πολύ χαμηλό επίπεδο.

5.2 ΘΕΩΡΙΕΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Η μάθηση πρέπει να αποτελεί πρωταρχικό σκοπό του σχολείου και της δουλειάς του καθηγητή. Ο καθηγητής στην τάξη είναι ο κύριος διαχειριστής των όρων, των συνθηκών και των δραστηριοτήτων μάθησης. Είναι λοιπόν ανάγκη να είναι ενήμερος της θεωρίας και της πρακτικής της μάθησης, των τρόπων δηλαδή και των διαδικασιών με τις οποίες μαθαίνει γενικά ο άνθρωπος, και ιδιαίτερα το παιδί και ο έφηβος.

Συχνά οι καθηγητές λένε: «Δίδαξα το μάθημα καταπληκτικά, αλλά οι μαθητές δεν το έμαθαν». Όσο και αν φαίνεται παράδοξη η φράση αυτή, εντούτοις μας δηλώνει κάτι το οποίο στην πράξη παρατηρείται πολύ συχνά: τη διαφορά ανάμεσα στη διδασκαλία και τη μάθηση. Η διδασκαλία δεν συνεπάγεται πάντοτε και μάθηση. Είναι πολύ πιθανό να μάθει κάποιος πολλά πράγματα και χωρίς δάσκαλο (φυσική μάθηση). Είναι επίσης πολύ πιθανό να πιστεύουν οι διδάσκοντες ότι διδάσκουν, ενώ στην πραγματικότητα πολύ λίγο έχουν επηρεάσει τη μάθηση.

Με δεδομένο ότι τα περισσότερα εκπαιδευτικά συστήματα απαιτούν τη συνύπαρξη

διδασκόντων και διδασκομένων για μεγάλα χρονικά διαστήματα, είναι σημαντικό να οργανωθούν καλά τα μαθήματα, εάν στόχος μας είναι η μεγιστοποίηση της γνώσης των μαθητών (πάντοτε βέβαια μέσα στους υπάρχοντες περιορισμούς). Η δημοσιευμένη ερευνά αναφορικά με τις καλύτερες μεθόδους που πρέπει να χρησιμοποιούνται στις αίθουσες διδασκαλίας δεν είναι ακόμα πλήρης, ώστε να επιτρέπονται κατηγορηματικές δηλώσεις για τις πιο κατάλληλες διδακτικές στρατηγικές

Στα συμβατικά μαθήματα, οι καθηγητές συνήθως μιλάνε και οι μαθητές ακούνε και ίσως κρατούν και κάποιες σημειώσεις. Εντούτοις, ενώ ο καθηγητής στέλνει μηνύματα στους μαθητές, υπάρχουν λίγα στοιχεία που να δείχνουν κατά πόσο οι μαθητές «λαμβάνουν» τα μηνύματα. Αυτό που συμβαίνει μπορεί να είναι απλώς μια «μονόδρομη επικοινωνία» ή μόνο ένας «θόρυβος», ο οποίος παρόλα αυτά επιτρέπει στους μαθητές να είναι πλήρως απασχολημένοι με τις σκέψεις τους. Πολλοί καθηγητές συχνά χρησιμοποιούν εκείνες τις μεθόδους διδασκαλίας που είχαν θετικά αποτελέσματα και με τους ίδιους (όταν ήταν μαθητές).

Δεν είναι καθόλου σίγουρο όμως ότι οι δάσκαλοι και οι μαθητές ταυτίζονται ως προς τα αναμενόμενα πρότυπα συμπεριφοράς. Μπορεί να διαφέρουν (και τις περισσότερες φορές διαφέρουν) στον τρόπο που μαθαίνουν. Οι καθηγητές είναι πάντοτε σε θέση να δικαιολογήσουν τις μεθόδους διδασκαλίας που χρησιμοποιούν, αλλά η επιχειρηματολογία τους δεν είναι πάντα απαραίτητως αντικειμενικά σωστή. Αντίθετα, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι οι μαθητές έχουν δικαίωμα σε κάποιες εμπειρίες μάθησης και ότι οι καθηγητές θα πρέπει να βρουν τους τρόπους να συντείνουν σε αυτές. Αμέσως παρακάτω ακολουθούν κάποιες γενικεύσεις πάνω στη μάθηση και οι επιπτώσεις τους στη διδασκαλία των Οικονομικών.

5.2.1 ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ ΓΙΑ ΜΑΘΗΣΗ

Γνωρίζουμε ότι το αν ένας μαθητής είναι έτοιμος να μάθει κάτι εξαρτάται από μια σειρά παράγοντες, όπως π.χ.:

- κατά πόσο και σε ποιο βαθμό έχει ο μαθητής προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες ώστε να μπορέσει να μάθει το νέο θέμα
- κατά πόσο αντιλαμβάνεται ο μαθητής τη σημαντικότητα και τη σχετικότητα του νέου θέματος ώστε να εμπλακεί σε νέες διαδικασίες μάθησης.

Οι περισσότεροι δεν παρακολουθούν τις τρέχουσες εξελίξεις από το ραδιόφωνο και την τηλεόραση. Λίγοι διαβάζουν σοβαρές εφημερίδες. Τα οικονομικά μαθήματα πρέπει να βασίζονται στην υπόθεση ότι οι μαθητές ξέρουν πολύ λίγα πράγματα για τα Οικονομικά από το περιβάλλον τους.

Μια από τις κύριες δυνάμεις παρώθησης για έναν μαθητή των τελευταίων τάξεων του Λυκείου είναι η φιλοδοξία να πετύχει σε κάποιες εξετάσεις, που συνήθως στοχεύουν στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Έτσι, οι μαθητές αξιολογούν τη σπουδαιότητα και τη σχετικότητα σε όρους του συστήματος των εξετάσεων. Παρακινούνται, σε μεγάλο βαθμό, από το αν το θέμα περιλαμβάνεται στην εξεταστέα ύλη και το κατά πόσο είναι πιθανό να το αντιμετωπίσουν στις εξετάσεις, αυτό έχει αφενός το πλεονέκτημα ότι εμποδίζει τους καθηγητές να εξαναγκάσουν τους μαθητές να μάθουν θέματα που ενδιαφέρουν μόνο τους ίδιους, αφετέρου όμως έχει το μειονέκτημα ότι αν κάποιος μαθητής δείξει ενδιαφέρον να μάθει κάτι που δεν περιλαμβάνεται στην ύλη, η υπόλοιπη τάξη θα αναπομονεί να προχωρήσει το μάθημα. Το γεγονός αυτό φέρνει στην επιφάνεια ένα από τα πιο ζωτικά προβλήματα της διδασκαλίας των Οικονομικών στα σχολεία.

Αν και θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι ορισμένα μαθήματα δεν είναι σχετικά με τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των μαθητών, θα ήταν δύσκολο ωστόσο να υποστηρίξει κανείς ότι τα Οικονομικά περιλαμβάνονται σ' αυτή την κατηγορία. Πράγματι, οι περισσότεροι μαθητές ξεκινούν το μάθημα των Οικονομικών με ενθουσιασμό, αποφασισμένοι να μάθουν κάτι γύρω από τα σύγχρονα οικονομικά προβλήματα. Πολύ συχνά όμως τα Οικονομικά διδάσκονται τόσο σχολαστικά, με αποτέλεσμα ο ζήλος των μαθητών σύντομα να καταπνίγεται. Η μάχη ενάντια στην ανία και η προσπάθεια να προκληθεί το ενδιαφέρον των μαθητών είναι μια συνεχής μέριμνα των καθηγητών των Οικονομικών. Πιθανόν, η προκαθορισμένη ύλη διδασκαλίας και η συντηρητική προσέγγιση στη διδασκαλία να ευθύνονται εξίσου για την απογοήτευση τόσο πολλών μαθητών.

5.2.2 ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΜΑΘΗΤΩΝ

Οι μαθητές μαθαίνουν καλύτερα όταν συμμετέχουν και οι ίδιοι στην επιλογή και το σχεδιασμό του μαθήματος. Παρά τον περιορισμό μιας διδακτέας ύλης που αποφασίζεται από εξωτερικούς παράγοντες, είναι δυνατό να επιτραπεί στους μαθητές να σχεδιάσουν την πρόοδο τους μέσα απ' αυτήν. Η εξατομικευμένη μάθηση μπορεί να πάρει πολλές μορφές, όπως τη μορφή του «student contract learning» (δηλαδή τη μάθηση βάσει συμβολαίου) ή της «προγραμματισμένης μάθησης».

Συχνά οι τάξεις των Οικονομικών περιλαμβάνουν μαθητές με διαφορετικές δυνατότητες, με αποτέλεσμα η άποψη της ορθόδοξης παιδαγωγικής, σύμφωνα με την οποία η τάξη είναι μια ομοιογενής ομάδα (αναφορικά με τις ικανότητες), να μην ισχύει. Παρόλα αυτά, οι περισσότεροι καθηγητές έχουν την τάση να θεωρούν ότι δεν διδάσκουν εκτός αν μιλούν

μόνο οι ίδιοι στο μεγαλύτερο μέρος της διδασκαλίας τους. Και οι μαθητές όμως συχνά αντιδρούν έντονα σε μη ορθόδοξες τεχνικές, πράγμα που εντείνει αυτή την τάση, κάνοντας τους καθηγητές να θεωρούν πολλές φορές την αντίδραση αυτή σαν επιβράβευση του «διδακτισμού» τους. Υπάρχουν τρόποι όμως για να αντιληφθούν οι μαθητές ότι τεχνικές πιο διερευνητικές θα διευκολύνουν, πιθανόν, τον καθηγητή να ανακαλύψει καλύτερα τις αδυναμίες τους στην κατανόηση.

Οι νέοι καθηγητές συχνά λένε ότι δεν «κατάλαβαν» τα Οικονομικά όπως έπρεπε, μέχρι τη στιγμή που άρχισαν να τα διδάσκουν και οι ίδιοι. Παρόλα αυτά εξακολουθούν να καταδικάζουν τους μαθητές τους σε παθητική παρακολούθηση και γράψιμο σημειώσεων, πράγμα που και στη δική τους περίπτωση ήταν τόσο αναποτελεσματικό (όχι τόσο σε όρους εξετάσεων όσο σε όρους πραγματικής κατανόησης).

Η βασική προϋπόθεση για να δοθεί στους μαθητές κάποια δυνατότητα να επιλέγουν και να σχεδιάζουν αυτό που πρέπει να μάθουν είναι να προηγηθεί προσωπικός διάλογος με τον καθηγητή. Αν μια τέτοια ενεργός συμμετοχή είναι γνήσια, θα εντείνει την παρώθηση των μαθητών, και κατά συνέπεια το ρυθμό μάθησης, θα πρέπει και πάλι να «καλυφθεί η ύλη», αλλά η συμμετοχή που θα έχουν οι μαθητές στο σχεδιασμό του δικού τους δρόμου μάθησης και η ελευθερία να ασκηθούν, μέσα στα πλαίσια της ύλης, θα είναι από μόνα τους κίνητρα. Οι μαθητές χρειάζεται να δημιουργήσουν στρατηγικές σχετικά με το να θέτουν στόχους για τους εαυτούς τους, να αξιοποιούν το χρόνο τους και να οργανώνουν τη μόρφωσή τους.

5.2.3 ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ-ΜΑΘΗΤΩΝ

Η συμπεριφορά των καθηγητών μπορεί να επηρεάσει τη μάθηση, όχι μόνο από το είδος των διδακτικών δραστηριοτήτων που θα οργανωθούν, αλλά και από τον τύπο των σχέσεων που θα αναπτυχθούν. Η χρήση της ενίσχυσης είναι καθοριστικής σημασίας. Οι μαθητές χρειάζονται την επιδοκίμασία των καθηγητών τους για να παρακινηθούν. Μια από τις πιο κοινές αποτυχίες των δασκάλων είναι η απροθυμία τους να ανταμείψουν και να επαινέσουν τους μαθητές τους.

Συχνά χάνονται ευκαιρίες επιδοκίμασίας ενός μαθητή που έχει κάνει μια αξιόπαινη προσπάθεια. Το να αγνοούνται τέτοιες προσπάθειες αποθαρρύνει τους μαθητές. Το χάρισμα της φυσικής φιλικότητας και της προσωπικής ζεστασιάς, από τις οποίες φαίνεται να πηγάζει η συμπεριφορά ενίσχυσης, είναι σε τόσο μεγάλο βαθμό μέρος της προσωπικότητας ενός καθηγητή, που οι μαθητές ανακαλύπτουν πολύ γρήγορα οποιαδήποτε προσπάθεια να χρησιμοποιηθούν προσποιητά τέτοιες τεχνικές.

Όμως ακόμα και τέτοιες τεχνικές (προφανώς δικαιολογημένες) όπως οι παραπάνω, έχουν αμφιλεγόμενα αποτελέσματα. Κάποιοι εκπαιδευτικοί υποστηρίζουν ότι η ανταμοιβή και η επιδοκίμασία των μαθητών μπορεί να λειτουργήσουν και αρνητικά. Αν ο καθηγητής λέει «καλό», «ενδιαφέρον», «ναι, σωστά», ή παρόμοια, σαν απάντηση στις ιδέες ενός μαθητή, αυτό μπορεί να αποτρέψει άλλους μαθητές, που δεν θα θέλουν να διαφωνήσουν με τον καθηγητή τους, από το να προτείνουν εναλλακτικές ιδέες, ερμηνεύοντας την ενθάρρυνση ή τη συμφωνία του καθηγητή, στον πρώτο μαθητή, σαν έγκριση.

Αμέσως παρακάτω, η περιγραφή του τρόπου διεξαγωγής δύο οικονομικών μαθημάτων δείχνει τη διαφορετική συμπεριφορά που οφείλεται σε διαφορετικά «στιλ διδασκαλίας». Στο ένα σχολείο, ο καθηγητής μπαίνει στην τάξη και οι μαθητές έχουν ήδη τα μολύβια τους σε ετοιμότητα, περιμένοντας ατέλειωτη υπαγόρευση ή ότι θα αναγκαστούν να αντιγράψουν όσο το δυνατόν περισσότερα απ' όσα λέει ο καθηγητής τους ή γράφει στον πίνακα. Ο καθηγητής, παρεμπιπτόντως, απευθύνει κάποια ερώτηση στην τάξη και παίρνει σε αντάλλαγμα μονολεκτικές απαντήσεις. Οι μαθητές ποτέ δεν κάνουν ερωτήσεις και δεν ζητούν διευκρινήσεις όταν δεν καταλαβαίνουν κάτι. Οι μαθητές φαίνονται να βαριούνται, αλλά έχουν συμβιβαστεί τόσο πολύ με αυτό το είδος της απραξίας, που δεν τη θέτουν υπό αμφισβήτηση. Σ' ένα άλλο κοντινό σχολείο, αρχίζει ένα άλλο μάθημα Οικονομικών.

Εδώ ο καθηγητής δεν έχει καν ολοκληρώσει δύο προτάσεις και ήδη ένας μαθητής στο βάθος της αίθουσας έχει κάνει μια υπόθεση σχετικά με το τι έχει πει ο καθηγητής. Ο μαθητής έχει ευφράδεια λόγου, αλλά δεν λειτουργεί ανταγωνιστικά προς τον καθηγητή και η υπόλοιπη τάξη παρακολουθεί την «αναμέτρηση» με ενδιαφέρον. Η τάξη αυτή χαρακτηρίζεται από τις πολλές ερωτήσεις που διατυπώνουν οι μαθητές και από το ότι οι μαθητές κρατούν σημειώσεις, όταν πιστεύουν ότι έτσι πρέπει να κάνουν.

Μπορεί κανείς να συναντήσει και τους δύο τύπους τάξεων, με τη διαφορά ότι ο πρώτος τύπος είναι δυστυχώς συνηθέστερος. Οι δύο τάξεις έχουν μαθητές ίσων δυνατοτήτων, και τα αποτελέσματα στις εξετάσεις μετά το τέλος του μαθήματος θα ταυτίζονται πλήρως. Οι δύο ομάδες μαθητών έχουν τις ίδιες δυνατότητες όχι μόνο να περνούν στις εξετάσεις, αλλά επίσης και να αναπτύσσουν και να βελτιώνουν τις ικανότητες τους στην έκφραση και την επικοινωνία. Οι διαφορές στις αντιδράσεις τους, που αναφέρθηκαν παραπάνω, οφείλονται στον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν οι δύο καθηγητές. Ένας δεσποτικός καθηγητής τείνει να παράγει

απαθείς, τυποποιημένους μαθητές, που καταλήγουν πλήρως εξαρτημένοι από τον καθηγητή τους. Ούτε ο καθηγητής αλλά ούτε και οι ίδιοι οι μαθητές πιστεύουν ότι μπορούν να προκύψουν ενδιαφέρουσες προσπάθειες από την πλευρά των μαθητών. Ο καθηγητής τείνει να καταφεύγει σε κριτική και γκρίνια κατά των μαθητών του και γενικά να αποθαρρύνει ένα μεγάλο μέρος της τάξης του. Οι μαθητές γρήγορα μαθαίνουν ότι αυτό που θέλει από εκείνους ο καθηγητής είναι η παθητική αποδοχή ιδεών, και όχι η εποικοδομητική κριτική.

Ο καθηγητής πρέπει να είναι αντικείμενο αποδοχής, εμπιστοσύνης και σεβασμού, και όχι αντικείμενο αμφισβήτησης. Δεν υπάρχει, τέλος, χώρος για άσκηση ανεξάρτητης και κριτικής αξιολόγησης από την πλευρά των μαθητών.

Στον δεύτερο τύπο τάξης, ο καθηγητής δημιουργεί μια ανοικτή, μη αυταρχική ατμόσφαιρα, παρά το γεγονός ότι χρησιμοποιεί τον συνήθη ορθόδοξο τρόπο διδασκαλίας. Αν και η προσωπικότητα του καθηγητή προσδιορίζει, σε σημαντικό βαθμό, το είδος των σχέσεων που θα αναπτυχθούν, υπάρχουν παρόλα αυτά τεχνικές οι οποίες μπορούν να βοηθήσουν τον καθηγητή να δημιουργήσει μια ζωντανή και ανοικτή αίθουσα διδασκαλίας μέσα στην οποία η ενεργός συμμετοχή των μαθητών θα είναι φυσιολογική. Το πραγματικό πρόβλημα είναι πώς θα πειστούν οι καθηγητές να μεταβάλουν τη συμπεριφορά τους με βάση την παραπάνω διαπίστωση.

Οι καθηγητές είναι οι επιτυχημένοι του εκπαιδευτικού συστήματος. Έχουν περάσει στις εξετάσεις τοις και έχουν αποφασίσει να παραμείνουν στο σύστημα το οποίο τους έχει ανταμείψει και τους έχει εξασφαλίσει με ένα αίσθημα ασφάλειας, αν και υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που τους υποκινούν. Οι παραδοσιακές μέθοδοι ήταν αποτελεσματικές γι' αυτούς, οπότε δεν βρίσκουν κανένα λόγο γιατί να μην συμβεί το ίδιο και με τους μαθητές τους. Είναι πολύ δύσκολο να αλλάξει μια βαθιά ριζωμένη πεποίθηση και συμπεριφορά. Ενώ σαν μαθητές οι καθηγητές πειραματίζονται με κάποιες εναλλακτικές στρατηγικές διδασκαλίας και μάθησης, μέσα σ' ένα σύντομο χρονικό διάστημα μετά τη μονιμοποίησή τους κάνουν μόνο διαλέξεις, σαν να μην εκπαιδεύτηκαν ποτέ. Ορθολογικοποιούν με ευκολία τις δικές τους μεθόδους.

Οι μαθητές, οι γονείς τους και άλλοι καθηγητές (συμπεριλαμβανομένου και του διευθυντή του σχολείου) περιμένουν από τον νέο καθηγητή να χρησιμοποιήσει εναλλακτικές τεχνικές διδασκαλίας. Η ύλη όμως τις περισσότερες φορές είναι τόσο εκτεταμένη, που η διάλεξη είναι ο μόνος τρόπος να την καλύψει κανείς. Το σχολείο δεν έχει τους πόρους για να αξιοποιήσει άλλες μεθόδους. Τα τμήματα είναι τόσο μεγάλα, ώστε το μόνο που μπορεί να γίνει και πάλι είναι διάλεξη από τον καθηγητή, ενώ οι μαθητές θα κρατούν σημειώσεις. Επίσης οι καθηγητές τις περισσότερες φορές πιστεύουν ότι δεν διδάσκουν αν δεν στέκουν μπροστά στην τάξη κερδίζοντας και διατηρώντας την προσοχή των μαθητών.

5.2.4 ΣΥΝΕΙΡΜΙΚΕΣ-ΜΠΙΧΕΒΙΟΡΙΣΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

Οι θεωρίες αυτές ονομάζονται συνειρμικές γιατί στηρίζονται στη συνειρμική ψυχολογία, σύμφωνα με την οποία η μάθηση είναι αποτέλεσμα δημιουργίας συνειρμών μεταξύ διαφορετικών στοιχείων της εμπειρίας. Ονομάζονται επίσης μπιχεβιοριστικές, γιατί η εστίαση προσοχής και επιστημονικής μελέτης είναι στην εμφανή παρατηρήσιμη συμπεριφορά (BEHAVIOR)

Η διαμόρφωση και ανάπτυξη αυτών των θεωριών οφείλεται στο έργο πολλών επιστημόνων, όπως του Pavlov, του Watson, του Thorndike, κ.ά. Κύριος εκφραστής τους σήμερα είναι ο Skinner.

Παρόλο που οι συνειρμικοί-μπιχεβιοριστές ψυχολόγοι διαφέρουν μεταξύ τους ως

προς ορισμένα σημεία, όλοι ωστόσο συγκλίνουν σε τρεις βασικές θέσεις. Θεωρούν ότι:

- πρώτο, η μάθηση είναι διαδικασία αλλαγής συμπεριφοράς που προκύπτει ως αποτέλεσμα επαναλαμβανόμενων εμπειριών.
- δεύτερο, επειδή τις εσωτερικές διεργασίες που συμβαίνουν κατά τη μάθηση δεν μπορούμε να τις παρατηρήσουμε επιστημονικά, γι' αυτό ο μόνος τρόπος για να μελετούμε τη μάθηση είναι η παρατήρηση της συμπεριφοράς. Η μάθηση έτσι θεωρείται ως μια σχετικά μόνιμη αλλαγή συμπεριφοράς που εκδηλώνεται με την εκτέλεση κάποιου έργου
- τρίτο, η μάθηση προϋποθέτει μια απάντηση-αντίδραση σε κάποιο ερέθισμα. Τα ερεθίσματα και ο τρόπος που αντιδρά ο άνθρωπος σε αυτά συνιστούν στοιχεία ανάλυσης για τη μελέτη της διαδικασίας μάθησης.

Αυτές οι θεωρίες άρχισαν να αναπτύσσονται στις αρχές του αιώνα μας, αλλά πρωτοεκίνησαν από τον δέκατο ένατο αιώνα με την ανακάλυψη από τον Ρώσο φυσιολόγο Ραβλόν (1927) της λεγόμενης κλασικής ρύθμισης (classical conditioning) της συμπεριφοράς. Τις αρχές της κλασικής ρύθμισης διατύπωσε ο Ραβλόν κατά τις έρευνες του για τον τρόπο με τον οποίο το σώμα αφομοιώνει την τροφή. Οι αρχές αυτές δεν ήταν εντελώς καινούργιες. Φιλόσοφοι όπως ο Αριστοτέλης είχαν παρατηρήσει ότι, όταν ορισμένα γεγονότα συνέβαιναν ταυτόχρονα και επανειλημμένα, έτειναν να συσχετίζονται στο νου του ανθρώπου, έτσι ώστε η εμφάνιση του ενός να συνεπάγεται στο νου και την εμφάνιση του άλλου. Ο Αριστοτέλης αναφέρθηκε σε αυτό το συνειρμικό φαινόμενο στη θεωρία του για τη μνήμη, και ο Ραβλόν το κατοχύρωσε επιστημονικά.

Ο Ραβλόν με τα πειράματά του θεμελίωσε τη νεότερη συνειρμική σχολή, που στηρίζεται, όπως είπαμε αμέσως παραπάνω, στις αρχές της σχολής του συνειρμού, κατά την οποία η μάθηση πραγματοποιείται με συνδέσεις ή συνειρμούς διαφορών ιδεών. Σε πολύ γνωστά πειράματά του με σκύλους ο Ραβλόν διερεύνησε τον τρόπο με τον οποίο δημιουργούνται πνευματικές συσχετίσεις στο νου, καθώς και τους τρόπους με τους οποίους ενδυναμώνονται ή εξασθενούν.

Ο Ραβλόν παρατήρησε έκκριση σάλιου σε ένα σκύλο, με τον οποίο πειραματιζόταν, κατά τη στιγμή που του πλησίαζε την τροφή, ενώ σε προηγούμενες περιπτώσεις αυτό το φαινόμενο συνέβαινε όταν ο σκύλος άρχιζε να τρώει. Η τροφή αποτελούσε για τον σκύλο ένα μη ρυθμισμένο ερέθισμα (unconditioned stimulus), ένα δηλαδή εξωτερικό γεγονός, και η έκκριση σάλιου μια μη ρυθμισμένη απάντηση (unconditioned response), μια απάντηση δηλαδή που προκύπτει αυτόματα και φυσικά.

Μετά από κάποιο χρονικό διάστημα ο Ραβλόν άρχισε να χτυπά το κουδούνι αμέσως πριν δώσει φαγητό στον σκύλο. Ο σκύλος σύντομα συσχέτισε τον ήχο του κουδουνιού με την τροφή, και αυτό είχε ως συνέπεια την έκκριση σάλιου κάθε φορά που χτυπούσε το κουδούνι, έστω και αν δεν εμφανιζόταν τροφή. Ο ήχος έτσι έγινε ένα ερέθισμα που προήλθε από μάθηση. Ήταν ένα ρυθμισμένο ερέθισμα (conditioned stimulus) και η απάντηση μια ρυθμισμένη απάντηση (conditioned response). Στο σκύλο είχε συσχετισθεί ο ήχος με τη συμπεριφορά της έκκρισης σάλιου.

Ο Ραβλόν, αφού διατύπωσε την αρχή της ρυθμισμένης συμπεριφοράς, προχώρησε τους πειραματισμούς του και διαπίστωσε ότι μπορεί να «ξεμάθει» τον σκύλο από αυτό το είδος της συμπεριφοράς (απόσβεση), και στη συνέχεια να τον επαναφέρει σύντομα σε αυτή (αυτόματη ανάκτηση), να τον κάνει να συμπεριφέρεται με τον ίδιο τρόπο σε άλλους ήχους (γενίκευση), και στη συνέχεια να τον μάθει να ξεχωρίζει διαφορετικούς ήχους (διάκριση).

Τα ευρήματα του Ραβλόν εκπροσωπούν την περίοδο κυοφορίας του μπιχε-

βιορισμού. Στην παραπέρα ανάπτυξη του έπαιξε σημαντικό ρόλο ο ψυχολόγος Watson (1878-1958). Ο Watson (1913) εξέδωσε στις ΗΠΑ το έργο του Ψυ-χολογία όπως τη βλέπει ο μπιχεβιοριστής. Η κύρια συνεισφορά του στο μπι-χεβιορισμό ήταν η ιδέα για σκόπιμη και συστηματική αλλαγή της συμπεριφο-ράς. Αυτή ονομάστηκε τροποποίηση της συμπεριφοράς, και αποτελεί για τον Watson Ουσία της μάθησης (ο Watson είναι γνωστός ως ο θεμελιωτής της ψυχολογίας της συμπεριφοράς).

Πίστευε ότι σχέσεις ερεθίσματος-απάντησης είναι πιο πιθανό να μονιμοποιηθούν εάν επαναλαμβάνουμε πολλές φορές (συ-χνά) το δεσμό ερέθισμα-απάντηση. Για παράδειγμα, ένας μαθητής στην προσπάθειά του να λύσει οικονομικά προβλήματα κάνει πολλές ενέργειες έως ότου βρει τη σωστή απάντηση. Από αυτές τις προσπάθειες, οι μη επιτυχείς, τείνουν να μην επαναλαμβάνονται, με τελικό αποτέλεσμα την αύξηση των επιτυχών απαντήσεων, έως ότου δημιουργηθεί ένας σωστός δεσμός ερεθίσματος-απάντησης. Έδωσε μεγάλη έμφαση στην εξάσκηση, και στην επανάληψη και στη μελέτη των φυσιολογικών αντιδράσεων.

Την παράδοση του μπιχεβιορισμού συνέχισε και ανέπτυξε Ο Skinner (1938), που αποτελεί σήμερα τον πιο φημισμένο εκφραστή του. Ο Skinner θεωρεί ότι όλη η συμπεριφορά κυβερνιέται από τις συνέπειές της, δηλαδή από το τι συμβαίνει μετά από μια ενέργεια. Η πιο σημαντική συνέπεια μιας απάντησης-συμπεριφοράς είναι η ενίσχυση (reinforcement). Ενίσχυση είναι κάθε ερέθισμα που ενδυναμώνει ή διατηρεί ένα είδος συμπεριφοράς.

Η έννοια της ενίσχυσης είναι θεμελιακή σε όλες τις εκδοχές του μπιχεβιορισμού. Πολύ πριν από τον Skinner ένας άλλος ψυχολόγος, ο Thorndike (1899), είχε δώσει βαρύνουσα σημασία σε αυτήν με την έκδοση του βιβλίου του Νοημοσύνη των Ζώων. Ο Thorndike πειραματιζόμενος με γάτες, διατύπωσε την αρχή της «προσπάθειας-λάθους», σύμφωνα με την οποία η μάθηση αρχίζει με την αντιμετώπιση μιας προβληματικής κατάστασης. Στην προσπάθειά του να βρει λύση, ο άνθρωπος ή το ζώο δοκιμάζει πολλές πιθανές λύσεις μέχρι να βρει αυτή που είναι αποτελεσματική για το δεδομένο πρόβλημα. Όταν τη βρει τείνει να επαναλαμβάνει το ίδιο είδος συμπεριφοράς σε ίδιες ή παρόμοιες καταστάσεις.

Με βάση τα ευρήματα του, ο Thorndike διατύπωσε τρεις νόμους μάθησης:

- A) το νόμο του αποτελέσματος,
- B). το νόμο της ετοιμότητας, και
- Γ) το νόμο της άσκησης.

Ο πιο σημαντικός από αυτούς είναι ο πρώτος, κατά τον οποίο ένα είδος συμπεριφοράς τείνει να επαναλαμβάνεται αν οι συνέπειες που ακολουθούν τη συγκεκριμένη συμπεριφορά οδηγούν σε κάποιο ευχάριστο και ικανοποιητικό αποτέλεσμα. Το αποτέλεσμα έτσι λειτουργεί ως ενισχυτικό ερέθισμα για την επανάληψη της ίδιας της συμπεριφοράς (η ικανοποίηση βοηθάει στο να γίνει πιο μόνιμος ή να ενισχυθεί ένας δεσμός ερεθίσματος-απάντησης). Αν αντίθετα, οι συνέπειες είναι δυσάρεστες, τότε το είδος της συμπεριφοράς που τις προκάλεσε τείνει να εξαλειφθεί. Η διαφορά της έννοιας της ενίσχυσης μεταξύ του Thorndike και του Skinner είναι ότι ο μεν πρώτος τη συνδέει με τον συναισθηματικό κόσμο του ανθρώπου, ο δε δεύτερος αφαιρεί από την έννοια της ενίσχυσης την ικανοποίηση ή τη δυσαρέσκεια και την ορίζει ως ουδέτερη.

Ο Skinner δηλαδή εξαρτά την ενίσχυση όχι από το είδος του συναισθήματος που παράγεται, αλλά από το αν συντελεί στην επανάληψη της συμπεριφοράς. Τοποθετεί την ενίσχυση στο σημείο «συνάντησης» της απάντησης και του ερεθίσματος, και όχι στο είδος των συναισθημάτων που διεγείρει το αποτέλεσμα μιας συμπεριφοράς.

Η θεωρία του Skinner είναι γνωστή ως ενεργός ρύθμιση (operant conditioning), σε αντιδιαστολή με την κλασική ρύθμιση του Ράβιν. Ο Skinner δέχεται τις θέσεις του

Ρανιόν, αλλά δεν θεωρεί ότι εξαντλείται όλο το φάσμα τους σ' αυτό του είδους τις απαντήσεις. Αντίθετα, θεωρεί ότι οι πιο σημαντικές απαντήσεις είναι οι ενεργητικές, ιδιαίτερα όσον αφορά τον άνθρωπο. Μια ενεργητική απάντηση συμβαίνει αυθόρμητα, χωρίς να προκαλείται από κάποιο φυσικό ερεθισμό, δηλαδή οι άνθρωποι ενεργούν αυθόρμητα στο περιβάλλον και αυτό αποτελεί την αρχή ρύθμισης της συμπεριφοράς.

Όταν κάποιος, για παράδειγμα, τεντώνει τα πόδια του ή σηκώνει το χέρι του αυτές είναι αυθόρμητες ενέργειες για τις οποίες δεν υπάρχουν γνωστά φυσικά ερεθίσματα. Δηλαδή, κατά την ενεργό συμπεριφορά έχουμε μια ενέργεια του ανθρώπου ή του ζώου στο περιβάλλον, και όχι μια αντίδραση του οργανισμού σε ένα ερέθισμα του περιβάλλοντος. Το γιατί έχουμε αυτή την ενέργεια ο Skinner το θεωρεί πολύ δύσκολο να καθοριστεί ακριβώς. Κάνει απλώς διαπιστώσεις.

Ο Skinner απέδειξε ότι από τη στιγμή που μια ενέργεια στο περιβάλλον παράγει αποτέλεσμα, αυτό λειτουργεί ως ενισχυτικό ερέθισμα για επανάληψη της συμπεριφοράς, αυτή είναι και μια βασική διαφορά μεταξύ κλασικής και ενεργού ρύθμισης. Στην κλασική, προηγείται ένα φυσικό ερέθισμα και ακολουθεί η απάντηση. Στην ενεργό, το πρώτο ερέθισμα είναι άγνωστο, είναι κάποιο απροσδιόριστο κίνητρο, μια εκδήλωση ενεργητικότητας. Μόνο όταν παραχθεί κάποιο αποτέλεσμα αυτό δρα πια ως ερέθισμα για απάντηση προς το οποίο ενεργεί ο οργανισμός. Η συσχέτιση λοιπόν που δημιουργείται δεν είναι συσχέτιση ερεθίσματος-απάντησης, όπως στην κλασική ρύθμιση αλλά, αντίστροφα, συσχέτιση απάντησης-ερεθίσματος.

5.2.5 ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

Οι γνωστικές θεωρίες δίνουν έμφαση στις διαδικασίες σκέψης και μάθησης, στους τρόπους δηλαδή με τους οποίους οι άνθρωποι αποκτούν, οργανώνουν, αποθηκεύουν και χρησιμοποιούν πληροφορίες. Αυτές οι θεωρίες έχουν τις ρίζες τους στην ψυχολογία Gestalt (μορφή, πρότυπο, σχηματισμός) ή, αλλιώς, μορφολογική ψυχολογία, θεμελιωτές της οποίας είναι οι ψυχολόγοι Wertheimer και Kohler.

Ο Wertheimer (1945), από το 1910 που άρχισε να αναπτύσσει αυτή την ψυχολογία ισχυρίστηκε ότι ήταν ανώφελο να μελετούμε μικρά, απομονωμένα μέρη εντυπώσεων ή ερεθισμάτων. Αντίθετα, πρέπει να μελετούμε σύνολα, συνολικές καταστάσεις, δηλαδή Gestalt. Η απομόνωση του ενός μέρους από το άλλο και από το σύνολο στο οποίο είναι ενταγμένα δεν μας δίνει την ορθή εικόνα μιας πραγματικότητας. Η ολότητα είναι κάτι περισσότερο από το προσθετικό σύνολο των επιμέρους στοιχείων, και επομένως κάθε επιμέρους στοιχείο αποκτά νόημα και «γνωρίζεται» στο πλαίσιο της ολότητας στην οποία υπάγεται.

Η μάθησή έτσι αρχίζει με την αντίληψη, τη σύλληψη της ολότητας. Ο Wertheimer μελέτησε τον τρόπο που μαθαίνουν τα παιδιά ιδιαίτερα στο σχολείο. Ήταν εναντίον της απλής απομνημόνευσης, ιδίως όταν αυτή γινόταν αυτοσκοπός. Πάνω από όλα ήθελε τα παιδιά να επιτυγχάνουν κατανόηση και ενόραση της φύσης του προβλήματος.

Μια ισχυρή ψυχολογική θεμελίωση αυτής της θεωρίας προήλθε από τα πειράματα ενός μαθητή και συνεργάτη του Wertheimer, του Kohler. Ο Kohler (1925) σε πειράματα που έκανε με έναν πίθηκο είδε ότι η λύση που έδωσε ο πίθηκος στο πρόβλημα δεν είχε καμιά σχέση με την αρχή του Thorndike δοκιμής-λάθους. Αντίθετα, φάνηκε ότι ο πίθηκος «έπιασε» όλα τα δεδομένα της κατάστασης και, σαν

μέσα από μία «αναλαμπή» του νου του κατάλαβε το πρόβλημα και είδε τη λύση του. Ο Πίθηκος έδειξε αυτό που ο Kohler ονόμασε ενόραση, και που τη θεώρησε ως την πιο συνηθισμένη διαδικασία μάθησης. Ο Wertheimer και ο Kohler ήταν πρωτοπόροι αυτών που σήμερα είναι υποστηρικτές των γνωστικών θεωριών μάθησης. Υπάρχουν ανάμεσα σ' αυτούς πολλές διαφορές, αλλά όλοι στηρίζονται στις παρακάτω αρχές:

1. Τα εξωτερικά ερεθίσματα μας γεμίζουν με πληροφορίες για το περιβάλλον μας, και συχνά μας λένε το ίδιο πράγμα με πολλούς τρόπους. Αν για παράδειγμα, κουβεντιάζεις με κάποιον, τότε ακούς και βλέπεις ταυτόχρονα τον άλλον. Έχει παρατηρηθεί ότι όταν κάποιος ακούει και βλέπει ταυτόχρονα αυτό συντελεί σε πιο ακριβή αντίληψη, παρά εάν ακούει μόνο.

2. Οι άνθρωποι είναι εξοπλισμένοι με την ικανότητα να κάνουν επιλογές, να διαλέγουν από τις πληροφορίες που προμηθεύουν τα εξωτερικά ερεθίσματα. Εκτός από τη δυνατότητα να επιλέξει κάποιος να ακούει ή να μην ακούει, να κοιτάξει ή να μην κοιτάξει κάτι, μπορεί να ανακαλύψει σε μια φωνή αποχρώσεις νοημάτων, τόνους και συναισθήματα που μπορούν μάλιστα να αποκαλύπτουν για τον ομιλητή περισσότερο από όσα σκοπεύει αυτός να αποκαλύψει.

3. Οι άνθρωποι είναι εξοπλισμένοι με την ικανότητα να ασχολούνται κατά ποικίλους τρόπους με τις πληροφορίες που επιλέγουν από το περιβάλλον. Όταν παρακολουθούν μια ομιλία, μπορούν, συσχετίζοντας αυτά που ακούν με άλλα που ξέρουν, να οικοδομούν άλλες παραπέρα αντιλήψεις και ιδέες. Μπορούν επιπλέον αυτά που ακούν να τα αποθηκεύουν στη μνήμη τους, αν φαίνονται αξιόλογα, ή να τα παραγνωρίζουν. Μπορούν, τέλος, να μετατρέπουν τις λέξεις σε πνευματικές εικόνες.

4. Όταν οι άνθρωποι επανειλημμένα χρησιμοποιούν ορισμένες διαδικασίες για να οργανώσουν τις πληροφορίες από το περιβάλλον, αναπτύσσουν ορισμένα διαρκή συστήματα, ορισμένους οργανωμένους τρόπους, για να ασχολούνται με αυτές. Αυτά τα συστήματα ονομάζονται γνωστικές δομές ή κατά την ορολογία του Piaget, γνωστικά σχήματα, και εκπροσωπούν τρόπους με τους οποίους βλέπουμε, ερμηνεύουμε και οργανώνουμε λογικά τον εξωτερικό κόσμο. Το έργο του Piaget (1952) συνίσταται από την προσπάθεια να μελετήσει τις διαδικασίες με τις οποίες αναπτύσσονται αυτές οι γνωστικές δομές ή τα σχήματα σε διάφορα στάδια εξέλιξης του παιδιού και του εφήβου.

5. Οι γνωστικές δομές αναπτύσσονται και αλλάζουν. Σύμφωνα με τον Piaget (1970), αυτό συμβαίνει μέσα από δύο κύριες συμπληρωματικές διαδικασίες: την αφομοίωση, κατά την οποία ο οργανισμός παίρνει πληροφορίες από το περιβάλλον και τις εντάσσει στις ήδη αναπτυγμένες δομές, και τη συμμόρφωση, κατά την οποία αλλάζουν οι γνωστικές δομές για να αφομοιωθούν νέες πληροφορίες και εμπειρίες από το περιβάλλον.

Ένας από τους κύριους σύγχρονους εκφραστές των γνωστικών θεωριών για τη μάθηση σε σχέση με τη διδακτική πράξη είναι ο ψυχολόγος Bruner (1962), ο οποίος πιστεύει ότι ο τελικός σκοπός της διδασκαλίας είναι να προάγει τη γενική κατανόηση της δομής ενός κλάδου μάθησης. Αυτό σημαίνει ότι, όταν ο μαθητής καταλαβαίνει τη δομή του κλάδου, τον βλέπει ως σχετική ολότητα, και γι' αυτό ο Bruner επιμένει ότι κατά τη μάθηση πρέπει να επιδιώκεται ο σχηματισμός σφαιρικών εννοιών, η οικοδόμηση συνεκτικών γενικεύσεων και η δημιουργία γνωστικών συνόλων.

Στο πλαίσιο αυτής της αντίληψης, έργο του δασκάλου είναι να δημιουργεί συνθήκες και διαδικασίες με τις οποίες να μπορεί ο μαθητής να αντιληφθεί τη δομή

ενός κλάδου μάθησης. Όταν η μάθηση βασίζεται σε μια δομή, τότε διαρκεί περισσότερο και ξεχνιέται πιο δύσκολα. Η θεωρία του Bruner περιλαμβάνει τέσσερις θεμελιακές αρχές που αφορούν το θέμα των κινήτρων, τη δομή τον κλάδου μάθησης, την ακολουθία της παρουσίασης και την ενίσχυση.

5.3 ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

5.3.1 ΜΟΝΟΛΟΓΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι περισσότεροι άνθρωποι, όταν σκέφτονται τη διδασκαλία, εκείνο που έρχεται στο μυαλό τους είναι ένας καθηγητής που στέκεται μπροστά σε μια τάξη και μιλάει - ό,τι πραγματικά κάνουν οι περισσότεροι καθηγητές στο μεγαλύτερο μέρος του μαθήματος. Παρακάτω, εξετάζονται τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της «διδασκαλίας» διδασκαλίας -didactic-, το ποιες είναι οι κατάλληλες μέθοδοι διδασκαλίας, που θα έπρεπε να χρησιμοποιούνται.

5.3.1.1 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

Αν ο καθηγητής έχει εξαιρετικές ικανότητες παρουσίασης ή μια χαρισματική προσωπικότητα, τότε οι μαθητές, όταν χρησιμοποιείται ως μέθοδος διδασκαλίας ο μονόλογος, μπορεί να έχουν μια χρήσιμη και εμπνευσμένη εκπαιδευτική εμπειρία. Είναι όμως δύσκολο για τους περισσότερους καθηγητές να διατηρήσουν μια τέτοια απόδοση σε μόνιμη βάση. Κάποιοι καθηγητές μπορεί να χρησιμοποιήσουν ένα τεχνητό υποκριτικό ταλέντο για να αποκρύψουν τις ανεπάρκειές τους σε κάποια άλλα θέματα. Η αντίδραση των μαθητών όμως σε τέτοιου είδους διδασκαλίες δεν χαρακτηρίζεται, συνήθως, από ομόφωνη αποδοχή.

Η παρουσίαση που κάνουν οι καθηγητές μπορεί επίσης να ενισχύσει την ανάπτυξη της κριτικής παρακολούθησης από τους μαθητές, αν αυτοί έχουν ήδη διδαχτεί τα απαραίτητα στοιχεία του πώς πρέπει να παρακολουθούν. Ο μονόλογος των καθηγητών όμως δεν αναπτύσσει την αυτοπεποίθηση των μαθητών (σχετικά με το ότι μπορούν να μάθουν κάτι μόνοι τους). Αντίθετα, ενθαρρύνει την παθητική συγγραφή σημειώσεων, που λίγο βοηθά τη μάθηση.

Τα σημαντικά σημεία της παράδοσης μπορούν να υποστηριχθούν καλύτερα από ένα καλογραμμένο βιβλίο ή τις σημειώσεις του καθηγητή, πράγμα που αποδεσμεύει τον καθηγητή και του επιτρέπει να εκμεταλλευτεί το συγκριτικό του πλεονέκτημα σε σχέση με άλλους τρόπους επικοινωνίας, αναφορικά δηλαδή με την εξήγηση δύσκολων εννοιών στους μαθητές, όταν αυτοί το ζητήσουν.

Διαβάζοντας οι μαθητές μπορούν να αξιολογήσουν το επίπεδο των γνώσεών τους, και οι ικανοί αναγνώστες μπορούν να περάσουν μια τυπωμένη σελίδα πιο γρήγορα απ' όσο χρόνο χρειάζεται οποιοσδήποτε καθηγητής για να παραδώσει την αντίστοιχη ύλη.

Η διδασκαλία σε μεγάλες αίθουσες με «διδασκτικό» τρόπο μπορεί να είναι οικονομική, από την άποψη ότι αποφεύγεται η επανάληψη ενός μαθήματος. Αμερικανικές έρευνες σε επίπεδο Πανεπιστημίου δεν δείχνουν σημαντικές διαφορές στη μάθηση ως προς τον αριθμό των μαθητών ανά τάξη. Δείχνουν όμως ότι η διδασκαλία σε μικρές τάξεις με τη μέθοδο της συζήτησης αποδίδει περισσότερο στην κατανόηση των εννοιών.

Τέλος, ο μονόλογος εξοικονομεί χρόνο για τους μαθητές. Ο καθηγητής κάνει μια συνοπτική παρουσίαση του θέματος, έχοντας εμπεδώσει και συνοψίσει μια ποικιλία πηγών και βιβλιογραφίας, και κυριολεκτικά κάνει τη «δουλειά» για λογαριασμό των μαθητών.

5.3.1.2 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

Είναι αυταπόδεικτο ότι ο μονόλογος του καθηγητή καταλήγει σε παθητικούς μαθητές. Προκειμένου να ολοκληρώσει ο καθηγητής την παρουσίαση ενός θέματος, απαιτείται η ελαχιστοποίηση των διακοπών, δηλαδή ένα πειθαρχημένο παρά ένα κριτικό ακροατήριο. Ο μονόλογος μπορεί να προχωρήσει μόνο με σχετική ταχύτητα. Σ' ένα ακροατήριο όμως με μαθητές διαφορετικών ικανοτήτων αυτό καταλήγει στο να έχουν καταλάβει την παράδοση πολύ λίγοι. Ο καθηγητής δεν παρουσιάζει συνήθως θέματα που βρίσκονται σε διαφορετικά επίπεδα δυσκολίας, οπότε η σιωπηρή υπόθεση είναι ότι οι μαθητές αποτελούν μια ομοιογενή ομάδα σε όλα τα σχετικά θέματα.

Ο μονόλογος συνεπάγεται ότι οι ιδέες του καθηγητή μεταφέρονται από τους μαθητές σε σημειώσεις (κάτι που συχνά γίνεται με ατέλειες), πράγμα που αποτελεί σπατάλη χρόνου και προσπάθειας όταν υπάρχει ένα καλό εγχειρίδιο. Ο μονόλογος προϋποθέτει την παρουσία τον καθηγητή, οπότε, όταν αυτός απουσιάσει, είναι πολύ πιο δύσκολο για τους μαθητές να προχωρήσουν μόνοι τους με τη δουλειά τους, απ' ό,τι θα ήταν αν χρησιμοποιούνταν πιο μαθητοκεντρικές τεχνικές. Ο μονόλογος, τέλος, απαιτεί την ταυτόχρονη παρουσία των μαθητών στον ίδιο χώρο, κάτι πολύ ακριβό σε ορούς κοινωνικού κόστους, και δικαιολογείται μόνο αν ο χρόνος αξιοποιείται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο σε σχέση με την πρόοδο της μάθησης.

5.3.1.3 ΕΜΠΕΙΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΤΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΑΠΟΦΕΡΕΙ Ο ΜΟΝΟΛΟΓΟΣ

Οι εμπειρικές έρευνες καταλήγουν στο ότι, με πιθανή εξαίρεση την προγραμματισμένη μάθηση, ο μονόλογος είναι εξίσου αποτελεσματικός με οποιαδήποτε άλλη μέθοδο στο να μεταδίδει πληροφορίες, αλλά όχι και ο πιο αποτελεσματικός. Στις περισσότερες περιπτώσεις ο μονόλογος δεν είναι

αποτελεσματικός στην προαγωγή της σκέψης. Είναι επίσης απίθανο να είναι αποτελεσματικός στο να μεταβάλει τη «στάση» των μαθητών.

Οι καθηγητές θα πρέπει να χρησιμοποιούν μεθόδους που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων τους. Αν κύριος στόχος τους είναι η μετάδοση πληροφοριών, τότε ο μονόλογος μπορεί να αποδειχθεί αποτελεσματικός. Αλλά αν για παράδειγμα, κύριος στόχος τους είναι να βοηθήσουν τους μαθητές στο να μπορούν να επιλύουν προβλήματα, τότε είναι προτιμότερο να τους δίνονται προβλήματα προς επίλυση. Αν στόχος τους είναι η αφύπνιση της κριτικής σκέψης, τότε θα πρέπει να δοθούν στους μαθητές ευκαιρίες άσκησης πάνω στη χρήση της κριτικής προσέγγισης των θεμάτων.

Γενικά, τα αποτελέσματα των μελετών δείχνουν ότι το διάβασμα, το άκουσμα κασετών μαγνητοφώνου ή η παρακολούθηση βίντεο, η ανάγνωση περιληπτικών σημειώσεων και η συμμετοχή σε συζητήσεις, είναι το ίδιο αποτελεσματικά με το μονόλογο στη μετάδοση πληροφοριών. Επιπλέον, όταν οι μαθητές χειρίζονται αυτά τα μέσα (ανάλογα με το δικό τους ρυθμό), τότε μπορεί να αποδειχθούν και πιο αποτελεσματικά για ανομοιογενείς τάξεις από πλευράς ικανοτήτων των μαθητών.

5.3.1.4 ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΜΟΝΟΛΟΓΟΥ

1. Ο καθηγητής θα πρέπει από την αρχή να καθορίσει τη συνολική δομή του μαθήματος. Η επανάληψη βοηθάει και η παλιά συμβουλή ισχύει ακόμα: «Πρώτα πείτε τους τι πρόκειται να τους πείτε, στη συνέχεια πείτε το, και μετά πείτε τους τι τους είπατε». Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό όταν το θέμα είναι δύσκολο, ή όταν οι μαθητές είναι πιθανό να το βρουν δύσκολο.
2. Κάθε θέμα πρέπει να χωρίζεται σε υποενότητες. Έτσι ώστε να μπορούν οι μαθητές να αντιληφθούν τη λογική ροή του επιχειρήματος και έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι δεν έχει ξεχαστεί κάτι.
3. Αναπτύξτε κάθε θέμα στον πίνακα, κατά προτίμηση χρησιμοποιώντας ενδοσκόπιο.
4. Συγκεντρώστε και δώστε σε περίληψη τα βασικά σημεία.
5. Διασφαλίστε ότι η διασύνδεση ανάμεσα στην ύλη του παρόντος μαθήματος, την ύλη του προηγούμενου και την ύλη του επόμενου είναι εμφανής, ώστε να γίνει λογικά αντιληπτή η σειρά των θεμάτων.
6. Ο μονόλογος, σύμφωνα με τις έρευνες, αποδίδει καλύτερα όταν ακολουθεί τη μορφή «κανόνας-παράδειγμα-κανόνας». Αρχίστε λοιπόν με μια γενίκευση, δώστε στη συνέχεια ένα παράδειγμα και καταλήξτε επαναλαμβάνοντας τη γενίκευση.
7. Χρήσιμη στρατηγική όταν εξηγείτε ένα δύσκολο θέμα είναι να δημιουργήσετε με τους μαθητές σας σχέσεις αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Αποτελεί ειδοποιό διαφορά για έναν υψηλής ποιότητας δάσκαλο να μπορεί να αναπτύσσει επικοινωνία με την τάξη. Οι αυταρχικοί καθηγητές όμως, καθώς και αυτοί που τους λείπει η αυτοπεποίθηση είτε σε σχέση με τις γνώσεις τους είτε σε σχέση με τις ικανότητες τους στη διδασκαλία, θα αντιμετωπίσουν δυσκολίες στη χρήση αυτής της μεθόδου.
8. Οι καθηγητές θα πρέπει να προσέχουν τις σημειώσεις που κρατούν οι μαθητές. Συχνά εκπλήσσονται όταν, κοιτάζοντας τις σημειώσεις που

κρατούν οι μαθητές τους, διαπιστώνουν σωρεία λαθών, καθώς και λανθασμένων διαγραμμάτων ακόμα και σε θέματα που ο καθηγητής τα έχει αναλύσει απολύτως σωστά. Χρειάζεται λοιπόν κατά καιρούς να ελέγχονται οι σημειώσεις των μαθητών, και τελικά η προσοχή να συγκεντρώνεται σ' εκείνους τους μαθητές που αποδεικνύονται πιο ανεπαρκείς ως προς το έργο αυτό.

5.3.2 ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Η διατύπωση ερωτήσεων είναι μια τεχνική που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την επίτευξη πολυάριθμων εκπαιδευτικών σκοπών. Οι ερωτήσεις αποτελούν την κύρια δραστηριότητα μέσα στην αίθουσα διδασκαλίας μετά την ομιλία του καθηγητή. Η χρήση των ερωτήσεων γίνεται και για τους εξής λόγους: για να κινητοποιήσουμε τη συμμετοχή των μαθητών, για να ελεγχθεί η κατανόηση τους, για να γίνει μια επανάληψη και υπενθύμιση προηγούμενων μαθημάτων, για να δοθεί η δυνατότητα στον καθηγητή να διαγνώσει τυχόν αδυναμίες, για να σπάσει ο πάγος και να ξεκινήσει μια συζήτηση. Ένας τρόπος για να αναπτυχθεί ευχέρεια στην τεχνική των ερωτήσεων είναι να κάνει κανείς όσο το δυνατόν περισσότερες ερωτήσεις σε σύντομο χρονικό διάστημα. Με την πάροδο του χρόνου, οι καθηγητές αποκτούν την ικανότητα, με την εμπειρία τους να κάνουν ερωτήσεις υψηλότερου επιπέδου ή αποκλίνουσες ερωτήσεις.

Οι καθηγητές που επιζητούν επανατροφοδότηση είναι πολύ πιθανό να χρησιμοποιήσουν τη μέθοδο των ερωτήσεων. Αλλά δεν πρέπει να ξεχνάει κανείς ότι οι ερωτήσεις αποτελούν ένα απειλητικό κίνητρο. Τείνουν να παράγουν αντιδράσεις φόβου. Με τη βοήθεια πιεσόμετρου παρατηρήθηκε ότι ο παλμός των μαθητών αυξάνει κατά πέντε με δέκα σφυγμούς το λεπτό μέσα στα πρώτα τριάντα δευτερόλεπτα που ακολουθούν την ερώτηση του καθηγητή. Ο παλμός των μαθητών που ανταποκρίνονται στην ερώτηση αυξάνει κατά δέκα με εβδομήντα σφυγμούς. Είναι λογικό να υποθέσει κανείς ότι η απάντηση σε ερωτήσεις παρουσία μιας τάξης γεμάτης από μαθητές αποτελεί μια ακόμη πιο αγχωτική κατάσταση. Υπάρχει επιπλέον και το φαινόμενο «φωτοστέφανο», σύμφωνα με το οποίο ο παλμός ενός μαθητή είναι δυνατόν να αυξηθεί σημαντικά ακόμη και όταν ερωτηθεί ή υποχρεωθεί να μιλήσει ο διπλανός του. Εξαιτίας αυτής της αντίδρασης φόβου καθίσταται ακόμη πιο σημαντικό για τον καθηγητή να θυμάται να ανταμείβει τις απαντήσεις ακόμη και αν αυτές είναι ελλιπείς, εφόσον κάτι τέτοιο ωθεί τους μαθητές σε μεγαλύτερη ανταπόκριση.

Υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί λόγοι για την υποβολή ερωτήσεων μέσα στην τάξη. Μερικές ερωτήσεις είναι κλειστές, με την έννοια ότι απαιτούν σύντομες απαντήσεις, όχι πολλή σκέψη εκτός από απλή απομνημόνευση, και περιορισμένη ικανότητα παρουσίασης. Άλλες ερωτήσεις είναι πιο ανοικτές, με την έννοια ότι δεν είναι προφανής η σωστή απάντηση, ή ότι μπορεί να υπάρχουν πάνω από μία σωστές απαντήσεις, ή ότι οι μαθητές πρέπει να συνάγουν την απάντηση από πληροφορίες που τους δόθηκαν προηγουμένως.

Το απλούστερο είδος ερωτήσεων απαιτεί απλώς την επαναφορά στη μνήμη κάποιων στοιχείων, για παράδειγμα: «Τι εννοούμε με τον όρο υποδομή;» Μια ονομαστική ερώτηση απλώς ζητά από τους μαθητές να πουν, για παράδειγμα, πώς ονομάζουν οι οικονομολόγοι την έννοια που περιγράφει τη σχέση ανάμεσα στις μεταβολές της τιμής κάποιου προϊόντος και την αντίδραση των καταναλωτών σ' αυτές τις μεταβολές.

Μια ερώτηση παρατήρησης ζητά από τους μαθητές να παρατηρήσουν, για παράδειγμα, ένα διάγραμμα και να περιγράψουν τη σχέση ανάμεσα στο επιτόκιο και το επίπεδο των επενδύσεων. Μερικές φορές οι ερωτήσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν και σαν μέσο για τον έλεγχο της συμπεριφοράς των μαθητών μέσα στην τάξη. Σ' αυτή την περίπτωση, ο καθηγητής απευθύνει μια ερώτηση στον μαθητή γιατί αυτός έχει ή ανάρμοστη συμπεριφορά ή δεν είναι συγκεντρωμένος, και όχι γιατί θέλει να ελέγξει την κατανόηση του. Οι ψευδοερωτήσεις περιγράφουν την κατάσταση κατά την οποία ο καθηγητής κάνει μια ερώτηση με τέτοιο τρόπο, ώστε να καθοδηγήσει τους μαθητές προς τη σωστή απάντηση• για παράδειγμα:

«Διαφωνεί λοιπόν κανείς ότι κανονικά η ζητούμενη ποσότητα μειώνεται όταν αυξάνεται η τιμή;» Στο σημείο αυτό αξίζει να τονιστεί ότι, συνήθως, οι καθηγητές κάνουν ερωτήσεις των οποίων γνωρίζουν τις απαντήσεις μια δραστηριότητα που θα χαρακτηριζόταν το λιγότερο παράξενη υπό οποιεσδήποτε άλλες συνθήκες.

Κάποιες φορές είναι διδακτική η παρατήρηση της αντίδρασης των μαθητών, όταν ο καθηγητής τους κάνει μια ερώτηση την απάντηση της οποίας δεν γνωρίζει. Η σκέψη ότι και ο καθηγητής μπορεί να μάθει, είναι δυνατόν να αποτελέσει κίνητρο για τους μαθητές, με την προϋπόθεση ότι αυτό δεν θίγει την εμπιστοσύνη τους στη γενικότερη ικανότητα του καθηγητή. Παρόλο που ο καθηγητής θα πρέπει να είναι απόλυτα ενημερωμένος για όλες τις θεωρητικές απόψεις του θέματος που διδάσκει, είναι πολύ φυσικό να μην έχει ανά πάσα στιγμή πρόχειρο το σύνολο των σχετικών στοιχείων.

Οι διερευνητικές ερωτήσεις απαιτούν από τον καθηγητή να ζητήσει επιπλέον πληροφορίες από τους μαθητές προκειμένου να δικαιολογήσουν πλήρως την απάντησή τους. Οι ερωτήσεις υψηλότερου επιπέδου δεν είναι δυνατόν να απαντηθούν μόνο με τη μνήμη. Εδώ το ζητούμενο για τους φοιτητές είναι να βρουν, και όχι τόσο να καθορίσουν, μια αρχή ή κάποιον κανόνα. Η βασική προϋπόθεση για μια καλή ερώτηση είναι να ωθεί τους φοιτητές να χρησιμοποιούν, και όχι απλώς να θυμούνται διάφορες έννοιες. Παρόλο που κάποιοι καθηγητές διαισθητικά κάνουν ερωτήσεις υψηλού επιπέδου, πολύ συχνά δίνουν υπερβολική έμφαση σ' εκείνες τις ερωτήσεις που απαιτούν την απλούστερη νοητική δραστηριότητα εκ μέρους του μαθητή.

Μια άλλη μορφή ερώτησης είναι η υποθετική. Εδώ ο στόχος του καθηγητή είναι να ενθαρρύνει τους μαθητές να κάνουν υποθέσεις• για παράδειγμα: «Ποιο θα είναι το οικονομικό αποτέλεσμα της απαγόρευσης της κυκλοφορίας των αυτοκινήτων στο κέντρο των πόλεων;» Επίσης, συχνά οι ερωτήσεις επιδιώκουν να διερευνήσουν την αναλυτική ικανότητα του μαθητή για παράδειγμα: «Αν η οριακή ροπή για αποταμίευση είναι 0.3, ποιος είναι ο πολλαπλασιαστής;» Οι ερωτήσεις διάκρισης επιδιώκουν να ωθήσουν τους μαθητές να εξετάσουν τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα συγκεκριμένων πολιτικών• για παράδειγμα: «Τι αποτέλεσμα θα είχε η επιβολή κατώτατων ορίων μισθών στους εργαζομένους;»

Τέλος, είναι δυνατή η χρήση των ερωτήσεων για την ανάπτυξη της ικανότητας των μαθητών να επιλύουν προβλήματα. Για παράδειγμα, ο καθηγητής θα μπορούσε να ρωτήσει: «Τι θα έπρεπε να γνωρίζουμε προτού αποφασίσουμε κατά πόσο θα έπρεπε να επιβληθούν ποσοστώσεις στη χρήση των δρόμων μέσω του συστήματος των τιμών».

5.3.3 ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Αποτελεί ευθύνη του καθηγητή να συμβάλλει στην ανάπτυξη της ικανότητας του μαθητή για επικοινωνία. Πολλοί μαθητές δεν έχουν την ικανότητα να καταλάβουν και να ερμηνεύσουν άλλους ανθρώπους. Η συζήτηση, ανεξάρτητα από το αν είναι γραπτή ή προφορική, αποτελεί συγχρόνως σημαντικό μέσο επικοινωνίας αλλά και βασικό στοιχείο της επικοινωνίας. Εδώ θα μας απασχολήσει η προφορική συζήτηση.

Υπάρχουν πολυάριθμα επιχειρήματα υπέρ της χρήσης της συζήτησης ως μεθόδου διδασκαλίας. Όπως και άλλου είδους στρατηγικές, το μάθημα μέσο) συζήτησης είναι δυνατόν να είναι αντιπαραγωγικό, και το χειρότερο είδος τέτοιων μαθημάτων διεξάγεται όταν μια συζήτηση προγραμματίζεται επειδή ο καθηγητής είναι απροετοίμαστος. Πολύ συχνά επικρατεί η λανθασμένη άποψη ότι τα μαθήματα που έχουν σαν βάση τη συζήτηση δεν απαιτούν ουσιαστική προετοιμασία. Αν επιχειρηθεί κάτι τέτοιο και ο καθηγητής δεν είναι πολύ έμπειρος και ικανός, τότε είναι μάλλον πιθανό το μάθημα να καταλήξει σε μια σειρά ερωτήσεων εκ μέρους του καθηγητή οι οποίες προκαλούν αδύναμες απαντήσεις από μια τάξη μπερδεμένων και αδιάφορων μαθητών.

Όμως, αν χρησιμοποιηθεί προσεκτικά, η στρατηγική της συζήτησης είναι ένας πολύτιμος τρόπος ανάπτυξης της ικανότητας έκφρασης των μαθητών. Αν ο καθηγητής επιδείξει πρωτοβουλία και ευαισθησία, η μέθοδος αυτή αποτελεί ουσιαστική βοήθεια στην προσπάθειά του να αναπτύξει την ικανότητα κρίσης και αξιολόγησης των μαθητών. Μπορεί σαφώς να μεταδώσει στους μαθητές την αίσθηση ότι μπορούν να επεκτείνουν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους ακούγοντας προσεκτικά αυτά που έχουν να πουν οι άλλοι. Ταυτόχρονα δίνεται στους μαθητές η ευκαιρία να ακούσουν με κριτικό αυτί τις απόψεις των άλλων. Ένας καθηγητής σε εγρήγορση θα χρησιμοποιήσει τη μέθοδο αυτή για να μάθει στους μαθητές να εκφράζονται με σαφήνεια και να μην ξεφεύγουν από το θέμα.

5.3.3.1 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Δυστυχώς, πολύ συχνά το μάθημα που βασίζεται στη συζήτηση, ενώ ξεκινάει με τις καλύτερες δυνατές προοπτικές, καταλήγει στη μηδενική απόκτηση ουσιαστικής γνώσης από τους μαθητές. Είναι πολύ εύκολο αυτό το είδος του μαθήματος να ωφελεί πάντοτε τον ίδιο μικρό αριθμό μαθητών, θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς ότι η συγκεκριμένη στρατηγική είναι από τις δυσκολότερες να χρησιμοποιηθούν αποτελεσματικά από τον καθηγητή, και κατά συνέπεια τα προβλήματα που παρουσιάζονται είναι πολλά:

1. Οι καθηγητές πρέπει να έχουν πάντα συναίσθηση των μη συμμετεχόντων. Η ζωντανή συζήτηση είναι σίγουρα ευχάριστη και ενδιαφέρουσα, αλλά πόσοι από τους μαθητές συμμετείχαν; Είναι πολύ εύκολο να υποθέσει κανείς ότι συμμετείχε το μεγαλύτερο μέρος της τάξης, αλλά μια πιο προσεκτική εξέταση ίσως αποκαλύψει ότι στην πραγματικότητα συμμετείχε λιγότερο από το ένα τρίτο των μαθητών.

2. Αν είναι εμφανές ότι μόνο μια μειοψηφία μαθητών συμμετείχε ενεργά σε ένα μάθημα συζήτησης, αυτό μπορεί να συμβαίνει διότι οι μη συμμετέχοντες δεν ήθελαν να μπουν στον κόπο να «πολεμήσουν» με την ομάδα που φαίνεται ότι

προσπαθεί να δεσπόζει σε όλες τις συζητήσεις. Πάντοτε κάποιοι μαθητές θα αισθάνονται πιο άνετα σε μια συζήτηση από άλλους, και συνεπώς θα τείνουν να κυριαρχούν.

3. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου είναι δύσκολο να επιτευχθεί μια ισορροπία ανάμεσα στη διατήρηση του ελέγχου μιας συζήτησης από τον καθηγητή και το απόλυτο χάος. Πολλοί καθηγητές διστάζουν να μιλήσουν πολύ, από φόβο να μην δημιουργήσουν μια «δασκαλοκεντρική» κατάσταση.

Δυστυχώς, καμιά φορά οι εναλλακτικές λύσεις είναι ακόμη λιγότερο αποδεκτές.

4. Είναι ευνόητο ότι ο καθηγητής έχει την ευθύνη να συμβάλλει στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που θα μεγιστοποιήσει την ατομική συμμετοχή και θα διασφαλίσει ότι η συζήτηση έχει και κάποιον εκπαιδευτικό σκοπό.

5. Οι απόψεις που διατυπώνονται στην πορεία μιας συζήτησης πρέπει να συγκεντρώνονται και να συντονίζονται από τον καθηγητή. Τα τυχόν ουσιαστικά, ενδιαφέροντα και χρήσιμα συμπεράσματα πρέπει να τονίζονται, και όχι να αφήνονται να μιλούν από μόνα τους.

6. Ένας άπειρος ή ανυπόμονος καθηγητής μπορεί εύκολα να πέσει στην παγίδα να προτρέχει στην εξαγωγή συμπερασμάτων και στη λήψη αποφάσεων, ή στο να παίρνει υπερβολικά πολλές αποφάσεις για λογαριασμό των μαθητών, βάζοντας στο στόμα τους λόγια που δεν είχαν σκοπό να πουν. Πρακτικές τέτοιου είδους δεν ενθαρρύνουν πραγματικά την κριτική σκέψη και τη συμμετοχή των μαθητών.

7. Πολλές συζητήσεις τελειώνουν άδοξα, διότι ο καθηγητής έκανε λανθασμένες υποθέσεις σχετικά με την καταλληλότητα ενός θέματος σε σχέση με το ενδιαφέρον των μαθητών γι' αυτό. Είναι σημαντικό να σκεφτεί ο καθηγητής την έκταση της γενικότερης γνώσης που σχετίζεται με το

θέμα καθώς και των πρόσθετων πληροφοριών που θα χρειαστούν οι μαθητές κρότοι να είναι σε θέση να εμπλακούν σε εποικοδομητική συζήτηση.

5.3.3.2 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Παρά τα προβλήματα που μπορεί να προκύψουν, η μέθοδος της συζήτησης είναι πολύ σημαντική. Εφόσον γίνει μια προσεκτική προετοιμασία και ο καθηγητής ασχοληθεί εκ των προτέρων με τυχόν προβληματικές περιοχές, η πιθανότητα ενός αναποτελεσματικού μαθήματος ελαχιστοποιείται.

1. Είναι σαφέστατα χρήσιμο να υπάρχει μια καλή εισαγωγή στο θέμα που πρόκειται να συζητηθεί, έτσι ώστε όλα τα μέλη της ομάδας να έχουν την ευκαιρία να σκεφτούν πάνω σ' αυτό, αλλά και για να υπάρξει κάποιο κίνητρο και να ξεκαθαριστούν οι στόχοι της συζήτησης καθώς και το αρχικό θέμα της συζήτησης.

2. Στην προσπάθεια να κινητοποιήσει ο καθηγητής μια συζήτηση είναι πολύ σημαντική η τεχνική με την οποία διατυπώνει τις ερωτήσεις. Ερωτήσεις στις οποίες οι μαθητές τείνουν να απαντούν με ένα ναι ή με ένα όχι δεν είναι ιδιαίτερα χρήσιμες, αν και είναι συνήθως δυνατόν να

αναπτύξει κανείς ακόμη και αυτή την υπεραπλουστευμένη απάντηση. Ερωτήσεις που δεν τυχαίνουν απάντησης θα πρέπει να επαναδιατυπωθούν και ίσως να απευθυνθούν σε ένα μέλος της ομάδας αντί για την ομάδα στο σύνολο της. Όλες οι απαντήσεις θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν με κάποιον τρόπο (απαντήσεις που απορρίπτονται, έχουν σαν αποτέλεσμα ο ενδιαφερόμενος μαθητής να αποτραβηχτεί

για ένα διάστημα από τη συζήτηση). Είναι σημαντικό οι μαθητές να ενθαρρύνονται να

δικαιολογούν τις απαντήσεις τους, όπως και να ενθαρρύνονται να σχολιάζουν τις απαντήσεις των συμμαθητών τους.

3. Μια πολύ χρήσιμη άσκηση είναι να γίνεται από καιρό εις καιρόν μια περίληψη των απόψεων που ανταλλάχθηκαν στη διάρκεια μιας συζήτησης. Μπορεί να ανατεθεί στους μαθητές να ετοιμάσουν αυτές τις περιλήψεις, ενώ ο πίνακας είναι ένα εξαιρετικό βοήθημα για οπτικές περιλήψεις.

4. Οι μαθητές πρέπει να έχουν χρόνο για να σκεφτούν. Αν δεν έχουν χρόνο να σκεφτούν, θα απορρίψουν το μάθημα ως σπατάλη χρόνου. Αυτό συμβαίνει ιδιαίτερα όταν ο καθηγητής τους καλοπιάνει και τους παρακαλεί για να δώσουν μια απάντηση ή να δηλώσουν μια άποψη.

5. Οι καθηγητές πρέπει να βρίσκονται πάντοτε σε εγρήγορση όσον αφορά την κατανομή της συζήτησης. Αν μια συγκεκριμένη ομάδα τείνει να δεσπόζει, θα πρέπει ο καθηγητής να φροντίσει να προσελκύσει και άλλους μαθητές στη συζήτηση, απευθύνοντας ερωτήσεις ή ζητώντας την άποψη συγκεκριμένων μαθητών. Τυχόν κακές απαντήσεις σ' αυτό το είδος των ερωτήσεων θα πρέπει να αντιμετωπίζονται προσεκτικά, για να μην έρθει σε δύσκολη θέση ο μαθητής.

6. Μερικές φορές ο καθηγητής τείνει να επιβάλλει τις απόψεις ή τα συμπεράσματα του στην ομάδα χωρίς να ακολουθεί τη διαδικασία που θα περίμεναν οι μαθητές. Αντί να πει κανείς «Νομίζω...» ή «Κατά την άποψη μου...», είναι συχνά καλύτερο για τους σκοπούς της συζήτησης να πει «Τι γνώμη έχετε για την άποψη...» ή «Αν υποστήριζε κανείς ότι...». Το θέμα είναι ότι αν ο καθηγητής ξεκαθαρίσει τη θέση του, αυτό είναι πολύ πιθανό να σημαίνει και το τέλος της συζήτησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 ΠΕΡΙΘΩΡΙΑ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

6.1.1 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ ΣΕ ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

- ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ-

Σε αυτή την παράγραφο θα εξεταστούν συνοπτικά κάποια βασικά χαρακτηριστικά των αντικειμενικών ερωτήσεων. Οι μορφές αυτών των ερωτήσεων εμφανίσθηκαν στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη στις αρχές του αιώνα μας, σε μια προσπάθεια εξουδετέρωσης των προβλημάτων τον παραδοσιακού τρόπου εξέτασης, και κυρίως της υποκειμενικότητας στη βαθμολόγηση. Παρόλο όμως που εξουδετερώνεται η υποκειμενικότητα της βαθμολόγησης, εξακολουθεί να εμπεριέχεται υποκειμενικότητα (αξίες) στην επιλογή των ίδιων των ερωτημάτων. Επίσης, αν και γίνεται σημαντική οικονομία χρόνου στη βαθμολόγηση, η προετοιμασία του τεστ είναι πολύ πιο χρονοβόρα και ακριβή από την οργάνωση ενός απλού διαγωνίσματος ανάπτυξης.

Οι ερωτήσεις των οποίων οι απαντήσεις είναι καθορισμένες, δηλαδή ερωτήσεις *δεδομένων απαντήσεων*, όπου ο μαθητής δεν διατυπώνει απάντηση, αλλά επιλέγει απάντηση είναι:

- (α) οι ερωτήσεις *σωστού-λάθους*,
- (β) *πολλαπλής επιλογής*

6.1.1.1 ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΑΠΑΝΤΗΣΗΣ (ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΩΣΤΟΥ-ΛΑΘΟΥΣ)

Οι ερωτήσεις σωστού-λάθους, Σ-Λ είναι ερωτήσεις που αποτελούνται από μία πρόταση, και αυτό που ζητούν από τον μαθητή είναι να απαντήσει εάν αυτή η πρόταση είναι σωστή ή λάθος. Οι ερωτήσεις Σ-Λ μπορούν να καλύψουν όλα τα νοητικά επίπεδα εκτός του επιπέδου της σύνθεσης. Βασικό τους μειονέκτημα είναι ότι προσφέρονται για τυχαίες απαντήσεις. Ο μαθητής έχει πιθανότητα 50% να απαντήσει σωστά χωρίς να γνωρίζει τη σωστή απάντηση. Κύρια πλεονεκτήματα:

- (α) η σχετικά εύκολη διατύπωσή τους
- (β) η εξέταση μεγάλου αριθμού θεμάτων
- (γ) η εύκολη, γρήγορη και αντικειμενική βαθμολόγηση.

6.1.1.2 ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΠΟΛΛΑΠΛΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

Αυτός ο τύπος αντικειμενικής ερώτησης, (η ερώτηση πολλαπλής επιλογής), αποτελείται από μια ερώτηση ή μια πρόταση που χρειάζεται συμπλήρωση (ο κορμός της ερώτησης), και τέσσερις ή περισσότερες απαντήσεις (επιλογές ή εναλλακτικές λύσεις), μία από τις οποίες είναι η πιο σωστή. Το βασικό πλεονέκτημα των ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής είναι ότι:

- (α) οι ερωτήσεις διατυπώνονται με σαφήνεια
- (β) απαντιούνται γρήγορα
- (γ) μπορούν να καλύψουν μεγάλο μέρος του περιεχομένου και να περιορίσουν τον κίνδυνο της επικάλυψης
- (δ) βαθμολογούνται γρήγορα και με ακρίβεια
- (ε) μπορούν να δοκιμαστούν εκ των προτέρων, και με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία είναι δυνατόν να κατασκευαστούν τεστ διαφόρων επιπέδων δυσκολίας.

Παρόλα αυτά όμως, δεν είναι σε θέση να εξετάσουν την ικανότητα γραπτής έκφρασης ή την ικανότητα του μαθητή να αναπτύσσει ένα επιχείρημα. Το μόνο που εξετάζεται συνήθως είναι κατά πόσο ο μαθητής θυμάται κάποια μεμονωμένα στοιχεία, καθώς και η ικανότητα του να αναγνωρίζει τη σωστή ορολογία. Είναι πιθανό να ενθαρρύνουν τους μαθητές να μαντέψουν τις απαντήσεις (αν και αυτό είναι κάτι το οποίο ίσως θα έπρεπε να ενθαρρυνθεί).

Ίσως όμως δεν είναι πολύ χρήσιμο να συγκρίνει κανείς τις ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής με τις γραπτές εξετάσεις ανάπτυξης, τις προφορικές εξετάσεις κ.λ.π. Ίσως είναι καλύτερα να αναλογισθεί κανείς τι είναι αυτό που προσπαθεί να αξιολογήσει, και στη συνέχεια να αναζητήσει τον καλύτερο τρόπο για να το κάνει. Άλλωστε οι ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής ταιριάζουν περισσότερο σε κάποια θέματα απ' ό,τι σε άλλα.

Οι ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής μπορούν να αποδειχθούν εξαιρετικά χρήσιμες ως μέθοδος διδασκαλίας.

Το πρώτο βήμα για την προετοιμασία ενός τεστ πολλαπλής επιλογής είναι η κατασκευή ενός πίνακα προδιαγραφών, όπου θα καθορίζονται λεπτομερώς το περιεχόμενο (κατηγορίες περιεχομένου) και τα γνωστικά επίπεδα (γνωστικές κατηγορίες) που θέλουμε να εξετάσουμε. Πιο συγκεκριμένα:

- (α) διατυπώνουμε τις κατηγορίες περιεχομένου, άρα καθορίζουμε το περιεχόμενο που θέλουμε να εξετάσουμε
- (β) προσδιορίζουμε τις γνωστικές κατηγορίες, άρα καθορίζουμε τη συμπεριφορά που θέλουμε να επιδείξει ο μαθητής (ο αριθμός των ερωτήσεων σε κάθε γνωστική κατηγορία του πίνακα προδιαγραφών δείχνει αν οι εξετάσεις βασίζονται σε απομνημόνευση ή αν απαιτούν υψηλότερες ικανότητες από τους μαθητές)
- (γ) βλέπουμε αν καλύψαμε όλες τις κατηγορίες περιεχομένου που θεωρούμε ότι είναι απαραίτητο να καλυφθούν και αν δώσαμε την ανάλογη έμφαση.

6.2 Η ΧΡΗΣΗ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΝ ΣΕ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ

6.2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πολύ λίγοι μαθητές (και όχι και τόσο πολλοί καθηγητές) έχουν δει το εσωτερικό ενός εργοστασίου. Γνωρίζουν πολύ λίγα για την οικονομία της περιοχής και της περιφέρειας. Η επαφή με το αντικείμενο των εννοιών της μικροοικονομικής θεωρίας μπορεί να δώσει στους μαθητές μια ποικιλία εμπειριών για τη βιομηχανία και το εμπόριο, παρέχοντάς τους αποδείξεις με τις οποίες θα αξιολογήσουν την αξία ορισμένων θεωριών από αυτές που έχουν μάθει. Οι επισκέψεις αυτές μπορεί να πάρουν τη μορφή μιας επαφής με τοπικές επιχειρήσεις, ή η τάξη μπορεί να πάει μια παρατεταμένη εκδρομή, για παράδειγμα, σε μια βιομηχανική ζώνη ή μια περιοχή που αντιμετωπίζει κρίση, στην κεντρική επιχειρηματική ζώνη ή τη βάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις Βρυξέλες, το Στρασβούργο κλπ.

6.2.2 ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΣΕ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ

Οι στόχοι μιας επίσκεψης σε εργοστάσιο εξαρτώνται σε κάποιο βαθμό από τον κλάδο στον οποίο αυτό ανήκει. Οι μονάδες που παράγουν μηχανικά εργαλεία προκαλούν διαφορετικές ερωτήσεις από εκείνες που παράγουν σοκολάτες.

Μερικά θέματα εξακολουθούν να ισχύουν από τη μία επίσκεψη στην άλλη, επιτρέποντας έτσι συγκρίσεις ανάμεσα σε επιχειρήσεις. Στα θέματα αυτά μπορεί να περιλαμβάνονται:

1. ο τόπος εγκατάστασης,
2. το μέγεθος της επιχείρησης και τα αποτελέσματα του,
3. ο ανταγωνισμός,
4. η αποτελεσματικότητα και το κόστος,
5. ο καθορισμός των μισθών.

Η επίσκεψη θα πρέπει να επιτρέπει στους μαθητές να ελέγξουν τη σχετικότητα της οικονομικής θεωρίας. Επιδιώκουν οι επιχειρήσεις τη μεγιστοποίηση των κερδών τους; Αν όχι, ποιοι είναι οι στόχοι τους; Ποια είναι η συμβολή της ζήτησης και της προσφοράς στον καθορισμό των τιμών; Έχει δίκιο η κείνσιανή θεωρία όταν υποστηρίζει ότι η απόφαση των επιχειρήσεων να επενδύσουν εξαρτάται από τις εκτιμήσεις τους για τη μελλοντική ζήτηση, ή μήπως είναι τα επιτόκια ο καθοριστικός παράγοντας;

Είναι συνήθως πιθανό να εξασφαλιστεί άδεια επίσκεψης σ' ένα εργοστάσιο της περιοχής για μια τάξη μαθητών. Έχει σημασία να τονιστεί στους διευθυντές της επιχείρησης ότι το ζητούμενο δεν είναι μια συνηθισμένη ομαδική επίσκεψη (αν η επιχείρηση δέχεται συχνά τέτοιες επισκέψεις, μπορεί να μην είναι προετοιμασμένη για μια ομάδα μαθητών με τεχνικές ερωτήσεις). Έχει σημασία να έχει έρθει ο καθηγητής σε επαφή με την επιχείρηση αρκετούς μήνες πριν την προγραμματισμένη επίσκεψη, έτσι ώστε να ξεκαθαριστούν όλες οι λεπτομέρειες. Αν είναι δυνατόν, θα είναι χρήσιμο να γίνει συνάντηση με κάποιους από τους εκπροσώπους των εργαζομένων όταν ολοκληρωθεί ο γύρος του εργοστασίου, στην οποία θα παραβρισκονται και οι αρμόδιοι διευθυντές, για μια σύντομη συζήτηση.

Αν η επιχείρηση συμφωνεί σε μια τέτοια επίσκεψη, τότε ο καθηγητής θα πρέπει να επικοινωνήσει με τον ιδιοκτήτη της για να τον ρωτήσει αν θα ήταν δυνατόν να φέρει έναν ή δύο μαθητές στο εργοστάσιο μια περίπου εβδομάδα πριν την υπόλοιπη τάξη για να θέσουν κάποια ερωτήματα σε δύο ή τρεις από τους διευθυντές. Στο στάδιο αυτό,

για να μην προκληθούν φόβοι στη διεύθυνση, είναι ίσως καλύτερο να τους δώσει κάποια ιδέα για τα ερωτήματα που θα τεθούν για παράδειγμα, γιατί έχει εγκατασταθεί η επιχείρηση εδώ; πώς εξασφαλίζει κεφάλαια για επέκταση; πώς εμπορεύεται τα προϊόντα της; τι επιπτώσεις έχουν τα επιτόκια στις προσπάθειες της; Από τη στιγμή που έχει γίνει ο διακανονισμός, ο καθηγητής πρέπει να συζητήσει με την τάξη, καθώς και με τους δύο μαθητές που τον συνοδεύουν, ποιες ερωτήσεις θα ήταν καλό να τεθούν στους εκπροσώπους της διοίκησης

Ένα πρόβλημα με την ιδέα της παρουσίασης της βιομηχανίας στους μαθητές είναι ότι η προκατάληψη τους κατά της βιομηχανικής απασχόλησης μπορεί να ενισχυθεί αντί να εξαφανιστεί με την επίσκεψη. Οι μαθητές θεωρούν τις βιομηχανικές δουλειές μονότονες, κουραστικές και αβέβαιες. Μια επίσκεψη σ' ένα εργοστάσιο μπορεί απλώς να ενισχύσει αυτή την άποψη. Αλλά αν τους εξηγηθούν οι οικονομικές έννοιες της αλλοτρίωσης και των κακών βιομηχανικών σχέσεων, μία βόλτα στο χώρο μιας βιομηχανίας μπορεί να διευκολύνει την κατανόηση των μαθητών. Μια επίσκεψη πάντα εστιάζεται στη διαδικασία της μεταποίησης παρά στα διοικητικά προσόντα που απαιτούνται για το σχεδιασμό αυτής της διαδικασίας ή τις ικανότητες του Marketing που χρειάζονται για να πουληθεί το προϊόν. Το ορατό μέρος είναι πράγματι το λιγότερο διδακτικό από τη σκοπιά της οικονομικής θεωρίας.

6.3 ΕΞΟΠΛΙΖΟΝΤΑΣ ΜΙΑ ΑΙΘΟΥΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Πολλοί καθηγητές δεν έχουν την πολυτέλεια μιας αίθουσας ειδικά αφιερωμένης στη διδασκαλία των Οικονομικών. Παρόλα αυτά, είναι κάτι το οποίο θα έπρεπε να επιδιώξουν. Στην ιδεατή περίπτωση, η αίθουσα Οικονομικών θα έπρεπε να είναι πλήρως εξοπλισμένη, ώστε να δίνει στον καθηγητή τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει όλα τα μέσα που έχουν προγραμματιστεί. Κατά συνέπεια, χρειάζονται ελαφριές, μονές, μετακινούμενες καρέκλες και τραπέζια. Ο πίνακας πρέπει να είναι αρκετά μεγάλος, κατά προτίμηση ασπροπίνακας, με επιφάνεια που να σβήνει με στεγνό πανί. Επιπλέον, θα πρέπει να υπάρχει μια πτυσσόμενη οθόνη προβολής διαφανειών, η οποία να κρέμεται σε κάποια απόσταση από τη γωνιά που σχηματίζει ο τοίχος, ώστε να μπορεί κανείς να γείρει την κάτω άκρη της προς τον τοίχο, προκειμένου να αποφύγει τυχόν παραμορφώσεις.

Ο κινητός εξοπλισμός θα πρέπει να περιλαμβάνει ένα επιδισκόπιο, ένα βίντεο και μια ηλεκτρονική οθόνη, αρκετά μεγάλη ώστε να μπορεί να παρακολουθεί όλη η τάξη ταυτόχρονα. Επίσης θα πρέπει να υπάρχουν πίνακες ανακοινώσεων, οι οποίοι να επιτρέπουν την ανάρτηση διαγραμμάτων, αποκομμάτων από εφημερίδες και περιοδικά και οδηγιών εκ' μέρους του καθηγητή. Ακόμη, θα πρέπει να είναι διαθέσιμος σε μόνιμη βάση ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής, μαζί με μια οθόνη υγρών κρυστάλλων η οποία να μπορεί να τοποθετηθεί στο επιδισκόπιο, έτσι ώστε να είναι δυνατή η διδασκαλία των Οικονομικών μέσω των κατάλληλων προγραμμάτων.

6.3.1 ΠΡΟΒΟΛΕΑΣ ΔΙΑΦΑΝΕΙΩΝ. ΕΠΙΔΙΑΣΚΟΠΙΟ

Το επιδιασκόπιο χρησιμοποιείται, όποτε είναι δυνατόν κάτι τέτοιο, για την προβολή διαφανειών. Παρόλο που μπορεί κανείς να χρησιμοποιήσει διαφάνειες για να αποδώσει την προφορική περίληψη ενός μαθήματος, είναι πολύ πιο χρήσιμες αν ενσωματώσει κανείς σ' αυτές εικόνες, σκίτσα, σύμβολα, διαγράμματα κλπ. Η χρήση διαφορετικών χρωματισμών προσδίδει ενδιαφέρον, επιτρέπει την κωδικοποίηση των εννοιών, δημιουργεί αντιθέσεις ή δίνει έμφαση.

Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην οργάνωση της διαφάνειας. Ο καθηγητής θα πρέπει να αποφύγει να τη φορτώσει υπερβολικά. Καλό είναι να χρησιμοποιηθεί ένας χάρακας για την υπογράμμιση, ενώ ένας εύκαμπτος χάρακας είναι πολύ χρήσιμος για την κατασκευή των διαγραμμάτων. Οι σημειώσεις μπορούν να τοποθετηθούν μέσα σε πλαίσια για περισσότερη τάξη. Ο τύπος της γραμματοσειράς που χρησιμοποιείται μπορεί να τονίσει μια διαφάνεια. Δεν θα πρέπει να γίνεται υπερβολική χρήση κεφαλαίων. Τα πεζά γράμματα διαβάζονται πιο εύκολα. Καλό είναι να χρησιμοποιείται ένα γραμμογραφημένο χαρτί κάτω από τη διαφάνεια, ώστε η γραφή να είναι ευθεία. Και πάλι, το κείμενο δεν πρέπει να επιβαρύνει υπερβολικά τη διαφάνεια.

Είναι σημαντικό να σβήνει ο προβολέας όταν δεν χρησιμοποιείται, ώστε η προσοχή των μαθητών να επικεντρώνεται και πάλι στον καθηγητή. Παρόλο που δεν είναι απαραίτητη η συσκότιση της αίθουσας, ο προβολέας και η οθόνη δεν θα πρέπει να υπόκεινται σε άμεσο φωτισμό. Όταν ο καθηγητής αναφέρεται σε τμήματα της διαφάνειας, είναι καλύτερα να δείχνει το αντίστοιχο σημείο της διαφάνειας και όχι της οθόνης. Τυχόν πολύπλοκες διαφάνειες είναι δυνατόν να ετοιμάζονται προκαταβολικά, πράγμα που δίνει στον καθηγητή τη δυνατότητα να κερδίσει διαχρονικά από την αγορά μεγάλου αριθμού διαφανειών. Δείχνει επίσης στους μαθητές ότι ο καθηγητής είναι καλά προετοιμασμένος και έχει οργανώσει προκαταβολικά την παρουσίαση του. Τέτοιου είδους διαφάνειες είναι πιο τακτικές και ευανάγνωστες από αυτές που γίνονται επιτόπου.

6.4 ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΦΟΙΤΗΤΩΝ-ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

1)Είχατε κάποια σχέση με το μάθημα της λογιστικής 1 πριν από την εισαγωγή σας στο Τ.Ε.Ι.;

α)Ναι, από προσωπική εμπειρία.	3.7%
β)Ναι, από το λύκειο.	14.8%
γ)Ναι, από άλλες πηγές.	0%
δ)Όχι.	81.5%

2)Πόσο ενδιαφέρον σας φαίνεται το μάθημα της λογιστικής;

α)Πολύ ενδιαφέρον.	22.2%
β)Αρκετά ενδιαφέρον.	70.3%
γ)Καθόλου ενδιαφέρον.	7.5%

3) Αντιμετωπίζετε δυσκολίες σχετικά με το μάθημα; Και αν ναι, σε ποιον τομέα;

α) Ναι, δυσκολεύομαι στο να κατανοήσω τις ασκήσεις.	18.5%
β) Ναι, δυσκολεύομαι στο να λύσω μόνος-η με κάποιες ασκ.	51.9%
γ) Ναι, δυσκολεύομαι στην κατανόηση κάποιων οικονομικών εννοιών.	18.5%
δ) Όχι, δε συναντώ δυσκολίες.	11.1%

4) Ποιοι λογαριασμοί σας δυσκολεύουν στην κατανόηση και εφαρμογή τους και γιατί;

Οι λογαριασμοί που δυσκολεύουν τους φοιτητές, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των ερωτηματολογίων, είναι οι εξής:

- Οι λογαριασμοί εσόδων-εξόδων. Οι φοιτητές, δυσκολεύονται να τοποθετήσουν τα στοιχεία εσόδων-εξόδων στη σωστή ομάδα. Επίσης, δεν μπορούν να πούνε με σιγουριά αν κάτι είναι έξοδο ή όχι.
- Οι μεταβατικοί λογαριασμοί. Δεν είναι κατανοητό το πώς, πότε και γιατί χρησιμοποιούνται.
- Οι λογαριασμοί του γενικού καθολικού.
- Ο λογαριασμός 38.00 Ταμείο. Δεν είναι κατανοητό το πότε μεταβάλλεται από κάποιο λογιστικό γεγονός.
- Οι αγορές εμπορευμάτων.
- Ο λογαριασμός 31.00 Γραμμάτια Εισπρακτέα. Δεν είναι κατανοητή η θεωρία τους.
- Οι αποσβέσεις.
- Οι λογαριασμοί Γενικής Εκμετάλλεσης.
- Ο λογαριασμός του Φ.Π.Α.
- Ο λογαριασμός 51.00 Γραμμάτια Πληρωτέα
- Η ομάδα 2
- Οι ομάδες 6, 7, 8
- Οι λογαριασμοί αποτελεσμάτων.

Και τέλος, λίγοι φοιτητές μας απάντησαν ότι τους δυσκολεύουν όλοι οι λογαριασμοί, λόγω των λίγων ωρών και του τρόπου διδασκαλίας.

5) Είστε ευχαριστημένοι με τον τρόπο διδασκαλίας του μαθήματος;

α) Ναι.	51,9%
β) Όχι.	48,1%

6) Έχετε υπ' όψιν σας κάποιες αλλαγές στον τρόπο διδασκαλίας του μαθήματος, οι οποίες θα το έκαναν πιο κατανοητό και προσιτό σε σας, και αν ναι, ποιες είναι αυτές;

Ένα ποσοστό 18.5% μας απάντησε αρνητικά, ότι δηλαδή δεν θέλουν να αλλάξει ο τρόπος διδασκαλίας. Οι υπόλοιποι μας δώσανε τις εξής απαντήσεις-ιδέες για τον τρόπο διδασκαλίας:

- Λιγότεροι φοιτητές στην τάξη.
- Περισσότερες ασκήσεις.
- Η θεωρία και οι ασκήσεις να διδάσκονται από τον ίδιο καθηγητή για καλύτερη αφομοίωσή τους.
- Να μη βιάζεται να τελειώσει ο καθηγητής την ύλη.

Λιγότερη ύλη, ώστε να λύνονται όλες οι ασκήσεις και να γίνονται κατανοητές και όχι να μην τις προλαβαίνουν όλες,

7) Σχετικά με τις διδακτικές ώρες του μαθήματος, ποια είναι η γνώμη σας;

α) Πολλές.	18,5%
β) Ικανοποιητικές.	74%
γ) Λίγες.	7,5%

8) Οι διδακτικές ώρες του μαθήματος είναι χωρισμένες σε θεωρία και ασκήσεις. Σας βοηθάει αυτός ο τρόπος διδασκαλίας ή θα θέλατε να διδάσκονται ταυτόχρονα;

α) Ναι.	59,2%
β) Όχι.	40,8%

9) Πιστεύετε ότι ο τρόπος εξέτασης του μαθήματος θα μπορούσε να αλλάξει; Αν ναι πώς θα θέλατε να γίνει;

α) Ναι.	44,5%
---------	-------

- Να βασίζεται στην εξέταση των πιο βασικών θεμάτων και όχι σε όλη την ύλη.
- Να γίνει εργαστήριο.
- Πιο εύκολα θέματα.

β) Όχι.	55,5%
---------	-------

Ένα μεγάλο ποσοστό (γύρω στο 65%) των φοιτητών λόγω του είναι στο Α' εξάμηνο, δε γνωρίζουν τον τρόπο εξέτασης, και δεν μπορούσαν να εκφέρουν γνώμη.

10) Σε ποιο εξάμηνο φοίτησης βρίσκεστε;

- Α' Εξάμηνο: 63%
- Β' Εξάμηνο: 7,4%
- Γ' Εξάμηνο: 11%
- Δ' Εξάμηνο: 3,7%
- Ε' Εξάμηνο: 0%
- ΣΤ' Εξάμηνο: 3,7%
- Ζ' Εξάμηνο: 3,7%
- Πτυχίο: 7,5%

6.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΣΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Από τα παραπάνω ερωτηματολόγια που απαντήθηκαν από τους φοιτητές, μπορούμε να συμπεράνουμε τα εξής:

- Οι φοιτητές, δείχνουν ενδιαφέρον για το μάθημα της λογιστικής, αν και οι περισσότεροι από αυτούς δεν είχαν επαφή με το αντικείμενο του μαθήματος πριν από την εισαγωγή τους στο Τ.Ε.Ι.
- Συναντούν δυσκολίες σχετικά με την επίλυση των ασκήσεων, και μερικές φορές και με την κατανόηση της θεωρίας.
- Σχετικά με το αν είναι ευχαριστημένοι ή όχι με τον τρόπο διδασκαλίας, οι απαντήσεις μας έδειξαν ότι ευχαριστημένο είναι ένα ποσοστό 52% και μη ευχαριστημένο ένα 48%.
- Όσον αφορά στο διαχωρισμό του μαθήματος σε θεωρία και ασκήσεις, εκεί οι φοιτητές μας απάντησαν ότι αυτό δεν τους βρίσκει σύμφωνους (κατά πλειοψηφία), και φαίνεται να τους δυσκολεύει, λόγω μη καλής αφομοίωσης της θεωρίας και των ασκήσεων. Θα προτιμούσαν να διδάσκονται μαζί –θεωρία + ασκήσεις- από τον ίδιο καθηγητή.
- Για το σύνολο των διδακτικών ωρών, -τους φαίνονται ικανοποιητικές.

6.6 ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ-ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

1) Διδάσκοντας στο τμήμα Λογιστικής έχετε κάποιο πτυχίο Οικονομικής Σχολής. Κατά τη διάρκεια των σπουδών σας κάνατε μαθήματα τρόπου διδασκαλίας και προσέγγισης του διδασκομένου;

α) Ναι	75%
β) Όχι.	25%

2) Ποια μέθοδο διδασκαλίας χρησιμοποιείτε και πόση ανταπόκριση βρίσκει από τους φοιτητές;

- Η διδασκαλία γίνεται με αναφορά στο θεωρητικό μέρος και ανάλυσή του και ταυτόχρονη επίλυση ασκήσεων στον πίνακα. Η ανταπόκριση των φοιτητών κρίνεται ικανοποιητική κατά την παρακολούθηση του μαθήματος.
- Για το θεωρητικό μέρος του μαθήματος γίνεται προβολή διαφανειών με παραδείγματα και για το μέρος που αφορά στις ασκήσεις, διανέμονται ασκήσεις (φωτοτυπίες) οι οποίες λύνονται με τη βοήθεια του διδάσκοντος. Η ανταπόκριση είναι ικανοποιητική.
- Εισαγωγή θέματος, ανάλυση, ερωτήσεις- απαντήσεις, διάλογος, εκμείευση μικρά tests.
- Η άριστη γνώση του αντικειμένου και η μεταδοτική ικανότητα είναι καθοριστικοί παράγοντες για διδασκαλία.

3) Ο τρόπος διδασκαλίας που ακολουθείτε είναι προσωπική σας επιλογή ή καθορίζεται μετά από συμβούλιο των διδασκόντων;

- Προσωπική επιλογή.
- Συνδυασμός.
- Ο τρόπος αλλά και το πρόγραμμα διδασκαλίας καθορίζεται πάντα σε συνεννόηση και συμφωνία με όλους τους διδάσκοντες.
- Σε συνεργασία με τους διδάσκοντες.

4) Τι δυσκολίες αντιμετωπίσατε στο να καταφέρετε να κάνετε το μάθημα ενδιαφέρον και κατανοητό για τους φοιτητές;

- Δεν αντιμετωπίσα δυσκολίες.
- Ουδμία δυσκολία.
- Η έλλειψη στοιχειώδους υλικοτεχνικής υποδομής είναι προφανής και σε κάποιες περιπτώσεις τα προβλήματα που προκύπτουν είναι ανυπέρβλητα.
- Καμμία δυσκολία.

5) Πιστεύετε ότι υπάρχουν περιθώρια αναβάθμισης του τρόπου διδασκαλίας του μαθήματος της Λογιστικής I; Αν ναι, ποια νομίζετε ότι είναι αυτά;

- Είναι άμεση ανάγκη να αποκτηθεί σύγχρονος εξοπλισμός για τις αίθουσες διδασκαλίας (projectors, οθόνες προβολής, κ.τ.λ.) που θα βελτιώσουν την ποιότητα του μαθήματος και την αποτελεσματικότητά του, αλλά και θα το κάνουν περισσότερο ελκυστικό.
- Υπάρχουν περιθώρια αναβάθμισης πολλά. 1) Συγγράμματα, 2) Σύγχρονα μέσα διδασκαλίας, διαφάνειες, σημειώσεις, εργασίες, tests, κ.τ.λ.
- Πάντα υπάρχουν περιθώρια αναβάθμισης και σε θέματα υλικής υποδομής, και σε θέματα διδακτικής.
- Ναι.

6) Ο διαχωρισμός του μαθήματος σε ξεχωριστές ώρες διδασκαλίας θεωρίας και ασκήσεων, σας διευκολύνει;

α) Ναι.	
β) Όχι.	100%

7) Γιατί έγινε αυτός ο διαχωρισμός;

- Αναγνωρίστηκε η ανάγκη για τη δημιουργία περισσότερων τμημάτων ασκήσεων, για τη βελτίωση της αναλογίας φοιτητών ανά διδάσκοντα και την καλύτερη επίβλεψη και συνεργασία κατά την επίλυση των ασκήσεων. Η εναρμόνιση του προγράμματος διδασκαλίας των διαφορετικών τμημάτων είναι πολύ δύσκολη.

8) Μέσα από ποιες διαδικασίες επιλέγονται τα θέματα των εξετάσεων για το μάθημα της Λογιστικής I;

- Είναι αποτέλεσμα διαβούλευσης των διδασκόντων του μαθήματος και με δεδομένη τη διδαχθείσα ύλη όλων των τμημάτων.
- Σύμφωνα με τη διδαχθείσα ύλη (θεωρία και ασκήσεις).
- Όσο γίνεται να καλύπτουν τα ουσιώδη θέματα της Λογιστικής.
- Σε συνεργασία με τους διδάσκοντες.

9) Κατά τη γνώμη σας, θα μπορούσε να αλλάξει ο τρόπος των γραπτών εξετάσεων; Και αν ναι, με ποιο τρόπο;

- Όχι.
- Η Λογιστική είναι Λογιστική και ο σπουδαστής πρέπει να αποδείξει ότι τη γνωρίζει.
- Κρίνεται απαραίτητη η διενέργεια των εξετάσεων σε 2 διαφορετικά τμήματα ώστε να μειωθεί ο συνωστισμός και η συσσώρευση των φοιτητών, όπως συμβαίνει. Η διατύπωση των θεμάτων θα μπορούσε να γίνεται με τη μορφή ερωτημάτων πολλαπλής επιλογής, που βοηθούν στην αντικειμενικότερη αξιολόγηση της επίδοσης των εξεταζομένων.
- Όχι.

10) Ποια είναι η γνώμη σας για τα ποσοστά επιτυχίας – αποτυχίας των φοιτητών στις γραπτές εξετάσεις;

- Θα μπορούσαν να βελτιωθούν σημαντικά με την εντατικοποίηση της προσπάθειας των φοιτητών αλλά και την συνεισφοράς των διδασκόντων, με τη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας που παρέχουν.

Στις γραπτές εξετάσεις, κατά τεκμήριο υπάρχει μεγάλη αποτυχία. Αυτό οφείλεται στη δύσκολη προσαρμογή στις έννοιες του μαθήματος της Λογιστικής Ι το οποίο διδάσκεται στο Α εξάμηνο.

- Είναι συνδυασμός πολλών πραγμάτων.
- Δεν υπάρχουν συγκεκριμένα ποσοστά επιτυχίας ή αποτυχίας στις εξετάσεις.

6.7 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΣΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Από τις απαντήσεις που πήραμε από τους καθηγητές με βάση τα ερωτηματολόγια που τους δόθηκαν, μπορούμε να βγάλουμε τα εξής συμπεράσματα:

- Οι καθηγητές όπως συμπεραίνουμε δε διευκολύνονται από το διαχωρισμό του μαθήματος σε θεωρία και ασκήσεις.
- Δεν πιστεύουν ότι μπορεί να αλλάξει ο τρόπος εξέτασης του μαθήματος, εκτός από ένα πολύ μικρό ποσοστό.
- Πιστεύουν ότι υπάρχουν περιθώρια αναβάθμισης του τρόπου διδασκαλίας του μαθήματος, και αυτά βασίζονται στην ανάπτυξη της υλικοτεχνικής υποδομής και στην τεχνική της διδασκαλίας.
- Όσον αφορά στη μέθοδο διδασκαλίας που χρησιμοποιείται, οι τρόποι είναι: ο διάλογος, η εκμείευση, οι ερωτήσεις, η διανομή φυλλαδίων με ασκήσεις.
- Τα θέματα των εξετάσεων επιλέγονται σύμφωνα με τη διδαχθείσα ύλη και σε συνεργασία με όλους τους καθηγητές.
- Οι περισσότεροι καθηγητές δεν αντιμετώπισαν δυσκολίες στο να κάνουν το μάθημα ενδιαφέρον και κατανοητό από τους φοιτητές.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Τετάρτη, 28 Απριλίου 2004

Μέσα στα πλαίσια των εργασιών, για να ολοκληρωθεί η πτυχιακή μας εργασία, εντάσσεται και το ερωτηματολόγιο που ακολουθεί. Ζητάμε τη δική σας άποψη, σχετικά με κάποιες ερωτήσεις που αφορούν το μάθημα της λογιστικής 1. Με τη δική σας βοήθεια, θα έχουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα για το μάθημα της λογιστικής και για τους τρόπους που αυτό μπορεί να γίνει καλύτερο. Σας ευχαριστούμε για το χρόνο που μας αφιερώνετε, και για τις ειλικρινείς σας απαντήσεις.

Οι φοιτήτριες: Δάρτζαλη Αγγελική,
Σαραβάνη Έφη

Α) ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ

1) Διδάσκοντας στο τμήμα Λογιστικής έχετε κάποιο πτυχίο Οικονομικής Σχολής. Κατά τη διάρκεια των σπουδών σας κάνατε μαθήματα τρόπου διδασκαλίας και προσέγγισης του διδασκόμενου;

α) Ναι	
β) Όχι.	

2) Ποια μέθοδο διδασκαλίας χρησιμοποιείτε και πόση ανταπόκριση βρίσκει από τους φοιτητές;

.....
.....
.....
.....

3) Ο τρόπος διδασκαλίας που ακολουθείτε είναι προσωπική σας επιλογή ή καθορίζεται μετά από συμβούλιο των διδασκόντων;

.....
.....
.....
.....

4) Τι δυσκολίες αντιμετωπίσατε στο να καταφέρετε να κάνετε το μάθημα ενδιαφέρον και κατανοητό για τους φοιτητές;

.....
.....
.....

5) Πιστεύετε ότι υπάρχουν περιθώρια αναβάθμισης του τρόπου διδασκαλίας του μαθήματος της Λογιστικής Ι; Αν ναι, ποια νομίζετε ότι είναι αυτά;

.....
.....
.....

6) Ο διαχωρισμός του μαθήματος σε ξεχωριστές ώρες διδασκαλίας θεωρίας και ασκήσεων, σας διευκολύνει;

α) Ναι.	
β) Όχι.	

7) Γιατί έγινε αυτός ο διαχωρισμός;

.....
.....
.....

8) Μέσα από ποιες διαδικασίες επιλέγονται τα θέματα των εξετάσεων για το μάθημα της Λογιστικής Ι;

.....
.....
.....

9) Κατά τη γνώμη σας, θα μπορούσε να αλλάξει ο τρόπος των γραπτών εξετάσεων; Και αν ναι, με ποιο τρόπο;

.....
.....
.....

10) Ποια είναι η γνώμη σας για τα ποσοστά επιτυχίας – αποτυχίας των φοιτητών στις γραπτές εξετάσεις;

.....
.....
.....

Β) ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

1) Είχατε κάποια σχέση με το μάθημα της λογιστικής 1 πριν από την εισαγωγή σας στο Τ.Ε.Ι.;

α) Ναι, από προσωπική εμπειρία.	
β) Ναι, από το λύκειο.	
γ) Ναι, από άλλες πηγές.	
δ) Όχι.	

2) Πόσο ενδιαφέρον σας φαίνεται το μάθημα της λογιστικής;

α) Πολύ ενδιαφέρον.	
β) Αρκετά ενδιαφέρον.	
γ) Καθόλου ενδιαφέρον.	

3) Αντιμετωπίζετε δυσκολίες σχετικά με το μάθημα; Και αν ναι, σε ποιον τομέα;

α) Ναι, δυσκολεύομαι στο να κατανοήσω τις ασκήσεις.	
β) Ναι, δυσκολεύομαι στο να λύσω μόνος-η μου κάποιες ασκήσεις.	
γ) Ναι, δυσκολεύομαι στην κατανόηση κάποιων οικονομικών εννοιών.	
δ) Όχι, δε συναντώ δυσκολίες.	

4) Ποιοι λογαριασμοί σας δυσκολεύουν στην κατανόηση και εφαρμογή τους και γιατί;

.....
.....
.....
.....

5) Είστε ευχαριστημένοι με τον τρόπο διδασκαλίας του μαθήματος;

α) Ναι.	
β) Όχι.	

6) Έχετε υπ' όψιν σας κάποιες αλλαγές στον τρόπο διδασκαλίας του μαθήματος, οι οποίες θα το έκαναν πιο κατανοητό και προσιτό σε σας, και αν ναι, ποιες είναι αυτές;

.....
.....
.....

7) Σχετικά με τις διδακτικές ώρες του μαθήματος, ποια είναι η γνώμη σας;

α) Πολλές.	
β) Ικανοποιητικές.	
γ) Λίγες.	

8) Οι διδακτικές ώρες του μαθήματος είναι χωρισμένες σε θεωρία και ασκήσεις. Σας βοηθάει αυτός ο τρόπος διδασκαλίας ή θα θέλατε να διδάσκονται ταυτόχρονα;

α) Ναι.	
β) Όχι.	

9) Πιστεύετε ότι ο τρόπος εξέτασης του μαθήματος θα μπορούσε να αλλάξει; Αν ναι πώς θα θέλατε να γίνει;

α) Ναι.

.....
.....
.....

β) Όχι

10) Σε ποιο εξάμηνο φοίτησης βρίσκεστε;

Γ) ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ Ι

ΑΣΚΗΣΗ ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑΣ

ΜΙΣΘΟΔΟΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
Μήνα Μαρτίου 1993.

Ομ/μο	Ειδικότητα	Μισθός	Κρατήσεις			Εργοδοτικές			Πληρωτέο ποσό	
			Φ.Μ.Υ.	Χαρ/μο	ΙΚΑ-TEAM	ΣΥΝΟΛΟ κρατήσεων	ΙΚΑ-TEAM	Χαρ/μ οών		ΣΥΝΟΛΟ Εισφορών
Γαδρέου	Δ/ντής	400.000	20.000	2.400	60.000	82.400	100.000	2.400	102.400	317.600
	Αρχιλογ.	400.000	18.000	2.400	60.000	80.400	100.000	2.400	102.400	319.600
Ι.Νίκου	Λογιστής	300.000	10.000	1.800	45.000	56.800	75.000	1.800	76.800	243.200
Ζ.Ζήσης	Β. Λογιστής	200.000	10.000	1.200	30.000	41.200	50.000	1.200	51.200	158.800
Π. Λου	Γραφέας	150.000	6.000	900	22.500	29.400	37.500	900	38.400	120.600
Μ. ού	Δακτυλ.	150.000	6.000	900	22.500	29.400	37.500	900	38.400	120.600
Σύνολα		1.600.000	70.000	9.600	240.000	319.600	400.000	9.600	409.600	1.280.400

Παράδειγμα εγγραφών.

Οι εγγραφές μπορούν να γίνουν με δύο τρόπους, τον συμψηφιστικό και τον ταμιακό.

α) Συμψηφιστικός τρόπος

60 ΑΜΟΙΒΕΣ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	1.600.000
60.00 Αμοιβές Έμμισθου προσωπικού	60.00.00
Τακτικές αποδοχές	
54ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΑΠΑ ΦΟΡΟΥΣ – ΤΕΛΗ	79.600
54.03 Φόροι - Τέλη αμοιβών προσωπικού	
54.03.00 Φ.Μ.Υ.	70.000
54.03.02 Χαρ/μο + ΟΓΑ μισθωτών υπηρεσιών	9.600
55ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	240.000
55.00 ΙΚΑ	
55.00.00 Λ/σμός τρέχουσας κίνησης	
53ΠΙΣΤΩΤΕΣ ΔΙΑΦΟΡΟΙ	1.280.400
53.00 Αποδοχές προσωπικού πληρωτέες	
<u>Μισθοδοτική κατάσταση Μαρτίου</u>	

60 ΑΜΟΙΒΕΣ ΚΑΙ ΕΞΟΔΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	409.600
60.03 Εργοδοτικές εισφορές και επιβαρύνσεις έμμισθου προσωπικού	
60.03.00 Εργοδοτικές εισφορές ΙΚΑ	400.000
60.03.04 Χαρτόσημο μισθοδοσίας	9.600
54ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΦΟΡΟΥΣ – ΤΕΛΗ	9.600
54.03 Φόροι - Τέλη αμοιβών προσωπικού	
54.03.02 Χαρτόσημο και ΟΓΑ μισθωτών υπηρεσιών	
55ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	400.000
55.00 ΙΚΑ	
55.00.00 Λ/σμός τρέχουσας κινήσεως Εισφορές Μ.Κ. Μαρτίου	
53. ΠΙΣΤΩΤΕΣ ΔΙΑΦΟΡΟΙ	1.280.400
53.00 Αποδοχές Προσωπικού πληρωτέες	
38 ΧΡΗΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ	1.280.400
38.00 Ταμείο	
Εξόφληση	
Μ.Κ.Μαρτίου	

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ

1 - Πωλούνται εμπορεύματα με συναλλαγματική αντί 1.000 Ε

31 ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ	1000	
31.00 Γραμμάτια στο Χαρτοφυλάκιο		
70 ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ		1000

2 - Πωλούνται εμπορεύματα αντί 2000Ε με συναλλαγματική πλέον τόκων 800Ε η οποία λήγει μέσα στη χρήση.

31 ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ	2800	
31.00 Γραμμάτια στο Χαρτοφυλάκιο		
70 ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΩΝ		2000
76 ΕΣΟΔΑ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		800
76.02 Δουλευμένοι Τόκοι Γραμ. Εισπρακτέων		

3 - Συναλλαγματικές ονομ. αξίας 6000Ε παραδίνονται στην Τράπεζα για είσπραξη

31 ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ	6000	
31.01 Γραμμάτια στις Τράπεζες για Είσπραξη		
31 ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ		
31.00 Γραμμάτια στο Χαρτοφυλάκιο		6000

4 - Από τις συναλλαγματικές που βρίσκονται στην Τράπεζα για είσπραξη, μία ονομ. αξίας Ε 5000 εισπράχθηκε και με το προϊόν της πιστώθηκε ο λογαριασμός όψεως της επιχείρησης.

38 ΧΡΗΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ	5000	
38.03 Καταθέσεις Όψεως σε δρχ.		
31 ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ		
31.01 Γραμμάτια στις Τράπεζες για Είσπραξη		5000

5 - Από τις συναλλαγματικές που βρίσκονται στην Τράπεζα για είσπραξη μία ονομ. αξίας Ε 7.000 εισπράχθηκε από την Τράπεζα η οποία κατέβαλε το ποσό αυτό στην επιχείρηση:

38 ΧΡΗΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ	7000	
38.00 Ταμείο		
31 ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ		7000
31.01 Γραμμάτια στις Τράπεζες για Είσπραξη		

6- Άλλη, από τις συναλλαγματικές που βρίσκονται στην Τράπεζα για είσπραξη, ονομ. αξίας Ε 8000, επιστράφηκε ανείσπρακτη.

31 ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ	8000	
31.03 Γραμμάτια σε Καθυστέρηση		
31 ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ		8000
31.01 Γραμμάτια στις Τράπεζες για Είσπραξη		

7- Άλλη, από τις πιο πάνω συναλλαγματικές ονομ. αξίας Ε 1000, δεν εισπράχθηκε κατά τη λήξη της και διαμαρτυρήθηκε. Η επιχείρηση την παρέλαβε, αφού πλήρωσε στην Τράπεζα για διαμαρτυρικά Ε 200

31. ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ	1200	
31.03 Γραμμάτια σε καθυστέρηση		
31 ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ		1000
31.01 Γραμμάτια στις Τράπεζες για Είσπραξη		
38 ΧΡΗΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ		200
<u>38.00 Ταμείο</u>		

8- Στη συνέχεια ο Πελάτης, ο οποίος είχε αποδεχθεί την πιο πάνω συναλλαγματική, την εξόφλησε με επιπλέον τόκους Ε 300

38 ΧΡΗΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ	1500	
38.00 Ταμείο		
31 ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ		1200
0		
31.03 Γραμμάτια σε Καθυστέρηση		
76 ΕΣΟΔΑ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		300
76.03 Λοιποί Πιστωτικοί Τόκοι		

9- Συναλλαγματικές ονομ. αξίας Ε4000 προεξοφλούνται από την Τράπεζα αντί Ε 3700 και η επιχείρηση εισέπραξε το ποσό αυτό.

38 ΧΡΗΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ	3700	
38.00 Ταμείο		
65 ΤΟΚΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΗ ΕΞΟΔΑ	300	
65.02 Προεξοφλητικοί Τόκοι και Έξοδα Τραπεζών		
31 ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ	4000	
31.05 Γραμμάτια Προεξοφλημένα		

10- Από τις προεξοφλημένες συναλλαγματικές, μία ονομ. αξίας 6000 Ε που έληξε εισπράχθηκε από την Τράπεζα και ειδοποίησε την επιχείρηση (ή πέρασε εύλογος χρόνος).

31 ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ	6000	
31.05 Γραμμάτια Προεξοφλημένα		
31 ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ		6000
31.00 Γραμμάτια στο Χαρτοφυλάκιο		

11- Από τις ίδιες προεξοφλημένες συναλλαγματικές, μία ονομ. αξίας Ε 5000 δεν εισπράχθηκε από την Τράπεζα, διαμαρτυρήθηκε και επιστράφηκε. Η επιχείρηση την παρέλαβε αφού πλήρωσε για διαμαρτυρικά Ε 200 και για τόκους Ε100

Θα γίνουν οι εγγραφές:

31 ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ	5300	
31.03 Γραμμάτια σε Καθυστέρηση		
38 ΧΡΗΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ		5300
38.00 Ταμείο		
31 ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ	5000	
31.05 Γραμμάτια Προεξοφλημένα		
31 ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ		5000
31.00 Γραμμάτια στο Χαρτοφυλάκιο		

12- Μετά από κάποιο χρονικό διάστημα, ο οφειλέτης εξόφλησε τη συναλλαγματική, αφού πλήρωσε Ε5500 (η διαφορά τόκοι).

38 ΧΡΗΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ	5500	
38.000 Ταμείο		
31 ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ		5300
31.03 Γραμμάτια σε Καθυστέρηση		
76 ΕΣΟΔΑ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		200
70.03 Λοιποί Πιστωτικοί Τόκοι		

13- Αν συναλλαγματική Ε 4000 μεταβιβαστεί σε προμηθευτή (ή για άλλη αιτία), για Ε 3800.

50 ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ	3800	
50.00 Προμηθευτές Εσωτερικού		
65 ΤΟΚΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΗ ΕΞΟΔΑ		200
65.05 Τόκοι και Έξοδα Λοιπών Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων		
31 ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ		4000
31.05 Γραμμάτια Μεταβιβασμένα σε Τρίτους		

Ο λογαριασμός Γραμμάτια Μεταβιβασμένα σε Τρίτους, λειτουργεί όπως ο Γραμμάτια Προεξοφλημένα.

14- Αν συναλλαγματική ονομ. αξίας Ε 2000 ανανεωθεί με άλλη μεταγενέστερης λήξεως ονομ. αξίας Ε 2200

31 ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ	2200	
31.00 Γραμμάτια στο Χαρτοφυλάκιο		
31 ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΑ		2000
31.00 Γραμμάτια στο Χαρτοφυλάκιο		
76 ΕΣΟΔΑ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		200
76.02 Δεδουλευμένοι Τόκοι Γραμματίων Εισπρακτέων		

15-Αγοράσαμε εμπορεύματα(ψυγεία PITSOS) αξίας 5000 Ε από τον Χ.Χρήστου με πίστωση, πλέον Φ.Π.Α. 18%

20 ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ	5000	
20.00.01 Αγορές ψυγείων PITSOS		
54.00.20 Φ.Π.Α. εισρ. Εμπ/των	900	
50 Προμηθευτές		5900
50.00 Προμηθευτές Εσωτερικού		
50.00.01 Χ. Χρήστου		

16-Πουλήσαμε εμπορεύματα (πλυντήρια ARISTON) αξίας 600 Ε πλέον Φ.Π.Α. στον πελάτη Β.Βασιλείου.

30 Πελάτες	708	
30.00 Πελάτες Εσωτερικού		
30.00.00 Β.Βασιλείου		
70 Πωλήσεις Εμπ.		600
70.00.00 Πωλήσεις πλυντηρίων		
54.00.70 Φ.Π.Α. εκροών		108
38.00 Ταμείο	708	
30.00.00 Β.Βασιλείου		708

17-Η επιχείρηση πλήρωσε τη συναλλαγματική στην Ε.Τ.Ε. (450 Ε)

51 Γραμμάτια	450	
51.00 Γραμμάτια Πληρωτέα		
38.00 Ταμείο		450

18-Πληρώθηκε το ενοίκιο της επιχείρησης για το τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου 450 Ε στον Σ.Σωτηρίου

62 Παροχές Τρίτων	450	
62.04.00 Ενοίκια επιχείρησης		
38,00 Ταμείο		450

19-Οι υπάλληλοι της επιχείρησης πήρανε προκαταβολή 150 Ε.

33,00 Προκαταβολές	150	
38.00 Ταμείο		150

ΑΣΚΗΣΗ ΜΕ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

Έστω τα εξής δεδομένα για την Α.Ε. "ΚΡΟΝΟΣ" για το έτος 2002:

- 1) Το Π.Υ. Της 1/1/02 του λογ/σμού 44.11.00 είναι 8.200 Ε.
- 2) Την 24/4/02 εισέπραξε από τον πελάτη Δ.Δημητρίου, που είχε αποσβεστεί πλήρως ως ανεπίδεκτος εισπράξης, 400 Ε.
- 3) Επιστολή (28/8/02) του νομικού συμβούλου της Α.Ε. σύμφωνα με την οποία οι επισφαλείς πελάτες: Σ.Σπύρου 700 Ε και Χ.Χρήστου 500 Ε κρίνονται ως ανεπίδεκτοι εισπράξης.
- 4) Οι πωλήσεις του έτους και το Χ.Υ. του λογ/σμού "Πελάτες" της 31/12/02 στην απογραφή της έχουν διαζευκτικά ως εξής:
 - α) 1.500.000 και 50.000.000 Ε
 - β) 1.000.000 και 30.000.000 Ε
 - γ) 1.200.000 και 13.600.000 Ε
 - δ) 1.400.000 και 15.000.000 Ε

ΛΥΣΗ:

<u>24/4/02</u>	
38 ΧΡΗΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ	400
38.00 Ταμείο	
82 ΕΞΟΔΑ & ΕΣΟΔΑ ΠΡΟΗΓ.ΧΡΗΣΕΩΝ	400
82.01 Έσοδα προηγούμενων χρήσεων	
82.01.03 Εισπράξεις αποσβεσμένων απαιτήσεων	
Εισπράξη από αποσβ/νο πελάτη Δ.Δημητρίου	
<u>28/8/02</u>	
44 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	1.200
44.11 Προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις	
44.11.00 Προβλέψεις για απόσβεση επισφαλών πελατών	
30 ΠΕΛΑΤΕΣ	1.200
30.97 Πελάτες επισφαλείς	
30.97.08 Σ.Σπύρου	<u>700</u>
30.97.09 Χ.Χρήστου	<u>500</u>
Διαγραφή ανεπίδεκτων εισπράξης πελατών	

31/12/02 α)

83.ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΕΚΤ. ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ 7.500.

~~83.11.00 Προβλέψεις για απόσβεση επισφαλών πελατών~~

44 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ 7.500

44.11.00 Προβλέψεις για απόσβεση επισφαλών πελατών

Σχηματισμός πρόβλεψης: Πωλήσεις 1.500.000 * 0.5 %

31/12/02 β)

83.11.00 Προβλέψεις για απόσβεση επισφαλών πελατών 3.500

44.11.00 Προβλέψεις για απόσβεση επισφαλών πελατών 3.500

Σχηματισμός πρόβλεψης: Πωλήσεις 1.000.000 * 0.5% περιοριζομένης στο ποσό των 3.500

31/12/02 γ)

ΔΕ ΓΙΝΕΤΑΙ ΕΓΓΡΑΦΗ

31/12/02 δ)

44.ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ 1750

44.11.00 Προβλέψεις για απόσβεση επισφαλών πελατών

84 ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ 1750

ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ

84.00 Έσοδα από αχρησιμοπ. Προβλέψεις προηγ. χρήσεων

84.00.11 Από προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις

Προσαρμογή Σχηματισμένων Προβλέψεων

Υπολογισμός ποσών εγγραφών: Π.Υ. 44.11.00 31/12/02=8.200 - 1.200=7.000

α) Ενδεχόμενη Πρόβλεψη= Π χ 0.5%= 1.500.000 χ 0.5% = 7.500

35% του Χ.Υ. Πελατών = 50.000 χ 35% = 17.500

Επειδή 17.500 - 7.000 = 10.500 > 7.500 → Πρόβλεψη 7.500

β) Ενδεχόμενη Πρόβλεψη = Π χ 0.5%= 1.000.000 χ 0.5%= 5.000

35% του Χ.Υ. Πελατών= 30.000 χ 35% = 10.500

Επειδή 10.500- 7.000 = 3.500 < 5.000 → Πρόβλεψη 3.500

γ) Ενδεχόμενη Πρόβλεψη = Π χ 0.5%= 1.200.000 χ 0.5.% = 6.000

35% του Χ.Υ. Πελατών = 20.000 χ 35% = 7.000

Επειδή 7.000 - 7.000 = 0 δε γίνεται εγγραφή πρόβλεψης

Μεταφορά λογαριασμών

Μετά τις πιο πάνω εγγραφές οι λογαριασμοί που θα έχουν υπόλοιπα είναι ο ιριασμός 80.00 Λ/σμός Γενικής Εκμετ/σεως με πιστωτικό υπόλοιπο 26.000 που το καθαρό κέρδος από την εκμετάλλευση της επιχείρησης (οργανικό αποτέ-
ια), οι λογαριασμοί των αποθεμάτων με τις αξίες της τελικής απογραφής και οι υθεί
ριασμοί 81 και 82 (οι Λ/σμοί 81 μέχρι 85 μεταφέρονται απευθείας στα
τέλεσματα χρήσεως).
1.750

ΑΣΚΗΣΗ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ -ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ

Στη βιομηχανική επιχείρηση του Β. Βασιλείου στις 31/12/03 και μετά τις εγγραφές τακτοποιήσεως οι λογαριασμοί οι σχετικοί με τα αποτελέσματα ήταν σε €:

21 Προϊόντα έτοιμα και ημιτελή 10.000, 24 Πρώτες και βοηθητικές ύλες - Υλικά συσκευασίας 150.000, 25 Αναλώσιμα υλικά 1000, 60 Αμοιβές και έξοδα προσωπικού 30000, 62 Παροχές τρίτων 4000, 64 Διάφορα έξοδα 1000, 65 Αποσβέσεις πάγιων ενσωμ. στο λειτουργικό κόστος 500, 71 Πωλήσεις προϊόντων 200000, 76 Έσοδα κεφαλαίων 500, 81 (81.00) Έκτακτα και ανόργανα έξοδα 1200, 81(81.03) Έκτακτα κέρδη 100 και 82 (82.00) Έξοδα προηγούμενων χρήσεων 300.

Η απογραφή τέλους χρήσεως έδειξε ότι η αξία των αποθεμάτων που έμειναν είναι: Προϊόντα έτοιμα και ημιτελή 8000, Πρώτες και βοηθητικές ύλες-Υλικά συσκευασίας 14000 και Αναλώσιμα υλικά 200.

Ζητούνται, σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ, οι εγγραφές προσδιορισμού των αποτελεσμάτων (καθαρού απ/τος Εκμ/σεως, Μικτού απ/τος και Αποτελέσματος χρήσεως).

Το καθαρό αποτέλεσμα της εκμεταλλεύσεως βρίσκεται, όπως γνωρίζουμε από τη σύγκριση των λογαριασμών των ομάδων 2 (αρχικά αποθέματα+αγορές) και 6 (οργανικά έξοδα κατ' είδος) με τις ομάδες 2 (τελικά αποθέματα) και 7 (οργανικά έσοδα κατ'είδος).

Οι εγγραφές θα είναι (έχουν παραληφθεί μερικοί δευτεροβάθμιοι λογαριασμοί για συντομία):

80 ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ	196.000
80.00 Λ/μος Γενικής Εκμετάλλευσης	
21 ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΤΟΙΜΑ Κ ΗΜΙΤΕΛΗ	10.000
24 ΠΡΩΤΕΣ Κ ΒΟΗΘΗΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ-ΥΛΙΚΑ ΣΥΣ	150.000
25 ΑΝΑΛΩΣΙΜΑ ΥΛΙΚΑ	1.000
60 ΑΜΟΙΒΕΣ Κ ΕΞΟΔΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	30.000
62 ΠΑΡΟΧΕΣ ΤΡΙΤΩΝ	4.000
64 ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΞΟΔΑ	1.000
65 ΤΟΚΟΙ Κ ΣΥΝΑΦΗ ΕΞΟΔΑ	200
66 ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ ΠΑΓΙΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	500

Μεταφορά λογαριασμών

21 ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΤΟΙΜΑ Κ ΗΜΙΤΕΛΗ (τελ. Αποθ)	8.000
24 ΠΡΩΤΕΣ Κ ΒΟΗΘΗΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ-ΥΛ. ΣΥΣΚΕΥΑΣ.	14.000
25 ΑΝΑΛΩΣΙΜΑ ΥΛΙΚΑ	200
71 ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ- ΕΤΟΙΜΩΝ Κ ΗΜΙΤΕΛ	200.000
76 ΕΞΟΔΑ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	500
80 ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ	222.700

Μεταφορά λογαριασμών

Μετά τις πιο πάνω εγγραφές οι λογαριασμοί που θα έχουν υπόλοιπα είναι ο λογαριασμός 80.00 Λ/σμός Γενικής Εκμετ/σεως με πιστωτικό υπόλοιπο 26.000 που είναι το καθαρό κέρδος από την εκμετάλλευση της επιχείρησης (οργανικό αποτέλεσμα), οι λογαριασμοί των αποθεμάτων με τις αξίες της τελικής απογραφής και λογαριασμοί 81 και 82 (οι Λ/σμοί 81 μέχρι 85 μεταφέρονται απευθείας στα αποτελέσματα χρήσεως).

Στη συνέχεια πρέπει να εμφανιστούν τα αποτελέσματα κατά προορισμό, για το λόγο αυτό συντάσσουμε, έπειτα από σχολαστικούς υπολογισμούς το φύλλο μερισμού των έμμεσων εξόδων, που έστω ότι είναι:

Κ.Α	Λογαριασμός	ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΠΟΣΑ	ΛΕΙΤΟΥΡ	ΔΙΟΙΚ.	ΔΙΑΘΕ	ΧΡΗΣ
60	Αμοιβές και Εξ Πρ/κού	30.000	22.000	3.000	5.000	-
62	Παροχές τρίτων	4.000	2.000	1.000	1.000	-
64	Διάφορα έξοδα	1.000	500	200	300	-
65	Τόκοι και συν. έξοδα	200	-	-	-	200
66	Αποσβέσεις πάγιων	500	300	40	160	-
	Σύνολα	35.700	24.800	4.240	6.460	200

Μετά από αυτό γίνεται ο προσδιορισμός του Μικτού Αποτελέσματος που όπως γνωρίζουμε είναι η διαφορά μεταξύ τιμής πώλησης και κόστους κτήσεως των πωλημένων αγαθών (αποθεμάτων ή υπηρεσιών). Έχουμε δηλαδή:

Πωλήσεις - Κόστος Πωλήσεων (Αρχικά Αποθέματα + Αγορές + Έξοδα Λειτουργίας Παραγωγής-Τελικά Αποθέματα)=Μικτά Αποτελέσματα. Δηλαδή: 200.000 - (10.000+150.000+1.000+24.800-8.000-14.000-200)=36.400 Μικτά κέρδη.

Επειδή όμως θέλουμε να δείξουμε τα μη προσδιοριστικά των μικτών αποτελεσμάτων έξοδα κατά λειτουργία και τα μη προσδιοριστικά των μικτών αποτελεσμάτων έσοδα με λογιστικές εγγραφές το Μικτό Αποτέλεσμα θα το προσδιορίσουμε από τη σχέση:

Καθαρά Απ/τα Εκμετ/σεως + Μη Προσδιοριστικά των Μ. Αποτελεσμάτων Έξοδα (Έξοδα των λειτουργιών Διοικήσεως, Διαθέσεως, Χρηματοοικονομικής) -Μη προσδιοριστικά των Μ. Αποτελεσμάτων Έσοδα (Πιστωτικοί Τόκοι και Συν. Έσοδα = Μικτά Αποτελέσματα, και έχουμε:

$$26.000 + (4.240 + 6.460 + 200) - 500 = 36.400 \text{ Μ. Κέρδη}$$

80 ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ	36.900	
80.00 Λίμος Γεν. Εκμεταλλ(καθαρά κέρδη)26.000		
80.02 Έξοδα μη προσδ. Μ. Α/των 10.900		
80.02.00 Έξοδα λ. διοίκησης (4.240)		
80.02.02 Έξοδα λ. διάθεσης (6.460)		
80.02.06 Χρεωστικοί τόκοι κ συν. (200)		
80 ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ		36.900
80.01 Μικτά Αποτελέσματα		
Μεταφορά λογαριασμών		
80 ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ	500	
80.01 Μικτά αποτελεσματα		
80 ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ		500
80.03 Εσοδα μη προσδ. Μ. Α/των		
80.03.04 πιστωτικοι τοκοι κ συναφη έξ.		
Μεταφορά λογαριασμών		

Οι λογαριασμοί που μένουν ανοικτοί και από τους οποίους θα προσδιοριστεί το καθαρό κέρδος της χρήσεως είναι:

80.01 ΜΙΚΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ
ΑΠΟΤ.

80.02 ΕΞΟΔΑ ΜΗ ΠΡΟΣΔ. Μ.

500	36.900
-----	--------

ΕΞ.ΔΙΟΙΚ.4.240
ΧΡΕΩΣ.Τ. 200
ΕΞ.ΔΙΑΘ.6.460

80.03 ΕΣΟΔΑ ΜΗ ΠΡ.Μ.ΑΠΟΤ.
ΠΙΣ.Τ. 500

81.00 ΕΚΤΑΚΤΑ Κ ΑΝΟΡ. ΕΣΟΔΑ
1.200

81.03 ΕΚΤΑΚΤΑ ΚΕΡΔΗ

82.00 ΕΞΟΔΑ ΠΡ. ΧΡΗΣΕΩΝ

100

300

Το καθαρό αποτέλεσμα χρήσεως (κέρδη ή ζημίες χρήσεως) βρίσκονται από το συσχετισμό των μικτών αποτελεσμάτων με τα μη προσδιοριστικά των μικτών αποτελεσμάτων έξοδα και έσοδα ως και των λογαριασμών της ομάδας 8 (λ. 81 -85).

Δηλαδή στο παράδειγμα μας έχουμε:

$36.400 + 500. + 100 - (4.240 + 6.460 + 200) - 1.200 - 300 = 24.600$ Κέρδη Χρήσεως (Κέρδη προς διάθεση)

Οι εγγραφές είναι:

80ΓΕΝ. ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ		36.900
80.01 Μικτά Αποτελέσματα Εκμ/σεως	36.400	
80.03 Έσοδα μη Προσδιοριστικά Μ. Απ/των	<u>500</u>	
80.03.04 Πιστωτικοί Τόκοι συν. Έσοδα		
81ΕΚΤΑΚΤΑ ΚΑΙ ΑΝΟΡΓΑΝΑ ΑΠ/ΤΑ		100
81.03 Έκτακτα Κέρδη		
86 ΑΠΟΤΑΛΑΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ		37.000
86.00 Αποτελέσματα Εκμ/σεως	36.400	
86.00.00 Μ. Απ/τα (κέρδη) Εκμ/σεως		
86.01 Χρηματοοικονομικά απ/τα	500	
86.01.03 Πιστωτικοί Τόκοι συν. Έσοδα		
86.02 Έκτακτα Ανόργανα Απ/τα	<u>100</u>	
86.02.01 Έκτακτα Κέρδη		
<u>Μεταφορά λογαριασμών</u>		
86 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ		12.400
86.00 Απ/τα Εκμεταλλεύσεως	10.700	
86.00.02 Έξοδα Διοικητικής Λειτουργ. 4.240		
86.00.04 Έξοδα Λειτουργ. Διαθέσ.	<u>6.460</u>	
86.01 Χρηματοοικονομικά απ/τα	200	
86.01.09 Χρεωστικοί Τόκοι συν. Έσοδα		
86.02 Έκτακτα Ανόργανα Αποτελέσματα	<u>1.500</u>	
86.02.07 Έκτακτα και Ανόργανα Έξοδα	1.200	
86.02.09 Έξοδα προηγούμενων Χρήσεων	<u>300</u>	
80ΓΕΝ. ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ		10.900
80.02 Έσοδα μη Προσδιοριστικά Μ. Απ/των		
80.02.00 Έξοδα Διοικητικής Λειτουργίας	4.240	
80.02.02 Έξοδα Λειτουργ. Διαθέσεως	6.460	
80.02.06 Χρεωστικοί τόκοι και συν. Έξοδα	<u>200</u>	

81 ΕΚΤΑΚΤΑ ΚΑΙ ΑΝΟΡΓ. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	1.200
81.00 Έκτακτα και Ανорг. Έξοδα	
82 ΕΞΟΔΑ ΚΑΙ ΕΣΟΔΑ ΠΡΟΗΓ. ΧΡΗΣΕΩΝ	300
82.00 Έξοδα Προηγούμενων Χρήσεων	

Μεταφορά λογαριασμών

86 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ	24.600	
86.99 Καθαρά Αποτελέσματα Χρήσεως		
88 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ		24.600
88.00 Καθαρά Κέρδη Χρήσεως		

Καθαρό κέρδος χρήσεως προ φόρων

86 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ		37.000
86.00 Αποτελέσματα Εκμ/σεως	36.400	
86.00.00 Μικτά Αποτελέσματα (κέρδη) Εκμ/σεως		
86.01 Χρηματοοικονομικά Απ/τα	500	
86.01.03 Πιστωτικοί Τόκοι και συν. Έσοδα		
86.02 Έκτακτα και Ανόργανα Αποτελέσματα	<u>100</u>	
86.02.01 Έκτακτα κέρδη		
86 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ		37.000
86.00 Αποτελέσματα Εκμ/σεως	10.700	
86.00.02 Έξοδα Διοικητικής Λειτουργίας	4.240	
86.00.04 Έξοδα Λειτουργ. Διαθέσεως	<u>6.460</u>	
86.01 Χρηματοοικονομικά απ/τα	200	
86.01.09 Χρεωστικοί Τόκοι συν. Έξοδα		
86.02 Έκτακτα Ανόργανα Αποτελέσματα	1.500	
86.02.07 Έκτακτα και Ανόργανα Έξοδα	1.200	
86.02.09 Έξοδα και Ζημίες Προηγούμενων Χρήσεων	<u>300</u>	
86.99 Καθαρά Απ/τα Χρήσεως	<u>24.600</u>	

Για το κλείσιμο των λογαριασμών

Με βάση τις πιο πάνω εγγραφές συντάσσουμε και τους πίνακες της Γενικής Εκμεταλλεύσεως και Αποτελεσμάτων Χρήσεως, όπως είναι στα υποδείγματα του βιβλίου.

ΑΣΚΗΣΗ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ

1. Πληρωμή τηλεφωνικών τελών προηγούμενης χρήσης 240 €

56 ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓ. ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	240	
56.01 Έξοδα χρήσης δουλεμένα		
56.01.00 τηλεφωνικά		
38 ΧΡΗΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ		240
38.00 Ταμείο		
38.00.00 μετρητά		
πληρωμή τηλεφωνικών τελών		

2. Ασφάλιστρα μηνός Ιανουαρίου 210 € που είχαν προπληρωθεί θεωρούνται σήμερα δουλεμένα.

62 ΠΑΡΟΧΕΣ ΤΡΙΤΩΝ	210	
62.05 Ασφάλιστρα		
62.05.00 ασφάλιστρα Ιανουαρίου		
36 ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓ. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ		210
36.00 Έξοδα επόμενων χρήσεων		
36.00.00 ασφάλιστρα		
ασφάλιστρα Ιανουαρίου		

ΑΣΚΗΣΗ ΑΠΟΣΒΕΣΕΩΝ

Πώληση φορτηγού αντί 9.000€ με μετρητά. Συντελεστή Απόσβεσης 6%

66 ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ ΠΑΓΙΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ	44	
66.03 Αποσβέσεις Μεταφορικών Μέσων		
66.03.00 φορτηγό		
13 ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕΣΑ		44
13.99 Αποσβεσμένα Μεταφορικά Μέσα		
13.99.00 αποσβεσμένο φορτηγό		
<u>Υπολογισμό απόσβεσης $8.800 * 6% * 1/12 = 44€$</u>		
13 ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕΣΑ	1.804	
13.99 Αποσβεσμένα Μεταφορικά Μέσα		
13.99.00 αποσβεσμένο φορτηγό		
13 ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕΣΑ		1.804
13.02 Φορτηγά		
13.02.00 φορτηγό		
Μεταφορά αντιθέτου στο κύριο		

38 ΧΡΗΜΑΤΙΚΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ	10.620	
38.00 Ταμείο		
38.00.00 μετρητά		
13 ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕΣΑ		9.000
13.02 Φορτηγά		
13.02.00 φορτηγό		
54 ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΦΟΡΟΙ-ΤΕΛΗ		1.620
54.00 Φ.Π.Α		
54.00.18 Φ.Π.Α. παγίων		
<u>Πώληση φορτηγού</u>		
13 ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕΣΑ	2004	
13.02 Φορτηγά		
13.02.00 φορτηγό		
81 ΕΚΤΑΚΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ		2004
81.03 Έκτακτα κέρδη		
81.03.03 κέρδη από εκποίηση μεταφ. Μέσων		
<u>Κέρδη από φορτηγό</u>		

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αθανασίου – Καλογερόπουλος – Χριστοδουλάτος, « Λογιστική και Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα », Πτυχιακή Εργασία
2. Αριστοτέλη Κοντάκου, « Γενική Λογιστική », Εκδόσεις ΕΛΛΗΝ 5^η, Αθήνα 1997
3. Βασίλειος Σαρσέντης, « Ενιαία Λογιστική, Αρχαί Βασικής Λογιστικής », Εκδόσεις Α. Σταμούλης, Πειραιάς 1989
4. Γ. Σωτηρόπουλος, « Σημειώσεις για το Ε.Γ.Λ.Σ. », Τ.Ε.Ι. Πάτρας – Τμήμα Λογιστικής
5. D. J. Whitehead, Δ. Μακρίδου – Μπούσιου, « Οικονομική Εκπαίδευση – Διδακτική των Οικονομικών », Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 1995
6. Μάριος Τσιμάρας, « Αρχαί Γενικής Λογιστικής », Εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα 1987
7. Νικόλαος Πομώνης, « Λογιστική », Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης 3^η, Αθήνα 2001
8. Peters J. Eiser, « Λογιστική – Μεθοδική Σειρά Σεμιναρίων στη Λογιστική », Εκδόσεις Κλειδάριθμος 3^η, Αθήνα 1994
9. Walter B. Meigs & Robert F. Meigs, « Λογιστική – Η Βάση των Επιχειρηματικών Αποφάσεων », Εκδόσεις Παπαζήση 7^η, Αθήνα 1989.

